ކޮމިޓީ އެންޑް ރިސަރޗް ސެކްޝަން | ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާ

72-ރ/2021/19/ޖމ

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީ

މޭ 6، 2021 ދުވަހުގެ ރޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަހާރަކޮށްލުމަށް ދިން ނުރައްކާތެރި ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއާގުޅިގެން، ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން ހިންގާފައިވާ ޕާލިމެންޓަރީ އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތް ނިންމިގޮތުގެ ރިޕޯޓު

ރިޕޯޓު ނަންބަރު: M19/SKH/2021/09

8 ޖުލައި 2021

ފިހުރިސްތު

1. ތަޢާރުފު .... ސަފްޙާ 3

2. ކޮމިޓީގެ ތަފްސީލު .... ސަފްޙާ 3

3. ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން .... ސަފްޙާ 4

4. އިންކުއަޔަރީގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔަގޮތް .... ސަފްޙާ 5-8

5. ނިންމުން .... ސަފްޙާ 9

ޖަދުވަލު -1 - މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަމާޒުކޮށްގެން ދިޔައިވާ ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއާ ގުޅޭ ޕާލަމެންޓަރީ އިންކުއަޔަރީ ރިޕޯޓް

ޖަދުވަލު -2 - ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ހާޒިރީ

1. ތަޢާރުފް

މި ރިޕޯޓަކީ، މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ނުރައްކާތެރި ޓެރަރިޒަމްގެ ހަމަލާއާ ގުޅިގެން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން ހިންގާފައިވާ ޕާލިމެންޓަރީ އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތް ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓެވެ.

2. ކޮމިޓީގެ ތަޢުރީފު

ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީއަކީ، ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތައް ހިނގާ ނުހިނގާގޮތް ބަލަމުން ގެންދިއުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 241 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ހުރިހާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން މެންބަރުން ހިމަނައިގެން އުފެއްދިފައިވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީއެވެ. މި ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ، ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސްއާއި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއިން މަސައްކަތް ކުރަމުންގެންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި، ޤާނޫނުތަކާއި، ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތްވާކަން ކަށަވަރުކުރުމާއި، އެ އިދާރާތައް ޖަވާބުދާރީކުރުވުމާއި، އެ އިދާރާތަކާ ބައްދަލުކުރުން، އެ އިދާރާތަކުން ހިންގާ ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު ހޯދައި، ސުވާލުކުރުން، އެ އިދާރާތަކުން ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ކުރަމުންގެންދާތޯ ބަލައި، އިސްލާހުކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ބަޔާންކޮށްދިނުމާއި، [illegible] އަދި އެ އިދާރާތަކުގެ [illegible] ހުރިހާ ސަލާމަތާބެހޭ މައްސަލަތައް ބަލައި ދިރާސާކުރުމެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، ޤައުމީ ސަލާމަތަށް އުނިކަމެއް އަންނާނެ ފިޔަވަޅު ނުވަތަ [illegible] [illegible] ކަނޑައެޅުމުގެ [illegible] ކޮމިޓީގެ [illegible] [illegible] [illegible]. މިގޮތުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކޮމިޓީގެ އިޚްތިޞާޞްގެ ދާއިރާގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އިދާރާތަކާ ގުޅޭގޮތުން ކޮމިޓީއާ [illegible] [illegible] މަސްއޫލިއްޔަތު [illegible] ހިމެނެއެވެ.

3. ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން

 މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާ (މުޤައްރިރު)	 **ހަސަން ލަޠީފް** ހެންވޭރު ހުޅަނގު ދާއިރާ (މުޤައްރިރުގެ ނައިބު)
 އީވާ އަބްދުﷲ ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާ	 **ހިސާން ހުސައިން** ތުޅާދޫ ދާއިރާ
 އަލީ ނިޔާޒް ހުޅުމާލެ ދާއިރާ	 **ހުސައިން ޝަހީމް** ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާ
 އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ހަނިމާދޫ ދާއިރާ	 **އިލްޔާސް ލަބީބު** މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާ
 އާދަމް ޝަރީފް މަޑުއްވަރި ދާއިރާ	 **އަބްދުﷲ ރިޔާޒް** ތިމަރަފުށި ދާއިރާ
 މުޙައްމަދު ޣައްސާން މައުމޫން ތ. ގުރައިދޫ ދާއިރާ	 **ސައުދު ހުސައިން** ވިލިނގިލި ދާއިރާ
 އަޙްމަދު ސިޔާމް މުޙައްމަދު މީދޫ ދާއިރާ	

4. އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔަގޮތް

4.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް މި ހަމަލާ ދިން ރޭ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވާފައިވެއެވެ. އަދި އެ ބައްދަލުވުމުގައި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ހަމަލާގައި ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން ފޯރުކޮށްދިނުން ދިޔަ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ބްރީޗްވީގޮތުގެ އިންކުއަރީއެއް ހިންގުމަށް ކޮމިޓީން ފާސްކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުންވަނީ ފާސްކޮށްފައެވެ. މި ރިޕޯޓް ފާސްކޮށްފައިވަނީ، މޭ 17، 2021 ގައި ބޭއްވި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދެވަނަ ދައުރުގެ 1 ވަނަ ޖަލްސާގައެވެ.

4.2 ޕާލިމެންޓަރީ އިންކުއަރީއެއް ހިންގުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވަނީ އިޖާޒަތުދީފައެވެ. މި އިޖާޒަތު ފާސްކޮށްފައިވަނީ، މޭ 17، 2021 ގައި ބޭއްވި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދެވަނަ ދައުރުގެ 2 ވަނަ ޖަލްސާގައެވެ.

4.3 މި އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތް ފެށުމުގެ ގޮތުން، އިންކުއަރީގެ ސްޓާފާއި އޮބްޖެކްޓިވްސް ކޮމިޓީން ވަނީ ފާސްކޮށްފައެވެ. އެއަށްފަހު، އިންކުއަރީ ހިންގާނެ ގޮތުގެ ޓައިމްލައިން ކޮމިޓީން ފާސްކުރިއެވެ.

4.4 މި ޓައިމްލައިން ކަނޑައެޅުމުގައި، މި އިންކުއަރީއަށް ބޭނުންވާ ލިޔުންތަކާއި ކޮބައިކަން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، އިންކުއަރީގެ ސްޓާފާއި އޮބްޖެކްޓިވްސް ހާސިލުވާނެ ގޮތަށް ބަލައިގެންނެވެ. އެގޮތުން، ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން، ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޤާނޫނުން ލާޒިމުކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މައްޗަށް ރިޕޯޓުތަކާ، ޕޮލިސީތަކާ ނޭޝަނަލް ޕްލޭން އާއި ދިފާއީ ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ފަރާތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާއި ބެލުން ހުށަހަޅާފައިވާނެއެވެ. ހަމައެއާއެކު، ޤާނޫނުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާތަކުން، މައުލޫމާތު ހޯދުމާއި އެ މައުލޫމާތު ލިބުނު ގޮތްތައް ބަލަހައްޓާ އުސޫލުތައް އިންކުއަރީން ހޯދާފައިވެއެވެ.

4.5 އިންކުއަޔަރީން ބޭނުންވާނެ ކަމަށް ކަނޑައެޅި ލިޔެކިޔުންތައް ލިބުމުން، އެ ލިޔުންތައް ދިރާސާކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެ ލިޔެކިޔުންތައް ދިރާސާކުރުމަށްފަހު، ކަމާބެހޭ އެންމެހައި މުއައްސަސާތަކުން ކަމާގުޅުންހުރި އެންމެހައި ފަރާތްތައް އިންކުއަޔަރީން ހާޒިރުކުރުމަށް ނިންމިއެވެ.

4.6 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 161 ވަނަ މާއްދާގައި، ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުކުރެވޭ މީހާ ސުވާލުކުރުމުގައި އޭނާއާ ކުރަންވީ ސުވާލުތަކުގެ ބާވަތާއި، ސުވާލުތައް ކުރާނެ އުސޫލު ކޮމިޓީން ކަނޑައަޅަންވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

4.7 އެހެންކަމުން، އިންކުއަޔަރީއަށް ހާޒިރުކޮށް ސުވާލުކުރަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކާ ކުރާނެ ސުވާލުތައް ކަނޑައެޅުމަށް ނިންމިއެވެ. އަދި، އެފަރާތްތަކާ ކުރަން ބޭނުންވާ ސުވާލުތައް އެއްކުރުމަށްފަހު، ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންނަށް އެއްބަސްވެވޭ ސުވާލުތައް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އަދި، އެ ސުވާލުތައްކޮށް ނިންމުމުން، އެ ސުވާލުތަކަށް ދިފާއު ޖަވާބުތަކާ ގުޅިގެން ޚާއްޞަ ސުވާލުތައް ކުރުމަށްޓަކައި، ކޮމިޓީގައި ހިމެނޭ މައިނޮރިޓީ ޕާޓީތަކުގެ މެންބަރުންނަށް އިސްކަންދީ އެ ފުރުޞަތު އެފަރާތްތަކަށް ދިނުމަށް ނިންމިއެވެ.

4.8 މި އިންކުއަޔަރީން ބޭނުންވާ ލިޔެކިޔުންތައް ހޯދުމަށް ނިންމާފައިވަނީ، ކަމާބެހޭ އެންމެހައި މުއައްސަސާތަކުން ބޭނުންވާ ލިޔެކިޔުންތައް ފޮނުވައިދިނުމަށް އެ މުއައްސަސާތަކަށް ލިޔުމުން ދަންނަވައިގެންނެވެ. އަދި، އިންކުއަޔަރީން ބޭނުންވާ ލިޔެކިޔުންތައް ދިރާސާކުރުމަށްފަހު، ކަމާގުޅޭ އެންމެހައި ފަރާތްތައް އިންކުއަޔަރީން ހާޒިރުކޮށް ސުވާލުކުރުމަށް ނިންމިއެވެ.

4.9 އިންކުއަޔަރީން ހާޒިރުކުރާނެ ފަރާތްތައް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، އިންކުއަރީން ހޯދި ލިޔެކިޔުންތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އެ ލިޔުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކާ ގުޅޭގޮތުން އެފަރާތްތަކުން އިންކުއަޔަރީން ބޭނުންވާ މައުލޫމާތު ސާފުކުރުމަށެވެ.

4.10 އަދި، މި އިންކުއަރީއަށް ހޯދި ބައެއް ލިޔުންތަކުން ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުވި ބައެއް ފަރާތްތަކުގެ އަޑުންވެސް ހޯދާފައިވާނެއެވެ.

4.11 އިންކުއަރީގެ ބައްދަލުވުމަށް ހާޒިރުވާން ނިންމާފައިވާ ފަރާތެއް ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގައި އުޅޭނަމަ، އެފަރާތަކާ އޮންލައިންކޮށް ބައްދަލުކުރުމަށް އިންކުއަރީއިން ނިންމިއެވެ.

4.12 މި އިންކުއަރީގެ އެންމެހައި ބައްދަލުވުންތަކެއް ބާއްވާނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 146 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ސިއްރު ބައްދަލުވުންތަކެއްގެ ގޮތުގައި ކަމަށްވާތީ، އޮންލައިންކޮށް ބާއްވާ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުން، އެ ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވާނީ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ފޮރިން އެފެއާޒް މެދުވެރިކޮށް އެފަރާތެއް ހުރި ޤައުމެއްގައި ހުރި ދިވެހި ސަފާރަތަކަށް ހާޒިރުވުމުގެ ކަމަށްވެސް ނިންމިއެވެ.

4.13 އިންކުއަރީއަށް ހޯދާފައިވާ އެންމެހައި ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާއި ޕޮލިސީޒް ދިރާސާކުރުމަށްފަހު، އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުވި ފަރާތްތަކާ ކުރި ސުވާލުތަކަށް ދިނުއްވާ ޖަވާބުތަކާ އަޅާކިޔާފައިވެއެވެ. އަދި، އެފަރާތްތަކުން ދިނުއްވާ ޖަވާބުތަކާއި، އިންކުއަރީއަށް ލިބިފައިވާ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާއި ޕޮލިސީތަކުގައި ފުށުއެރުންތަކެއް ހުރިތޯއާއި، އެ ފުށުއެރުންތަކަކީ ކޮބައިކަން އިންކުއަރީން ބަލާފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކުން އެކުލަވާލާފައިވާ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާއި ޕޮލިސީ އެކުލަވާލާފައިވަނީ ބޭސިކް ޕްރިންސިޕަލްސްތަކާ އެއްގޮތަށްތޯ އިންކުއަރީން ބަލާފައިވެއެވެ.

4.14 އިސްވެ ދެންނެވުނުހެން ފުރަތަމަކުރުމުގައިވަނީ، އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓް އެކުލަވާލުމުގެ މަސައްކަތުގައި ގެންގޮސްފައިވެއެވެ. މި އިންކުއަރީއަށް އެއްކުރެވިފައިވާ މައުލޫމާތުތަކާއި [illegible] ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުގެ މައުލޫމާތުތަކަށްވުމާއި، މި އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓަކީ، ސިއްރު ރިޕޯޓެއް ކަމުގައި

ކަނޑައެޅިއެވެ. އަދި، މި ރިޕޯޓް އެކުލަވައި ޝާއިޢުކުރުމަށް ނިންމާފައިވަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްއާއި، އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރަށެވެ.

4.15 އޭގެ އިތުރުން، މި ރިޕޯޓުގައިވާ [illegible] ސަރުކާރާ ގުޅުންހުރި ކަންކަން އެނގެންހުންނަގޮތަށް އާންމު ކުރުމަށް ނިންމީއެވެ.

4.16 މި އިންތިޚާބުގެ މަސައްކަތް ނިންމާފައިވަނީ 7 ޖުލައި 2021 ގައި ބޭއްވި ކޮމިޝަންގެ މި އަހަރުގެ 110 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައެވެ. މި އިންތިޚާބުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޖުމްލަ 88 ބައްދަލުވުމެއް ބޭއްވިފައިވެއެވެ.

5. ނިންމުން

5.1 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ނުރައްކާތެރި ޓެރަރިޒަމްގެ ހަމަލާއާ ގުޅިގެން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން ހިންގާފައިވާ ޕާލިމެންޓަރީ އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓް، 7 ޖުލައި 2021 ގައި ބޭއްވި ކޮމިޓީގެ 110 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި ކޮމިޓީގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން ފާސްކުރިއެވެ.

5.2 ވީމާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން، މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ނުރައްކާތެރި ޓެރަރިޒަމްގެ ހަމަލާއާ ގުޅިގެން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން ހިންގާފައިވާ ޕާލިމެންޓަރީ އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތެއްގައި ނިންމަވައިދެއްވުން އެދި މި ރިޕޯޓް ހުށަހަޅަމެވެ.

5.3 ކޮމިޓީން ފާސްކޮށްފައިވާ، މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ނުރައްކާތެރި ޓެރަރިޒަމްގެ ހަމަލާއާ ގުޅިގެން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން ހިންގާފައިވާ ޕާލިމެންޓަރީ އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓް، މި ރިޕޯޓްގެ "ޖަދުވަލު-1" ގެ ގޮތުގައި އެވަނީއެވެ.

5.4 އަދި މި އިންކުއަރީގެ ބައްދަލުވުންތަކަށް ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން ހާޒިރުވިގޮތުގެ ތަފްސީލް މި ރިޕޯޓްގެ "ޖަދުވަލު-2" ގެ ގޮތުގައި އެވަނީއެވެ.

7 ޖުލައި 2021

ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު

ޖަދުވަލު 2

މޭ 6، 2021 ދުވަހުގެ ރޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަހާރަކޮށްލުމަށް
ދިމާވި ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއާ ގުޅޭ ޕާލިމެންޓަރީ އިންކުއަރީ ރިޕޯޓް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ
ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން ނިންމި ބައްދަލުވުންތަކަށް އެ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން ހާޒިރުވި ގޮތުގެ ތަފްސީލު

✓	✓	✓	✓	✓	■	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	1:00	110	07.07.2021
✓	✓	✓	✓	✓	■	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	1:05	109	07.07.2021
-	✓	✓	✓	✓	■	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	2:00	108	04.07.2021
-	✓	✓	✓	✓	■	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	3:20	107	04.07.2021
-	✓	✓	✓	✓	■	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	2:00	106	04.07.2021
-	✓	✓	✓	✓	■	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	2:25	105	03.07.2021
-	✓	✓	✓	✓	■	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	1:55	104	03.07.2021
-	✓	✓	✓	✓	■	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	1:30	103	03.07.2021
-	✓	✓	✓	✓	■	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	1:08	102	03.07.2021
✓	-	-	✓	✓	■	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	1:15	101	26.06.2021
-	-	-	✓	✓	■	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0:40	100	26.06.2021
-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	■	✓	✓	✓	✓	✓	0:25	99	24.06.2021
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	■	✓	✓	S	✓	✓	0:40	98	23.06.2021
✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	■	✓	✓	S	✓	✓	2:30	97	23.06.2021
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	■	✓	✓	S	✓	S	4:45	96	22.06.2021
✓	-	✓	✓	✓	■	✓	✓	■	✓	✓	S	✓	✓	2:10	95	21.06.2021
✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	■	*	✓	✓	✓	✓	2:10	94	20.06.2021
✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	■	*	✓	✓	✓	✓	1:25	93	20.06.2021
✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	■	*	✓	✓	✓	✓	0:55	92	20.06.2021
✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	■	*	✓	✓	✓	✓	0:40	91	20.06.2021

20.06.2021	90	0:40	✓	✓	✓	✓	*	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
19.06.2021	89	3:15	✓	✓	✓	✓	*	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
19.06.2021	88	3:05	✓	✓	✓	✓	*	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
17.06.2021	87	1:55	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
17.06.2021	86	1:50	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
16.06.2021	85	0:45	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
16.06.2021	84	0:35	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
16.06.2021	83	1:25	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
16.06.2021	82	0:55	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
16.06.2021	81	1:15	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
15.06.2021	80	0:35	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
15.06.2021	79	1:00	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
15.06.2021	78	0:45	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
15.06.2021	77	0:35	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
15.06.2021	76	0:25	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
14.06.2021	75	1:00	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
14.06.2021	74	0:45	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
14.06.2021	73	0:35	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
14.06.2021	72	0:45	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
13.06.2021	70	1:10	✓	✓	✓	O	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
13.06.2021	69	1:05	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
13.06.2021	68	1:00	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
13.06.2021	67	1:15	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
12.06.2021	66	2:25	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
12.06.2021	65	2:05	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
12.06.2021	64	1:25	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓

12.06.2021	63	3:05	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	-	-
10.06.2021	62	0:50	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
09.06.2021	61	1:05	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
09.06.2021	60	1:10	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	SC	✓	-	✓
09.06.2021	59	2:05	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
08.06.2021	58	2:05	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
08.06.2021	57	1:55	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
08.06.2021	56	0:30	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
08.06.2021	55	2:15	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
07.06.2021	54	1:25	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
07.06.2021	53	1:30	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
06.06.2021	52	2:05	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
06.06.2021	51	4:10	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
06.06.2021	50	0:45	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
06.06.2021	49	0:50	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
05.06.2021	48	1:15	✓	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	*
05.06.2021	47	0:55	✓	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	*
05.06.2021	46	2:05	✓	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	*
03.06.2021	45	0:35	✓	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	*
02.06.2021	44	1:40	✓	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	*
01.06.2021	43	1:40	✓	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	*
30.05.2021	42	7:45	S	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	-	✓	✓	-	*
29.05.2021	41	8:05	✓	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	*
28.05.2021	40	3:55	✓	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	*
27.05.2021	39	3:30	✓	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	*
27.05.2021	38	3:20	✓	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	*

26.05.2021	26.05.2021	25.05.2021	25.05.2021	24.05.2021	23.05.2021	23.05.2021	22.05.2021	21.05.2021	20.05.2021	19.05.2021	18.05.2021	18.05.2021	17.05.2021	17.05.2021	16.05.2021	ތާރީޚް
37	36	35	34	33	32	31	30	29	28	27	26	25	24	23	22	ބައްދަލުވުން
3:45	3:30	1:30	4:50	2:05	1:15	1:30	3:50	1:27	2:10	1:50	2:00	2:00	1:20	0:30	2:15	ހޭދަވި ވަގުތު
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	ހިތަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ހެންވޭރު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ލަތީފް
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަލީ ނިޔާޒް
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	[redacted]	✓	ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އީވާ އަބްދުﷲ
✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަރީފް
[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒް ފަހުމީ
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	SC	✓	ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހިސާން ޙުސައިން
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	ކ. ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙައްސާން ވައުދޫން
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	މަޑުއްވަރި ދާއިރާގެ މެންބަރު އާދަމް ޝަރީފް
✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	ތިމަރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ރިޔާޒް
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	S	ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް މުޙައްމަދު
*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	-	ވިލިނގިލި ދާއިރާގެ މެންބަރު ސައުދު ޙުސައިން

46	24	80	87	85	76	85	88	49	41	86	84	88	85	162:45:00	88	

■	ވަޑައިގަންނަވަން ނުޖެހޭ
*	ކަރަންޓީނުގައި
SC	އެހެން ކޮމިޓީއެއްގައި
S	ސަފަރުގައި ހުންނެވި
O	ރަސްމީ ބައްދަލުވުމެއްގައި
-	ވަޑައިނުގަންނަވާ
✓	ވަޑައިގެންނެވި ބައްދަލުވުން

8:15 PM
8:20 PM
8:24 PM
8:27 PM
8:30 PM
Neeloafaru Hingun
G. Kenereege
IED
11
06
05

6 މޭ ގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް،
ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ޓެރަރިސްޓު ހަމަލާއާ ގުޅޭ
ޕާލަމެންޓަރީ އިންކުއަރީ ރިޕޯޓު

ފިހުރިސްތު

#		ސަފްހާ
1.	ތަޢާރަފް	1
2.	މަޤްޞަދު	2
3.	އިންކުއަރީ ހަދަން ނިންމި ސަބަބުތައް	3
4.	އިންކުއަރީ ހެދުމަށް ލިބިދޭ ޤާނޫނީބާރު	5
	4.1 ޖަވާބުދާރީކުރުވުމުގެ ބާރު	5
	4.2 މިހުން ހާޒިރުކޮށް ސުވާލުކުރުމުގެ ބާރު	8
	4.3 ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ ހައްޤު ދިނުން	11
	4.4 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ދޭންޖެހޭނީ ތެދު މަޢުލޫމާތު	13
	4.5 މަޖިލީހަށް ދޭ މަޢުލޫމާތަކާ ގުޅިގެން ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ ބާރު އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ލިބިގެން ނުވާކަމަށް ނިންމުން	15
5.	އިންކުއަރީގެ ބައްދަލުވުންތައް ސިއްރުކުރުން	18
6.	އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓް ހިއްސާކުރުން	18
7.	ސްކޯޕް އަދި އޮބްޖެކްޓިވްސް	19
8.	މެތޮޑޮލޮޖީ	23
	8.1 އިންކުއަރީ ހިންގާފައިވާ މެތޮޑޮލޮޖީ	23
	8.2 ސުވާލުކުރުން / މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ގޮތް	24
	8.3 އިންކުއަރީގައި އެއްކުރެވުނު މަޢުލޫމާތު ދިރާސާކުރުން	26
	8.4 އިންކުއަރީ ހިންގުމުގައި ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުން ލިބިފައިވާ އެހީ	26
9.	ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާ ދިނުން	27
	9.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ޕްރޮފައިލް	27
	9.2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ޓްރެވަލް ހިސްޓްރީ	28
10.	އިންކުއަރީން ބެލި ކަންތައްތައް	34
	(ހ) މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ހަމަލާ	34
	10.1 ހަމަލާ ދިން ވަގުތު ކަން ހިނގައި ދިޔަގޮތް	34
	10.2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ލިބިވަޑައިގެންފައި ހުރި ޒަޚަމްތައް، އަދި ޑޮކްޓަރުންގެ ޓީމްގެ މަސައްކަތް	40

10·3 ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާ ދިން ދުވަހު ކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތް 44
10·4 ހަމަލާ ދިނުމުގެ ކުރި 49
10·5 ހަމަލާ ދިނުމުގެ ފަސް (ޕޯސްޓް ބްލާސްޓް) 50
ގާދިސާ ހިނގި ސަރަހައްދު 50
[illegible] ސެކިއުރިޓީ ބެލެހެއްޓުން 55
އޭ.ޑީ.ކޭ ހޮސްޕިޓަލްގެ ސަރަހައްދުގެ ސެކިއުރިޓީ 57
10·6 އޭ.ޑީ.ކޭ. ހޮސްޕިޓަލްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 58
(ނ) އިންޓެލިޖަންސް މައުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި ގެންގުޅުމާއި ހިއްސާކުރުން 59
10·7 އިންޓެލިޖަންސް މައުލޫމާތު އެއްކުރާ އެޖެންސީތައް 59
10·8 އިންޓެލިޖަންސް އިދާރާތަކުގެ މަސައްކަތް 60
މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް 60
ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތް 61
މޯލްޑިވްސް މަރީން ކޯޕްސް 62
މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް 63
މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަން 64
10·9 އިންޓެލިޖަންސް މައުލޫމާތު އެއްކުރާ ގޮތްތަކާއި އެ މައުލޫމާތުތަކާމެދު ޢަމަލުކުރާ ގޮތް 65
ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތް 65
އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޑިފެންސް އިންޓެލިޖަންސް ސަރވިސް 69
މޯލްޑިވްސް މަރީން ކޯޕްސްގެ [illegible] އިންޓެލިޖަންސް ޔުނިޓް 73
10·10 އިދާރާތަކުގެ ދެމެދުގައި [illegible] [illegible] މައުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމުގެ އޮނިގަނޑު 84
10·11 އިންޓެލިޖަންސް މައުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމުގައި ޑިފެންސްގެ އިންޓެލިޖަންސް ސަރވިސްއިން ޢަމަލުކުރާ ގޮތް 86
10·12 ޕޮލިސީ އޮނިގަނޑުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތް 88
(ނ) ދައުލަތުގެ އިސް ފަރާތްތަކަށް ސެކިއުރިޓީއާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން 95
10·13 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އިން ސެކިއުރިޓީ ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތައް 95
10·14 ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ފަރާތުން ސެކިއުރިޓީ ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތައް 96
10·15 ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ދެވޭ ސެކިއުރިޓީ 97
10·16 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަދި [illegible] [illegible] ދެވޭ ސެކިއުރިޓީ 98

(ރ) އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. ގެ މަސައްކަތް ރޭވިފައިވާ ގޮތް 100
10.17 މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސްގެ ރޯލް 100
ސިފައިންގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް 100
މިނިސްޓަރގެ ދައުރާ ގުޅޭގޮތުން އިންކުއަޔަރީއަށް ދެއްވާފައިވާ މައުލޫމާތާއި ފުނުއެރުންތައް 101
10.18 ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ރޯލް 106
ސިފައިންގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް 106
ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ދައުރާ ގުޅޭގޮތުން އިންކުއަޔަރީއަށް ދެއްވާފައިވާ މައުލޫމާތާއި ފުނުއެރުންތައް 107
10.19 ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ރޯލް 111
ސިފައިންގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް 111
ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ދައުރާ ގުޅޭގޮތުން އިންކުއަޔަރީއަށް ދެއްވާފައިވާ މައުލޫމާތާއި ފުނުއެރުންތައް 112
10.20 ކޮމާންޑް ސްޓްރަކްޗަރގެ ތެރެއިން ތިރީ ފަންތިތަކަށް މައުލޫމާތު ދައުރުވާގޮތް 115
(ބ) ހަރުކަށި ފިކުރު ފެތުރުމާ ދެކޮޅަށް ދައުލަތުންކުރާ މަސައްކަތްތައް 117
10.21 ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރ (އެން.ސީ.ޓީ.ސީ.) ގެ ދައުރު 117
10.22 ޓެރަރިޒަމް އާ ދެކޮޅަށް އެން.ސީ.ޓީ.ސީ. ގެ މެންޑޭޓުގައި ހުރި މަސައްކަތްތައް ކުރާ މިންވަރު 117
10.23 ޓެރަރިޒަމްއާ ދެކޮޅަށް މަސައްކަތްތަކުގައި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް.ގެ ދައުރު 120
10.24 ޓެރަރިޒަމްއާ ދެކޮޅަށް ފުލުހުން ކުރާ މަސައްކަތް 121
10.25 ޓެރަރިޒަމްއާ ދެކޮޅަށް ކުރާ މަސައްކަތުގައި އެމް.އެމް.އޭ.ގެ ދައުރު 123
10.26 ޤާނޫނީ ގޮތުން ހުރި ފުނުއެރުންތަކާއި ގޮންޖެހުންތައް 123
(ޅ) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސްޓްރެޓެޖީ 125
10.27 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުން ސްޓްރެޓެޖީ ފޯރުކޮށްދިނުން 125
10.28 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުން ސްޓްރެޓެޖީ ހިންގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ އުސޫލު 126
(1) އެއްގަމު ދަތުރުފުޅުތައް 128
(2) ކަނޑުމަގުން ކުރައްވާ ދަތުރުފުޅުތައް 130
(3) ވައިގެމަގުން ކުރައްވާ ދަތުރުފުޅުތައް 130

(4) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ [illegible] ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން [illegible] 131

10·29 ތްރެޓް ކްލެސިފިކޭޝަން އަދި ސެކިއުރިޓީ ލެވެލް 132

10·30 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ޕްރޮފައިލް 136

10·31 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ ޓީމުގެ މަސައްކަތް 137

10·32 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ ޓީމަށް ލިބިފައިވާ ތަމްރީނާއި ތަޖުރިބާ 138

10·33 ސެކިއުރިޓީ ބެލެހެއްޓުމުގައި ގެންގުޅޭ ވަސީލަތްތައް 139

10·34 ސެކިއުރިޓީ ދެމުން ދިޔަ ގޮތާއި އެސް.އޯ.ޕީ.ގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮތްގޮތް 140

ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ސެކިއުރިޓީ ދީފައިވާ ގޮތް 140

10·35 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ސެކިއުރިޓީ ދިނުމުގައި ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް އަމަލުކުރާ ގޮތް 148

10·36 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ މެންބަރުންނަށް މަޢުލޫމާތު ދިނުން 150

11. ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް 153

(ހ) އިންޓެލިޖެންސާ ގުޅުންހުރި ކަންތައްތައް 153

11·1 މޭ 6، 2021 ދުވަހު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ހަމަލާއާ ގުޅުން ހުރި އިންޓެލިޖެންސްތައް 153

1. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ބަޔަކު ފާރަލާކަމުގެ މަޢުލޫމާތު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ލިބިފައިވުން. 155

2. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓާ ގުޅިގެން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް 160

11·2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާއެއް ދީފާނެ ކަމާ ގުޅޭގޮތުން އެކިފަރާތްތަކުން ލިބިފައިވާ އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު 166

(1) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ފާރަލުން 166

(2) އެކި ފަރާތްތަކުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަހާރަކޮށްލާނެކަމަށް ބުނެ ރޫމަރުތައް ދޫކުރުން 167

(3) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަހާރަކޮށްލަން ފައިސާ ދީފައިވާކަން 168

(4) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަހާރަކޮށްލަން ހަތިޔާރާއި އެހެނިހެން ތަކެތި ހޯދާފައިވާކަން 168

(5) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަހާރަކޮށްލުމަށް އޮންލައިންކޮށް ގޮވާލާފައިވާކަން 169

11.3 މޭ 4، 2021 ވަނަ ދުވަހު ޑިފެންސް މިނިސްޓަރ އަލްއުސްތާޛާ މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީއަށް ލިބިވަޑައިގެންނެވި މައުލޫމާތު ހިއްސާ ނުކުރެއްވުން 169

11.4 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓުގެ އެއް ރިޕޯޓް، އެއް ނަންބަރު ދީ، ތަފާތުތަކާއި ދެ ތާރީޚެއްގައި ޖަހާފައި އޮތުން 170

11.5 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ހިސްޓްރީގައި ހުރި ފަރަގުތައް 186

11.6 އިންޓެލިޖެންސް ހިއްސާ ކުރުމުގައި ހުރި މައްސަލަތައް 187

11.7 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް "ކްރިޓިކަލް" އަށް ބަދަލު ކުރި އަސްލު ސަބަބު ސާފުނުވާކަން 198

11.8 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ހަމަލާއާ ގުޅުންހުރި ސަސްޕެކްޓުންގެ އެއްވެސް މާލީ މުޢާމަލާތެއް ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަން ބެލުން 201

(ނ) އޮޕަރޭޝަނަލް ސެކިއުރިޓީއާ ގުޅުންހުރި ކަންތައްތައް 202

11.9 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމާ ގުޅޭ ކަންތައްތައް 202

11.10 [illegible] ހިންގުމުގައި ހުރި ސައިކަލުތައް 206

11.11 ސިކިއުރިޓީ ކާރުގެ މައްސަލަ 214

11.12 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓުގެ ރިކޮމެންޑޭޝަންތައް އަމަލުނުކުރުން 215

11.13 "ކްރިޓިކަލް" ހާލަތަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ސިކިއުރިޓީގައި ކުރަން ހުންނަ ބަދަލު ކަންކަން ނުކުރުން 217

11.14 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ރައްކާތެރިކަމާއި ހިމާޔަތް ޕްރޮވައިޑްކުރުމަށް ބޭނުންކުރަމުންދިޔަ ވަސީލަތްތައް ކަމަށް ބުނާ ބައެއް ވަސީލަތްތައް ބޭނުން ނުކުރުން 218

11.15 މ.[illegible]ގެއާއި ގ.ކެނެރީގޭގެ ސިކިއުރިޓީގައި ހުރިކަމަކަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޑިރެކްޓަރުން ފާހަގަކުރާ މައްސަލަތަކާއި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުން ފާހަގަކުރާ މައްސަލަތައް ބަލާފައިވުން 221

11.16 މޭ 6، ހަމަލާއަށް ފަހު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސަބަބާއި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ސަބަބު ދިމާނުވާކަން 222

11.17 ކާރު [illegible] [illegible] [illegible] ގެ [illegible] [illegible] [illegible] 225

11.18 އޭ.ޑީ.ކޭ ހޮސްޕިޓަލްގެ ސެކިއުރިޓީއާއި އާ ހޮސްޕިޓަލްގެ ފާމަސީއެއްގައި ޑިސްޕްލޭ ބޭއްވުން 226

11.19 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފުރާވަޑައިގަންނަވަރު، އެންމެ ހަމީ ވަންޓީގެ ސެކިއުރިޓީ ދެއްކުން ދަނިކޮން، ވީޑިއޯކޮން، އެ ވީޑިއޯ ބެލުން 226

11.20 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ހަމަލާއަކީ ޤައުމީ ސަލާމަތަށް ހުރި ނުރައްކަލެއްކަން 227

12. ރިކޮމެންޑޭޝަންތައް 231

(ހ) ޖެނެރަލް އަދި ހަރުކަށި ޖިހާދު ދެކޮޅަށް ކުރާ މަސައްކަތާބެހޭ ރިކޮމެންޑޭޝަން 231

(ށ) ވައިލެންސް ސަފު އިންޓެލިޖެންސްއާގުޅޭ ރިކޮމެންޑޭޝަންތައް 240

(ނ) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ ހަރުދަނާކުރުމުގެ ރިކޮމެންޑޭޝަންތައް 241

ފެށުން

މިއީ، މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް (އެމް.އެން.ޑީ.އެފް) އިން ސެކިއުރިޓީ ދެމުންދަނިކޮށް، 6 މޭ 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ 8:27 ގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަމާޒުކޮށްގެން ދިން ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާގައި ސެކިއުރިޓީ ބްރީޗްވި ގޮތް ދެނެގަތުމަށް ހެދި އިންކުއަރީއެކެވެ.

މި އިންކުއަރީ ހަދާފައިވަނީ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީއިން މީހުން ހާޒިރުކޮށް، ސުވާލުކޮށްގެންނެވެ. އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިން ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއާގުޅޭގޮތުން ބޭނުންވާ މައުލޫމާތު ލިޔެކިޔުންތަކުން، ކަމާގުޅުންހުރި ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުން ހޯދައި، އެ ތަކެތި މުރާޖަޢާކޮށްގެންނެވެ. މީގެއިތުރުން، ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދާއި، ބާރުތަކާބެހޭ ޤާނޫނާއި އަދި ސިފައިންގެ ޤާނޫނާއި، ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޤާނޫނާއި އަދި ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުގެ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކަށް ރިޢާޔަތް ކޮށްގެންނެވެ. އިންކުއަރީ ހިންގުމުގައި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އާއި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ އެއްބާރުލުން ލިބިފައިވެއެވެ.

ތްރެޓް ލެވެލް އެންމެ މަތި (ކްރިޓިކަލް) ކަމުގައި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ކަނޑައަޅާފައިވާ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރޮޓެކްޝަން ޑިޓެއިލް (ސީ.ޕީ.ޑީ.) އެއް [illegible] ސަލާމަތީ [illegible]. އެ ހަމަލާ ދިނީ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އިން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދެމުންދިޔަ ސެކިއުރިޓީ ފެއިލްވެފައެވެ.

ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން [illegible] ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް [illegible] [illegible] [illegible] މުހިންމެވެ. އެހެންކަމުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުހިންމެވެ. [illegible] [illegible] (ވީއައިޕީ) އާއި [illegible] [illegible] މި އިންކުއަރީގެ ނަތީޖާ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

އިންކުއަޔަރީއަށް އެއްކުރެވުނު މައުލޫމާތުން އެނގެންދެގޮތުގައި ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއެއް ދެވޭނީ ތިން ކަމެއް ފުރިހަމަވެގެންނެވެ. އެއީ ނިޔަތް ނުވަތަ "އިންޓެންޓް" އާއި، ޤާބިލުކަން ނުވަތަ "ކެޕޭބިލިޓީ،" އަދި ޓާރގެޓްއާއި ހަމައަށް ދެވުން ނުވަތަ "އޮޕޮޗުނިޓީ" ލިބުމެވެ. މިކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއެއް ދޭން ބޭނުންވާ ބަޔަކަށް ބޭނުންވަނީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދާ ހަމައަށް ދެވޭނެގޮތެއް ނުވަތަ އޮޕޮޗުނިޓީ ލިބުމެވެ. އަދި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާއެއް ދިނުމުގެ ފުރުސަތު ކުޑަކުރުމަށް އޮތް ކުރެވުނު އެއް ހަމައެކަނި ކަމަކީ އޮޕޮޗުނިޓީ ހުއްޓުވުމެވެ. ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއެއް ދިނުމުގެ ޤާބިލުކަމާއި ހުނަރު، ރާއްޖޭގައި އުޅޭ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ މީހުންގެ ކިބައިގައި ހުރިކަން ޤަބޫލު ކުރެވިފައި، ތްރެޓް ލެވެލް "ސީރިއަސް" ކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ކަނޑައަޅާފައިވާ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދެމުންގެންދިޔަ ސެކިއުރިޓީ ވަރުގަދަ ކުރަންޖެހެއެވެ.

އިންކުއަޔަރީއަށް ފާހަގަކުރެވުނު ގޮތުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކާރުކޮޅަށް އަރާވަޑައިގަންނަވާ އަދި ފައިބައިވަޑައިގަންނަވާ ޖާގަތަކާއި ދުވަހުގެ [illegible] [illegible] ކްލިއަރކަން، ސްވީޕްކަން، "އިވެކުއޭޝަން ސްޓްރެޓެޖީ" ފަދަ ކަންތައްތަކަށް ބަލާފައިނުވާކަން، 6 މެއި 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާ ދިނުމުގެ ފުރުސަތު ހޯދިފައެވެ.

ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދެމުންގެންދިޔަ ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮޓޯކޯލް، ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއެއް ދެވުނު ޕްރޮސެސް ބެލުމަށްޓަކައި [illegible] [illegible] އިންޓެލިޖެންސާއި [illegible] ކަންކަން [illegible] ގޮތްތަކާއި އެ ބަޔަކާ [illegible] ކަންކަން ހިނގާދިޔަގޮތް ބެލުނެވެ. އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އިން ދެމުންދިޔަ ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮޓޮކޯލުގެ [illegible] ފާހަގަކުރެވެއެވެ. [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައިވާނެއެވެ.

6 މޭ ގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަހާރަކޮށްލުމަށްޓަކައި ހިނގައިވާ ނުރައްކާތެރި ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއާ ގުޅޭ ޕާލަމެންޓަރީ އިންކުއަރީ ރިޕޯޓް

---

1. ތައާރުފު

1.1 މިއީ މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ނުރައްކާތެރި ޓެރަރިޒަމްގެ ހަމަލާއާ ގުޅިގެން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން ހިންގާފައިވާ ޕާލަމެންޓަރީ އިންކުއަރީ ރިޕޯޓެވެ.

1.2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް މި ހަމަލާ ދިން ރޭ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވާފައިވެއެވެ. އަދި އެ ބައްދަލުވުމުގައި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ހަމަލާގައި ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން ފޯރުކޮށްދިން ދިޔަ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ޕްރޮޓޮކޯލްގެ އިންކުއަރީއެއް ހިންގުމަށް ކޮމިޓީން ފާސްކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުންވަނީ ފާސްކޮށްފައެވެ.[1] މި ރިޕޯޓު ފާސްކޮށްފައިވަނީ، މޭ 17، 2021 ގައި ބޭއްވި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ

---

[1] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައިވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ ނަންބަރު M19/SKH/2021/06 ރިޕޯޓު

ދެވަނަ ދައުރުގެ 1 ވަނަ ޖަލްސާގައެވެ. މި ރިޕޯޓު ފާސްކޮށްފައިވަނީ، އެ ޖަލްސާގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އިއްތިފާގުންނެވެ.[2]

1.3 ޕާލިމެންޓަރީ އިންކުއަރީއެއް ހިންގުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވަނީ އިޤްރާރުކޮށްފައެވެ. މި އިޤްރާރު ފާސްކޮށްފައިވަނީ، މޭ 17، 2021 ގައި ބޭއްވި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދެވަނަ ދައުރުގެ 2 ވަނަ ޖަލްސާގައެވެ. މި އިޤްރާރު ފާސްކޮށްފައިވަނީ އެ ޖަލްސާގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އިއްތިފާގުންނެވެ.[3]

2. މަޤްޞަދު

2.1 މި އިންކުއަރީ ހިންގުމުގެ މަޤްޞަދަކީ، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް މި ހަމަލާ ދިނުމުގައި ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކުން ދެމުންގެންދިޔަ ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮޓޮކޯލާއި (ބޮޑީގާޑުވެއިވާ) ސަބަބު ދެނެގަތުމާއި، މިފަދަ ހަމަލާތަކަށް ފޯރުވާ ސަލާމަތީ ހުރި ނުރައްކަލުތަކުން، ދިފާޢުވުމަށްޓަކައި މިފަދަ ޖަރީމާތަކުގެ ހަމަލާތައް ތަކުރާރުވުމަށް ނުދިނުމަށްޓަކައި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތަކާއި ޤާނޫނުތަކާއި، ގަވާއިދުތަކާއި، އުސޫލުތަކާއި، ސިޔާސަތުތަކާއި، އަދި އިދާރީގޮތުން ގެންނަންޖެހޭ އެންމެހާ ބަދަލުތައް ފާހަގަކޮށް އެކަންކަމާބެހޭ އެންމެހާ މުއައްސަސާތަކަށް ހުށަހެޅުމެވެ.[4]

---

[2] 17 މޭ 2021 ގައި ބޭއްވި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދެވަނަ ދައުރުގެ 1 ވަނަ ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާ - ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު 1/2/2021

[3] 17 މޭ 2021 ގައި ބޭއްވި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ދެވަނަ ދައުރުގެ 2 ވަނަ ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާ - ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު 2/2/2021

[4] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ނުރައްކާތެރި ޓެރަރިސްޓު ހަމަލާއާ ގުޅޭގޮތުން ޕާލިމެންޓަރީ އިންކުއަރީއެއް ހިންގުމަށް، 17 މޭ 2021 ގައި ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހަޅުއްވި އިޤްރާރު

3. އިންކުއަޔަރީ ހަދަން ނިންމި ސަބަބުތައް

3.1 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ދިޔަ ހަމަލާއަކީ ސިޔާސީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ފުރާނަފުޅަށް އަމާޒުކޮށްގެން ދިޔައިމާ ހަމަލާއަކަށްވުމައި، އެ ނުރައްކާތެރި ހަމަލާގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އެކިވަރުގެ އަނިޔާތަކެއް ލިބުމުން، އެމަނިކުފާނުގެ ފުރާނަފުޅަށް ނުރައްކާ އޮތްކަމަށް ދެކެވުނުކަމުންނެވެ. މީގެ އިތުރުން، މިފަދަ ނުރައްކާތެރި ޖަރީމާތަކުގެ ހަމަލާތައް ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިތުރުވެދާނެކަމުގެ ފުރުޞަތު އޮތްކަމަށްވެސް ދެކެވުނުކަމުންނެވެ.

3.2 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވާފައިވާ ބޭފުޅެކެވެ. އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަކީ ހިނގަމުންދާ 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްއެވެ.

3.3 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނާއި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވާފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ ސަރުކާރުގެ ޒިންމާތަކެއްކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި، އަދި ޤާނޫނުތަކުން ލާޒިމުކޮށްފައިވާއެވެ.

3.4 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒުތަކާއި ބާރުތަކުގެ ޤާނޫނު[5] ގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސާއި ނައިބުރައީސްގެ ސަލާމަތީ ކަންކަން ދައުލަތުގެ ސަލާމަތީ ބާރުތަކުން ހަމަޖެއްސައިދޭންވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

3.5 އަދި، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހަކަށް ދޭންޖެހޭ ރައްކާތެރިކަމާއި އިނާޔަތްތަކާބެހޭ ޤާނޫނު[6] ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ މަޤާމު އަދާކޮށްފައިވާ މީހަކަށް އެކަށީގެންވާ

---

[5] ޤާނޫނު ނަންބަރު 5/2013 (ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒުތަކާއި ބާރުތަކުގެ ޤާނޫނު)

[6] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2009 (ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހަކަށް ދޭންޖެހޭ ރައްކާތެރިކަމާއި އިނާޔަތްތަކާބެހޭ ޤާނޫނު)

ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ބޮޑިގާޑްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސްއިން ހަމަޖެއްސައިދިނުމަށް ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

3.6 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގާނޫނުއަސާސީގެ 105 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމަކީ ދައުލަތުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން މަސްއޫލިއްޔަތެއްކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

3.7 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭގެ ހަމަލާދީފައިވަނީ، ދިވެހި ދައުލަތުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެމުން ދަނިކޮށެވެ. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެމުން ދަނިކޮށް އެފަދަ ހަމަލާއެއް އަމާޒުވުމުން، އެކަމުގައި ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން އަދާކުރެވިފައިވާ ގޮތާއި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ ޑީޓެއިލް ގޮތް ދެނެގަތުމަކީ މުހިންމުކަމެކެވެ.

3.8 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގާނޫނުއަސާސީއާއި ގާނޫނުން ލާޒިމްކުރާ ގޮތުގެމަތިން ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން ފޯރުކޮށްދޭ ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަމުގެ ފެންވަރު ވަޒަންކުރުމަށް، އިތުރަށް ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ބަޔާންކޮށްދިނުމަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޒިންމާއެކެވެ.

3.9 ދިވެހި ދައުލަތުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތައް ހިނގާ ނުހިނގާ ގޮތް ބަލަހައްޓަން ގެންދިއުމަށް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއެއް އޮންނަންވާނެ ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގާނޫނުއަސާސީގެ 241 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި، ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ ތެރޭގައި ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތައް ހިނގާ ނުހިނގާ ގޮތް ބެލުމާއި، ޤައުމީ ސަލާމަތުގެ ކަންކަން ބެލުމާއި، ޤައުމީ ސަލާމަތުގެ ސިޔާސަތުތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުން ހިމެނެއެވެ.

3.10 އަދި އިތުރުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި، ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކުން މަސައްކަތް ކުރަމުންގެންދަނީ އަދި އެތަންތަނުން ހިނގާ ހުރިހާ ކަމެއް ހިންގަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނުތަކާއި ޤާނޫނީ ބާރު ލިބިގެން ހަދާފައިވާ ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތަށްކަން ކަށަވަރުކުރުމަށްޓަކައި އެތަންތަން ޖަވާބުދާރީކުރުވުމަކީވެސް ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއްކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

3.11 ދައުލަތުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން ދަނިކޮށް، މި ހަމަލާ ދިމާވެދާނެ ސިނާރިއޯ ފުރަތަމަ އޮވެގެންކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވުނެވެ. އެހެންކަމުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދައުލަތުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކުން ދެމުންދިޔަ ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގައި ބޮޑެތި ފަރުވާކުޑަކަން، އެގޮތުން އެމަނިކުފާނަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ގޮތުގައި ބަލާއިރު، ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކުގެ ޖަވާބުދާރީވުމުގައި، އެކަމާ ގުޅިގެން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތަކާއި ކޮބައިކަން ބަލައިދިނުމަށް މި ކޮމިޓީގެ ދިރާސާގައި ބަލާފައެވެ.

4. އިންކުއަރީ ކުރުމަށް ލިބިދޭ ޤާނޫނީ ބާރު

4.1 ޖަވާބުދާރީކުރުވުމުގެ ބާރު

4.1.1 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 70 ވަނަ މާއްދާގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ލިބޭ ބާރުތައް ކަނޑައަޅާފައިވާއިރު، ޤާނޫނު ހެދުމުގެ ބާރާއި ވެރިކަން ހިންގުމުގެ ބާރުގެ ފަރާތުން ކުރާ ކަންތައްތައް ހިނގާ ނިޒާމުގެ ބެލުމާއި ވެރިކަން ހިންގުމުގެ ބާރު ޖަވާބުދާރީކުރުވުމުގެ ބާރު ލިބިދެއެވެ.

4.1.2 މި އިންކުއަރީގެ އަމާޒަކީ މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ދިމާވި ހަމަލާއާ ގުޅިގެން ޖިނާއީ ތަޙުޤީޤެއް ހިންގުމެއް ނޫނެވެ. އަދި، މިހާރު ކޮންމެ އަމަލެއް ނުވަތަ ނުކުތް

ދުސްތޫރުގައިވާ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ޖިނާއީ ތަޙްޤީޤު ހިންގުމަށް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ލިބިދީފައިވާ ބާރުއެޅުން ނުފޫޒުނުފޯރުވުމެވެ.

4.1.3 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އަމިއްލަ ފަރުދުންނާ ސުވާލުކުރެވޭނީ، މިހާރު ދައުލަތުގެ ވަޒީރެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގެ ބާރުގައި އޭނާއަށް ލިބިފައިވާ މައުލޫމާތުތަކާ ގުޅޭގޮތުންނެވެ.

4.1.4 އެހެންނަމަވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީން ކަނޑައަޅާފައިވާ ދުސްތޫރީ ހަމަތަކަށްބަލާއިރު، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މަސްއަލަތަކުގެ ތެރޭގައި، ދައުލަތުގެ ތެރޭގައި ހިނގާ ކުރަޕްޝަންގެ އަމަލުތަކާއި، ޤާނޫނުތަކާ ގަވާއިދުތަކުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުން ބޭރުން އިދާރާތަކުން ހިނގާ އަމަލުތަކާއި، ދައުލަތުގެ ފައިސާ ހަވާލުކުރެވިފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރަނީ ކުރުމުގެ ހިސާބާއި ތަޙްޤީޤުކުރުމުގައި ބަލައި އެކަން އިސްލާހުކުރަން އެކަން ފެންނަ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމަކީ ދަންނަވަމުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކުރަންޖެހޭ ކަމެކެވެ.

4.15 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ލިބިދީފައިވާ ދުސްތޫރީ ބާރަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، އަދި ވަކިން ޚާއްސަކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 99 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، އާންމު ފަރުދުންގެ ޙައްޤު އަދަލުވާގޮތް އެއްވެސް ކަމެއް ބޮޑުކަމުގައި ކުރެވިގެން ކަމެއް ނުކުރެވޭނެ. އެހެނީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކީ ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ އިދާރާއެއް ނޫނެވެ. އެފަދަ ބާރުތައް ލިބިދީފައިވަނީ ވެރިކަން ހިންގުމުގެ ބާރަށާއި އަދި އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމުގެ ބާރަށެވެ.

4.1.6 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އިންކުއަރީއެއް ހިންގަންޖެހުނީ، އެ މަޖިލީހަށް ލިބިދީފައިވާ ދުސްތޫރީ ބާރުގެ ތެރެއިން، ދައުލަތުގެ އިދާރާއެއް ޖަވާބުދާރީކުރުވުމަށް އޮންނަ

މަރުޙަލާގެ ތަޙުޤީޤުކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުން އެނގެއެވެ. އަދި، އެވަގުތު އިންކުއަރީއެއް ހިންގަންޖެހޭނީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ އިދާރާއަކަށް ލިބިދީފައިވާ ދުސްތޫރީގެ ތަޙުޤީޤީ ކޮށްފައިވާ ޢަމަލާ ގުޅިގެންނެވެ.

4.1.7 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހިންގާ އިންކުއަރީއެއް، އެ މަޖިލީހަށް ލިބިގެންވާ، ދައުލަތުގެ އެހެން ފަރާތްތަކަށް ޖަވާބުދާރީކުރުވުމުގެ ބާރުގެ މަސައްކަތާ ގުޅިގެން، ކުރުވޭ މަސައްކަތްތަކެވެ. އެކަމުގެ ނަތީޖާއަކަށްވާނީ، ދައުލަތުގެ އެހެން އިދާރާތަކުން ކުރާ ކަންތައްތައް ކުރަނީ ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާއި އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށްތޯ ބެލުމާއި، ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް ނުވަތަ އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް ބަޔާންކޮށްދިނުމެވެ. އަދި، ކަމެއް ދިމާވި ސަބަބު ދެނެގަނެ އެކަންކަމުގައި ޒިންމާދާރުވާ ނުދިނުމުގެ ސިޔާސަތުތަކަށް ގަވާއިދުތަކަށް ބަދަލުތަކާ ގެނައުމަށް އިޞްލާޙު ސިޔާސަތުތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތަކާ ގުޅިގެން ދޭންޖެހޭ ލަފާއާއި އިރުޝާދު ދިނުމެވެ.

4.1.8 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 239 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުގެ މައްޗަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބާރު ހިންގޭނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 241 ވަނަ މާއްދާގައި ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތައް ހިންގާ ނިޒާމާގޮތް ބަލަހައްޓާ ގެންދިއުމަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއެއް އޮންނަންވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން ހިންގާފައިވާ އަމަލަކާ ގުޅިގެން ނުވަތަ އެ ޚިދުމަތް ކަނޑައަޅާފައިވާ ސިޔާސަތެއް ނުވަތަ އުސޫލަކާ ގުޅިގެން އެފަރާތް ޖަވާބުދާރީކުރުވުމަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ލިބިފައިވާ ދުސްތޫރީ ބާރެކެވެ.

4.2 މީހުން ހާޒިރުކޮށް ސުވާލުކުރުމުގެ ބައި

4.2.1 މީހުން ހާޒިރުކޮށް ސުވާލުކުރުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ދީފައިވާ ބާރެކެވެ. އެގޮތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 99 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ނުވަތަ އެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކުން ކޮންމެ މީހަކުވެސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ނުވަތަ އެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުވެ، އެ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅާ ގޮތެއްގެމަތިން ހެކިބަސް ދިނުމާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބޭނުންވާ ކޮންމެ ލިޔުމެއް ހުށަހެޅުމަށް އެންގުމާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ނުވަތަ އެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކަށް ހާޒިރުވުމަށް ވަކި މީހަކަށް ނުވަތަ ވަކި މުއައްސަސާއަކަށް އަންގާގޮތުގެ ބާރު ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކޮންމެ މީހަކާ ކުރާ ކޮންމެ ސުވާލަކަށް އެމީހަކަށް އެނގިހުރި އެންމެ ރަނގަޅަކަށް ތެދުބަހުން ޖަވާބުދިނުމަކީ އެ މާއްދާގައި ބާރުލާފައިވެއެވެ.

4.2.2 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 99 ވަނަ މާއްދާގައި ބާރުލާފައިވާ ކަންތައްތައް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒުތަކާއި ބަރުލަމާނީ ޤާނޫނު[7]ގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

4.2.3 މީގެ އިތުރުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 159 ވަނަ މާއްދާގައި ބާރުލާފައިވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 99 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) އިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކަށް ލިބިދޭ ބާރުގެ ދަށުން، މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކާ ގުޅޭގޮތުން، ކޮންމެ މީހަކުވެސް އަދި ކޮންމެ މުއައްސަސާއަކުވެސް ނުވަތަ އެ ކޮމިޓީއެއްގެ ސަމަން ކޮމިޓީއަކަށް ހާޒިރުވެ

---

[7] އިސްލާޙު ގެންނަވުނު ޤާނޫނު ނަންބަރު 5

ޖަވާބުދާރީވުމަށާއި ބަޔާނެއް ނުވަތަ ހެކިބަސް ދިނުމަށާއި، މަޖިލީހުން ބޭނުންވާ ކޮންމެ ލިޔެކިޔުމެއް ހުށަހެޅުމަށް އަންގައިދާނެކަމަށެވެ. ނުވަތަ އަމުރުކުރުވިދާނެކަމަށެވެ.

4.2.4 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހިންގާ ޖަވާބުދާރީކުރުވުމުގެ މަރުޙަލާގެ ތެރެއިން މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކަށް ޗިޓުން ހާޒިރުކުރުމުގައި އަމަލުކުރާނެ އިޖުރާއަތު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު[8] ގައި ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން އެ ގަވާއިދު[9] ގެ 159 ގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކަށް އެއްވެސް ފަރާތެއް ހާޒިރުކުރުވޭނީ، އެ ކޮމިޓީއަކަށް އެފަރާތެއް ހާޒިރުކުރުމަށް ނިންމާ ތާރީޚާއި ހާޒިރުކުރުމަށް ހަވާލުކުރާ ތާރީޚާ ދެމެދު، ބަންދު ދުވަސްތައް ނުހިމަނާ ގޮތުން، ސާފު 5 (ފަހެއް) ދުވަސް ދިނުމަށްފަހުގައި ކަމަށެވެ.

4.2.5 ނަމަވެސް، ހާޒިރުކުރުވާ ފަރާތުގެ އިޢުތިރާޟެއްނެތް ކަމުގައިވާނަމަ، 5 ދުވަހުގެ މުއްދަތު ދިނުމަކާނުލައި އެފަރާތެއް ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުކުރުމުގެ އެ ގަވާއިދުގެ 159 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އިން އިސްތިސްނާކޮށްފައިވެއެވެ.

4.2.6 އިސްލާހު ގެންނެވުނު ފަދައިން އެ ގަވާއިދު[10] ގެ 159 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުވުމަށް އެންގުމުން، ހާޒިރުނުވެއްޖެނަމަ ފަރާތެއް ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުވުމަށް އަމުރުކުރުވިދާނެ ކަމަށް އެ ގަވާއިދު[11] ގެ 160 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، މިހާރު ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުވުމަށް އަމުރުކުރުވޭނީ ކޮމިޓީގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ

---

[8] 26 އޮގަސްޓު 2019 ގައި ފާސްކޮށްފައިވާ 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު

[9] އިސްލާހު ގެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 8

[10] އިސްލާހު ގެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 8

[11] އިސްލާހު ގެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 8

އަހުލުވެރިކަމުން ފާސްވެގެންނުވޭ. އަދިރައްކާތެރިކަން ހުށަހެޅުމާ ވަގުތެއް ކުރިޔަށް ހުށަހެޅުމަށް 3 (ތިނެއް) ދުވަހުގެ މުއްދަތު ދިނުމަށްފެނުނެވެ.

4.2.7 މި ދެންނެވި އުސޫލަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް (އެމް.އެން.ޑީ.އެފް) ގެ ވަޒީފާތަކާއި ދިފާޢީ ޚިދުމަތުގެ ވަޒީފާއަދާކުރާ ކޮންމެ މީހުންގެ ކިބައިން އެދެވޭ ވަޒީފާގެ ޒިންމާ އަދާކުރުމުގެ ދައުރުގެ ތެރެއިން ކޮންމެވެސް ކަނޑައެޅިފައިވާ އިސްވެފައިވާ މަޢުލޫމާތު ސިއްރުކުރުމުގެ ބާރުވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން ލިބިގެންވެއެވެ.

4.2.8 އެހެންކަމުން، މި އިންކުއަރީއަށް ދިފާޢީ ޚިދުމަތުގެ ޚިދުމަތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ވަކިވަކި ޒުވާނުންނާއި މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް (އެމް.އެން.ޑީ.އެފް) ގައި މަސައްކަތްކުރާ ވަކިވަކި ސިފައިން ހާޒިރުކުރަން ނިންމާފައިވެއެވެ.

4.2.9 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ދީފައިވާ އިސްތިޝާރީ ރަޢުގައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ނުވަތަ އެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކުން އަންގާ އެންގުމާ އެއްގޮތަށް ގޮވާލެވޭމީހުން ހާޟިރުވެ، ޖަވާބުދާރީވުމަކީ ދިވެހި ސަރުކާރުގެ އިދާރީ މަސްއޫލުކަމުގައި ތިބި ފަރާތްތަކާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 7 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކާއި، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ މަސްއޫލުންގައި ހުރި ކޮންމެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 98 ވަނަ މާއްދާއާއި 99 ވަނަ މާއްދާއިން ލާޒިމުކުރާ ކަމެއްކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އެންމެހައި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.[12]

---

[12] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 95 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ދީފައިވާ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-AD/28 (10 މާރިޗު 2011) އިސްތިޝާރީ ރަޢު

4.3 ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ބަޔާން ދިނުން

4.3.1 މި އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުވެ މައުލޫމާތުދިނުމަށް ދަންނަވައި ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 165 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ޕޮލިސް ސަރވިސަށް ހާޒިރުވުމުގެ ފުރުޞަތު ދީފައިވާނެއެވެ. އެގޮތުން، އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުވި ފަރާތްތަކަކީ ޕޮލިސް ސަރވިސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ޤާނޫނު[13] ގެ 62 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޕޮލިސް ހިދުމަތް ދިނުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭ ކޮމިޝަނަރުގެ ހުއްދަ ލިބިފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ވާންޖެހޭނެ ކަމަށް ނިންމާފައިވެއެވެ.

4.3.2 މި އިންކުއަރީއަށް މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ހާޒިރުކޮށްފައިވަނީ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކެވެ. އެގޮތުން، އިންކުއަރީން ސާފުކުރަން މައުލޫމާތުތަކުގެ އަލީގައި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތާއި، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކަށް އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުވުމަށް ނޯޓިސް ދީފައިވާނެއެވެ.

4.3.3 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ފަރާތުން އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުވި ފަރާތްތަކާއި ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ގޮތުގައި ވަޒީފާއަދާކުރައްވާ އާ މުއައްސަސާގެ އިން-ހައުސްކައުންސަލް މަސައްކަތްކުރާ ޕޮލިސް ސަރވިސްކަމުން އެފަރާތުން މި އިންކުއަރީއަށް އަންގާފައިވެއެވެ. އަދި، އެފަރާތްތަކަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ޤާނޫނު[14] ގެ 62 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޕޮލިސް ހިދުމަތް ދިނުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭ ކޮމިޝަނަރުގެ ހުއްދަ ލިބިފައިވާ ފަރާތްތަކެއް ނޫނެވެ

---

[13] ޤާނޫނު ނަންބަރު 5/2019 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ޤާނޫނު)

[14] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 8

4.3.4 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އިން-ހައުސްކޮށް މަސައްކަތްކުރާ ޤާނޫނީ ވަކީލުން، އެ މުއައްސަސާގެ އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުކުރާ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. ގެ މީހުންގެ ޤާނޫނީ ވަކީލުންގެ ގޮތުގައި [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާ ކައުންސިލުން [illegible] [illegible] [illegible] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްއިން އެދުމުން، [illegible] ބާ ކައުންސިލުން [illegible] [illegible] އެ މިނިސްޓްރީއަށް ސިޓީއަކުން ބަޔާންކޮށްފައެވެ. އަދި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ ވަކީލުން ވަނީ އެ ސިޓީ އިންކުއަރީއާ ހިއްސާކޮށްފައެވެ.[15]

4.3.5 އެ ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ވަކާލާތުގެ ޤާނޫނު[16] ގެ 63 ވަނަ މާއްދާގައި، އެ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން [illegible]، ލޯ ފާމެއް ނުވަތަ ސޯލް ޕްރެކްޓިސް މެދުވެރިކޮށް މެނުވީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޤާނޫނީ ޚިދުމަތް ދިނުމުގެ މަސައްކަތް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ކޮށް ނުވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާއެއްގައި ނުވަތަ އަމިއްލަ [illegible] އިން-ހައުސް ކައުންސެލްއެއްގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ އެހެން [illegible] މުވައްޒަފެއްގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ [illegible] [illegible] މަސައްކަތްކުރާ އަމިއްލަ [illegible] ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ [illegible] ޤާނޫނީ ޚިދުމަތް ދިނުން ނުވަތަ އެފަދަ [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] ޚިދުމަތް ދިނުން އެ ޤާނޫނު [illegible] އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގައި މަސައްކަތްކުރާ އިން-ހައުސް ކައުންސެލުން، [illegible] [illegible] [illegible] އެމް.އެން.ޑީ.އެފް [illegible] ގޮތުން [illegible] ޤާނޫނީ ޚިދުމަތް [illegible]

---

[15] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާ ކައުންސިލްގެ ނަންބަރު 480/28/2021/1 (10 ޖޫން 2021) ސިޓީ

[16] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 13

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާ ކައުންސިލުގައި އިތުރުން ރަޖިސްޓަރީވުމަށް އެ ޤާނޫނު ލާޒިމުކުރާ ކަމަށެވެ.

4.3.6 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އިން-ހައުސް ޤާނޫނީ ވަކީލުންނަށް، މި އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުކުރާ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. ގެ ހައްޤު އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި ރައްކާތެރިކޮށްދިނުން ކަމާމެދު އިންކުއަރީއަށް ސުވާލު އުފެދުނެވެ. ނަމަވެސް، މި އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުވި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ފަރާތުން އޮފިސަރުންގެ ޤާނޫނީ ވަކީލާ ނުލައި، ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ބޭނުންތޯ ފުރަތަމަ ސުވާލުކުރެއްވީމައެވެ. އަދި އެފަރާތުން ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާ ކަމަށް ބުނުމުން، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ފޮނުއްވާފައިވާ އެ މުއައްސަސާގެ އިން-ހައުސް ޤާނޫނީ ވަކީލުގެ ނަމްބަރު، އެއީ އެފަރާތުން [illegible] ޤާނޫނީ ވަކީލުގެ ސަރވިސް [illegible]، އެފަރާތުން ހަމަޖައްސައިދިނުމަށް [illegible] ހުއްދަ ދިނުމަށް ނިންމީއެވެ. އެގޮތަށް ނިންމި ސަބަބަކީ، މި އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުކުރާ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ކޮންމެ ފަރާތަކާ ޤާނޫނީ ވަކީލެއް [illegible] [illegible]. އަދި، އިންކުއަރީއަށް [illegible] [illegible]، މި އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުވާ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible]. އަދި، އިންކުއަރީއަށް [illegible] [illegible] އިންކުއަރީއަށް [illegible]، ޤާނޫނީ [illegible] [illegible]، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އިން-ހައުސް ޤާނޫނީ ވަކީލު އިންކުއަރީއަށް [illegible] [illegible] [illegible].

4.4 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ދަޢުވަތުދޭ [illegible] މައްސަލަ

4.4.1 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 99 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކޮންމެ މީހަކާ، ނުވަތަ ކޮންމެ މުއައްސަސާއަކާ ކުރާ ކޮންމެ

[illegible] އެމީހަކަށް ނުވަތަ އެ މުއައްސަސާއަކުން އެނގިހުރި އެންމެ ރަނގަޅަކަށް ތެދުބަހުން ޖަވާބުދާރީވާންވާނެއެވެ. އަދި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒުތަކާއި ބާރުތަކުގެ ޤާނޫނު[17] ގެ 18 ވަނަ މާއްދާގައި އެފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

4.4.2 ކުރިން ބަޔާންކުރި ފަދައިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 99 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކުން އެންގޭ ހުވައިގެމަތިން ހެކިބަސް ދިނުމާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބޭނުންވާ ކޮންމެ ލިޔުމެއް ހުށަހެޅުމަށް އެންގުމާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ނުވަތަ އެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކަށް ހާޒިރުކުރުމަށް ވަކި މީހަކަށް ނުވަތަ ވަކި މުއައްސަސާއަކަށް އެންގުމުގެ ބާރު ލިބިދީފައިވާއިރު، ކޮމިޓީއަކަށް ހެކިބަސް ދިނުމުގެ ކުރިން ހުވައިކުރުވުމަށް ކޮމިޓީން [illegible] ކަމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 162 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

4.4.3 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 99 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ އިތުރުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 146 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އިންކުއަރީގެ ބައްދަލުވުންތައް [illegible] ސިއްރު ބައްދަލުވުންތަކެއްގެ ގޮތުގައިކަމާއި، އަދި މި އިންކުއަރީގައި ހިއްސާކުރެވުނު މައުލޫމާތު ދެކެވުނު ވާހަކަތައް، ކުރެވުނު ސުވާލުތަކާއި ދެވުނު ޖަވާބުތައް ހާމަކުރުމަކީ އިންކުއަރީން ނިންމާ ގޮތެއްގެ [illegible] [illegible] ކަމެއް [illegible] ކޮމިޓީގެ [illegible] [illegible].

---

[17] އިސްވެ ދެންނެވުނު ޤާނޫނު ނަންބަރު 5

4.4.4 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒުތަކާއި ބާރުތަކުގެ ޤާނޫނު[18] ގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒަށް އުނިކަން އަންނާނެ ކަންތައްތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެ އަކުރުގެ (7) ވަނަ ނަންބަރުގައި، މުޅި މަޖިލީހަށް ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކަށް ގަސްދުގައި ކަމެއް އޮޅުވާލުން ހިމަނާފައިވެއެވެ. އަދި، އެފަދަ ކުށެއްގެ އަދަބަކީ 3,000 (ތިންހާސް) ރުފިޔާއާއި 10,000 (ދިހަހާސް) ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުން ނުވަތަ 3 މަސްދުވަހާއި 6 މަސްދުވަހާ ދެމެދުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށް ފޮނުވުމުގައި، އެ އަކުރުގެ (8) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ހަމައެއާއެކު، އެ ޤާނޫނުގެ 29 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، އެ ޤާނޫނުގައި ކުށެއް ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކާއި، މަޖިލީހުގެ ބާރުތަކާއި އިމްތިޔާޒުތަކަށް އުނިކަން އަންނަ ކަންކަމާމެދު ފިޔަވަޅު އަޅާނީ، އެ މައްސަލައެއް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ހުށަހަޅައިގެން ޝަރީޢަތް މެދުވެރިކޮށް ކަމަށެވެ.

4.5 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ދޭ މަޢުލޫމާތަކާ ގުޅިގެން ފިޔަވަޅުއެޅުމުގެ ބާރު އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ލިބިގެން ނުވާކަމަށް ނިންމުން

4.5.1 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ލިބިފައިވާ ޖަވާބުދާރީކުރުވުމުގެ ދަސްތޫރީ ބާރުގެ ތެރެއިން، ދައުލަތުގެ އެކިއެކި އިދާރާތަކާ ގުޅޭގޮތުން މަޖިލީހަށް ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކަށް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރާ ފަރާތަށް ނުވަތަ ހާޒިރުވާ ފަރާތަކަށް ފިޔަވަޅެއް އެޅުމަކީ، ޖަވާބުދާރީކުރުވުމަށް ހުރަސްއެޅުމެވެ. އަދި، އެފަދަ ކަމެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ކޮށްފިނަމަ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ލިބޭ މަޢުލޫމާތު ދިނުމަށް އާންމުންނާއި

---

[18] އިސްވެ ދެންނެވުނު ޤާނޫނު ނަންބަރު 5

މުއައްސަސާތަކުގައި ވަޒީފާއަދާކުރާ ފަރާތްތަކުން ފަސޭހަކަން ވާނެއެވެ. ހުނަރުވެރިކުރުމުގައި ހިމެނޭ އެންމެ އަސާސީ ސިފަތަކުގެ ތެރޭގައި ޤާނޫނީ އިލްމު ދެނެގަތުން ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތައް ޖަވާބުދާރީވުން ހިމެނެއެވެ. މުއައްސަސާތައް ޖަވާބުދާރީކުރުވުން، އަދި މުއައްސަސާއަކާ ގުޅޭގޮތުން ބޭނުން މަޢުލޫމާތު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކުން ލިބިގެންނެވެ.

4.5.2 އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަހާރަކޮށްލުމަށް ދިން ނުރައްކާތެރި ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއާ ގުޅިގެން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން ހިންގި އިންކުއަރީއަކުން ހާޟިރުކުރި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ މުވައްޒަފުންނާއި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އޮފިސަރުން ނުވަތަ ދައުލަތުގެ އެހެންވެސް މުވައްޒަފަކު އިންކުއަރީއަށް ދޭ މަޢުލޫމާތަކާ ގުޅިގެން، އެފަރާތެއް އަދާކުރާ ވަޒީފާއަށް އަސަރުކުރާފަދަ އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް އެއްވެސް އިދާރާއަކުން ނާޅުމަށް މި ކޮމިޓީން އިލްތިމާސްކޮށް، އަދި ބާރުދޭނެކަން އިޝާރާތްކޮށްފައިވެއެވެ.

4.5.3 މީގެ އިތުރުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒާއި ބާރުތަކުގެ ޤާނޫނު[19] ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

ހާޟިރުކުރުވާ 20. (ހ) މަޖިލީހުގެ ބޭނުމަކަށް ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއެއްގެ
ލިޔުންގެ ބޭނުމަކަށް ހާޟިރުކުރުވާ މީހަކު މަޖިލީހަށް ނުވަތަ އެ
އިމްތިޔާޒު ކޮމިޓީއަކަށް ބަޔާނެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ދިނުން، ޤާނޫނީ

---

[19] ޤާނޫނު ނަންބަރު 5/2013 (ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒާއި ބާރުތަކުގެ ޤާނޫނު)

ބާރެއް ލިބިފައިވާ އެއްވެސް ފަރާތަކުން އެމީހަކާ ސުވާލެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބުނެވިފައިވާފަދަ ބަޔާނެއް ނުވަތަ މައުލޫމާތެއް ދީގެން އެފަދަ މީހެއްގެ މައްޗަށް ދައުވާއެއްކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ. އަދި އެފަދަ މީހަކަށް އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ދަތިކަމެއް ނުވަތަ އަނިޔާއެއްދީގެން ނުވާނެއެވެ.

(ރ) މަޖިލީހުން ކުރާ ސުވާލަކަށް ޖަވާބު ދިނުމަށް ހާޒިރުކުރެވޭ މީހަކު، ނުވަތަ މަޖިލީހަށް ބަޔާނެއް ދޭ މީހަކު މަޖިލީހުގައި ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއެއްގައި ދައްކާ ވާހަކައާއި ނުވަތަ މަޖިލީހަށް ފޮނުވުން، ނުވަތަ މައުލޫމާތު ހުށަހަޅަންޖެހޭ މީހަކު ހުށަހަޅާ ލިޔުމަކީ، ނުވަތަ ދޭ މައުލޫމާތަކީ އެ މައުލޫމާތެއް ދިން މީހާގެ ފަހުން ކުރެވިދާން އެއްވެސް ދައުވާއެއްގައި، އެއާ ދެކޮޅަށް ބޭނުންކުރެވިދާނެ އެއްޗަކަށް ނުވާނެއެވެ.

4.5.4 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒާއި ހިމާޔަތްތަކާބެހޭ ޤާނޫނު[20] ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލަކީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ނުވަތަ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކަށް ދޭ މައުލޫމާތުގެ ސަބަބުން އިދާރީ ފިޔަވަޅެއް އެޅުން މަނާކުރެވެއެވެ. އަދި ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމުގެ އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް އެޅުން މަނާކުރެވެއެވެ.

---

[20] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 5

5. އިންކުއަރީގެ ބައްދަލުވުންތައް ސިއްރުކުރުން

5.1 ކުރިން ބަޔާންކުރި ފަދައިން، މި އިންކުއަރީއަކީ، ދައުލަތުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާ ޤާނޫނީ ގޮތުން މަތިކޮށްފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތަކާ ގުޅިފައިވާ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ހިންގާފައިވާ އިންކުއަރީއެކެވެ. އަދި، މި އިންކުއަރީއަށް ހޯދާފައިވާ މަޢުލޫމާތުތަކަކީ ޤައުމީ ސަލާމަތާ ގުޅުންހުރި މަޢުލޫމާތުތަކަކަށްވާތީ، ކޮމިޓީން އެހެން ގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިނުވާހާ ހިނދަކު މި އިންކުއަރީއާ ގުޅިގެން ބާއްވާ ބައްދަލުވުންތައް ބާއްވާނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 146 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ސިއްރު ބައްދަލުވުންތަކެއްގެ ގޮތުގައިކަމަށް ކަނޑައެޅިފައެވެ.

5.2 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާތަކާއި ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތައް ބާއްވަންޖެހޭ ޢާންމުކޮށް ހުޅުވާލެވިގެންނެވެ. ނަމަވެސް، ޤައުމީ ސަލާމަތަށްޓަކައި ނުވަތަ އަމަންއަމާނު ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ނުވަތަ ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމެއް ސިއްރުކުރުމަށް ނިންމިދާނެކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 85 ވަނަ މާއްދާއާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 146 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

5.3 އެހެންކަމުން، އިންކުއަރީގެ އެންމެހައި ބައްދަލުވުންތަކަކީ ސިއްރު ބައްދަލުވުންތަކެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅުމާއި އަދި އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރު ވިޓްނަސުންނަކީ ޤައުމީ ސަލާމަތާ ގުޅުންހުރި ވިޓްނަސުންތަކެއް ކަމުގައިވާތީ، އެ ހުރިހާ ވިޓްނަސުންނަކީ އިންކުއަރީގެ ސިއްރު ކަމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ހިންގުމަށް، ސިއްރު ވިޓްނަސުންތައް ކަމަށް ކަނޑައަޅާ ޚާއްޞަކޮށްފައެވެ.

6. އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓް ޢާންމުކުރުން

6.1 މި އިންކުއަރީއަށް އެއްކުރެވިފައިވާ މަޢުލޫމާތުތަކަކީ ޤައުމީ ސަލާމަތާ ގުޅުންހުރި މަޢުލޫމާތުތަކަކަށްވާތީ، މި އިންކުއަރީގެ ރިޕޯޓަކީ، ސިއްރު ރިޕޯޓެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައެވެ. އަދި، މި ރިޕޯޓު ޢާންމުގައި

ހިއްސާކުރުމަށް ނިންމާފައިވަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްއަށާއި، އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރަށެވެ.

6.2 އޭގެ އިތުރުން، މި ރިޕޯޓުގައިވާ ޒަރޫރީ ސަލާމަތާ ގުޅުންހުރި ކަންކަން އުނިކުރުމަށްފަހު އާންމު ކުރުމަށް ނިންމިއެވެ.

7. ސްކޯޕް އަދި އޮބްޖެކްޓިވްސް

މި އިންކުއަރީގެ ސްކޯޕް އަދި އޮބްޖެކްޓިވްސްއަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަހާރަކޮށްލުމަށް ދިން ހަމަލާއާ ގުޅިގެން، ތަޙްޤީޤާއި ކަންތައްތައް ދެނެގަތުމެވެ.

7.1 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ހިނގާފައިވާ ޓެރަރިޒަމްގެ ހަމަލާ ދިނުމުގެ ކުރިން، އެ ހަމަލާއާގުޅޭ އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކަށް ފާހަގަކޮށްފައިވޭތޯ، ދައުލަތުގެ އެއްވެސް އިދާރާއަކަށް ލިބިފައިވޭތޯ ބެލުން؛

7.1.1 އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމުގައާއި، އެ މަޢުލޫމާތު ލިބުމުން އަމަލުކުރާގޮތުގެ އުސޫލު ބެލުން.

7.1.2 ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލެއް ހިނގަން އުޅޭނެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ނުވަތަ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކަށް ހިމާޔަތް ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ފަރާތްތަކަށް ހަމަލާއެއް ދިނުމުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބިއްޖެނަމަ، އެ މަޢުލޫމާތު ލިބޭ އިދާރާއަކުން އަމަލުކުރަން ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް ދެނެގަތުން.

7.1.3 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ހިނގާފައިވާ ޓެރަރިޒަމްގެ ހަމަލާއާގުޅޭ މަޢުލޫމާތެއް ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކަށް ލިބިފައިވާނަމަ، އެ މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވަނީ ކޮން

މުއައްސަސާއަކަށްކަމާއި، އެ މަޢުލޫމާތު ލިބުނުން، އެ މުއައްސަސާއަކުން
އަމަލުކުރެއްވިގޮތް ދެނެގަތުން؛ އަދި

7.1.4 އެފަދަ މަޢުލޫމާތެއް ކުރިން ލިބިފައިނުވާނަމަ، ސަބަބެއް ދެނެގަތުން.

7.2 ސަލާމަތީ ބާރުތަކުން ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފުލުހުންދެވޭ ފަރާތްތަކަށް އެ ޚިދުމަތް
ފުލުހުންދިނުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މިންގަނޑުތަކަކީ ކޮބައިކަން ބެލުން؛

7.2.1 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފުލުހުންދިނުމުގައި
އަމަލުކުރާގޮތުގެ އުސޫލު ބެލުން.

7.2.2 ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ކޮންފަދަ ފަރާތްތަކުން ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން
ފުލުހުންދިނުމުގައި އަމަލުކުރާގޮތުގެ އުސޫލު ބެލުން.

7.2.3 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހިމާޔަތާއި
ރައްކާތެރިކަން ދެމުން ގެންދިޔަ ގޮތްތައް ދެނެގަތުން.

7.2.4 ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން ހިމާޔަތް ފުލުހުންދޭ ފަރާތްތަކުގެ ތްރެޓް ލެވެލް
އެސެސްކުރުމުގައި އެ އެސެސްމަންޓާ ގުޅިގެން ހިމާޔަތް ފުލުހުންދިނުމުގައި ބަދަލު
ގެންނަގޮތުގެ އުސޫލު ބެލުން.

7.2.5 އެހެން ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއެއް ދިމާވިނަމަ ޕޯސްޓް-ބްލާސްޓްގައި ސަލާމަތީ
ޚިދުމަތްތަކުން އަމަލުކުރަންޖެހޭގޮތުގެ އުސޫލު ބެލުން.

7.3 ސަލާމަތީ ބާރުތަކުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރަޢީސް، ރަޢީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އަމަލުކުރަމުންދިޔަ ގޮތް ބެލުން؛

7.3.1 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހާ ހަމައަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރަޢީސް، ރަޢީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހިމާޔަތް ދިނުމުގައި ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން ލިބިފައިވާ މައުލޫމާތުތަކާ ގުޅިގެން އަމަލުކޮށްފައިވާ ގޮތް ބެލުން.

7.3.2 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހާ ހަމައަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރަޢީސް، ރަޢީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދެމުން ގެންދިޔަ ގޮތް ބެލުން.

7.3.3 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު އެއްޗެއް ގޮއްވާލައިގެން ދިން ހަމަލާއާ ގުޅިގެން، ޕޯސްޓް-ބްލާސްޓްގައި އަމަލުކުރިގޮތް ބެލުން

7.3.4 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރަޢީސް، ރަޢީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ވަސީލަތްތައް ހޯދައިދީފައިވޭތޯ، އަދި ވަސީލަތްތަކުގެ ބޭނުން ހިފަމުން ގެންދިޔަ ގޮތް ބެލުން.

7.3.5 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގައި ދިން ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއާ ގުޅިގެން، ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން އެޅި ފިޔަވަޅުތައް ބެލުން.

7.4 ފައިނޭންސް އިންޓެލިޖެންސްގެ މައުލޫމާތު އެއްކުރާ ގޮތާއި، މައުލޫމާތު ލިބުމުން އަމަލުކުރާ ގޮތް ބެލުން؛

7.4.1 ސަސްޕިޝަސް ޓްރާންސެކްޝަން ރިޕޯޓު ޑިސެމިނޭޓްކުރާގޮތުގެ އުސޫލު ބެލުން.

7.4.2 ސަސްޕިޝަސް ޓްރާންސެކްޝަން ރިޕޯޓާ ގުޅިގެން އަމަލުކުރާގޮތުގެ އުސޫލު ބެލުން.

7.4.3 ސަސްޕިޝަސް ޓްރާންސެކްޝަން ރިޕޯޓްގެ މައުލޫމާތު ލިބުމުން، ކަމާގުޅޭ މުއައްސަސާތަކުން އަމަލުކުރާގޮތުގެ އުސޫލު ބެލުން.

7.4.4 މޭ 6، 2021 ގައި ހިންގި ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއާ ގުޅުންހުރި ޝައްކުކުރެވޭ އެއްވެސް މާލީ މުޢާމަލާތެއް ފާހަގަކުރެވިފައިވޭތޯ ބެލުން.

7.4.5 މޭ 6، 2021 ގައި ހިންގި ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއަށްފަހު، އެ ހަމަލާއާގުޅޭ، ޝައްކުކުރެވޭ މާލީ މުޢާމަލާތް ހިންގާފައިވޭތޯ ބެލުމަށް މުއައްސަސާތަކުން ކޮށްފައިވާ މަސައްކަތްތައް ބެލުން.

7.4.6 ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލު ހިންގުމަށް ނުވަތަ ހަރުކަށި ފިކުރު ފެތުރުމަށް ހިންގާ މާލީ މުޢާމަލާތްތައް ބެލުމަށް ކޮށްފައިވާ މަސައްކަތްތައް ބެލުން.

7.5 ސަރުކާރު ހިދުމަތްތަކުން އަމަލުކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނީ އޮނިގަނޑާ އެއްގޮތްތޯ ބެލުން؛

7.5.1 ކަމާގުޅޭ ޤާނޫނުތަކުގެ ދަށުން އެކުލަވާލަންޖެހޭ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތައް އެކުލަވާލާފައިވޭތޯ ބެލުން.

7.5.2 ސަރުކާރު ހިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދޭ އިދާރާތަކުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ ޤާނޫނުތަކާއި، ގަވާއިދުތަކާއި، އުސޫލުތަކަށް އަމަލުކުރަމުންދާ މިންވަރު ބެލުން.

7.6 މިފަދަ ހަމަލާތައް ތަކުރާރުވެގެން ނުހިނގުމަށްޓަކައި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތަކާއި، ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް ފާހަގަކުރުން.

8. މެތަޑޮލޮޖީ

8.1 އިންކުއަރީ ހިންގާފައިވާ މެތަޑޮލޮޖީ

8.1.1 މި އިންކުއަރީގެ ސްކޯޕާއި އޮބްޖެކްޓިވްސް ކަނޑައެޅުމުގައި، އިންކުއަރީ ގެންދާން ގޮތު މެތަޑޮލޮޖީއަކާމެދުވެސް ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ މެދުގައި އެއްބަސްވެފައިވެއެވެ. އެ މެތަޑޮލޮޖީ ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

- i. ކަމާގުޅޭ ޤާނޫނުތަކާއި، ގަވާއިދުތަކާއި، އުސޫލުތަކާއި، އިޖުރާއަތުތައް ދިރާސާކުރުން؛
- ii. ކަމާގުޅޭ އިދާރާތަކާއި، ފަރުދުންނާ ސުވާލުކުރުން؛
- iii. ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކާއި، އަދި އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކޮށްފައިވާ މިންވަރު ދެނެގަތުން؛ އަދި
- iv. ކޮމިޓީގެ ހޯދުންތަކާއި ހުށަހެޅުންތަކާއެކު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ރިޕޯޓް ހުށަހެޅުން.

8.1.2 މި މެތަޑޮލޮޖީ ކަނޑައެޅުމުގައި، މި އިންކުއަރީއަށް ބޭނުންވާ ލިޔުންތަކަކީ ކޮބައިކަން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، އިންކުއަރީގެ ސްކޯޕާއި އޮބްޖެކްޓިވްސް ހާސިލުވާނެ ގޮތެއްގެމަތިންނެވެ. އެގޮތުން، ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކުން، ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޤާނޫނުން ލާޒިމުކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އާއި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ ފަރާތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތައް ލިޔުމުން ހޯދާފައިވާނެއެވެ. ހަމައެއާއެކު، ޤާނޫނުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާތަކުން، މަޢުލޫމާތު ހޯދުމާއި އެ މަޢުލޫމާތު ލިބުމުން ޢަމަލުކުރާ އުސޫލުތައް އިންކުއަރީން ހޯދާފައިވެއެވެ.

8.1.3 އިންކުއަރީއަށް ބޭނުންވާނެ ކަމަށް ކަނޑައެޅި ލިޔެކިޔުންތައް ލިބުމުން، އެ ލިޔެކިޔުންތައް ދިރާސާކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެ ލިޔެކިޔުންތައް ދިރާސާކުރުމަށްފަހު، ކަމާބެހޭ އެންމެހައި މުއައްސަސާތަކުން ކަމާގުޅުންހުރި އެންމެހައި ފަރާތްތައް އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުކުރުމަށް ނިންމިއެވެ.

8.1.4 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 161 ވަނަ މާއްދާގައި، ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުކުރުވާ މީހާ ސުވާލުކުރުމުގައި އޮންނާނެ ކުރަންވީ ސުވާލުތަކުގެ ބާވަތާއި، ސުވާލުތައް ކުރާނެ އުސޫލު ކޮމިޓީން ކަނޑައަޅަންވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

8.1.5 އެހެންކަމުން، އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުކޮށް ސުވާލުކުރަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކާ ކުރާނެ ސުވާލުތައް ކަނޑައެޅުމަށް ނިންމިއެވެ. އަދި، އެފަރާތްތަކާ ކުރަން ބޭނުންވާ ސުވާލުތައް އެއްކުރުމަށްފަހު، ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންނަށް އެއްބަސްވުމާ ސުވާލުތައް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އަދި، އެ ސުވާލުތައް ކުރުން ނިންމުމުން، އެ ސުވާލުތަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުވާލުތައް ކުރުމަށްފަހު، ކޮމިޓީގެ [illegible] [illegible] [illegible] މެންބަރުންނަށް އިސްކަންދީ އެ ފުރުޞަތު އެފަރާތްތަކަށް ދިނުމަށް ނިންމާފައިވެއެވެ.

8.2 ސުވާލުކުރުން / މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ގޮތް

8.2.1 މި އިންކުއަރީއަށް ބޭނުންވާ ލިޔެކިޔުންތައް ހޯދުން ނިންމާފައިވަނީ، ކަމާބެހޭ އެންމެހައި މުއައްސަސާތަކުން ބޭނުންވާ ލިޔެކިޔުންތައް ފޮނުއްވައިދިނުމަށް އެ މުއައްސަސާތަކަށް ލިޔުމުން ފޮނުވައިގެންނެވެ. އަދި، އިންކުއަރީއަށް ބޭނުންވާ

ލިޔެކިޔުންތައް ދިރާސާކުރުމަށްފަހު، ކަމާގުޅޭ އެންމެހައި ފަރާތްތަކެއް އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުކޮށް ސުވާލުކުރުމަށް ނިންމިއެވެ.

8.2.2 އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުކުރާނެ ފަރާތްތައް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، އިންކުއަރީން ހޯދި ލިޔެކިޔުންތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އަދި ލިޔުމެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން އެފަރާތްތަކުން އިންކުއަރީއަށް ބޭނުންވާ މައުލޫމާތު ސާފުކުރުމަށެވެ.

8.2.3 އަދި، މި އިންކުއަރީއަށް ހޯދި ބައެއް ލިޔެކިޔުންތައް ހާޒިރުވި ބައެއް ފަރާތްތަކުންވެސް ހޯދިފައިވާނެއެވެ.

8.2.4 އިންކުއަރީގެ ބައްދަލުވުމަށް ހާޒިރުވާން ނިންމާފައިވާ ފަރާތެއް ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގައި އުޅުނަމަ، އެފަރާތަކާ އޮންލައިންކޮށް ބައްދަލުކުރުމަށް އިންކުއަރީއިން ނިންމިއެވެ.

8.2.5 ކުރިން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން މި އިންކުއަރީގެ އެންމެހައި ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 146 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ސިއްރު ބައްދަލުވުންތަކެއްގެ ގޮތުގައި ކަމަށްވާތީ، އޮންލައިންކޮށް ބާއްވާ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތަކުން، އަދި ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވާނީ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ފޮރިން އެފެއާޒް މެދުވެރިކޮށް އެފަރާތަށް ހުރި ގައުމެއްގައި ހުރި ދިވެހި ސަފާރަތުގެ މިޝަނަކުން ހާޒިރުވުމަށް ކަމަށްވެސް ނިންމިއެވެ.[21]

---

[21] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާގެ ނަންބަރު 57-F/SKH/25/2021/39 (10 ޖޫން 2021) ސިޓީ

8.3 އިންކުއަރީގައި އެއްކުރެވުނު މައުލޫމާތު ދިރާސާކުރުން

8.3.1 އިންކުއަރީއަށް ހޯދާފައިވާ އެންމެހައި ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާއި އޮނިގަނޑު ދިރާސާކުރުމަށްފަހު، އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުވި ފަރާތްތަކާ ކުރި ސުވާލުތަކަށް ދީފައިވާ ޖަވާބުތަކާ އަޅާކިޔާފައިވެއެވެ. އަދި، އެފަރާތްތަކުން ދީފައިވާ ޖަވާބުތަކާއި، އިންކުއަރީއަށް ލިބިފައިވާ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާއި އޮނިގަނޑުގައި ފުށުއެރުންތަކެއް ހުރިތޯއާއި، އެ ފުށުއެރުންތަކަކީ ކޮބައިކަން އިންކުއަރީން ބަލާފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ކަމާބެހޭ މުއައްސަސާތަކުން އެކުލަވާލާފައިވާ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާއި އޮނިގަނޑު އެކުލަވާލާފައިވަނީ ބެސްޓް ޕްރެކްޓިސްތަކާ އެއްގޮތްތޯ އިންކުއަރީން ބަލާފައިވެއެވެ.

8.4 އިންކުއަރީ ހިންގުމުގައި ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުން ލިބިފައިވާ އެހީ

8.4.1 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ވެސްޓްމިންސްޓަރ ފައުންޑޭޝަން ފޯ ޑިމޮކްރަސީގެ (ޑަބްލިއު.އެފް.ޑީ) ފަރާތުން 2019 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ފަންނީ އެހީތެރިކަން ލިބެމުން އައިއެވެ. އެގޮތުން، މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ހަރުދަނާކުރުމުގެ ގޮތުން ޑަބްލިއު.އެފް.ޑީ އާއެކު ކޮށްފައިވާ މަޝްވަރާތަކުގެ އަލީގައި އެކުލަވާލައިފައިވާ ހޯދުންތަކަށް މި އިންކުއަރީގައި ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާނެއެވެ. އަދި މީގެ އިތުރުން، ކޮމިޓީގެ އިންކުއަރީ ރިޕޯޓް އެކުލަވާލާއިރު އަމަލުކުރަންވާނެ އުސޫލު ހަރުދަނާ އުސޫލުތަކާ ބެހޭގޮތުން އިންކުއަރީގެ މުވައްޒަފުންނަށް ވޯކްޝޮޕެއް ސެޝަންއެއް ޑަބްލިއު.އެފް.ޑީ އިން އިންތިޒާމުކޮށްދީފައިވެއެވެ.

9. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާ ދިނުން

9.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ޕްރޮފައިލް

9.1.1 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަކީ އަބަދުވެސް މިނިވަންކަމާއި، ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި ވަކާލާތުކުރުމުގައި މަސައްކަތްކުރައްވަމުން ގެންދަވާ ބޭފުޅެކެވެ. އެގޮތުން، އެމަނިކުފާނު އެ މަސައްކަތްފުޅު ފެށްޓެވީ، ނޫސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާއަށް ނިކުންނަވައި އެ ދާއިރާގައި އުޅުއްވުމުންނެވެ. ނޫސްވެރިކަމުގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ވަކާލާތުކުރެއްވިއެވެ.

9.1.2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ސިޔާސީ މަގާމެއް ފުރަތަމަ ފުރުއްވީ 1999 ގައި އޮތް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބުގައި މާލޭގެ ގޮނޑިއަށް ކާމިޔާބުކުރައްވައިގެންނެވެ.

9.1.3 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަކީ، ނޮވެންބަރު 11، 2008 އިން ފެބްރުއަރީ 7، 2012 އަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވާފައިވާ ބޭފުޅެކެވެ. އެމަނިކުފާނަކީ ހިނގަމުންދާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސެވެ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްކަމަށް އިންތިޚާބުކޮށްފައިވަނީ މޭ 28، 2019 ގައި ބޭއްވި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައެވެ. މީގެ އިތުރުން، އެމަނިކުފާނަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެ ބޮޑު ސިޔާސީ ޕާޓީ ކަމަށްވާ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީގެ ރައީސެވެ.

9.1.4 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ މައިދާނުގައި ވަރަށް ބަރަކާތްތެރި ބޭފުޅެކެވެ. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ފާހަގަވެފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރި އިޖްތިމާޢީ، ސިޔާސީ، ދީނީ އަދި އިޤްތިޞާދީ އެންމެހައި މައްސަލަތަކާ

ގުޅޭގޮތުން ފާޅުގައި ވަކާލާތުކުރައްވާ ބޭފުޅުންގެ ގޮތުގައެވެ. ހަމައެއާއެކު، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ ކޮރަޕްޝަނާއި، ދައުލަތުގެ ތެރޭގައި ހިންގާ ވައްކަންތަކުގެ ވާހަކަތަކާއި، އެކަމުގައި ޝާމިލުވާ ފަރާތްތަކާމެދު ފިޔަވަޅުއެޅުން އަރުވަމުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަބަދުވެސް ގޮވާލައްވައެވެ.

9.1.5 އެމަނިކުފާނަކީ، ހައްދުފަހަނައަޅާފައިވާ ހަރުކަށި ފިކުރާ ދެކޮޅަށް ވާހަކަ ބަސްބުނުއްވާތީ، އެ ފިކުރަށް ދެކޮޅަށް މަސައްކަތްކުރައްވަމުން ގެންދަވާ ބޭފުޅެކެވެ.

9.1.6 މި އެންމެހައި ކަންކަމުގެ ސަބަބުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދާ ދެކޮޅުވެރި ބަޔަކު ތިބިކަން އެއީ ފުލުހުން ވެސް ބަޔާންކޮށްފައެވެ. އެ ދެކޮޅުވެރިކަމުގެ ތެރޭގައިން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އަމާޒުކޮށް ބަޔާން އިންޒާރުދިނުމަށް ފުރުސަތުހޯދުމުގެ ގޮތުގައި ސޯޝަލް މީޑިއާގައި އެހެނިހެން ގްރޫޕްތަކުން ކަމުގައި ދިޔައިއެވެ.

9.1.7 ހައްދުފަހަނައަޅާފައިވާ ހަރުކަށި ފިކުރާ ދެކޮޅަށް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވަކާލާތުކުރައްވަމުން ގެންދަވާތީ، އެ ފިކުރަށް ތާއީދުކުރާ ފަރާތްތަކުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ފާޑުކިޔުމާ މިހެންގޮސް އިސްލާމްދީނުގެ އަރުވާލުމުގެ ގޮތުގައި ސިފަކުރައްވައިފައެވެ. އަދި އެމީހުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް މަރާލަންޖެހޭ ވާހަކަ ދައްކައި އެކި ގޮތްގޮތުން ހަމަލާދިނުމަށް ގޮވާލައިފައެވެ.

9.2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ހިސްޓްރީ

9.2.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ހިމާޔަތުގައި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދީ ވަރަށް ކުރިން، އެމަނިކުފާނަށް ދިމާވެފައިވާ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް އެ މުއައްސަސާގެ ޖޮއިންޓް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސް (ޖޭ.އައި.އެސް) އިން

ބަލަމުން ގެންގޮސްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ރިސްކްރީގައި، އިނގިރޭސިވިލާތުގައި ހުންނެވުމުން ނޮވެމްބަރު 1، 2018 ގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަޑައިގެންނެވިފަހުން ތަފާތު އެކި ތްރެޓްތައް ދިމާވެވަޑައިގެންފައިވެއެވެ.

9.2.2 2019 ވަނަ އަހަރު ބޭއްވި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީގެ ކެމްޕެއިން ދަތުރުގައި ހުވަދު އަތޮޅު ދެކުނުބުރި މަޑަވެލިއަށް ކުރެއްވި ދަތުރުފުޅުގައި ހަރުކަށި ފިކުރު ގެންގުޅޭ ބައެއް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާދިނުން އުފައްދާފައިވާ މިފަދަ ގުޅިގެން ހަރަކާތްތެރިވާނެ ކަމަށް އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ.[22] އަދި ހަމައެއާއެކު، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް "ސަބްސްޓޭންޝަލް"[23] އަށް އޭޕްރީލް 25، 2019[24] ގައި ޑީ.އައި.އެސް އިން ބަދަލުކޮށްފައިވެއެވެ.

---

[22] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 83 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[23] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/57/2021/44 (30 ޖޫން 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު ID22-2021-0010 (5 ފެބްރުއަރީ 2021) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓު. މި ރިޕޯޓުގައި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްގައި ތްރެޓް ލެވެލްކުރުމުގެ މިންގަނޑުތައް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އޭގެތެރެއިން، ތްރެޓް ލެވެލްސްތައް 5 ބައިކަށް ބަހާލާފައިވެއެވެ. ތްރެޓް ލެވެލް "ލޯ" އަކީ ހަމަލާއެއް ދިމާވާކަމަށް ނުބެލެވޭ ނަމަވެސް، ހަމަލާއެއް ދިމާވުމުގެ ފުރުޞަތު ނެތް ކަމެވެ. "މޮޑަރޭޓް" އަކީ ހަމަލާއެއް ދިމާވާ ކަމަށް ނުބެލެވޭ ނަމަވެސް، ހަމަލާއެއް ދިމާވުމުގެ ފުރުޞަތު ކުޑަ ކަމެވެ. "ސަބްސްޓޭންޝަލް" އަކީ ހަމަލާއެއް ދިމާވުމުގެ ފުރުޞަތު އިންތިހާއަށް ބޮޑުކަމެވެ. "ސިވިއަރ" އަކީ ހަމަލާއެއް ދިމާވުމުގެ ފުރުޞަތު ވަރަށް ގާތް ކަމެވެ. އަދި "ކްރިޓިކަލް" އަކީ ފުރުޞަތު އެކަށީގެންވާ ހަމަލާއެއް ދިމާވުން ޔަގީންވެފައިވާ ކަމެވެ.

[24] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/57/2021/27 (12 ޖޫން 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ މަޢުލޫމާތު

9.2.3 ސެޕްޓެމްބަރު 4، 2019 ވަނަ ދުވަހު ފަނޑިޔާރުކަމަށް އަންހެން ބޭފުޅުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އައްޔަންކޮށްފައިވެއެވެ. ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އަންހެން ފަނޑިޔާރުން އައްޔަންކުރުމަކީ އިސްލާމްދީނާ ޚިލާފުކަމެއްކަމުގައި ހަރުކަށި ފިކުރު ގެންގުޅޭ މީހުން ދެކެއެވެ. އަދި، އެފަދަ މީހުން އަންހެން ފަނޑިޔާރުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އައްޔަންކުރުމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންނަކީ ކާފަރުންކަމުގައި އެމީހުން ގެންގުޅެއެވެ.

9.2.4 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގާނޫނުއަސާސީގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުކަމަށް އައްޔަންކުރައްވަނީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ރުހުން ލިބިގެންނެވެ.[25] ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ފުރަތަމަ ފަހަރަށް އަންހެން ފަނޑިޔާރުން އައްޔަންކުރުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ރުހުން ދީފައިވަނީ ސެޕްޓެމްބަރު 3، 2019 ވަނަ ދުވަހުއެވެ.[26] ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އަންހެން ފަނޑިޔާރުން އައްޔަންކުރުމަށް ނިންމުމާ ގުޅިގެން އެ ނިންމުމާ އެއްކޮޅަށް ވޯޓު ދީ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންތަކެއް މަރާލާނެ ކަމަށާއި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ފުރަތަމަ ޖާގަޖެހޭކަމަށް ޖީ.އައި.އެސް އަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ.[27] އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ބޮޑީގާޑް ތޮލާލާ ސަބްސްޓޭޝަން ކަމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.[28]

---

[25] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގާނޫނުއަސާސީގެ 147 ވަނަ މާއްދާއާއި 148 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[26] 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 45 ވަނަ ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާގެ 58 އަދި 59 ވަނަ ޞަފްޙާ - ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު 62/2019

[27] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/57/2021/33 (19 މޭ 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު CTD29-2021-0003 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޑިފެންސް ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު

[28] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 27

9.2.5 ސެޕްޓެންބަރު 3، 2019 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަމާޒުކޮށްގެން ބަޔަކު ރާވަމުންދިޔަކަމުގެ މައުލޫމާތު [redacted] ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ފަރާތަކުގެ ކިބައިން ލިބިފައިވާކަމަށް [redacted] ޓިޕް ކުރުމާ ގުޅިގެން ޕީ.އައި.އެސް އިން އެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓްކޮށްފައިވެއެވެ. އެ ޓިޕާ ގުޅިގެން އިތުރު މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް މަސައްކަތްކުރި ނަމަވެސް، ތްރެޓް ލެވެލް މަތިކުރަންޖެހޭ ވަރުގެ މައުލޫމާތެއް ލިބިފައިނުވާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[29]

9.2.6 އޮކްޓޫބަރު 17، 2019 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ބޮލަށް ވަޅިއެއް އަދި މޭގަން ފުރަޅެއް ޖަހާފައިވާގޮތަށް އެޑިޓް ކޮށްފައިވާ ފޮޓޯއެއް "އަންމަރަން އެކުގެ ދިވެހި" މި ނަމުގައި ހެދިފައިވާ ފޭސްބުކް ޕޭޖެއްގައި ޕޯސްޓްކޮށްފައިވެއެވެ. އެ ޕޯސްޓާ ގުޅިގެން ޕީ.އައި.އެސް އިން އެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓްކޮށްފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، އެ މައުލޫމާތާ ގުޅިގެން އިތުރު ފިޔަވަޅެއް އަޅާފައެއްނުވެއެވެ.[30]

9.2.7 ޑިސެންބަރު 29، 2019 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަމާޒުކޮށްގެން "[redacted]"[31] އަށް ނިސްބަތްވާ ބައެއް މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށް ޕީ.އައި.އެސް އަށް މައުލޫމާތު ލިބިގެން ތްރެޓް ލެވެލް ޕީ.އައި.އެސް އިން އެސެސްމަންޓްކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި، އޭރުގެ ޙާލަތަށް ބަލާއިރު އިމިނަންޓް ތްރެޓެއް ކަމަށް ކަނޑައެޅޭވަރަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައިނުވާތީ ތްރެޓް ލެވެލް އިތުރު ބަދަލެއް ގެނެސްފައެއްނުވެއެވެ.[32]

---

[29] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފޮނުވުން ނަންބަރު 27

[30] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފޮނުވުން ނަންބަރު 27

[31] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފޮނުވުން ނަންބަރު 27

[32] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފޮނުވުން ނަންބަރު 27

9.2.8 ޖުލައި 6، 2020 ވަނަ ދުވަހު [redacted] އަށް ވީޑިއޯއެއް އަޕްލޯޑްކޮށްފައިވެއެވެ. އެ ވީޑިއޯގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ ހިލާފުވާ ކަމަށާއި، އަދި ޤާނޫނު ހެދުމަށް ހަދާފައި އޮންނަ މި މަޖިލީހުން ޢަބްދުﷲ ބަޔާންކުރެއްވި ކަންތައްތައް ބަޔާނުކުރާ ކަމަށާއި، އަދި ބަޔާނުކުރެއްވި ކަންތައްތައް ބަޔާންކުރާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި، މި ވީޑިއޯގައި ހަމަލާތައް ދިނުމަށާއި ޖިހާދަށް ދިޔުމަށް ގޮވާލާފައިވެއެވެ. އަދި، ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ފަރާތްތަކުން [illegible] [illegible] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް އަމާޒުކުރުމަށް ހިތްވަރުދޭފަދަ [illegible] ވާހަކަތައް އެ ވީޑިއޯގައި ގެނެސްފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އެ ވީޑިއޯއާ ގުޅިގެން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް އެސެސްމަންޓުކުރުމުގައި ސަލާމަތީ [illegible] އަންނަ ބަދަލުތަކަށް [illegible] ތްރެޓް ލެވެލް "ސިވިއަރ" ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.[33]

9.2.9 ޑިސެންބަރު 22، 2020 ވަނަ ދުވަހު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިޕްރޮފައިލް [illegible] ހަމަލާއެއް ދިނުމަށް [illegible] ކަމަށާއި، [illegible] [illegible] [illegible] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް، [illegible] ތްރެޓް ލެވެލް "ސިވިއަރ" އަށް [illegible] [illegible].[34]

9.2.10 ޖަނަވަރީ 21، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށް އަމާޒުކޮށް ދީނުގެ ނަމުގައި ހަރުކަށި ފިކުރު

---

[33] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 27

[34] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 27

ޤަބޫލުކުރާ ފަރާތްތަކުން [illegible] އަދަދާއި ހިންގުމުގެ ވިސްނުން ގެންގުޅޭކަމުގެ މައްޗަށް ބަލައި، ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ އިންޓެލިޖެންސް ކޮމާންޑަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ. އެ މައުލޫމާތު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގާ ހިއްސާކޮށްފައިވާކަމަށް ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުން ބުނިނަމަވެސް،[35] އެފަރާތަކުން އެ މައުލޫމާތު ލިބިފައިނުވާކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ބުނެފައިވެއެވެ.[36]

9.2.11 ފެބުރުއަރީ 15، 2021 ވަނަ ދުވަހު [redacted] ނަމުގައި ހުޅުވާފައިވާ ފޭސްބުކް އެކައުންޓުން ވަނީ މަރާލަން ބޭނުންވާ މީހުންކަމަށް ބުނެ ލިސްޓެއް އާންމުކޮށް އިންޒާރުދީފައެވެ. މި ލިސްޓުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ނަން ހިމެނިފައިވެއެވެ. މި ފަރާތްތައް މަރާލަން ބޭނުންވާ ސަބަބަކަށް ބުނެފައިވަނީ މާތްالله އަށާއި ރަސޫލާއަށް [illegible]. ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް އިން ދެކޭގޮތުގައި މި އިންޒާރު ދީފައިވަނީ [illegible] "[illegible]" ގެ ސަބަބުންނެވެ. މި ތްރެޓް އެސެސްމަންޓުގައި، ފެބުރުއަރީ 25، 2021 ގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް "ކްރިޓިކަލް" ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައެވެ.[37] އަދި،

---

[35] ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ ނަންބަރު 171-A(a)/57/2021/64 (7 ޖޫން 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ [illegible] އިންޓެލިޖެންސްގެ ނަންބަރު [redacted] (7 ޖޫން 2021) ގެ އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓު

[36] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/2021/605 (16 ޖޫން 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު [redacted] (16 ޖޫން 2021) [illegible]

[37] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/57/2021/44 (30 މޭ 2021) އާއެކު ފޮނުވާފައިވާ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު 2021-0010-[redacted] (25 ފެބުރުއަރީ 2021) ގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓް

ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓުގައި، މާރިޗު 3، 2021 ގައި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ސްޕެޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ގްރޫޕުގެ ކޮމާންޑަރަށް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކޮށްފިއެވެ.[38]

10. އިންކުއަރީން ބެލި ކަންތައްތައް

(ހ) މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ހަމަލާ

10.1 ހަމަލާ ދިން ވަގުތު ކަން ހިނގައި ދިޔަގޮތް

10.1.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާ ދީފައިވަނީ މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ގާތްގަނޑަކަށް 20:27 ގައެވެ.[39] ހަމަލާ ދީފައިވަނީ މަޖީދީ މަގާއި ނިލޮފަރު ހިނގުމުގެ ކަންމަތީގައި ޕާކްކޮށްފައި ހުރި ސައިކަލްގައި ހަރުކޮށްފައި ހުރި އިމްޕްރޮވައިސްޑް އެކްސްޕްލޯސިވް ޑިވައިސް (އައި.އީ.ޑީ) އެއް ގޮއްވާލައިގެންކަމަށް ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުން މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.[40]

10.1.2 އައި.އީ.ޑީ ގޮއްވާލި ނިލޮފަރު ހިނގުމުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވަޑައިގަންނަވާތަން ބަލަން، އެ ވަގުތު [illegible] [illegible] ވަންނަން އޮންނަ ހަނި ގޮޅި

---

[38] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/2021/647 (23 ޖޫން 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އެސް.ޕީ.ޖީ އަށް 3 މާރިޗު 2021 ގައި ހިއްސާކޮށްފައިވާ އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓް

[39] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/57/2021/30 (15 މޭ 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ، މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ދިމާވި ބޮމް ހަމަލާގެ އިންސިޑެންޓް ރިޕޯޓް

[40] ދިވެހިރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތުތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 29 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

(އަމީނާ ފެހިވަސް ގޭގެ) ދެކުނުގައި ހުރި އަދުރަވް އަޙްމަދު ރަޝީދު (ހިޔާ/ވ.ތިނަދޫ)[41] ކަމަށް ދެވި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުން މި އިންކުއަޔަރީއަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ.

10.1.3 އަމީނާ ފެހިވަސް ގޭގެ އޮނަރަކީ، ނިލޫފަރު ހިނދުގެ ކުރިމަތިން ވާގޮތުން މަޖިލީހުގެ ދާއިރާ ވަކީލެކެވެ. ނިލޫފަރު ހިނދުން އޮނަރަކީ މަޖިލީހުގެ އުތުރުފަރިޔަކެވެ. އަމީނާ ފެހިވަސް ގޭގެ ދޮރުމަތީ ހުރި މަޖިލިސް، ނިލޫފަރު ހިނދުން ރިޕޯޓަށް ފޮނުވިން އޮނަރަކާއި އަދި ނިލޫފަރު ހިނދުގައި ހުރި ހުރިހާ ހަރަކާތެއް ސީދާ ކުރަތަން ފޮނުވާކަމަށް އިންކުއަޔަރީއަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ.[42]

10.1.4 އަދުރަވް އަޙްމަދު ރަޝީދު، އޭނާގެ ދެއްވައި އަމީނާ ފެހިވަސް ގޭގެ ފާރުގައި ޖަހައިގެން ފެނިގެންގެން ކޮއްވަން، ރަޝީދު މުހައްމަދު ނަސީދު ގެކޮޅުން ނިކުމެވަޑައިގަންނަވާން ވަގުތުގެ އިންތިޒާރުގައި، ނިލޫފަރު ހިނގާ ދިމާއަށް ބަލަން ހުރިކަމަށް، އެވަގުތު އޭނާގެ ކާރުއޮތުގައި ދިމާޖެއްސަވަ ދެއްކެއް އޮތް ކަމަށް ދެވި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުން މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ.

10.1.5 އެއީ 8:25 ގައި، ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދު ގ.ކެނެރީގެއިން ނިކުމެވަޑައި ވަޑައިގަންނަވައިން، އަދުރަވް އަޙްމަދު ރަޝީދު ބަލަން ހުރި ވަގުތު، އަމީނާ ފެހިވަސް ގޭގެ ދެކުނުން އިތުރު ބިން މިހާރު މަޖިލީހާ ދިމާއަށް ނުކުތް ބަޔަކު ސީ.ސީ.ޓީ.ވީ

---

[41] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 29 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ. މި ބައްދަލުވުމަކީ، މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ދިމާވި ބޮމު ހަމަލާގެ ތަޙުޤީޤް ކުރުމާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް ހިންގާފައިވާ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީ ސަޕޯޓަރުން ދިން ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުން ކޮމިޓީއާއި ބައްދަލުވުމާއި ބައްދަލުކުރެވުނެވެ. މި ބައްދަލުވުމުގައި ހަމަލާދިން ވަގުތު އަދުރަވްގެ ހަރަކާތްތައް ފެންނަ ސީ.ސީ.ޓީ.ވީ ފުޓޭޖް ކޮމިޓީއަށް ދައްކާފައިވެ. އެ ވީޑިއޯ ފުޓޭޖުން ފެންނަ ގޮތުގައި އަދުރަވް އަޙްމަދު ރަޝީދު، އެ ހަމަލާދިނުމުގައި ބޭނުންކުރި އައި.އީ.ޑީ ގޮއްސުވާލަން ރިމޯޓް ކޮންޓްރޯލް ދިޔާ

[42] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 40

ފުޓޭޖުން ފެނެއެވެ.[43] އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ކާރުކޮޅާ އަރާ ހަމަވަޑައިގަތުމާއެކު، އަދުހަމް އަޙްމަދު ރަޝީދު، މަޖިލީހުގެ ދިމާއަށް ތަންކޮޅެއް ކުރިއަށް [illegible] [illegible] [illegible] ގޯޅިގައި ހުރި [illegible] [illegible]، [illegible] ހިނގާފައި މަޖިލީހުގެ ކަންމަތީގައި ހުރި [illegible] [illegible] ފެނެއެވެ.[44]

10.1.6 އަދި، އެވަގުތު [illegible] [illegible] ގޯޅިން ނުކުތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގޯޅިތެރެއަށް ވަންނަމުންދާތަން ފެނެއެވެ.[45]

10.1.7 އައި.އީ.ޑީ ގޮއްވާލިކަމަށް ތުހުމަތު ކުރެވޭ އަދުހަމް އަޙްމަދު ރަޝީދު އެހެން ހުރިހާ އެންމެންގެ ބަޔާންތަކާ ތަފާތުކޮށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[46]

10.1.8 އަދި، އޭގެ ފަހުން އަދުހަމް އަޙްމަދު ރަޝީދު، ދިހަވަރަކަށް މިނެޓު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީ (އެމް.އެން.ޔޫ) ކުރިމަތީގައި އޮންނަ ފުޓުބޯޅަ ދަނޑު ނުވަތަ އެތަނާ ދިމާލުން އޮތް ކަސްރަތުކުރާ ތަނަށް ވަންނަތަނާއި، އެތަނުން އިތުރު އެހެން މީހަކާއެކު ނުކުތްތަން ފެނިފައިވެއެވެ.[47]

10.1.9 މި ދެ މީހުން އެކުގައި ހިނގަމުންގޮސް [illegible] ފްލެޓުގެ ކައިރިގައި އޮންނަ ޕާކުގައި ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް [illegible]، [illegible] [illegible] ހިނގާފައި

---

[43] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓޭޖް ނަންބަރު 41

[44] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓޭޖް ނަންބަރު 41

[45] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓޭޖް ނަންބަރު 41

[46] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓޭޖް ނަންބަރު 41

[47] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓޭޖް ނަންބަރު 41

ބުރުޒުމަގުން އިރަށް ގޮސް ދޮންއަދަރާދަ ހިނގުމުގައި ނުވަތަ 8 ނަންބަރު ގޯތިގައި ހުންނަ ގެއަކަށް ވަނުމަށްފަހު، އެ ގެއިން ނުކުމެ [illegible] ގޯޅި ތެރެއިން ނުކުމެ އަނެއްކާވެސް ބޮޑުތަކުރުފާނު މަގުން ކުރިއަށް ދާތަން ފެނިފައިވެއެވެ.[48] އަދި، އޭނާ އެންމެ ފަހުން [illegible] ފެނިފައިވަނީ، ގަލޮޅު [illegible] ހިސާބުން ޓެކްސީއަކަށް އަރައިގެން ދަތުރުކުރަމުން ދާތަނެވެ.[49]

10.1.10 ސައިކަލް ގޮއްވާލާފައިވަނީ، [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ބިންމައްޗަށް ވެއްޓިވަޑައިގަންނަވަން [illegible]، އެ މަނިކުފާނުގެ ޕާސަނަލް ސެކިއުރިޓީ އޮފިސަރ (ޕީ.އެސް.އޯ) ސަރޖަންޓް [illegible] އާދަމް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު [illegible].[50]

> "ރައީސް [illegible] ބިން މައްޗަށް [[illegible]] އަޅުގަނޑު ރައީސް
> ގައިގައި [illegible]."
>
> ސަރޖަންޓް [illegible] އާދަމް

10.1.11 އެވަގުތު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ހަށިކޮޅުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ސަރޖަންޓް [illegible] އާދަމް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[48] އިސްމު ދެންނެވުން ވިޓްނެސް ނަންބަރު 41

[49] އިސްމު ދެންނެވުން ވިޓްނެސް ނަންބަރު 41

[50] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 65 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވިއެވެ.[51] އަދި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ކާރުކޮޅަށް އެރުވުމަށްފަހު މިތަނުން ކާރު "ނައްޓާލާށޭ" ބުނެ ސަރަޖަންޓް އިލްޔާސް އާދަމް ޑްރައިވަރަށް އެންގި ކަމަށް އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވިއެވެ.[52] ނަމަވެސް، ކާރުކޮޅު އެ ގަޑީގައި ސްޓާޓް ނުކުރެވުނު ކަމަށާއި "މިކާރު ނުދުވޭ" މިގޮތަށް ކާރުގެ ޑްރައިވަރު ސްޓާފް ސަރަޖަންޓް އަބްދުﷲ އާދިލް ބުނިކަމަށް އިންކުއަރީގައި ސަރަޖަންޓް އިލްޔާސް އާދަމް މަޢުލޫމާތު ދެއްވިއެވެ.[53] އަދި، އައި.އީ.ޑީ ގޮވުމުގެ އަޑު ގަދަކަމުން، ސްޓާފް ސަރަޖަންޓް އަބްދުﷲ އާދިލުގެ ކަންފަތަށް އެއްވެސް އަޑެއް ނީވޭކަމަށް އޭނާ އިންކުއަރީގައި މަޢުލޫމާތު ދެއްވިއެވެ.[54]

10.1.12 ކާރުކޮޅުގެ ބޮޑީގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ހާލުކޮޅު ކިހިނެއްތޯ ސުވާލުކުރަމުން ސަރަޖަންޓް އިލްޔާސް ދިޔަކަމަށާއި، އެ ކާރުކޮޅު ނުދުއްވޭކަން އަޑުއިވުމުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަތްދަނޑިން މައްޗަށް ނަގައިގެން ގޮސް ސިކިއުރިޓީ ކާރަށް އެރުވި ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.[55] ސިކިއުރިޓީ ކާރަކީ [redacted]

10.1.13 ސަރަޖަންޓް އިލްޔާސް އާދަމް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ސިކިއުރިޓީ ކާރަށް އަރުވައި ކާރުގެ ސީޓުމަތީ ބާއްވައި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ކަވަރުކުރެވޭ ގޮތަށް ހިފަހައްޓައިގެން އޮންނަވައި، އޭ.ޑީ.ކޭ ހޮސްޕިޓަލަށް ދިއުމަށް ސަރަޖަންޓް އިލްޔާސް

---

[51] އިސްވެދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 50

[52] އިސްވެދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 50

[53] އިސްވެދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 50

[54] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 63 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[55] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 50

ސެކިއުރިޓީ ކާރުގެ ޑްރައިވަރު ކޮޕްރަލް މުޙައްމަދު ނިޔާޒަން އެންގެވި ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.[56] ކާރުގެ ޑްރައިވަރާ ޖެހިގެން ހުރި ސީޓަށް އެރީ ޕްރައިވެޓް މުޙައްމަދު ރިޝްވާން ކަމަށާއި އަދި އެ ކާރު އެތަނުން އީ.ޕީ.ބީ ކްލޯސްޕްރޮޓެކްޝަން ދިޔަ މަގުމަތީގައި، ޕްރައިވެޓް މުޙައްމަދު ރިޝްވާން ދިޔައީ، ދުއްވަމުންދިޔަ ކާރުގެ ދޮރު ތިރިކުރުމަށްފަހު، ހަމަލާއާ ކައިރިވެގެން ދުއްވަމުންދިޔަ ވެހިކަލުތަކާއި ކައިރީގައި ތިބި މީހުން ދުރަށްޖެއްސުމަށް މަސައްކަތްކުރުމުން ކަމަށް އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ.[57]

10.1.14 ސެކިއުރިޓީ ކާރު އީ.ޕީ.ބީ ކްލޯސްޕްރޮޓެކްޝަން ވަށާލައި، ސަރޖަންޓް އިބްރާހީމް އާދަމްއާއި ޕްރައިވެޓް މުޙައްމަދު ރިޝްވާނާ ދެ މީހުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ސްޓްރެޗަރަށްލައި ބޭރުވެރިގެން ކްލޯސްޕްރޮޓެކްޓަރުގެ އިމަރޖެންސީ ރެސްކިއުން ގެންދިޔަ ކަމަށާއި، އަދި އިމަރޖެންސީ ރޫމުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަރިހުގައި ސަރޖަންޓް އިބްރާހީމް އާދަމް މަޑުކޮށްގެން ހުންނެވި ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި، ދެތިން ޑޮކްޓަރުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ހާލަތު ސްޓޭބަލް އޮޕަރޭޝަނަށް ގެންދިޔަކަމަށްވެސް އިންކުއަރީގެ ބައްދަލުވުމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ.[58]

---

[56] އިސްތިމާ ދިނުން ޖަލްސާ ނަންބަރު 50

[57] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 64 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[58] އިސްތިމާ ދިނުން ޖަލްސާ ނަންބަރު 50

> " ދެން އެ ކަންތައްތައް ހިނގައިދިޔައީ އެސްކޯޓުގެ ނަފަރުން ބަޔަކު ގެއްލުވައިލައި ނުކުން. އެސްކޯޓުގެ ދިޔައީ ނަފަރުން ގޮތް ހުރެން އަޑީ ނަފަރުން ގެއްލުވައިލައި އެސްކޯޓުގެ މިކަން ކުރީ. ދެން އަޑު ނަފަރުން ދިޔައީ ފަހުގެދޮރުން. މި ކަމަށް ފޮށްޓެއް އަތުގައި ކާރުގައި ގެނެސް ނަގާފައި އެ ގޮތަށް ފަހުގެދޮރުން ދިޔައީ. ދެން ގޮތް ގެންގުޅޭ އެސްކޯޓުގެ ހަރަކާތްތެރިވަނީ އެއް ފޫޓު ގައި 10 ނޫނީ 15 ފީޓް އެސްކޯޓުގެ ހަރަކާތްތެރިވަނީ. އެއީ އެއިރުގައި އެއް ކޮމާންޑަރު ބޭނުން އޮތް ޕޮއިންޓްތައް ބެލެހެއްޓުން. ފާރަވެރިކަން ބަލަހައްޓަން އިތުރަށް އެކަމަށް ފިޔަވަޅު އެސްކޯޓުގެ ގޮތުގައި އައްޔަށް ގެނެސް ފުރުޞަތު ދޭއިރު ޕޮއިންޓްތައް ކަނޑައެޅުނު އެސްކޯޓުގެ ބަޔަކު އޮތް ސިކިއުރިޓީ އެސްކޯޓުގެ، ބަޔަކު ސީދާ އެސްކޯޓަށް ޖަވާބުދާރީ، ބަޔަކު. އެއީ އެސްކޯޓުގެ އެ ޖަވާބު ހުރި، އޮތީ ވަރަށް؛ މީހާ މި ސިކިއުރިޓީ ހަރަކާތް ނުނިމި އެކަމުގެ އެތައް ތަފާސްހިސާބު އެސްކޯޓުގެ ސިކިއުރިޓީ. އެސްކޯޓުން ބަލާ އެހެން ބަޔަކާ ބައްދަލު ބަލާ ބަރަބަރު ނުނިކުން މީހާ ފެނިފައި."

ސަރުޖަންޓް އިބްރާހީމް ޢާދަމް

10.2 ބަޔާން ދުރައްޔަދު ނަސީމާއަށް ޖީބީޓީއައިގެންފައި ހުރި ޖަހާލުތައް، އަދި ޝަކުވާތަކުގެ ބިލުގެ މަސައްކަތް

10.2.1 އޭ.ޕީ.ކޭ ހުސޭނުގެ އިމަރޖެންސީ ކޯލަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ސޯޝަލް މީޑިއާ ޕޭޖް، މީހުން އިސްތިޢުމާލުކުރާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ބުނެއްސެ، "ބޮމްބް، ބޮމްބް" އެހެން ކިޔާފައި ފެންނަނީކަމަށް އެ ހުސޭނުގެ ކޮޅު ބުރިކަށި އާމިނަތު ޢ.ރ.ޢަބްދުﷲ ނާޒް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި، ޢ.ރ.ޢަބްދުﷲ ނާޒް ފަރާތުންނާއި ދިމާވެދާނެ ސިފައިން އެއް އެނގޭ ގޮތަކަށް ހުރި އެނދުގައި އެ "ވިޑިއޯ" ބޯއްޓެއްގައި، އަދި އެއީ

ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުކަން އެނގިވަޑައިގެންނެވި ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި، ވަގުތުން އެމަނިކުފާނަށް ފަރުވާ ދެއްވަން ފެށްޓެވިކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.[59]

10.2.2 މި އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުވެ މަޢުލޫމާތު ދެއްވަމުން ޖ.ބ.ޢަބްދުﷲ ނިޒާރު ވިދާޅުވި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ހިމާޔަތުގައި ހުރި ޖަމާޢަތުގެ ބޮޑީގާޑުން، އެމަނިކުފާނު އެންމެ ކުރިން އެމަނިކުފާނުގެ ގާޑިއަށް އެރުވި ކަމަށާއި، ގާޑި ދުއްވާ ދިޔަ ކަމަށެވެ. އަދި ގާޑިއަށް އަރުވަން ސިފައިންގެ ގާޑިއެއް ކޮޅަށް ހުއްޓުމަށް ގާތު ތިބި ޕޮލިސް އޮފިސަރުންނާއި ވާހަކަ ދައްކަވައި، ޖަޒީރާ ވިލާ އެހެން ވަކަނީ ސިފައިންގެ ގާޑިއާ ހަމައަށް ގެނެވުނު ނަމަވެސް، ވަރަށް ތަދުވާތީ ސިފައިންގެ ގާޑިއަށް ނުބަހައްޓާ، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ބައިތުލްމާލު ބަހައްޓަވައިގެން ދިޔަ ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.[60]

10.2.3 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އެމްބިއުލާންސަށް ބަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ފަށާއިރު، ފުލުހުންނާއި އަދި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ސްޕެޝަލިސްޓުން ގާތުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ހުންނެވި ސަރަޙައްދުގެ ސަލާމަތީ ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓާ ހަރަކާތްތެރިވަމުން އުޅުނު ކަމަށް ޖ.ބ. ޢަބްދުﷲ ނިޒާރު ވިދާޅުވިއެވެ.[61]

10.2.4 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ހިމާޔަތުގައި ވަރަށް ގިނަ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ބައިވެރިވުން ފެނިގެން ހިނގާފައިވާ، ހާއްސަކޮށް އަދާއި ފައިގައި ވަރަށް ފުންކޮށް ޖަރަހަތް ލިބި ފައިބުމާއެކީ، ފެރީގައި ހުރި މަސައްކަތްކުރި ލޭއެރުން ބޮޑުވެފައިވާ ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ،

---

[59] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 101 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[60] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 59

[61] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 59

އެގޮތަށް އެކަންކުރީ، މާ ގިނައިން ވޭ ބޭނުންވެއްޖެނަމަ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ފުރާނަޔަށް ނުރައްކާވާ ކަމުގެ އިހުތިމާލެއް އޮތުމުން ކަމަށް ބެލެވުނުކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.[62]

10.2.5 އެއަށްފަހު، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިމާވެއްޖެކަމަށްވާ ޒަޚަމްތަކުގެ ބޮޑުމިން ދެނެގަތުމަށްޓަކައި، އިސްޕިޓަލުން ބެލުމުން މުޅި ހަށިގަނޑުގެ ކޮމްޕިއުޓަރ ޓޮމޮގްރަފީ (ސީ.ޓީ ސްކޭން) ހެދުމަށް ޑޮކްޓަރުން ނިންމެވިކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.[63]

10.2.6 ސީޓީ ސްކޭންގެ ނަތީޖާއިން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ހަށިގަނޑުގައި ބޭރުން ވަދެފައިވާ ކުދިކުދި އެއްޗެހިތައް ހުރިކަން ފާހަގަވެއްޖެއެވެ. ބައެއް ތަކެތި މޭމައި ބަނޑުގެތެރެއަށް ހުރިކަމަށްވާތީ، އެ ގޮތުން ފުރަތަމަ ބަނޑު ފަޅައިގެން އޮޕަރޭޝަނެއް ހެދުމަށް ނިންމާފައި ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.[64]

10.2.7 އޮޕަރޭޝަން ކުރުމުގެ ތެރޭގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ފުއްޕާމަށް ވަރަށްބޮޑަށް ގެއްލުންވެފައިވާކަން ފާހަގަވިކަމާއި، އެހެންކަމުން، ބަނޑު ފަޅައިގެން އޮޕަރޭޝަން ހެދުމަށްފަހު، ބޮޑުވެގެން ގޮސްފައިވާ ފުއްޕާމު އަޅުން އިޢާދަކުރުމަށް އޮޕަރޭޝަންކުރުމަށް ނިންމާފައިކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.[65]

---

[62] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 59

[63] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 59

[64] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 59

[65] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 59

10.2.8 ބަނޑުގެ އޮޕަރޭޝަންކުރިއިރު، ބަނޑުގެތެރެއަށް ވަރަށް ގިނައިން ލޭ އޮހޮރިފައިވާކަމަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަމަށާއި، އަދި ބަނޑާއި ގޮހޮރު އެތައް ތަނަކުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަދެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވުނު ކަމަށް ޑޮކްޓަރުންގެ ޓީމުން ވިދާޅުވިއެވެ.[66]

10.2.9 މި ހުރިހާ އޮޕަރޭޝަންތައް ކުރުމަށްފަހު، [illegible] [illegible]، އަތާއި ފައާއި އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ވަދެފައިވާ [illegible] ނެގުމުގެ މަސައްކަތްކުރެއްވުން [illegible] ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ހަށިގަނޑުގެ ތެރެއިން [illegible] ނެގުމުގެ މަސައްކަތްކުރެއްވި އިރު، ކަކުލާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.[67]

10.2.10 އޭގެ އިތުރުން އަދި ބަނޑުގެތެރޭގައި [illegible] އެއް [illegible] ނެގުމުގައި ދަތިތަކެއް ފާހަގަވިކަމަށާއި، އެ [illegible] [illegible] މައި [illegible] ގާތުގައި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] އެއް އޮޕަރޭޝަނު، [illegible] އޮޕަރޭޝަނު، އަތާއި ފައިގެ އަދި [illegible] [illegible] އޮޕަރޭޝަން [illegible] [illegible] [illegible] މި އިންކުއަރީގައި ފާހަގަކުރެއްވިއެވެ.

---

[66] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 59

[67] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 59

> "އެއިން [illegible]"

ޑރ. ޢަބްދުﷲ ނިޔާޒް

10.2.11 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ [illegible] ވަޑައިގަތުމުގައި [illegible]، [illegible].

10.3 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާ ދިން ދުވަހު ކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތް

10.3.1 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު [illegible] ބޭއްވުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ [illegible] ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވަޑައިގަންނަވަން ހަމަޖެހިފައިވާކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާގެ [illegible] އެދުވަހުގެ ހެނދުނު 9:42 ގައި [illegible] އަދި ޕީ.އެސް.އެމް [illegible] އެންގިފައެވެ.[68]

---

[68] [illegible] ނަންބަރު 39

10.3.2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ފުރާވަޅައިގަތުމަށް ހަމަޖެހިފައިވަނީ އެދުވަހު ހަވީރު 5:30 ގައި ކަމަށާއި އަދި، އަރިހުގައި ދިއުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ފަރާތްތައް ޕޮލިމަރޭސް ޗޭއިން ރިއެކްޝަން (ޕީ.ސީ.އާރް) ޓެސްޓް ހަދަން ޖެހޭނެކަން ކުރުނބާ މޯލްޑިވްސްއިން އަންގާފައިވާކަމަށް، ރުޒިއްޔާ އަހްމަދުދީދީ، ސަރުޖަންޓް ފަސްޓް ކްލާސް އިބްރާހީމް ސިރާޖު ކޮމިޓީގައި ވިދާޅުވިއެވެ.[69]

10.3.3 މި މައުލޫމާތު ލިބުމުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ އަރިހުގައި ދަތުރުކުރައްވާ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމު މެންބަރުންގެ ޕީ.ސީ.އާރް ޓެސްޓް ހަދަންޖެހޭނެކަމަށް، ސަރުޖަންޓް ފަސްޓް ކްލާސް އިބްރާހީމް ސިރާޖު، ސްޕެޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ގްރޫޕް (އެސް.ޕީ.ޖީ) ކޮމާންޑަރ ކެޕްޓަން ނަސްރުﷲ އިބްރާހީމް މަޖީދަށް ދަންނަވައިފިއެވެ. އަދި، އެ ޓެސްޓްތައް ސެނަހިޔާ މިލިޓަރީ ހޮސްޕިޓަލުން ހަދައިދިނުމުގެ އިންތިޒާމު އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ޑެޕިއުޓީ ކޮމާންޑަރ ލެފްޓިނަންޓް ކާނަލް އިސްމާއީލް ފަހުމީން ހަމަޖެއްސެވިއެވެ.[70]

10.3.4 ނަމަވެސް، އެދުވަހު ހަވީރު 5:30 ގެ ހަމައަށް ޕީ.ސީ.އާރް ޓެސްޓްގެ ނަތީޖާ ލިބުން އުނދަގޫވާނެ ކަމަށް، ސެނަހިޔާ މިލިޓަރީ ހޮސްޕިޓަލުން އަންގާފައިވުމުން، ރުޒިއްޔާ އަހްމަދުދީދީ ގުޅުއްވައި، ކުރުނބާ މޯލްޑިވްސްގެ ޑޮކްޓަރުގެ ފޯން ނަންބަރު ޑެޕިއުޓީ ކޮމާންޑަރ ލެފްޓިނަންޓް ކާނަލް އިސްމާއީލް ފަހުމީއަށް ފޮނުއްވިއެވެ.[71]

---

[69] އިސްޓޭޓްމަންޓް ފޯލްޑަރ ނަންބަރު 39

[70] އިސްޓޭޓްމަންޓް ފޯލްޑަރ ނަންބަރު 39

[71] އިސްޓޭޓްމަންޓް ފޯލްޑަރ ނަންބަރު 39

10.3.5 ކުރުނބާ މޯލްޑިވްސްއާ ޑެޕިއުޓީ ކޮމާންޑަރ އިސްމާއީލް ފަރުވީން ގުޅުއްވައި، ޕީ.ސީ.އާރު ޓެސްޓުގެ ނަތީޖާ ލިބުން ލަސްވެދާނެ ކަމަށާއި، ކޯވިޑް-19 ވެކްސިން ދެ ޑޯޒް ޖަހައްސަވައި 14 ދުވަސް ވެފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ޕީ.ސީ.އާރު ޓެސްޓް ހެދުމަކާ ނުލައި ކުރުނބާ މޯލްޑިވްސްއަށް ދެވޭނޭތޯ ބައްލަވާފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، ކުރުނބާ މޯލްޑިވްސް އިން އަންގާފައިވަނީ، އެ ރިޒޯޓަށް ދެވޭނީ ޕީ.ސީ.އާރު ޓެސްޓުގެ ނެގެޓިވް ނަތީޖާ ލިބިފައިވާ ފަރާތްތަކަށް އެކަނި ކަމަށެވެ.[72]

10.3.6 އެދުވަހު ހެނދުނު 11:22 ގައި ރުޤިއްޔާ އަޙްމަދުދީދީ [redacted][73] ގައި ކުރެއްވި މެސެޖެއް މެދުވެރިކޮށް، އެދުވަހުގެ މެންދުރު 1:00 ގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިވެހިރައްޔިތުންގެ ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީގެ ސެކްރެޓޭރިއެޓް އޮފީހަށް ވަޑައިގަންނަވާކަން އަންގަވާފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މެންދުރު 12:30 އިން ފެށިގެން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިރިއުޅުއްވާ ގެކޮޅު ކައިރީގައި ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުން ތައްޔާރަށް ތިއްބެވެ.[74]

10.3.7 އެދުވަހުގެ މެންދުރު 1:15 ގައި [redacted]ގައި މެސެޖެއް މެދުވެރިކޮށް ކުރުނބާ މޯލްޑިވްސްއަށް ވަޑައިގަންނަވުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ މޫވްމަންޓް ކޮންސަލްޓޭޝަން ރުޤިއްޔާ އަޙްމަދުދީދީ އަންގަވާފައިވެއެވެ. އަދި އެކަން

---

[72] އިސްވެދެންނެވުނު [illegible] ނަންބަރު 39

[73] ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ ބަލަހައްޓާ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމު މެންބަރުންނާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާގެ ޗީފް އޮފް ސްޓާފް ރުޤިއްޔާ އަޙްމަދުދީދީ ހިމެނޭގޮތަށް ހަދާފައިވާ [redacted]

[74] އިސްވެދެންނެވުނު [illegible] ނަންބަރު 39

ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސަސް މެންދުރު 1:23 ގައި ރުޤިއްޔާ އަހްމަދުދީދީ އަންގަވާފައިވެއެވެ.[75]

10.3.8 މެންދުރުފަހު 3:40 ގައި ކާނަލް ނަސްރުﷲ އިބްރާހީމް މަޖީދު، ސަރޖަންޓް ފަސްޓް ކްލާސް އިބްރާހީމް ސިޔާދަށް ގުޅުއްވައި އެދުވަހުގެ ހަވީރަށް ރާވާފައިވާ، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ އިވެންޓް ކެންސަލްނުވާކަމަށާއި، އެކަން ރުޤިއްޔާ އަހްމަދުދީދީއަށް ގުޅުއްވައި ސާފުކުރުއްވުމުން އެންގެވިއެވެ.[76]

10.3.9 ސަރޖަންޓް ފަސްޓް ކްލާސް އިބްރާހީމް ސިޔާދު، ރުޤިއްޔާ އަހްމަދުދީދީއަށް ގުޅުއްވުމުން އެ ދުވަހުގެ ހަވީރު ބޭއްވުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ [illegible] [illegible] ބަދަލުވެފައިވާކަމަށާއި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ކުރުނބާ މޯލްޑިވްސްއަށް [illegible] ހަމަޖެހިފައިވާނީ އެރޭ 8:30 ގައި ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ފުރާވަޑައިގަންނަވާނީ 1 ނަންބަރު [illegible] ކަމަށާއި، [illegible] [illegible] ހަމަޖެއްސަވާފައިވާނީ ކުރުނބާ މޯލްޑިވްސްއިން ކަމުގައި ރުޤިއްޔާ އަހްމަދުދީދީ ވިދާޅުވިއެވެ. މި [illegible] ސަރޖަންޓް ފަސްޓް ކްލާސް އިބްރާހީމް ސިޔާދު [redacted]"[77] [redacted] ހިއްސާކުރައްވާފައިވެއެވެ.

10.3.10 ނަމަވެސް އެރޭގެ 8:30 ގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ކުރުނބާ މޯލްޑިވްސްއަށް ވަޑައިގަންނަވަން [illegible] ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސަސް އެންގެވުމަށްޓަކައި

---

[75] އިސްވެދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 39

[76] އިސްވެދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 39

[77] [redacted] މެންބަރުންނަކީ އެސް.ޕީ.ގެ ކޮމާންޑަރު، ޑެޕިއުޓީ ކޮމާންޑަރު، ސެކިއުރިޓީ ކޯޑިނޭޓަރު، ޕީއެސްއޯ [illegible] [redacted] އަދި، އެސް.ޕީ.ގެ [redacted] ގެ މެންބަރުންނެވެ.

ރޫޓްއާ އަންގަދުރީދީ ދިއްލާފައިވާ ގެސްޓް ފާރުއްލިފައިނޫރާކަން ރޫޓްއާ އަންގަދުރީދީ މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.[78]

10.3.11 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ 8:30 ގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ކުރުނބާ މޯލްޑިވްސްއަށް ވަޑައިގަންނަވާއިރު އަރިހުގައި ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ ގާޑުގައި ކުރުނބާ މޯލްޑިވްސްއަށް ދިއުމަށް ހަމަޖެއްސާފައިވާ [redacted] އޮފިސަރުންގެ ތިރީން އެޑްވާންސް ސެކިއުރިޓީގެ ޓީމުގައި ސަރޗިންގް ޕަސްޓާސް ބުރަމުކުރުފު އަދި ލާންސް ކޮޕްރަލް އަބްދުލް ހުމާމް ޒުހޫރުމަން ކާނަލް ނަސްރުﷲ އިބްރާހީމް މަޖީދު ސަރޗިންގް ޓަސްކް ކޮލާސް އިބްރާހީމް ސިވާދަން ގުޅުއްވައި އަންގަވާފައެވެ.[79]

10.3.12 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ އަރިހުގައި ގާޑުން ވިރެގެން 1 ނަންބަރު ވާހަކާ ހަމައަށް، ޕީ.އެސް.އޯ ސަރޗިންގް އިލްޔާސް އާދަމާއި ޕްރައިވެޓް މުޙައްމަދު ރިޝްވާން ދިއުމަށް ހަމަޖެއްސާފައިވެއެވެ. 1 ނަންބަރު ވާހަކާ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ރިސީވްކޮށް އަރިހުގައި ކުރުނބާ މޯލްޑިވްސްއަށް ދިއުމަށް ޕީ.އެސް.އޯ ސަޖާދު ސަރޗިންގް ހުސައިން ޖަރީރު ހުސައިން ޒުހޫރު ހަމަޖެއްސާފައިވެއެވެ.[80]

10.3.13 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ އަރިހުގައި ވަޑައިގެންނެވުން ހަމަޖެހިފައިވާ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން އެޑްވާންސް ޓީމުގެ ގާޑުގައި ކުރުނބާ މޯލްޑިވްސްއަށް ފޮނުއްވާފައިވަނީ، ޕީ.ސީ.އޯ ޖަސްޓޭގެ ނަމްބަޔާ ނުގެޖެހޭފަޔާފައިވާ 2 ބޭނުންވެ. އަދި، ފަންކްޝަންގެ ބޭނުމަށް ޕީ.ސީ.އޯ ޖަސްޓޭގެ ނަމްބަޔާ

---

[78] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާގެ ނަންބަރު MEMO-J/2021/156 (29 މޭ 2021) - ކޮޕީ އޮފް ބިއުރޯ އިންކުއަރީއަށް ފޮނުވާފައިވާ ލިޔުން

[79] އިސްތިފްސާރުކުރުން ޖަލްސާ ނަންބަރު 39

[80] އިސްތިފްސާރުކުރުން ޖަލްސާ ނަންބަރު 39

އިންކޮންކްލޫސިވް ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާތީ އެ އޮފިސަރުން އަރިހުގައި ކުރުނބާ ފޯރެންސިކް ހިސާބުން ނުދާގޮތަށް ނިންމާލައިފައިވެއެވެ.[81]

10.4 ހަމަލާ ދިނުމުގެ ކުރި

10.4.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް މި ހަމަލާ ދިނުމުގެ ކުރިން، އެމަނިކުފާނަށް ބަޔަކު ފާރަލާފައިވާކަން އެނގިފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، މާރިޗު 12، 2021 ގައި، ލޯކަލް ކައުންސިލް އިންތިޚާބުގައި، މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ހުޅުމާލެ ދާއިރާއަށް ކުރިމަތިލާފައިވާ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީގެ ކެންޑިޑޭޓް އަލްފާޟިލާ ރިޒާނާ ޒަރީރުގެ ކެމްޕެއިން ޖަގަހަ ހުޅުވުމުން ބޭއްވި ރަސްމިއްޔާތުގައި ބަޔަކު ދުރުގައި ތިބެގެން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ހަރަކާތްތައް ބަލައި ވީޑިއޯ ނަގާފައިވާކަން އެނގިފައިވެއެވެ.[82]

10.4.2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާދިނުމުގައި ބައިވެރިވެފައިވާކަމަށް ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހުން، އެއްވަރަކަށްވުރެ ގިނަފަހަރަށް ސިލްވަރު ހިނގުމުގައި ހަރަކާތްތެރިވެ، ގ.ކަނޑިރީގެ ސަރަހައްދު ސަރުވެއިލް ކޮށްފައިވެއެވެ.[83]

10.4.3 މީގެ އިތުރުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަށްޓެރިކޮށްގެން ބަޔަކު ރަވަލުންދާކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ރައްޖެއްސާގެ ފެނުމުން މޭ 3، 2021 ވަނަ ދުވަހު ވިބަވަޖެއިގެންވައިވާކަން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ގެފުޅުން މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް މާރިޔާ އަހުމަދު ދީދީއާ މޭ 4،

---

[81] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 59 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[82] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 75 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[83] އިސްތިޚްބާރާތުން ހޯދުނު ނަންބަރު 81

2021 ވަނަ ދުވަހު ފޯނުން ހިއްސާކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، ހަމަލާދޭ މީހުންނަށް 3 މިލިއަން ޑޮލަރުގެ އަގެއް ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމަށާއި، އަދި އެޑްވާންސްގެ ގޮތުގައި އަގުގެ 50 އިންސައްތަ ދިނުމަށް މަޝްވަރާކުރަމުންދާ ކަމަށް، އެ މަޢުލޫމާތު ދިން މީހާ ބުނެފައިވާކަމަށްވެސް މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ޑިފެންސް މިނިސްޓަރު އަރިހުގައި ދެންނެވިއެވެ.[84]

10.4.4 ހަމަލާދިނުމަށްޓަކައި ގޮއްވާލި އައި.އީ.ޑީ ހަރުކޮށްފައިވަނީ ސައިކަލެއްގައެވެ. އެ ސައިކަލުވަނީ މޭ 5، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ 8:01 ގައި ނިލޯފަރު ހިނގުމާއި މަޖީދީމަގާ ގުޅޭ ކަންމަތީގައި ޕާކްކޮށްފައެވެ. އެއަށްފަހު، މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ 8:27 ގައި އައި.އީ.ޑީ ގޮއްވާލެވުމާ ހަމައަށް އެ ސައިކަލު އެ ތަނުގައި ޕާކްކޮށްފައި ހުރިކޮށް ހުއްޓެވެ.[85]

10.4.5 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ އައި.އީ.ޑީ ގޮއްވާލުމުގެ ގާތްގަނޑަކަށް 1 ގަޑިއިރު ކުރިން، އެ އައި.އީ.ޑީ ގޮއްވާލިކަމަށް ތުހުމަތު ކުރެވޭ އަދުހަމް އަހްމަދު ރަޝީދު[86] އެ ސަރަހައްދަށް ގޮސްފައިވެއެވެ. އަދި، ކުރިން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން އަދުހަމް އަހްމަދު ރަޝީދު ހުއްޓިހުރި ނިލޯފަރު ހިނގުން [illegible] [illegible] [illegible] ތެރޭގައެވެ.

10.5 ހަމަލާ ދިނުމުގެ ފަސް (ޕޯސްޓް ބްލާސްޓް)

---

[84] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 100 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[85] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 40

[86] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 41

ޕޮލިސް ހިނގި ސަރަހައްދު

10.5.1 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާ ދީފިކަން ސަރޖެންޓް އިލްހާމް އާދަމް، އެރޭގެ 8:35 ގައި ކާނަލް ނަސްރުﷲ އިބްރާހީމް މަޖިލީހަށް ފޯނުން ގުޅުއްވައި ދެންނެވިއެވެ. އެ މަޢުލޫމާތު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އެކްސްޕްލޯސިވް އޯޑިނަންސް ޑިސްޕޯސަލް (އީ.އޯ.ޑީ) ޔުނިޓަށް ލިބިފައިވަނީ އެރޭގެ 8:39 ގައެވެ. އަދި 8:45 ގައި އައި.އީ.ޑީ ގޮއްވާލާފައިވާ ސަރަހައްދަށް އީ.އޯ.ޑީ ޓީމް ގޮސްފައިވެއެވެ. އަދި، 9:00 ގައި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޑިފެންސްގެ ކެނައިން ޔުނިޓް ޓީމް (ކޭ.އެން.ޔޫ) ވެސް އެ ސަރަހައްދަށް ގޮސްފައިވެއެވެ. ހަމަ އެވަގުތު އައި.އީ.ޑީ ގޮއްވާލާފައިވާ ސަރަހައްދު ކޯޑަން ކުރެވިފައިވެއެވެ.[87]

10.5.2 މީގެ އިތުރުން ސްޕެޝަލް ފޯސްގެ ޓީމު އައީ 9:19 ގައި އެ ސަރަހައްދަށް ގޮސްފައިވެއެވެ. އިތުރު ބެކަޕް ނެގުމުން، 9:30 ގައި ސްޕެޝަލް ފޯސަސް ޓީމް އެ ސަރަހައްދުން ދިޔުމުން [illegible] [illegible] ޕޮލިސް [illegible] [illegible].[88]

10.5.3 އެ ސަރަހައްދު ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތަށް ހަވާލުކޮށްފައިވަނީ އޭރުގެ 9:49 ގައެވެ. ނަމަވެސް، ޕޮލިސް ހިނގި ސަރަހައްދުގައި [illegible] ފުލުހުންގެ [illegible] އެ ސަރަހައްދުގައި [illegible] [illegible] މަޢުލޫމާތު [illegible]، އީ.އޯ.ޑީ ޓީމް އެ ސަރަހައްދު އިތުރަށް ބަލައި، އިތުރު ގޮއްވާލާފައިވާ [illegible] ނެތްކަން ކަށަވަރުކޮށްފައިވެއެވެ.[89] އަދި، އޭގެ ފަހުން ފުލުހުންނާ އެ ސަރަހައްދު ހަވާލުކޮށްފައިވަނީ އޭރުގެ 10:00 ގައެވެ. އަދި އޭރުގެ 10:45 ގައި ކޯޑަން

---

[87] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 39

[88] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 39

[89] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 39

[illegible] އިންސިޑެންޓް ކޮންޓްރޯލް ޕޯއިންޓް (އައި.ސީ.ޕީ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ފައިވެއެވެ.[90]

10.5.4 [illegible] ގާތްގަނޑަކަށް 8:36 [illegible] އެ ސަރަހައްދުގައި ހުރި ފުލުހުންގެ އޮފިސަރުން ފުލުހުންގެ ކޮމާންޑް ސެންޓަރަށް އެ [illegible] ރިޕޯޓްކޮށްފައިވެއެވެ. [illegible]، [illegible] 8:45 ހާއިރުގައި ސީން އޮފް ކްރައިމް އޮފިސަރުން (ސޮކޯ އޮފިސަރުން) އާއި އިތުރު ފުލުހުންވެސް ހާދިސާ ހިނގި ތަނަށް ގޮސްފައިވެއެވެ. ފުލުހުން ސީނަށް ދިޔައިރު ސިފައިންވެސް އެ ސީނުގައި ހަރަކާތްތެރިވަމުން ދިޔައެވެ.[91]

10.5.5 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އީ.އޯ.ޑީ ޓީމުން، އެ ސަރަހައްދާއި އަދި އޭގެ ވަށައިގެންވާ ތަންތަން ބަލައި ޗެކްކުރުމަށްފަހު، އެތަނަކީ ފުލުހުންގެ ސޮކޯ އޮފިސަރުން ވަނުމަށް ރައްކާތެރި ތަނެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައި، ފުލުހުންނާ ސީން ހަވާލުކޮށްފައިވެއެވެ. ފުލުހުންގެ ފަރާތުން ރަސްމީކޮށް ސީނާ ހަވާލުވީ އެސިސްޓެންޓް ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިސް މުހައްމަދު ރިޟާއެވެ.

10.5.6 ފުލުހުންނާ ސީން ހަވާލުކުރުމަށްފަހު ފުލުހުންގެ ފޮރެންސިކް ސޮކޯ އޮފިސަރުން [illegible] [illegible] [illegible] ސަރަހައްދު [illegible] [illegible]، މުޅި ސީނުގެ [illegible] [illegible] ހުރިހާ ހެކިތަކެއް ސީނުން [illegible]. އަދި އެންމެ ދިމާއަކުން ސީނަށް [illegible] ހަދައި، އެތަނުގައި ފުލުހުންގެ އޮފިސަރަކު ފޮޓޯ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ފައިވެއެވެ.

---

[90] އިސްވެދެންނެވުނު ފުޓޭޖު ނަންބަރު 39

[91] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 55 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

އެއަށްފަހު، ފޮރެންސިކް ސޮކޯ އޮފިސަރުން ސީންއަށް ގޮސް ބްރީފްކުރުމަށްފަހު ސީން ޕްރޮސެސްކުރުން ފަށާފައިވެއެވެ.[92]

10.5.7 ސީނާ ފުލުހުން ހަވާލުވި ވަގުތުން ފެށިގެން 7 މޭ 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ހެނދުނު 6:45 ހާއިރު ވަންދެން އެ ހަމަލާގެ ޖިނާއީ ތަޙްޤީޤުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ފޮރެންސިކް ނަޒަރުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ފުލުހުން ކޮށްފައިވާކަމަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ. އެގޮތުން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ހަމަލާއާގުޅޭ ހެކި ހޯދުމާއި ސާމްޕަލްތައް ނެގުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވެއެވެ.[93]

10.5.8 ހަމަލާ ދީފައިވާ ސަރަހައްދު ބަލައި ޗެކްކޮށް ތަފްތީޝް ބޭނުންވާ ހުރިހާ މައުލޫމާތެއް ހޯދުމަށްޓަކައި އެތަން ކޮންޓްރޯލްކޮށް، މޭ 12، 2021 އާ ހަމައަށް ފުލުހުން ކޯޑަންކޮށް ބަހައްޓާފައިވެއެވެ.

10.5.9 ހަމަލާ ދީފައިވާ ސަރަހައްދުން ހެކީގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވޭ 240 އަށްވުރެ ގިނަ ތަކެތި ފުލުހުން ހޯދާފައިވެއެވެ. އޭގެތެރޭގައި ރޭޒާ ފުއްޕާއި ގޮވައިގެންދިޔަ ސައިކަލުގެ އެކިއެކި ޕްލާސްޓިކު ކުނޑިތަކާއި ސައިކަލުގެ އެކިއެކި ބައިތަކާއި، އެތަނުގައި ފެންނަން ހުރި ތެލާއި، އަދި އެހެނިހެން އެ ކްރައިމް ސީން ނުވަތަ ހަމަލާގެ ސަރަހައްދާ ގުޅުންހުރި ބައެއްގެ ގޮތުގައި ބެލެވޭ ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް ފުލުހުން ހޯދައި ހުރި މާއްދީ ހެކިތައް ހިފެހެއްޓިއެވެ.[94] ފުލުހުން ސީން އިން ނަގާފައިވާ ކޮންމެ އެއްޗެހިވެސް، ފުލުހުން ސީނާ ހަވާލުވުމުން ނަގާފައިވާ ތަރުތީބުންނެވެ.

---

[92] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 47 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[93] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 92

[94] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 46 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

10.5.10 ސީން ބެލުމުގެ ތެރޭގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ޚާއްޞަ ބަހައްޓާފައިވާ ކާރުބޮޑުގެ ދަށުން ދެ އިންޗި ނުވަތަ ތިން އިންޗި ވަރުގެ ޕްލާސްޓިކް ގަނޑެއް ކަމަށް ބެލެވޭ އެއްޗެއް ފުލުހުންނަށް ފެނިފައިވެއެވެ. ފުލުހުންނަށް ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތުތަކަށް ބަލާއިރު ފެނިފައިވާ އެއްޗަކީ ގްރެނޭޑް އައި.އީ.ޑީ ގެ އެތެރޭގައި ހިމެނޭ އޮބްޖެކްޓެއް ކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވެއެވެ.[95]

10.5.11 ކާރުބޮޑުގެ ދަށުން ފެނުނު އެއްޗަކީ އައި.އީ.ޑީ ގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ބައެއް ކަމަށް ފުލުހުންނަށް ޤަބޫލުކުރެވުނީ ކާރުބޮޑު އިތުރަށް އިންސްޕެކްޓަރުގެން، އެއީ ގްރެނޭޑުގެ ކުރިން ކާރުބޮޑުގެ ދަށުގައި ހަރުކޮށްފައި އިން އެއްޗެއްގެ ނުވަތަ ގްރެނޭޑުގެ ބައިން ވިސްނައިގެން ގެންގޮސް އޮތް އެއްޗެއް، ފުލުހުން ބަލާފައިވެއެވެ. އަދި އެއީ ގިނަ ވަގުތުތަކަށް ކާރުބޮޑުގައި ހަރުކޮށްފައި އިން އެއްޗެއް ކަމަށް ބެލެވޭ އެއްވެސް ނިޝާނެއް ކާރުބޮޑުގައި ނެތްކަމަށް ފުލުހުން މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.[96]

10.5.12 ކާރުބޮޑުގެ ދަށުން ފެނުނު އޮބްޖެކްޓް ފުލުހުންގެ ފޮރެންސިކް ލެބޮރެޓަރީން ގެންގޮސް ސަސްޕެކްޓް ކުރުމާ ކޮންޕެރިސަން ބައެއް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ތަޙްލީލުކުރުމަށްފަހު ގެންދިޔައެވެ. އަދި، އާދައި ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތަ އެއްޗެއް ނެތްކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ފުލުހުންނަށް ފަހުން މަޢުލޫމާތުދީފައިވެއެވެ.[97]

10.5.13 އެމެރިކާގެ ފެޑެރަލް ބިއުރޯ އޮފް އިންވެސްޓިގޭޝަން (އެފް.ބީ.އައި) ގެ ފޮރެންސިކް ލެބޯޓަރީއާއި ފުލުހުން ވަރަށް ގުޅާ ދިރާސާއިގައި މަޝްވަރާކުރުން، އެ ބޭފުޅުންނަށް ފުލުހުންގެ އިރުޝާދުގެން ޑިޝަންގެ ކަރަސްޕޮންޑެންސުގެ ތެރެއިން ހާމަވާ ހުރި

---

[95] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފެކްޓް ނަންބަރު 94

[96] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފެކްޓް ނަންބަރު 91

[97] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފެކްޓް ނަންބަރު 94

އެނާލިސިސްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ހައިޑްރޯ ކާބަންސްގެ އަސަރު އެ އޮބްޖެކްޓުގައި ހުރި ކަމަށް އެފް.ބީ.އައި އިން ބުނެފައިވާ ކަމަށް ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުން މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.[98] ހައިޑްރޯ ކާބަންސް ހިމެނޭ ކޮންޕައުންޑްތައް [illegible] އުފެއްދުމަށް ބޭނުންކުރެއެވެ. އަދި ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ބޮމުހަދަން ބޭނުންކުރާ ނުވަތަ ކެމިކަލް ކޮމްޕައުންޑްގެ ތެރޭގައި ހުރުން [illegible] މާއްދާއެކެވެ. މީގެ އިތުރުން، އޭގެ ސާމްޕަލް ނަގުމަށްފަހު އޮސްޓްރޭލިއާއަށް ފޮރެންސިކް ތަހުލީލުކުރުމަށް ފޮނުވާފައިވެއެވެ.[99]

10.5.14 [illegible] ދަށުން ފެނިފައިވާ އޮބްޖެކްޓެއް [illegible] [illegible] އެއްޗެއް ނުވަތަ [illegible] އެއްޗެއް [illegible] [illegible] [illegible] ކޮމްޕައުންޑްގެ [illegible] [illegible] އޮބްޖެކްޓު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްޗެއް ކަމަށް [illegible] ފުލުހުން މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފުލުހުން މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.[100]

[illegible] ސަލާމަތީ ބެލެހެއްޓުން

10.5.15 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ [illegible] [illegible] [redacted]

---

[98] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 94

[99] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 94

[100] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 94

[redacted].[101]

10.5.16 މާލެ ސަރަހައްދުގެ ބެލެހެއްޓުން އިތުރަށް ހަރުދަނާކޮށް [redacted] ހިމާޔަތް ކުރުމަށް ހާއްސަ ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅުއްވިކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މައުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.[102]

10.5.17 އެހެންނަމަވެސް، މާލޭގެ [redacted] ބަލަހައްޓާފައިނުވާކަމަށް މައުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.

10.5.18 [redacted][103] [redacted][104] [redacted]

---

[101] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓޭޖް ނަންބަރު 39

[102] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/57/2021/35 (24 މޭ 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ ލިޔެކިޔުންތައް

[103] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 95 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ.

[104] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 51 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ.

10.5.19 ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[105] ގެ 28-4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، ހަނގުރާމަވެރި ހަތިޔާރު ނުވަތަ [illegible] ބޭނުންކޮށްގެން ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލެއް ހިންގަން އުޅޭކަމުގެ މައުލޫމާތު ލިބިއްޖެ ހާލަތެއްގައި، ނުވަތަ އެފަދަ އަމަލެއް ހިންގައިފި ހާލަތެއްގައި، އެ އަމަލުގެ ސަބަބުން މުޖުތަމަޢަށް ކުރިމަތިވެދާނެ ނުރައްކަލަކުން މުޖުތަމަޢު ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކައި އަވަސްޖެހޭ ސަލާމަތީ ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި އިސްވެ ހަރަކާތްތެރިވާނީ، މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް އިން ކަމަށެވެ.

އޭ.ޑީ.ކޭ ހޮސްޕިޓަލްގެ ސަރަހައްދުގެ ސިކިއުރިޓީ

10.5.20 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އޭ.ޑީ.ކޭ ހޮސްޕިޓަލްގެ ކާރޭޖް ކައިރި ދުނިޔެގެ (ސީ.ސީ.ޓީ.ވީ) ގައި ރެކޯޑުވި އިރު، މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ 8:45 އިން ފެށިގެން އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ބޮޑީގާޑުން ޕިކަޕް ހިމާޔަތްކުރު ދުއްވުމުގައި ހަރަކާތްތެރިވެފައިވެއެވެ. އެ ޕިކަޕްގެ ޑްރައިވަރަކީ [redacted] [redacted] އެއްވެސް ހާދިސާއެއް ހިނގައިދިޔަކަމަ އެކަމަށް އަވަސްޖެހޭ ފިޔަވަޅު އެޅުމެވެ. ހޮސްޕިޓަލުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އޮންނަވި ސަރަހައްދަށް ވަޑައިގެންނެވި ދޮރުކޮޅު ފިޔަކަވި ވާން ކުރިއަށް ސީ.ސީ.ޓީ އަދި ހޮސްޕިޓަލްގެ ގާޑުން ހުރަސްކުރުމާ ޖެހިގެންނެވި ނުކުމެވަޑައިގަތުމާ އަދި އެކަނިކަން ސަޕޯޓުން ފިޔަވައި އެކަން ހުރި ފަރާތަކުން ވަނީ މަސައްކަތްކޮށްފައެވެ.[106]

---

[105] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015 (ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު)

[106] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓޭޖު ނަންބަރު 39

10.5.21 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ 11:57 އިން ފެށިގެން އޭ.ޑީ.ކޭ ހޮސްޕިޓަލުގެ ބޭރު ސަރަހައްދު ބެލެހެއްޓުމަށްޓަކައި ޕިކެޓް ހަމަޖައްސައިދީ ފުލުހުންގެ ކުރުމަށް މެރިންސް ޑިއުޓީގައި ކަނޑައަޅާފައެވެ.[107]

10.5.22 މޭ 7، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ހެނދުނު 4:12 ގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އައި.ސީ.ޔޫ ގެ ކޮރިޑޯގައި ޕިކެޓް ހަމަޖައްސައިދީ ސްކޮޑްރަންގެ އިތުރު ފާރަވެރިކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އަދި ވަކި ބައެއްގެ ފަރާތުން އައިސްފައި ނުބައްދަލުކުރާތީ ވަގުތުން ބަންދު ދިނުމަށްޓަކައި އޭ.ޑީ.ކޭ ހޮސްޕިޓަލުގެ [redacted] ކިއު.އާރު.ޓީ ޑިއުޓީގައި ކަނޑައަޅާފައެވެ.[108]

10.6 އޭ.ޑީ.ކޭ ހޮސްޕިޓަލުގެ ފާރާ ތެރެއިން ޑިސްޗާޖް ކުރުން

10.6.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އޭ.ޑީ.ކޭ ހޮސްޕިޓަލުގައި ފަރުވާ ހޯދައިދެމުން ދިޔަކަން، އެ ހޮސްޕިޓަލުގެ ފާރާއަށްގެ ތެރެއިން ޑިސްޗާޖް ކުރުމަށް ފެނިވަޑައިގަތެވެ. އެ ޑިސްޗާޖް ކުރެއްވުމަށް އެ ތަނުގެ ސްކޮޑްރަންގެ ބަލަހައްޓަމުން ދިޔަ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ [redacted] އާއާއި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ [redacted] ޖާގަމަސްދޭގެ މިޔާރެވެ.

10.6.2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ހޮސްޕިޓަލުގައި ފަރުވާދެމުންދަމުންދިޔައި، އެޕީމިޓުކުރި ވަގުތުން ފެށިގެން އެ ހޮސްޕިޓަލުގައި ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮޓޮކޯލް ގެތެރޭގެ ސިފައިން

---

[107] އިސްމު ދެންނެވުނު ފުލުހުގެ ނަންބަރު 39

[108] އިސްމު ދެންނެވުނު ފުލުހުގެ ނަންބަރު 39

ޖެއްސި ބަލަހައްޓަމުން ގޮސްފައިވެއެވެ. [redacted] ފާހަނާ ތެރޭގައި ވިސްނޮޅަ ބަހައްޓާފައިވާ ތަނާގެ ޖެއްސި އަތުކުރަމުންދިޔަ ގޮތެވެ.[109]

10.6.3 ވިސްނޮޅަ ބަހައްޓާފައިވަނީ މޭ 8، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ހެނދުނު 7:55 އާއި 8:00 އާ ދެމެދުގެ ވަގުތެއްގައެވެ. އަދި ވިސްނޮޅަ ނަގާފައިވަނީ އެދުވަހުގެ ހެނދުނު 8:22 ގައި ފުލުހުންނާއި އަދި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ކޮންސްޕިރަސީގައި ޖެއްސި ބަލަހައްޓަމުން ދިޔަ އިތުރު ސިފައިންގެ ހާޒިރުގައި [redacted]އެވެ.[110]

10.6.4 ވިސްނޮޅަ ނަގާފައިވަނީ ސިފައިންނަކަށް ވުމުން ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށުން އެ ވިސްނޮޅަ ގެނެވިފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި ވިސްނޮޅަ ފުނޑުނުއިރު އޭރު ބޮމްސްކްވާޑްގައި ހުރިކަން ނުވަތަ ނުރައްކަލެއް އޮތްކަން އެނގިފައިނުވާކަމަށް ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުން މައުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.[111]

(ނ) އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި ގެންގުޅުމާއި ހިއްސާކުރުން

10.7 އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު އެއްކުރާ އެޖެންސީތައް

10.7.1 ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[112]ގެ 19-2 ވަނަ މާއްދާގައި، އެ ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ޓެރަރިޒަމާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާތަކުގެ ގޮތުގައި 5 އިދާރާއެއް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެ އިދާރާތަކަކީ:

---

[109] ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ނަންބަރު 171-A(a)/57/2021/56 (27 މޭ 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ އިންވެސްޓިގޭޝަން ރިޕޯޓް

[110] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 109

[111] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 109

[112] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015 (ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު)

i. މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް؛

ii. ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތް؛

iii. މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް؛

iv. މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް؛

v. މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަން މިއެވެ.

10.8 އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާތަކުގެ މަސައްކަތް

މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް

10.8.1 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ދިވެހި ދައުލަތާއި އިސްލާމްދީނާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރަހައްދާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ އިޤްތިޞާދީ ސަރަހައްދާއި ދިވެހި ރައްޔިތުން ދިފާޢުކޮށް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ އެންމެ އިސް ވާޖިބު އަދާކުރުމުގެ ޒިންމާ މަތިކޮށްފައިވަނީ ދިވެހި ސިފައިންނަށެވެ.[113] އެގޮތުން އެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް ބޭނުންވާ މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ ބާރު ސިފައިންގެ ޤާނޫނު[114] ގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ވ) އާއި، 24 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ދިވެހި ސިފައިންނަށް ލިބިދީފައިވެއެވެ.

10.8.2 ސިފައިންގެ މަސައްކަތަށް ބޭނުންވާ އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު ހޯދުމަށްޓަކައި ސްޕެޝަލް އެސެސްމަންޓް ޔުނިޓްގެ ނަމުގައި އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް 2004 ވަނަ

---

[113] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ 243 ވަނަ މާއްދާ

[114] ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/2008 (ސިފައިންގެ ޤާނޫނު)

އަހަރު ނޭޝަނަލް ސެކިއުރިޓީ ސަރވިސް (އެން.އެސް.އެސް) ގައި ޤާއިމުކޮށް އިންޓެލިޖެންސްގެ މަސައްކަތްތައް ކުރަން ފަށާފައިވެއެވެ.[115] އެއަށްފަހު، 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެ ޚިދުމަތުގެ ނަން ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސް (ޑީ.އައި.އެސް) ގެ ނަމަށް ބަދަލުކޮށް ސިފައިންގެ އިންޓެލިޖެންސް މަސައްކަތްތައް ފުޅާކޮށްފައިވެއެވެ.[116] ޑީ.އައި.އެސް ގެ އެންމެ އިސްވެރިޔަކީ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް އޮފް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްއެވެ. ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް އޮފް އިންޓެލިޖެންސްގެ މަޤާމުގައި މި ވަގުތު ހުންނެވީ ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއެވެ.

ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތް

10.8.3 މުޖުތަމަޢުގެ އަމަންއަމާންކަމާއި ރައްކާތެރިކަން ދަމަހައްޓައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުޅޭ އެންމެހައި މީހުން ހިމާޔަތްކޮށްދީ އެބައިމީހުންގެ މުދަލާއި ގެދޮރު ރައްކާތެރިކޮށްދީ ޖިނާއީ ކުށްތައް ތަޙްޤީޤުކުރުމާއި، ހުރި ރައްކާތެރިކޮށް ބެލެހެއްޓުމާއި، މައްސަލަތައް ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުމަށް ބޭނުންވާ ތައްޔާރުކޮށް ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ޒިންމާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތާ ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[117]

10.8.4 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ޤާނޫނުންނާއި އަދި އެނޫންވެސް ޤާނޫނުތަކުން ފުލުހުންގެ މައްޗަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ

---

[115] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކުގެ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 57 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[116] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 115

[117] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 244 ވަނަ މާއްދާ

ޖިނާޔަތާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމުގައި ބޭނުންވާ އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު އެއްކުރުމުގެ ބާރު ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ ޤާނޫނު[118] ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (5) ވަނަ ނަންބަރާއި، އަދި ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އިން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތަށް ލިބިދެއްވައިފައެވެ.

10.8.5 ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުން އިންޓެލިޖެންސްއާ ގުޅޭ ހުރިހާ މަސައްކަތެއް ކުރަމުން ގެންދަނީ ޑިރެކްޓަރޭޓް އޮފް އިންޓެލިޖެންސްގެ ނަމުގައި އުފައްދާފައިވާ ކޮމާންޑެކުންނެވެ. ޑިރެކްޓަރޭޓް އޮފް އިންޓެލިޖެންސްގެ އެންމެ އިސްވެރިޔަކީ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް އޮފް އިންޓެލިޖެންސްއެވެ. ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް އޮފް އިންޓެލިޖެންސްގެ މަޤާމުގައި މި ވަގުތު ހުންނެވީ ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިސް މުޙައްމަދު ޙަމީދެވެ.[119]

މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީ

10.8.6 މަނީ ލޯންޑަރިންގ އަދި ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[120] ގެ 27 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މަނީ ލޯންޑަރިންގގެ ރިޕޯޓްތަކާއި، ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުމުގެ ރިޕޯޓްތަކާއި ކަން ކޮށްގެން ހުށަހެޅޭ މުއާމަލާތުގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދައި، ދިރާސާކޮށް، އަދި ފަރާތްތަކަށް ފޮނުވުމަށް އިދާރާއަށް "ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް" ގެ ނަމުގައި މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީން

---

[118] ޤާނޫނު ނަންބަރު 34/2020 (ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ ޤާނޫނު)

[119] ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ ނަންބަރު 171-A(a)/57/2021/55 (26 މޭ 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުއްވާފައިވާ ލިޔުން

[120] ޤާނޫނު ނަންބަރު 10/2014 (މަނީ ލޯންޑަރިންގ އަދި ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު)

އުފައްދާފައިވެއެވެ. އެ ޔުނިޓްގެ އިސްވެރިޔާ އައްޔަންކުރަނީ އެ އޮތޯރިޓީގެ ގަވަރުނަރެވެ.[121]

މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް

10·8·7 ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިއްރުން މުދާ އެތެރެކުރުމާއި، ދިވެހިރާއްޖެއިން ސިއްރުން މުދާ ބޭރުކުރުމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކާ ޚިލާފު އެންމެހައި މުދަލާއި ތަކެތި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުން ނުވަތަ ބޭރުކުރުން ބަލައި، އެފަދަ ތަކެތި އެތެރެކުރުވުމާއި ނުވަތަ ބޭރުކުރުވުމާއި ހުއްޓުވުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަސްޓަމްސްގެ ޤާނޫނުގެ[122] ދަށުން މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތެކެވެ. އެގޮތުން، އެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގެ ގޮތުން މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގައި އިންޓެލިޖެންސް ސެކްޝަނެއް ޤާއިމުކޮށް އެ އިދާރާގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުން އަދާކުރަން ބޭނުންވާ އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރެވިފައިވެއެވެ.

10·8·8 މީގެ އިތުރުން ޓެރަރިޒަމްއާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސް ހޯދުމުގެ މަސައްކަތްވެސް މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްއިން ކުރަމުންދެއެވެ.[123]

---

[121] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 120

[122] ޤާނޫނު ނަންބަރު 8/2011 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަސްޓަމްސްގެ ޤާނޫނު)

[123] މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު 14-CGO/57/2021/6 (23 މޭ 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުއްވާފައިވާ މަޢުލޫމާތު

މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަން

10.8.9 ދިވެހިރައްޔިތުން ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފުރުމުގައާއި އެނބުރި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އައުމުގައާއި، ބިދޭސީން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އައުމުގައާއި، އެމީހުން ދިވެހިރާއްޖެއިން ފުރުމުގައާއި، އެމީހުން ދިވެހިރާއްޖެއިން ޓްރާންސިޓްވުމުގެ ކަންކަމުގެ އެންމެ އިސްދައުރެއް އަދާކުރާ ފަރާތަކީ މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަނެވެ. އެހެންކަމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިމިގްރޭޝަނުގެ ޤާނޫނާއި، އަދި އެނޫންވެސް ޤާނޫނުތަކުގެ ދަށުން މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަނުން އަދާކުރަންޖެހޭ ވާޖިބުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމުގައި އެކި ގޮތްގޮތުން އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ޓެރަރިޒަމާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސް ހޯދުމުގެ މަސައްކަތްވެސް މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަނުން ކުރަމުންދެއެވެ.

10.9.10 މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަނުގެ ފަރާތުން އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުން ގެންދަނީ އެ އިދާރާގައި އިންޓެލިޖެންސް ސެކްޝަނެއް ޤާއިމުކޮށްގެންނެވެ.[124]

---

[124] މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަނުގެ ނަންބަރު 94-CB/57/2021/6 (25 މޭ 2021) ސިޓީއާ އެކު ފޮނުވާފައިވާ މަޢުލޫމާތު

10.9 އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު އެއްކުރުނު ގޮތްތަކާއި އެ މައުލޫމާތުތަކާމެދު އަމަލުކުރި ގޮތް

ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތް

10.9.1 އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު އިދާރާތަކުގެ މެދުގައި ހިއްސާކުރާ އޮނިގަނޑު ތައްޔާރުކޮށްފައިނުވި ނަމަވެސް، އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު އެއްކުރުމުގައި އެ އިދާރާތަކުގައި ލިޔެވިގެން އަމަލުކުރެވޭ އުސޫލުތަކެއް އެކުލަވާލާފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެގޮތުން، ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ފަރާތުން އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު އެއްކުރުމުގައާއި އަމަލުކުރަމުންދާ ގުޅޭ [redacted] އުސޫލެއް[125] އެކުލަވާލައި އަމަލުކުރަމުންދެއެވެ.

10.9.2 ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުން [redacted]

---

[125] ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ފަރާތުން އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު އެއްކުރުމުގައާއި އަމަލުކުރަމުންދާ ގުޅޭ އުސޫލެއް: [redacted]

[redacted]

[redacted][126]

10.9.3 [redacted][127] [redacted]

10.9.4 [redacted]

އުދީ: [redacted]

ނޮ.	ތަފްސީލު	
[redacted]	[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]	[redacted]

---

[126] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 32 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[127] އިސްވެ ދެންނެވުނު ނަންބަރު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 126

10·9·5 [redacted]

ނޯ	ތަފްސީލު
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]

10·9·6 [redacted]

#	ތަފްސީލު
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]

10·9·7 [redacted]

[redacted] [128]

10.9.8 ފުލުހުންގެ އިންޓެލިޖެންސްއަށް ލިބޭ އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް، އެ މަޢުލޫމާތަކާ ގުޅިގެން އެއްވެސް ޢަމަލެއް ނާޅައި ދޫކޮށްލާފަ މަޢުލޫމާތެއް ނުފެނޭ.[129] [redacted]

10.9.9 [redacted] [130] [redacted]

10.9.10 [redacted]

---

[128] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 126

[129] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 126

[130] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 94

[redacted][131]

އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސް

10.9.11 [redacted][132] [redacted][133]

---

[131] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 94

[132] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 22

[133] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 28 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

10.9.12 [redacted][134].

ވައްތަރު	ތަފްސީލު
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]

10.9.13 [redacted][135]. އެއީ:

ކޯޑް	ތަފްސީލު
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]

---

[134] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓޭޖް ނަންބަރު 36

[135] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓޭޖް ނަންބަރު 36

10.9.14 [redacted][136]

ތަފްސީލު	#
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]
[redacted]	[redacted]

10.9.15 [redacted]

10.9.16 [redacted]

---

[136] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 36

[redacted]

10.9.17 [redacted][137] [redacted][138]

10.9.18 [redacted]

10.9.19 [redacted][139]

---

[137] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 22

[138] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 22

[139] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 22

10.9.20 [redacted][140].

10.9.21 [redacted][141].

މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް

10.9.22 މަނީ ލޯންޑްރިންގ އަދި ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުން ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު[142] ގެ 27 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މަނީ ލޯންޑްރިންގ ހަރަކާތްތަކާއި، ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުމުގެ ހަރަކާތްތަކާއި [illegible]،

---

[140] އިސްވެ ދެންނެވުނު [illegible] ނަންބަރު 115

[141] އިސްވެ ދެންނެވުނު [illegible] ނަންބަރު 133

[142] އިސްވެ ދެންނެވުނު [illegible] ނަންބަރު 120

ދިރާސާކޮށް، އެހެން ފަރާތްތަކަށް ފޯރުކޮށްދޭ ގައުމީ މައި އިދާރާއަކީ މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް ގޮތުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ.

10.9.23 ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓުގެ މައިގަނޑު މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ ތެރޭގައި އެ ޔުނިޓަށް ރިޕޯޓު ކުރަންޖެހޭ ފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅާ މަޢުލޫމާތާއި ރިޕޯޓުތައް ބަލައިގެން، ދިރާސާކޮށް އޭގެ ނަތީޖާ، ރިޕޯޓު ކުރަންޖެހޭ ފަރާތްތަކާއި އަދި އެނޫނުވެސް ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކަށް އެންގުމާއި، ރިޕޯޓު ކުރަންޖެހޭ ފަރާތްތަކަށް ޤާނޫނާއި ގަވާއިދަށް އަމަލު ކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ އިރުޝާދާއި ތަމްރީން ދިނުމުގެ އިތުރުން، އެފަރާތްތައް ޤާނޫނާއި ގަވާއިދަށް އަމަލުކުރާ މިންވަރު [illegible] އެގްޒެމިންކުރުން ހިމެނެއެވެ.

10.9.24 މީގެ އިތުރުން، މަނީ ލޯންޑަރިންގ ހަރަކާތްތަކާއި ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުމުގެ ހަރަކާތްތަކާ ގުޅޭގޮތުން އާންމުންނަށް މަޢުލޫމާތު ދީ ހޭލުންތެރިކަން [illegible] ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުމާއި، [illegible] އެ ޔުނިޓުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނެއެވެ.[143]

10.9.25 މަނީ ލޯންޑަރިންގ އަދި ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުން ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު[144] ގެ 27 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް ހިންގުމުގެ އިސް ވެރިޔާ، މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ގަވަރުނަރު [illegible] [illegible]، އެ ޔުނިޓަށް، އެ ޤާނޫނުގެ 30 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، އެ

---

[143] އިސްވެ ދެންނެވުނު [illegible] ނަންބަރު 120

[144] އިސްވެ ދެންނެވުނު [illegible] ނަންބަރު 120

ޔުނިޓުން އަދާކުރަންޖެހޭ ޒިންމާތައް އަދާކުރުމުގައި ކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ ކަމެއްކުރުމުގެ ފުރިހަމަ މިންވަރަކާއި އަދި މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީއިން ޔުނިޓަށް ކަނޑައަޅާ ބަޖެޓުން ޚަރަދުކުރުމުގެ ފުރިހަމަ މިންވަރަކަށް ލިބިފައިވާ ޔުނިޓެކެވެ.[145]

10.9.26 އަދި މިފަދައިން މަސައްކަތްކުރުމަށް ފުރުޞަތު ދެއްވާފައިވާކަމަށް މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ގަވަރުނަރު އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވެއެވެ.[146] އަދި ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓްގެ މައިގަނޑު މަސްއޫލިއްޔަތު، ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ފުރިހަމަ މިންވަރަކާއެކު އަދާކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައިވާކަމަށް ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓްގެ ހިންގުމުގެ އިސްވެރިޔާ އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވެއެވެ.[147]

10.9.27 ދުނިޔޭގައި 3 ވައްތަރެއްގެ ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް އޮޕަރޭޓްކުރަމުންދެއެވެ. އެއީ އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓާއި، ހައިބްރިޑް ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓާއި، އަދި އިންވެސްޓިގޭޓިވް ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓެވެ.[148] މިގޮތުން މަނީ ލޯންޑަރިންގ އަދި ޓެރަރިޒަމް ފައިނޭންސްކުރުން ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު[149] ގެ ދަށުން

---

[145] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 120

[146] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 86 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ އަޑުމަސް

[147] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 146

[148] "ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓްސް އެން އޮވަރވިއު"- އިންޓަރނޭޝަނަލް މަނިޓަރީ ފަންޑު ރިޕޯޓް https://www.imf.org/external/pubs/ft/FIU/index.htm

[149] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 120

މަސައްކަތް ކުރަމުން އަންނަ ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓަކީ
އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓެކެވެ.[150]

10.9.28 މިފަދަ އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓަކީ ބަފަރެއް
އިދާރާއެއްކަމުންނެވެ. އަދި، މިސާލު ޕޮލިސްޓިރިންގ އަދި ޖުޑީޝަރީ ފައިނޭންސްކުރުން
ހުށަހަޅާ ކޭސްތައް[151] ގެ ދަށުން އެކުލަވާލާ ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް
ޔުނިޓުގެ މަސައްކަތްތަކަށް، އެ ގޮތުގެ ދަށުން ބޭންކިންގ ފައިނޭންޝަލް ސިސްޓަމް
އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް ސިސްޓަމްގެ ތެރެއިން މަސައްކަތްކުރަނިވި ގޮތަށެވެ. މިގޮތުން
ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓުގެ ޖިނާއީ، އެ ގޮތުގެ ދަށުން ލިބޭ
މަޢުލޫމާތު ނުވަތަ ރިޕޯޓްތައް ދިރާސާކުރުން، އޭގެ ނަތީޖާ، ރިޕޯޓްކުރަންޖެހޭ
ފަރާތްތަކަށާއި އަދި އެންފޯސްމަންޓް ކުރާބަޔަށް އެޖެންސީތަކަށް ގޮވާލުން އެންގެވުމެވެ.

10.9.29 އަދި، ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓުން ނުވަތަ ގޮތުން ބަޔާންކުރާ
އިދާރާތަކުން ނުވަތަ ބަޔަކުދާކުރާ އިދާރާތަކުން ކުރަން ބޭނުންވާ ބަޔަކުގެ ކުރުމަށް
މަޢުލޫމާތުދިނުމަށް ޓަކައި އަމަލުކުރާ ފިޔަވަޅުތަށް އެކުލަވާ ރިޕޯޓްކުރަންޖެހޭ
ފަރާތްތަކަށް އަންގައިދެވެ.[152]

10.9.30 ދުނިޔޭގައި މިހާރު ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް ގާއިމްކޮށްގެ
ބައެއްގެ ދަށުގައި ބެހެއްޓޭއިރު، އެކަމުގެ އެހެނިހެން ގާއިމްކުރި އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް
ސެންޓްރަލް ބޭންކްގެ ބަޔަކުގައި ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް ގާއިމްކުރަނީ

---

[150] މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ނަންބަރު FIU/57/2021/12-98 (24 މާ 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ މަޢުލޫމާތުތަކުން

[151] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފޮތުގެ ނަންބަރު 120

[152] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފޮތުގެ ނަންބަރު 120

ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓުގެ ހިންގުމުގެ އިސްވެރިޔާ އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވެއެވެ.

10.9.31 އަދި، މި ޤާނޫނުއަކީ ނުފޫޒުން އެއްކިބާވެ، ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް މިނިވަންކަމާއެކު ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަސައްކަތްކުރުމުން އެންމެ އެކަށީގެންވާ ޤައުމީ ކަމަށްވެސް އެފްއައިޔޫން މަޢުލޫމާތު ދެއްވިއެވެ. އަދި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ލިބިފައިވާ މަދު ވަސީލަތްތަކާއި، މި ދާއިރާގައި ތަޖުރިބާހުރި މުވައްޒަފުން ބޭނުންނަމަވެސް، އިތުރު އިންޓެލިޖެންސް އެނަލިސްޓުން އިންވެސްޓިގޭޓަރު ފަންނުވެރިން ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް، ވަސީލަތްތަކަށް (ޑޭޓާ އެނަލިޓިކްސް ޓޫލް ރިސޯސަސް) ގެ ދަތިކަން ނުކުންނަނީކަމާއި، އަދި ސިޔާސީ ނުފޫޒު ކުރިމަތިވާތީ މިހާރު އޮފީހުގެ އެތެރެއިން ކަމަށް ގަވަރުނަރު މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވެއެވެ.[153]

10.9.32 މަނީ ލޯންޑަރިންގ އަދި ޓެރަރިޒަމް ފައިނޭންސިންގ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު[154] ގެ ދަށުން އެކި ފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅާ ރިޕޯޓުތަކާއި، ބޭރުގެ އެޖެންސީތަކުން ފޮނުވާ މަޢުލޫމާތާއި، މަނީ ލޯންޑަރިންގ ނުވަތަ ޓެރަރިޒަމް ފައިނޭންސިންގގެ ނުވަތަ ކުށް ކޮށްގެން ހޯދާފައިވާ މުދަލާބެހޭ މުޢާމަލާތްތަކަށް ޝައްކުކުރެވޭން ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓަށް ޤާނޫނު ބަންދުކުރާ އިދާރާތަކުން ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ އެހެންވެސް އިދާރާތަކުން ނުވަތަ އެހެންވެސް ފަރާތްތަކުން ދީ މަޢުލޫމާތު ބަލައިގަތުން ހިމެނެއެވެ.

---

[153] އިސްވެ ދެންނެވުނު ޕޭޖް ނަންބަރު 146

[154] އިސްވެ ދެންނެވުނު ޕޭޖް ނަންބަރު 120

10.9.33 މިގޮތުން މަނީ ލޯންޑްރިންގ އަދި ޓެރަރިޒަމް ފައިނޭންސިންގ ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު އަދި މޯލްޑިވްސް މޮނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ގަވާއިދުތަކުގެ ދަށުން، މަނީ ލޯންޑްރިންގެ އަދި ޓެރަރިޒަމް ފައިނޭންސިންގ ހުއްޓުވުމުގެ ގޮތުންނާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާލީ އިދާރާތަކުން ފޯރުކޮށްދޭ ހިދުމަތްތައް ނަހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުން ކުރުން ހުއްޓުވުމަށް އެޅިފައިވާ ގޮތުން، ރިޕޯޓް ކުރަންޖެހޭ ޓްރާންސެކްޝަން މައިގަނޑު 4 (ހަތަރެއް) ބާވަތެއްގެ ރިޕޯޓު އެ ކުރިއަށް ހުށަހެޅުމަށް ލާޒިމުކުރެއެވެ. އެއީ:

1. ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓަށް ރިޕޯޓުކުރާ މާލީ އިދާރާތަކުން ފޮނުވާ ރިޕޯޓު ނުވަތަ ސަސްޕިޝަސް ޓްރާންސެކްޝަން ރިޕޯޓް (އެސް.ޓީ.އާރް)،
2. 10,000.00 (ދިހަހާސް) އެމެރިކާ ޑޮލަރަށްވުރެ މަތީ އަދަދުން ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރަށް ގެންދާ ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ ނަގުދު ފައިސާއާއި އެހެންވެސް ބެއަރަރ ނެގޯޝިއޭބަލް އިންސްޓްރުމަންޓް ފަދަ ތަކެއްޗާ ގުޅުންހުރި މައުލޫމާތު ހިމެނޭ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްއިން ފޮނުވާ ރިޕޯޓު ނުވަތަ ބޯޑަރ ކަރަންސީ ޑިކްލަރޭޝަން ރިޕޯޓު (ބީ.ސީ.އާރް)
3. ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓަށް ރިޕޯޓުކުރާ މާލީ އިދާރާތަކުން ހިނގާ މުއާމަލާތްތަކުގެ ތެރެއިން 200,000.00 (ދުއިސައްތަހާސް) ރުފިޔާއާއި އެއަށްވުރެ މަތީ އަދަދުތަކުން ކުރެވޭ މުއާމަލާތްތަކުގެ ރިޕޯޓް ނުވަތަ ތްރެޝްހޯލްޑް ޓްރާންސެކްޝަން ރިޕޯޓް (ޓީ.ޓީ.އާރް)، އަދި

4. މަނީ ރެމިޓަންސް ކުންފުނިތަކުން ހިންގާ ހުރިހާ މުޢާމަލާތްތަކުގެ ރިޕޯޓު މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީއަށް ލިބުނުން ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓާ ހިއްސާ ކުރެވޭ މަނީ ވެލިއު ޓްރާންސްފަރސް (އެމް.ވީ.ޓީ) ރިޕޯޓުއެވެ.[155]

10.9.34 މިގޮތުން މި ރިޕޯޓުތައް އެ ޔުނިޓަށް ލިބުނުން، މާލީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ހިނގާ މުޢާމަލާތްތައް ބަލައި ތަފްޞީލީ [illegible] އެ ޔުނިޓުން ޝައްކުކުރެވޭ ހިނދެއްގައި އެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ހިމެނޭ ރިޕޯޓެއް ތަޙްޤީޤު ކުރާ އިދާރާތަކަށް ފޮނުވައެވެ. އަދި، ރިޕޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible].[156]

10.9.35 ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓުން މަޢުލޫމާތު ލިބުނުން އަމަލުކުރާގޮތުގެ އުސޫލާއި، އަދި ތަފްޞީލީ [illegible] އިންޓެލިޖެންސް [illegible] [illegible] އަމަލުކުރާނެގޮތުގެ އުސޫލު އެ ޔުނިޓުން އިންކުއަރީއަށް ހިއްސާކޮށްފައެވެ. މި އުސޫލުތައް ފާސްކުރެވިފައިވަނީ ޖޫން 25، 2018 ގައެވެ.[157]

10.9.36 [redacted]

---

[155] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 150

[156] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 146

[157] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 150

[redacted] [158].

10.9.37 މަނީ ލޯންޑަރިންގް އަދި ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުން ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު[159] ގެ 39 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، މަނީ ލޯންޑަރިންގް އަދި ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުން ހުއްޓުވުމާއި ފައިސާ ޓްރާންސްފަރކުރުމުގެ ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކާއި ބޭރު ފައިސާ ބަދަލުކުރުމުގެ ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތުގެ ގަވާއިދުގެ[160] 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާގޮތުން މުޢާމަލާތްތައް ނުވަތަ ސަސްޕިޝަސް ޓްރާންސެކްޝަން ރިޕޯޓް (އެސް.ޓީ.އާރު) ވަކި ފައިސާއެއް ނުވަތަ މުދަލަކީ ކުށް ކުރުމުން ހާސިލުވާ ފައިސާއެއް ނުވަތަ މުދަލެއް ކަމަށް، ނުވަތަ މަނީ ލޯންޑަރިންގްގެ ޢަމަލާ ގުޅުންހުރި ނުވަތަ ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުމުގެ ޢަމަލާ ގުޅުންހުރި ފައިސާއެއް ނުވަތަ މުދަލެއް ކަމަށް ޝައްކުކުރެވޭ ފަރާތަކަށް ސަސްޕިޝަސްވެއްޖެ ނަމަ، ނުވަތަ ސަސްޕިޝަސްވުމަށް ވެސް ސަބަބުތަކެއް ހުރެއްޖެނަމަ، އެ ސަސްޕިޝަން އުފެދުމުން ނުވަތަ އެފަދަ ސަބަބެއް ފާހަގަކުރެވުމުން ވީ އެންމެ އަވަހަކަށް ފުރަތަމަ ދުވަހު އަދި ރަސްމީ ބަންދުނޫން 3

---

[158] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 150

[159] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 120

[160] ގަވާއިދު ނަންބަރު 2015/R-7 (މަނީ ލޯންޑަރިންގް އަދި ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުން ހުއްޓުވުމާއި ފައިސާ ޓްރާންސްފަރކުރުމުގެ ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކާއި ބޭރު ފައިސާ ބަދަލުކުރުމުގެ ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތުގެ ގަވާއިދު)

(ތިނެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެކަން ބަޔާންކޮށް، ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓަށް ރިޕޯޓުކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

10.9.38 އަދި ޔުނިޓަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ތްރެޝްހޯލްޑް ޓްރާންސެކްޝަން ރިޕޯޓް (ޓީ.ޓީ.އާރް) އާއި ހައި ވެލިއު ޓްރާންސްފަރސް (އެޗް.ވީ.ޓީ) ހުށަހަޅަންޖެހޭނީ ހަފްތާއަކު އެއްފަހަރުކަމަށް ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އުސޫލުގައިވެއެވެ.[161]

10.9.39 ބޯޑަރ ކަރަންސީ ޑިކްލަރޭޝަން ރިޕޯޓް (ބީ.ސީ.އާރް) ހުށަހަޅަންޖެހޭ މުއްދަތަކީ ޤާނޫނާއި ގަވާއިދު އަދި އުސޫލުގައިވެސް ބަޔާންކޮށްފައިނުވެއެވެ. ޤާނޫނުގެ ދަށުން ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓުން އަމާޒުކުރަންޖެހޭ [illegible] ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތަކާ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ކުރުމަށްޓަކައި އެ ޔުނިޓުން [illegible] މަޢުލޫމާތު [illegible] ރިޕޯޓުކަމަށް، އެ ޔުނިޓަށް ލިބެންޖެހޭ މުއްދަތު [illegible].

10.9.40 [redacted][162]

10.9.41 [redacted]

---

[161] [illegible] ދެންނެވުން [illegible] ނަންބަރު 150

[162] [illegible] ދެންނެވުން [illegible] ނަންބަރު 146

[redacted]

10.9.42 އަދި، ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓްގެ ކެޕޭސިޓީ އިތުރުކުރުންވެސް މުހިންމެވެ. އެގޮތުން ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓްގައި ހުންނަންޖެހޭ ބެސްޓް ޕްރެކްޓިސްއާ އެއްގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައިވެސް ޢަމަލުކުރުމަށްޓަކައި، އަދި މަސައްކަތުގެ ސްޕީޑާއި، ކޯލިޓީ މައްސަލަތަކުގެ ނަތީޖާ ރަނގަޅުކުރުމަށް އެ ޔުނިޓްގެ މުވައްޒަފުންގެ ހުނަރާއި ޤާބިލިއްޔަތު އިތުރުކުރުމަށް ތަމްރީނުކުރުމުގެ ފުރުސަތު ދިނުން މުހިންމެވެ.

10.9.43 ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[163] 19-2 ވަނަ މާއްދާގައި ޓެރަރިޒަމްއާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާތައް ކަމުގައި ބެލެވޭ 5 އިދާރާގެ ތެރޭގައި މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް ހިމެނެއެވެ. ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[164] ގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޓެރަރިޒަމްގެ ޢަމަލުތަކާ ގުޅިގެން އެކަންކަން ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި ފިޔަވަޅުއެޅުމުގެ އިސްފަރާތަކީ ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރުކަމަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ.

10.9.44 އަދި މި ސެންޓަރުގައި ޤާއިމުކުރެވިފައިވާ ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސްޓެއަރިންގ ކޮމިޓީގައި ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[165] ގެ 19-2 ވަނަ މާއްދާގައި ޓެރަރިޒަމްއާ

---

[163] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 105

[164] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 105

[165] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 105

ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާތައް ކަމުގައި ބެލެވޭ 5 އިދާރާ، ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް ހިމެނޭގޮތަށް ހިމެނިފައިވެއެވެ.

10.9.45 [redacted]

10.9.46 [redacted]

10.10 އިދާރާތަކުގެ ދެމެދުގައި ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރާ އޮނިގަނޑު

10.10.1 ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[166] ގެ 2-19 ވަނަ މާއްދާގައި، ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް އެ ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ޓެރަރިޒަމާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާތަކުގެ ގޮތުގައިވާ 5 އިދާރާގެ ދެމެދުގައި އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރާނެ އޮނިގަނޑެއް ނުވަތަ އުސޫލެއް ޤާއިމުވެފައެއްނުވެއެވެ. މި އޮނިގަނޑު ތައްޔާރުކުރާ ފަރާތަކީ، ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުން މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒް.

10.10.2 އެހެންނަމަވެސް، އިންޓެލިޖެންސް އެއްކުރާ ބައެއް އިދާރާތަކުގައި، އެ އިދާރާއަށް ލިބޭ އިންޓެލިޖެންސް ހިއްސާކުރުމާ ގުޅޭ އުސޫލުތަކެއް އެކުލަވާލާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓާ މަޢުލޫމާތު ލިބުން އަމަލުކުރާނެގޮތުގެ އުސޫލު ޖޫން 25، 2018 ގައި އެމް.އޯ.ޔޫ. އިން ފަސޭހަކޮށްފައިވެއެވެ.[167] އަދި ބޯޑަރ އިދާރާތަކާއި އިންޓެލިޖެންސް ހިއްސާކުރުމުގެ ހަރަކާތްތަކުގައި އަމަލުކުރާނެ ގޮތުގެ އުސޫލު އޮގަސްޓް 19 2015[168] އާއި 5 އޮގަސްޓް 2015[169] ގައި އަމަލުކުރަން ފަށާފައިވެއެވެ.

10.10.3 މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަންގެ އިންޓެލިޖެންސް އެންޑް ރިސްކް މެނޭޖްމަންޓް ސެކްޝަނުން ތައްޔާރުކުރި ސްޓޭންޑަރޑް އޮޕަރޭޓިންގ ޕްރޮސީޖަރ (އެސް.އޯ.ޕީ) އެއް ސެޕްޓެންބަރު 1، 2020 ގައި އެކުލަވާލައި އަމަލުކުރަން ފަށާފައިވެއެވެ. މި

---

[166] ހިސާބު ދެންނެވުން ފޮނުވި ނަންބަރު 105

[167] ހިސާބު ދެންނެވުން ފޮނުވި ނަންބަރު 146

[168] ހިސާބު ދެންނެވުން ފޮނުވި ނަންބަރު 146

[169] ހިސާބު ދެންނެވުން ފޮނުވި ނަންބަރު 146

އެސް.އޯ.ޕީ ގައި އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު އެއްކޮށް، އެނަލައިޒްކޮށް އެ މުއައްސަސާގެ ތެރޭގައި އިންޓެލިޖެންސް ހިއްސާކުރާނެ އުސޫލު ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[170]

10.10.4 މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ އިންޓެލިޖެންސްގެ މަސައްކަތްކުރުމަށް އުފައްދާފައިވާ އިންޓެލިޖެންސް ސެކްޝަނުން އެ މަޢުލޫމާތާ [illegible] ބަދަލުކުރުމަށް އެސް.އޯ.ޕީ އެއް އެކުލަވާލާފައިވެއެވެ. މި އެސް.އޯ.ޕީ ގައި އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު އެއްކޮށް، އެނަލައިޒްކޮށް ހިއްސާކުރާނެ އުސޫލު ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެސް.އޯ.ޕީ އެންމެފަހުން އިސްލާހުކޮށްފައިވަނީ ޑިސެމްބަރު 24، 2020 ގައެވެ.[171]

10.10.5 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޑީ.އައި.އެސް ގައި އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި، ޕްރޮސެސްކުރުމާއި، އެ މަޢުލޫމާތާ [illegible] ބަދަލުކުރާ ގޮތް ބަޔާންކޮށްދޭ [illegible] ލިޔުމެއް މި އިންކުއަރީއަށް ހިއްސާކޮށްފައިވެއެވެ.[172]

10.10.6 އިންކުއަރީއަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތުތަކުން ބަލާއިރު އެ މުއައްސަސާގެ އެތެރޭގެ ޑިޕާޓްމަންޓްތަކުގެ މެދުގައި، އަދި ޑިޕާޓްމަންޓްތަކުގެ ތެރޭގައި އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު [illegible] އުސޫލެއް [illegible] [illegible]. އަދި ޑިޕާޓްމަންޓްތަކުގެ ތެރޭގައި [illegible] މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރެވިފައިވާކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

---

[170] [illegible] ނަންބަރު 123

[171] [illegible] ނަންބަރު 124

[172] [illegible] ނަންބަރު 36

10.10.7 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޑިފެންސް އިންޓެލިޖަންސް ސަރވިސްއިން އިންޓެލިޖަންސް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރާނެ ގޮތުގެ އުސޫލެއް ލިޔުމުގައި ނެތުމުގެ ސަބަބުން މުއައްސަސާ އަދި މުއައްސަސާގެ މުވައްޒަފުން ޒާތީގުޅުންތަކުން އަދި ޒާތީ އުފުލުން ޕާޓްނަރުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅައިގެން ބާއްވާ ހަމަޖެހިފައެއް ނެތެވެ. އަދި، އަމަލުކުރަން ގޮތުގެ އުސޫލުތަކެއް ލިޔުމުގައި ނެތުމުގެ ސަބަބުން ތަފާތު ވަކިވަކި ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން މަޢުލޫމާތު ގެންދެވުނުކަމުގެ ފުރުސަތު ހުރިކަމުގެ ފައެވެ. މިގެ އިތުރުން، ޕީ.އައި.އެސް އިން އެއްކުރާ މަޢުލޫމާތު އުސޫލުތައް، މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރެވޭގޮތުގެ ތަފްސީލުތައް ގެނެވިފައެވެ.

10.10.8 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޕީ.އައި.އެސް އިން މަޢުލޫމާތު ހޯދުމުގައި އެ ފަދަ މަޢުލޫމާތެއް ހިއްސާކުރުމުގެ އޮނިގަނޑެއް އެކުލަވާލާފައި ނުވުމަކީ މި އިންކުއަރީއަށް ބަލައިގަންނަވާ ކަމެއް ނޫނެވެ. މިފަދަ ނިޒާމެއް އޮތުމަކީ، އަދި އަމަލުކުރާ އުސޫލުތަކުގެ ތެރިކަން ރަނގަޅުކުރަން އަމަލުކުރަމުން ދަނީތީ، ޤަވާޢިދުގެ އަމަލުތައް ހިންގުމުގެ ކަމުގެ މަޢުލޫމާތު މުއައްސަސާތަކުގެ ދެމެދުގައި ބަދަލުކުރުމުގައި، އެ މުއައްސަސާގެ މަސައްކަތުން ފުރިހަމަ ތަރުތީބުކުރާ ކަމެއް ކަނޑައަޅާފައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި އެކަމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ޤަވާޢިދުގެ އަމަލުތައް ހިންގުމުގެ ކުރިން އެ ފަދަ އަމަލުތައް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުސަތު ފަހިވެގެންދާނެއެވެ.

10.11 އިންޓެލިޖަންސް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމުގައި ޑިފެންސްގެ އިންޓެލިޖަންސް ސަރވިސްއިން އަދާކުރާ ގޮތް

10.11.1 2019 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ މިހާތަނަށް ޑިފެންސްގެ އިންޓެލިޖަންސް ސަރވިސްއިން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ އެކިއެކި ރިޕޯޓުތަކާއި

ޕްރެޒެންޓޭޝަންތައް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށާއި، މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް އަދި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ [illegible] ހިއްސާކުރުން ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި، އެސް.ޕީ.ޖީއާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތުތައް އެ [illegible] ހިއްސާކުރުން ކޮށްފައިވެއެވެ. ކުރިން ފާހަގަކުރި ފަދައިން މި މަޢުލޫމާތުތައް ހިއްސާކުރުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަނގަބަހުން އާ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކޮށްފައިވެއެވެ.

10.11.2 [illegible] އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްއިން ހިއްސާކުރި އެސެސްމަންޓްތަކުގައި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތާ [redacted] ހިއްސާކުރެވުނު އަދި [redacted] [illegible] މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.[173]

10.11.3 އަދި މީގެ އިތުރުން، [illegible] އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްއިން ހިއްސާކުރި އެސެސްމަންޓްތައް ނޭޝަނަލް ސެކިއުރިޓީ ކައުންސިލްގާ ހިއްސާކޮށްފައިވެއެވެ.

10.11.4 މި އިންސިޑެންޓާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތާއި ލިޔުންތަކާއި [illegible] [illegible] ފަދަ މަޢުލޫމާތު [redacted] ބައެއްފަހަރު [redacted] ނަމަވެސް، [redacted] ހިއްސާކޮށްފައިވަނީ ހިއްސާކޮށްފައިވެއެވެ. އެހެނަސް [redacted] ނުވަތަ [redacted] ހިއްސާކުރި ވަކި ޖަމާޢަތެއް ނުވަތަ ވަކި [illegible] ނުވަތަ ވަކި [illegible] މަޢުލޫމާތުތަކެއްކަމަށް ފާހަގަވެފައެއް ނުވެއެވެ.

10.11.5 މީގެ އިތުރުން، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އާއި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތާ ދެމެދު އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމުގެ އުސޫލު ލިޔެކިޔުމުގައި ނެތުމަކީ،

---

[173] މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/2021/659 (24 ޖޫން 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ ލިޔުންތަކުން

އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އާއި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުން މި އިންކުއަރީއަށް ދީފައިވާ މައުލޫމާތުތަކުން އެކަން އެނގެއެވެ.

10.11.6 [redacted]

10.11.7 ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުން މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ދީފައިވާ ގޮތުގައި، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ފަހުކޮޅާ ހަމައަށް ފުލުހުންގެ އިންޓެލިޖެންސާއި ސިފައިންގެ އިންޓެލިޖެންސާ ދެމެދުގައި ރަނގަޅު ގުޅުމެއް އޮތްކަމަށާއި، އެގޮތުން އިންޓެލިޖެންސުގެ މައުލޫމާތުތައް ފަސޭހަކަމާއެކު ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ބަދަލުކުރަމުން ދިޔައެވެ.[174]

10.11.8 މިގޮތަށް ފަސޭހަކަމާއެކު އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު ބަދަލުކުރެވިފައިވަނީ، ދެ މުއައްސަސާގެ އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓްގެ ވެރިންގެ ދެމެދުގައާއި އެ މަސައްކަތްކުރާ ޓެކްނިކަލް އޮފިސަރުންގެ ދެމެދުގައި އޮތް ގުޅުމާއި އިތުބާރު ރަނގަޅުވުމުންނެވެ.

10.12 ޤާނޫނީ އޮނިގަނޑުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތް

10.12.1 ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[175] ގެ 2-19 ވަނަ މާއްދާގައި، އެ ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ޓެރަރިޒަމްގާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާތަކުގެ ގޮތުގައި 5

---

[174] އިސްވެ ދެންނެވުނު [illegible] ނަންބަރު 115

[175] އިސްވެ ދެންނެވުނު [illegible] ނަންބަރު 105

(ފަހެއް) އިދާރާއަށް ކަނޑައަޅާފައިވާކަން ކުރިންވެސް މި ރިޕޯޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާނެއެވެ.[176]

10.12.2 ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[177] ގެ 3-19 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި، ޓެރަރިޒަމްއާ ގުޅުންހުރި އިންވެސްޓިގޭޝަނާއި މަޢުލޫމާތު ރައްކާތެރިކަމާއެކު ބަދަލުކުރުމަށްޓަކައި، ކަމާގުޅޭ އޮނިގަނޑެއް މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒް އެކުލަވާލައި އެ އޮނިގަނޑާ އެއްގޮތަށް ޓެރަރިޒަމްއާގުޅޭ އިންވެސްޓިގޭޝަން މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ހިނގަމުންދާ ގޮތްބަލައި މޮނިޓަރ ކުރަމުން ގެންދަންވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

10.12.3 އަދި އެ އޮނިގަނޑުގައި، ޓެރަރިޒަމްއާ ގުޅުންހުރި އިންވެސްޓިގޭޝަން އިދާރާތަކަށް ލިބޭ މަޢުލޫމާތުގެ ތެރެއިން ބޭރު ޤައުމުތަކާއި ބައިނަލްއަޤްވާމީ އިދާރާތަކާ ހިއްސާކުރަންޖެހޭ އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[178]

10.12.4 މީގެ އިތުރުން، ޓެރަރިޒަމްއާ ގުޅުންހުރި އިންވެސްޓިގޭޝަން އިދާރާތަކުން އެއްކުރާ މަޢުލޫމާތު، އެ އޮނިގަނޑުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން، އެ 5 (ފަހެއް) އިދާރާގެ މެދުގައި ބަދަލުކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[179]

---

[176] މި ރިޕޯޓުގެ 10.7.1 ޕެރެގްރާފުގައި ޓެރަރިޒަމްއާ ގުޅުންހުރި އިންވެސްޓިގޭޝަން އިދާރާތައް ވިސްތާރުކޮށްފައިވާނެއެވެ.

[177] އިސްވެ ދެންނެވުނު ޤަވާޢިދު ނަންބަރު 105

[178] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015 (ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 3-19 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[179] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015 (ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 3-19 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

10.12.5 އަދި އެ އިދާރާތަކުގައި ޓެރަރިޒަމްއާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސް އެއްކުރުމާއި އެފަދަ އިންޓެލިޖެންސް ދިރާސާކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން އެ އިދާރާތަކުގައި ޤާއިމުކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[180]

10.12.6 މި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންތައްތަކުގެ އިތުރުން، ދައުލަތުގެ އެއްވެސް އިދާރާއެއްގެ މަސައްކަތުގެ ދާއިރާއިން ޓެރަރިޒަމްއާ ގުޅޭ މުހިންމު މަޢުލޫމާތެއް ލިބިއްޖެނަމަ، ފަސްނުކޮށް، އެ މަޢުލޫމާތު އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އިދާރާތަކުގެ ތެރެއިން އެ މަޢުލޫމާތާ ގުޅުންހުރި އިދާރާއަކާ ހިއްސާކުރަންވާނެ ކަމަށްވެސް އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[181]

10.12.7 އިދާރާތަކުގެ ތެރޭގައި އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމާ ގުޅޭ އޮނިގަނޑެއް އެކުލަވާލުމަށް ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުން މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒްއާ ހަވާލުކޮށްފައިވީނަމަވެސް، މި އިންކުއަރީގެ މަސައްކަތް ނިމުނު ހަމައަށްވެސް އެ އޮނިގަނޑު އެކުލަވާލެވިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.12.8 އެ މަސައްކަތް ކުރެވިފައިނުވާ ސަބަބު އޮޅުންފިލުވަން މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒްގެ އަރިހުން އެދުމުން، މިނިސްޓަރ ދެއްވާފައިވާ ޖަވާބުގެ މައިގަނޑު ބައިތައް ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.[182]

1. ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ 5 އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާގެ ތެރޭގައި ޓެރަރިޒަމްއާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސާއި މަޢުލޫމާތު

---

[180] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015 (ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 19-3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[181] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015 (ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 19-3 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[182] މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒްގެ ނަންބަރު 10-H/57/2021/5 (12 މޭ 2021) ސިޓީ

ރައްކާތެރިކަމާއެކު ބަދަލުކުރުމުގެ އޮނިގަނޑެއް އެކުލަވާލުމަށް ބާރުއަޅާތީ، އެ މަސައްކަތް ފުރިހަމައަށް ކަމަށާއި، ނަމަވެސް އިންޓެލިޖެންސް ބަދަލުކުރުމުގައި ލީޑް އެޖެންސީއަކަށް ވާނެ ފަރާތަކާމެދު، ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތާއި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަދި ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރ ދެމެދު ބޮޑެތި ޚިޔާލު ތަފާތުވުން ހުރިކަމަށާއި، އެކަމާ ގުޅުންހުރި ބައްދަލުވުންތަކުގައި، ބަދަލުވި ލިޔެކިއުންތަކުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަމަށެވެ.

2. ހަމަލާއާއެކު، ފަންނީ ގޮތުންނާއި، މިހާރު ހުރި ވަސީލަތްތަކާއި އަދި އިދާރީ ގޮތުން މިކަން ތަންފީޛުކުރެވެން ގޮތަކަށް ބަލާއިރު އެކަމަށް އެންމެ އެކަށޭނަ މުއައްސަސާއަކީ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތް ކަމުގައި [illegible] [illegible]ކުރައްވާފައިވެއެވެ.

3. [redacted]

4. އަދި، އެ ގަވާއިދު އެކުލަވާލެވިފައިވަނީ [illegible] ޤާނޫނުގައި ބާރުލިބިގެން 5 އިދާރާގެ އިތުރުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުގެ

ބޭފުޅުންނާއެކު ބޭއްވި ގިނަ ބައްދަލުވުންތަކަކަށްފަހު އެ ބޭފުޅުންގެވެސް ކޮމެންޓްތަކާ އެއްގޮތަށް ކަމަށް ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ.

5. ނަމަވެސް، ނޮވެންބަރު، 19 2020 ގައި އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އެ ގަވާއިދަށް ކޮމެންޓްކުރިއިރު، އިސްލާހުކުރުމަށް ހިމަނާފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި، ޓެރަރިޒަމްއާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސާއި މައުލޫމާތު ރައްކާތެރިކަމާއެކު ބަދަލުކުރުމުގެ އޮނިގަނޑުގެ ބައިތައް އުނިކުރެއްވުމަށް ލަފާ ދީފައިވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

6. އެއަށްފަހު، އެޓަރނީ ޖެނެރަލްއާއެކު ބޭއްވި ބައްދަލުވުމުގައި، އޮންލައިންގެ ބައިތައް ގަވާއިދުގައި ހިމަނުއްވާ ސަބަބު ވިދާޅުވެދެއްވައި، އެ ބައި އެ ގަވާއިދުގައި އެންމެފަހުން ކޮމެންޓްކޮށްފައިވާތީ އެ އޮފީހުގައި އުނިކުރައްވައިދެއްވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

7. އަދި، އެކަމަށް އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ ރުހުން ލިބިވަޑައިގަތުމަށްފަހު، ގަވާއިދުގައި ހިމަނަން އިސްލާހުކުރަންހުރި ކަންކަން އިސްލާހުކޮށް، ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންގެ ކޮމެންޓް ހޯއްދަވައި، މާރިޗު 15، 2021 ގައި އަނެއްކާވެސް އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އެ ގަވާއިދު ހުށަހެޅުއްވިކަމަށާއި، އަދި ގަވާއިދު ގެޒެޓުކުރުމަށް ރުހުންދެއްވައި، މާރިޗު 21، 2021 ގައި އެ އޮފީހުން ފޮނުވުމާއެކު، ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށް މާރިޗު 23، 2021 ގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުން ފޮނުވުނުކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

8. ނަމަވެސް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުގެ ނޭޝަނަލް ސެކިއުރިޓީ އެޑްވައިޒަރސް އޮފީހުން އިތުރަށް ބެލުމަށްފަހު، އޭޕްރީލް 19، 2021 ވަނަ ދުވަހު އެ ގަވާއިދު އަނބުރާ ފޮނުވުމުން، އެ ބޭފުޅުން ކޮށްފައިވާ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދެއްވައި، އޭޕްރީލް 20، 2021 ގައި ގަވާއިދު ގެޒެޓުކުރުމަށް އަލުން ފޮނުވުމުން، އޭޕްރީލް 28، 2021 ވަނަ ދުވަހު، ގަވާއިދު ނަންބަރު R-57/2021 (ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމާބެހޭ ޤާނޫނު ގަވާއިދު) ގެ ގޮތުގައި އެ ގަވާއިދު ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކޮށްފައިވާކަން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

9. އަދި، އެ ގަވާއިދުގެ ދެވަނަ ބާބު ހާއްސަކުރެވިފައިވަނީ ޓެރަރިޒަމްއާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމަށް ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

10. އިސްވެ ދެންނެވިފައިވާ ގަވާއިދުގެ ދެވަނަ ބާބުން ބާރުލިބިގެން، ކަމާގުޅޭ މުއައްސަސާތަކުގެ މެދުގައި އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމުގެ ފްރޭމްވޯކްއެއްގެ ޕްރޮސީޖަރަލް ގޮތުގެ ތަންފީޛުކުރަން ކަންކަން މަސައްކަތްތަކުގެ ޗީފް އެޖެންސީ ކަމުގައިވާ ދިރިފި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުން ޕްރޮޓޮކޯލްގައިވާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

11. ނަމަވެސް އެކުލަވާލެވިފައިވާ ފްރޭމްވޯކްގައިވާ ކަންކަން މުއައްސަސާތަކުގެ މެދުގައި އެއްބަސްވުމަކަށް އަދި ފާސްކުރެވިފައިނުވާއިރު، ޗީފް އެޖެންސީއެއްގެ ގޮތުގައި ދިރިފި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ އެކި ބައިބައިން ތަމްރީނުކުރަމުން ގެންދާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

12. އަދި، މި ފޯރެންސިކްވަރކަށް އަމަލުކުރުމަށް އެއްބަސްވުމަކަށް އާދެވިފައިނުވިނަމަވެސް، މި ފޯރެންސިކްވަރކާ އެއްގޮތަށް މިކަން ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ސޮފްޓްވެއަރ ޓެކްނޮލޮޖީތަކުގެ މަސައްކަތާއި މިކަމަށް ވާންޖެހޭ އިތުރު ތައްޔާރީތައްވުރުގެ މަސައްކަތް މިހާރުވެސް ދިޔައި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ ފަރާތުން އެ ހިދުމަތުގެ އޮފިސަރުން ގުޅުވައިގެން ކުރަމުންދާކަމަށް ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ.

10.12.9 [redacted][183].

10.12.10 [redacted][184].

10.12.11 [redacted][185].

---

[183] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 94

[184] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާ ބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 53 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[185] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 103

10.12.12 ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން، އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާތަކުގެ މެދުގައި ޓެރަރިޒަމާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސާއި މަޢުލޫމާތު ރައްކާތެރިކަމާއެކު ބަދަލުކުރުމުގެ އޮނިގަނޑެއް އެކުލަވާލުމުގެ މަސައްކަތާ ގުޅޭގޮތުން މުއައްސަސާތަކަށް ދީފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގައި ފުށުއެރުންތަކެއް ނުވަތަ ހިޔާލު ތަފާތުވުންތަކެއް ހުރިކަމުން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

10.12.13 ޓެރަރިޒަމުގެ ޢަމަލުތައް ހުއްޓުވުމުގެ ގޮތުން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސް އަމަލުކުރަންޖެހޭ ޤާނޫނީ އޮނިގަނޑު ފުރިހަމަ ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އެގޮތުން، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސާއި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ފެންވަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރަން އެ މަސައްކަތުގެ އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށްޓަކައި ނޭޝަނަލް ސެކިއުރިޓީއާބެހޭ ޤާނޫނުން ވުޖޫދުކުރަންޖެހޭކަމުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސް އިންކުއަރީގެ ބައްދަލުވުމުގައި ވިދާޅުވެފައެވެ.[186]

(ނ) ދައުލަތުގެ އިސް ފަރާތްތަކަށް ސެކިއުރިޓީއާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން

10.13 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ސެކިއުރިޓީ ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތައް

10.13.1 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ފަރާތުން ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމުގެ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދެނީ 2 ގުރޫޕަކަށް ބަހާލައިގެންނެވެ. އެއީ، ޕްރޮޓެކްޝަން ގްރޫޕް އާއި ސްޕެޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ގްރޫޕް (އެސް.ޕީ.ޖީ) އެވެ.

---

[186] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 103

10.13.2 ޕްރެސިޑެންޝަލް ގާޑަކީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ދިރިއުޅުއްވާ ގެކޮޅާއި މޫވްމަންޓްތަކުގައި ސެކިއުރިޓީ ހިދުމަތްދޭ ޔުނިޓެވެ.

10.13.3 އެސް.ޕީ.ޖީ އިން ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮވައިޑްކުރަނީ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނައިބު ދިރިއުޅުއްވާ ގެކޮޅާއި މޫވްމަންޓްތަކާއި، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވާފައިވާ ފަރާތްތަކާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށާއި، ވަޒީރުންނަށާއި، ސުޕްރީމް ކޯޓާއި، އެ ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންނަށާއި، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަޑައިގަންނަވާ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ހާއްސަ މެހެމާނުންނަށެވެ.

10.14 ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ ފަރާތުން ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮވައިޑްކުރާ ފަރާތްތައް

10.14.1 ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ ފަރާތުން ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ޕްރޮވައިޑްކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި ސްޕެޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ޔުނިޓެއް ގާއިމުކޮށްފައިވެއެވެ. ފުލުހުންގެ ފަރާތުން ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮވައިޑްކުރަނީ، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން ފިޔަވައި، އެހެން ކޯޓުތަކުގެ ފަނޑިޔާރުންނާއި، ހިނގަމުންދާ ތަހުޤީޤުތަކާ ގުޅިގެން ނުވަތަ ޝަރީޢަތް ރިޢާޔަތްކޮށް ކުރިމަތިވެދާނެ ނުރައްކަލަކަށް ބަލައި ޝަރީޢަތަކާ ގުޅޭ ހެކިންނާއި، ޖިނާއީ ކުށަކާ ގުޅިގެން ގެއްލުން ލިބިފައިވާ ނުވަތަ ލިބިދާނެ ފަރާތްތަކަށެވެ.[187]

10.14.2 މީގެ އިތުރުން، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮވައިޑްކުރާ ފަރާތްތަކުގެ މޫވްމަންޓްތަކުގައި ބޮޑީގާޑް ބޭނުންވެއްޖެނަމަ އެ މުއައްސަސާއިން އެދުމުން، އެކަން ފުލުހުން ކުރަމުންދެއެވެ.

---

[187] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 94

10.15 ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ދޭ ސެކިއުރިޓީ

10.15.1 ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމުގެ މަޤާމު އަދާކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކަށް އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ހަމަޖައްސައިދޭންވާނެ ކަމަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހަކަށް ދޭންޖެހޭ ރައްކާތެރިކަމާއި އިނާޔަތްތަކާބެހޭ ޤާނޫނު[188] ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގައި، ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

10.15.2 އަދި، އެކަމުގައި އަމަލުކުރަން އުސޫލު ކަނޑައެޅުމުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ ލަފާ ހޯދަންވާނެ ކަމަށްވެސް ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[189]

10.15.3 ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހަކަށް ދޭންޖެހޭ ސަލާމަތީ ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގެ ގަވާއިދެއް، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އެސް.ޕީ.ޖީ އިން އޭޕްރީލް 18، 2011 ގައި އެކުލަވާލާފައިވެއެވެ.[190]

10.15.4 މި ގަވާއިދުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހާ އަދި އޭނާގެ އަނބިމީހާ ނުވަތަ ފިރިމީހާއަށް ސަލާމަތީ ރައްކާތެރިކަން ދިނުމަށް، އެކަށީގެންވާ މިންގަނޑުތަކާއި އުސޫލުތައް ވަކިން ތަފްސީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެ ގޮތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހާ އަދި އޭނާގެ އަނބިމީހާ ނުވަތަ

---

[188] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 103

[189] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2009 (ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހަކަށް ދޭންޖެހޭ ރައްކާތެރިކަމާއި އިނާޔަތްތަކާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ ގަވާއިދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާ ބެހޭ ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތަށް، އެ ހުށަހެޅުންތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން އަމަލުކުރާކަށް ގޮތުގެ ތަފްސީލު މި ރިޕޯޓުގައި ހިމެނިފައިވާނެއެވެ.

[190] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/57/2021/30 (15 މޭ 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ "ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހަކަށް ސަލާމަތީ ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގެ ގަވާއިދު"

ފިރިމީހާއަށް ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދެވޭނެ ދަރަޖައާއި އެ ދަރަޖައަށް ބަދަލު އަންނާނެ ގޮތާއި އެ ފަރާތަކަށް ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ކަންތައްތައް ރާވާފައި ހުންނަންވާނެ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

10.15.5 މީގެ އިތުރުން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވާ މީހާ އަދި އެމީހާގެ އަނބިމީހާ ނުވަތަ ފިރިމީހާ ކުރާ ދަތުރުތަކުގެ ކަންތައްތަކާއި، އެފަރާތްތައް ދިރިއުޅުއްވާ ގޭތަކުގެ ސަލާމަތީ ކަންތައްތަކާއި، ސިކިއުރިޓީ އޮފިސަރުން [illegible] ގެންގުޅުމާއި ބޭނުންކުރުން ގޮތުގެ އިތުރުން ރައްކާތެރިކަން ދޭ ފަރާތުން އަމަލުކުރަންވީގޮތް އެ ގަވާއިދުގައި ހިމެނެއެވެ.[191]

10.15.6 އިސްވެ ދެންނެވި ގަވާއިދުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރެއްވި މީހަކަށް އާންމު ޕްރޮޓޮކޯލްގައި ދެވޭނީ "ވީ ވީއައިޕީ" ސިކިއުރިޓީ ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވިއަސް، ނުރައްކާތެރި ޕްރޮޓޮކޯލްގައި ނުވަތަ ހައި ޕްރޮޓޮކޯލްގައި އެފަރާތަކަށް ފޯރުކޮށްދެމުންދާ ސިކިއުރިޓީ ލެވެލް ދަށްކުރެވޭނީ ކަމަށް އެ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

10.16 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް އަދި [illegible] [illegible] ދޭ ސިކިއުރިޓީ

10.16.1 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒުތަކާއި ބާރުތަކުގެ ޤާނޫނު[192] ގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ސަލާމަތީ ކަންތައްތައް ދެއްކުމުގެ ސަލާމަތީ ބާރުތަކުން ހަމަޖެއްސެވިދާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

---

[191] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 190

[192] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 5

10.16.2 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު[193] ގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި އުއްމަތަ ފަނޑިޔާރުގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދަމަހައްޓާނީ ސިފައިންގެ ޤާނޫނު[194] އާއި އެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިންކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

10.16.3 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ދޭ ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގެ އުސޫލު ހޯދުމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް.ގައި މި އިންކުއަރީން އެދުމުން،[195] އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ފޮނުވާފައިވާ ޖަވާބުގައި ބުނެފައިވަނީ "ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްކަން ކުރައްވާ ބޭފުޅުންނަށް އާންމުކޮށް އެސް.ޕީ.ޖީ އިން ސެކިއުރިޓީ ފޯރުކޮށްދެމުން އައި އާންމު ބާވަތުގައި ހަމައެކަނި ޕާސަނަލް ސެކިއުރިޓީ އޮފިސަރަކު ބަހައްޓައިގެންނެވެ"[196] މިފަދައިންނެވެ. މިއީ ފުރިހަމަ އުސޫލެއް ނޫންކަން މި އިންކުއަރީން ފާހަގަކުރަމެވެ.

10.16.4 މީގެ އިތުރުން، ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެނީ ފަރާތްތަކަށް ހަމަވާއެއް ދީފާންކޮށްގެ މަޢުލޫމާތު ދިބެއްގެނަމަ، ބަދަލުކުރާނެގޮތުގެ މަޢުލޫމާތު މި އިންކުއަރީއަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.[197]

---

[193] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު)

[194] އިސްތިހާރު ދަސްނަވަރު ފުރިޔާ ނަންބަރު 114

[195] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާގެ ނަންބަރު 57-F/SKH/MIS/2021/729 (22 ޖޫން 2021) ސިޓީ

[196] އިސްތިހާރު ދަސްނަވަރު ފުރިޔާ ނަންބަރު 102

[197] އިސްތިހާރު ދަސްނަވަރު ފުރިޔާ ނަންބަރު 102

(ށ) އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ މަސައްކަތް ރޭވިފައިވާ ގޮތް

10.17 މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސްގެ ރޯލު

ސިފައިންގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް

10.17.1 އެހެންގޮތަކަށް ސިފައިންގެ އެންމެ މަތިވެރިޔާ ކަނޑައަޅާފާ ހިނދަކު، ސިފައިންނާބެހޭ އެންމެހައި ކަންތައްތައް ބަލައި ހިންގާ އެންމެ އިސް ވެރިޔާ، މިނިސްޓަރެވެ. ސިފައިންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ތަންފީޛުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ބަޖެޓާއި އެބައިތަކުން ކުރަންޖެހޭ އެންމެހައި ކަންތައްތައް ކަނޑައަޅަން ޖެހެނީ މިނިސްޓަރެވެ.[198]

10.17.2 ސިފައިންގެ އެންމެ މަތީ ވެރިޔާގެ އަމުރާ ހިލާފުނުވާ ގޮތުގެ މަތިން ކޮންމެ ހިނދެއްގައި ވެސް ވަކިވަކި ސިފައިންނަށް ނުވަތަ ސިފައިންގެ ބައިތަކަށް ނުވަތަ އެންމެހައި ސިފައިންނަށް ސީދާ އަމުރުކުރުމުގެ ބާރު މިނިސްޓަރަށް ލިބިގެންވެއެވެ.[199]

10.17.3 ސިފައިންގެ ޢަސްކަރީ ބާރުތައް އެކިގޮތްގޮތަށް ބެހުމާއި އެބާރުތަކުން އުނިއިތުރު ގެނައުމުގެ ބާރުވެސް މިނިސްޓަރަށް ލިބިގެންވެއެވެ.[200]

10.17.4 ސިފައިންގެ ދިފާޢީ އަދި އޮޕަރޭޝަނަލް ކަންކަމުގެ ސިޔާސަތު ކަނޑައެޅުމުގައި މިނިސްޓަރާއި ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއަށް މަޝްވަރާއާއި ލަފާދިނުމަށް ސިފައިންގެ ލަފާދޭ މަޖިލީހުގެ، ސިފައިންގެ އިސް އޮފިސަރުންގެ ތެރެއިން މިނިސްޓަރު ޢައްޔަންކުރަންޖެހެއެވެ.

---

[198] ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/2008 (ސިފައިންގެ ޤާނޫނު) ގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ނ)

[199] ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/2008 (ސިފައިންގެ ޤާނޫނު) ގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[200] ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/2008(ސިފައިންގެ ޤާނޫނު) ގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ނ)

10.17.5 މީގެ އިތުރުން ސިފައިންގެ ވަޒީފާއަށް މުވައްޒަފުން ވެއްދުމާއި، އެ މުވައްޒަފުންނަށް މަޤާމު ހަވާލުކުރުމާއި، މަޤާމުގެ ކުރިއެރުން ދިނުމާއި، މަޤާމު ދަށް ކުރުމާއި، މަޤާމު ނުވަތަ ވަޒީފާ އަދާކުރާގޮތުން ކަނޑައެޅުމާއި ބަދަލުކުރުމުގެ ކަންތައްތައް ހިންގައި ބެލެހެއްޓުމާއި ސިފައިންނަށް ތަމްރީނު ދިނުމުގެ ކަންކަން ބެލެހެއްޓުމަކީ މިނިސްޓްރީގެ ޒިންމާއެކެވެ.[201] ނަމަވެސް މިނިސްޓަރު ބޭނުންވެއްޖެ ހިނދެއްގައި އެ ޒިންމާތައް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސަސް ހަވާލުކުރުމުގެ ބާރު މިނިސްޓަރަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

10.17.6 ސިފައިންގެ މަރުކަޒުތަކާއި ސިފައިން ހިންގާ ބަރަކާތްތަކުގެ ސަލާމަތީ ކަންކަން ބެލެހެއްޓުމާއި، އެކިއެކި މަސައްކަތަށް ބަލައި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅު އެޅުމާއި، ވަޒީފާއަށް ފިޓް މީހުން ހޯދުމާއި އަދި ހަނގުރާމައިގެ ބާވަތްތަކުގައި ހަތްތަރު ކުރުވާ އަސްކަރީންނާބެހޭ ހަރަކާތްތަކާ ކުރުމަށްޓަކައި ސިފައިންގެ ތަމްރީނު އަސްކަރީ ފުރުސަތު، މިނިސްޓަރު އެކަށައަޅަންޖެހެއެވެ.[202]

މިނިސްޓަރުގެ ދައުރާ ގުޅޭގޮތުން އިންކުއަރީއިން ދެއްވާފައިވާ މައުލޫމާތާއި ފާހަގަކުރެވުނު

10.17.7 މިނިސްޓަރު އޮފް ޑިފެންސްގެ ދައުރާ ގުޅޭގޮތުން އިންކުއަރީއިން ސާފުކުރުމުން، މިނިސްޓަރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ގޮތުގައި ދަންނަވަމުންދާކަށް މިނިސްޓަރު ފާހަގަކުރައްވާފައެވެ. އެކަންކަމަކީ:

1. ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތާ އެއްގޮތަށް ދިފާޢީ ސިޔާސަތުގެ ޚާއްޞަ ދިފާޢީ ބާރު ހިންގުން ބޭނުންވާ އިރުޝާދުތައް ދިނުމާއި ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތާ އެއްގޮތަށް

---

[201] ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/2008 (ސިފައިންގެ ޤާނޫނު) ގެ 25 ވަނަ މާއްދާ

[202] ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/2008 (ސިފައިންގެ ޤާނޫނު) ގެ 43 ވަނަ މާއްދާ

ދިފާއީ ކަންކަމުގައި ސިޔާސަތު އަދި އިސްޓްރެޓަޖީ ކަނޑައަޅައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ދިފާއީ ބާރު ހިންގުމަށް ބޭނުންވާ އިސްޓްރެޓަޖީ ތަރުތީބާއި އިރުޝާދު ދިނުމަކީ މިނިސްޓަރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެއްކަން.

2. އަދި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ހޯދުމުގައި ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން މަސައްކަތްކުރަން ދިފާއީ ވުޒާރާއި އެ ވުޒާރާގެ ދަށުން ތަރުތީބުކުރުމުގައި މުއައްސަސާތަކުން ހިންގުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ޖަވާބުދާރީވާން ޖެހޭ ފަރާތަކީ މިނިސްޓަރުކަން.

3. އެހެނިހެން އިދާރާތަކާއި ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުން ވިލަރެސްކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ވިލަރެސްކުރުމަކީ މިނިސްޓަރު ގުޅުވާލަދޭ ކަމަށް ޖެހޭކަމަށް. އެގޮތުން، ބޭރުގެ ސިޔާސަތުތަކުގެ ފުރިހަމަކުރުމުގެ ތެރޭގައި އެއަރޕޯޓް ސިޔާސީ ދިރާސާތައް ނުސަލާމަތު ކަމުގައި ޖެހިފައިވާ ސަރަޙައްދު މިނިސްޓަރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭކަން.

4. މީގެއިތުރުން ބޭރު ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ޕޮލިސް އިމިގްރޭޝަން، ޕޮލިސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް މިނިސްޓަރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭކަން.

5. ނޭޝަނަލް ޑިޒާސްޓަރ މެނޭޖްމަންޓް ސެންޓަރާއި، ސިވިލް ޑިފެންސްގެ ޓީމުގައި ހިމެނޭ ފަޔަރ އެންޑް ރެސްކިއުއަޕިލޯސް މިނިސްޓަރުގެ ޑިރެކްޓަރުގެ ޖެނެރަލް ހިމެނެއެވެ.[203]

6. އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން އައްކަ މައުލޫމާތުގައި އެ ބޮމުން ޕްރޮސެސްކުރައްވާ އިންޓެލިޖެންސް ޕްރޮޓޮކޯލް މިނިސްޓަރާއި ހިއްސާކުރައްވައެވެ. މިފަދައިން އިންޓެލިޖެންސް މިނިސްޓަރާއި ހިއްސާކުރައްވާފައިވާ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް ބައިވެރިވެ ވަޑައިގަންނަވައެވެ. އެހެންކަމުން އެ މިބާ މައުލޫމާތާ ގުޅިގެން އެފެއާޒްސަނަކަށް ކަންކަން ނިންމަވި ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްކަން.

7. މީގެ އިތުރުން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އިންޓެލިޖެންސާއި އެސް.ޕީ.ޖީ ގުޅިގެން ތްރެޓް ލެވެލް އެނަލައިޒްކުރުމަށްފަހު ސަލާމަތީ ކަންތައްތަކަށް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭނަމަ، އެ ބަދަލެއް ގެނައުމާ ބެހޭ ގޮތުން ގޮތެއް ނިންމަވަނީ މިނިސްޓަރުގެ ލަފާގެ މަތިން ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްކަން.[204]

8. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަށްޓެރިކަމުގެ ބަޔަކު ހާލު ޚަބަރު ވިސްނައިގެން އެކަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހިތަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ޑިފެންސް މިނިސްޓަރަށް ފޯނުކޮށް މައުލޫމާތު އެއްވެސް ފަރާތަކާ ހިއްސާ ނުކުރައްވާކަމަށާއި، ސަބަބަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ގާނޫނު[205] ގެ 1-19 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، ޖިނާއީގޮތުގެ އަމަލެއް ހިނގަން

---

[203] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 103

[204] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 103

[205] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 105

އުޅޭތަނުގެ އެއްވެސް މައުލޫމާތެއް ލިބިއްޖެނަމަ، އެކަން އަންގަންޖެހޭ ފަރާތަކީ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތް ކަމަށާއި، އެ މައުލޫމާތު އެކަމަށާ ރިޕޯޓުކުރުމަކީ ޤާނޫނު ދަންނަ ކަމެއް ނޫންކަމަކަށް. އަދި ގެންބަދު އިޖްލާސް ވަގުތު ދެއްވި މައުލޫމާތު އެއްވެސް ފަރާތަކާ ހިއްސާކުރުމަކަށް ޤާނޫނު އެކަމަށާއަން ލިބޭ ކުރުކަށް ފަރުވާދީފައިވާކަން.

9. މިނިސްޓަރު އެހެން ވިދާޅުވި ކަމުގައިވިޔަސް، ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[206] ގެ 19-3 ގެ (ބ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާތަކުގެ އިތުރުން، ދައުލަތުގެ އެއްވެސް އިދާރާއެއްގެ މަސައްކަތުގެ ދާއިރާއިން ޖަރީމާއާ ގުޅޭ ލިބުނު މައުލޫމާތެއް ލިބިއްޖެނަމަ، ވަގުތުން އެ މައުލޫމާތެއް އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާތަކުގެ ތެރެއިން އެ މައުލޫމާތަކާ ގުޅުންހުރި އިދާރާއަކާ ހިއްސާކުރަންވާނެކަން.

10. މީގެ އިތުރުން މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވެފައިވަނީ، ހުކުރު ދުވަހުގެ ގެންބަދު އިޖްލާސް ވަގުތު ދެއްވި މައުލޫމާތަކީ ޕީ.ޖީ.އައި.އެސް. އާ ހިއްސާ ނުކުރެއްވި ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދުގެ ޑީޓެއިލް ޓީމު ސެކިއުރިޓީއަށް ބަދަލުކުރެއްވިޔަސް، އެ މައުލޫމާތު ރިޕޯޓްކުރެވުނުން ޑީޓެއިލް ޓީމު އިތުރަށް މަތިކުރުވުނީކަން.[207]

---

[206] އިސްވެ ދަންނަވާފުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 105

[207] އިސްވެ ދަންނަވާފުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 103

11. ހަމަލާއަށްފަހު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގާޑުގެ މަގުމަތަށް ނިކުމެ، މާލޭގެ ބަލަހައްޓާފައިނުވި ޕޮއިންޓްތަކާ އިންޓެލިޖެންސް ދެންނެވި ސުވާލަށް ޖަވާބުދާރުވުމުން މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވި އެފަދަކަމެއް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ކުރެން ޤާނޫނުން ހުއްދަނުކުރާކަމަށް، ރަނގަޅުކަމާ ނިކުމެ ސެކިއުރިޓީ ބެޓަލިއަންތަކުގެ ފުރުސަތުން ތިބިވަގުތު އޮންނަ ބާރުއަޅާކަން.[208]

12. އެހެންނަމަވެސް، ޝަރީޢަތުގެ މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[209] ގެ 4-28 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރަނީ، ހަނގުރާމަވެރި ހަތިޔާރު ނުވަތަ ގޯވާތަކީ ބާނދުކުރެވޭ ޝަރީޢަތުގެ އަމަލެއް ހިންގަން އުފެއްދުމުގެ މައުލޫމާތު ލިބިއްޖެ ހާލަތެއްގައި، ނުވަތަ އެފަދަ އަމަލެއް ހިންގައިފި ހާލަތެއްގައި، އެ އަމަލުގެ ސަބަބުން މުޖުތަމަޢަށް ކުރިމަތިވެދާނެ ނުރައްކަލުން މުޖުތަމަޢު ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކައި އަމަންއަމާން ސަލާމަތީ ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި އިސްވެ ހަރަކާތްތެރިވާނީ، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އިން ކަމަށް.

13. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް "ކްރިޓިކަލް" އަށް ޕީ.އައި.އެސް އިން މަތިކޮށްފައިވިނަމަވެސް، އަދި ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ރިވިއުގައި ދޮރުނުކުރުމުގެ ކުރިން އައި.އީ.ޖީ ޕީ.ބީ.އައި.އީ.ޖީ، ސަރުކާރުތަކުގެ މިހާރު ނަތީޖާ އަޕްޑޭޓްކުރަމުން ވަރަށް ދުރުނުވުމުގެ ކަމެއް ބާއްވާފައިނުވާކަމަށް، ނިޔާފަތު ހިނގުމުގައި ހުރި ސަރުކާރުތަކަށް

---

[208] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 103

[209] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 105

[illegible] [illegible]، [illegible] ޤާނޫނީ ބާރު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް [illegible]
[illegible] [illegible] ކަން.

10.18 ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ރޯލް

ސިފައިންގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް

10.18.1 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިފާޢީ ކަންތައްތައް ހިންގުމާއި، ސިފައިންގެ ދައުރު އަދާކުރުމުގެ އެންމެހާ ކަންތައްތައް ރާވައި ދުވަހުން ދުވަހަށް ހިންގާ ބެލެހެއްޓުމުގެ އެންމެ އިސްވެރިޔަކީ ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއެވެ.

10.18.2 އަދި ސިފައިންގެ އަސްކަރީ ބާރުތަކުގެ ކޮމާންޑަރަކީ ވެސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއެވެ.

10.18.3 ސިފައިންގެ ވާޖިބުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމުގައި، ސިފައިންގެ [illegible] ޤާބިލިއްޔަތު އިތުރުކޮށް ދެމެހެއްޓުމާއި، އެކަންތައްތައް އަދާކުރުމަށް ބެލެހެއްޓުމާއި، [illegible] [illegible] އުސޫލުތަކާއި ސިޔާސަތުތައް އެކުލަވާލުމާއި، [illegible] [illegible] ނެގެންޖެހޭ އަމުރުތައް ނެރުމާއި، އަޅަންޖެހޭ ހުރިހާ ފިޔަވަޅު އެޅުމަކީ ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެވެ.[210]

---

[210] ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/2008 (ސިފައިންގެ ޤާނޫނު) 11 ވަނަ މާއްދާ

ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ދައުރު ގުޅޭގޮތުން އިންކުއަރީއަށް ދެއްވާފައިވާ މައުލޫމާތާއި ފުނުއެރުންތައް

10.18.4 ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނުވަތަ ކޮމާންޑަރ އިން ޗީފް ދެއްވާ އިރުޝާދުތަކާއި، ދިފާޢީ ވަޒީރު ދެއްވާ އިރުޝާދުތަކުގެ މަތިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިފާޢާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ސަލާމަތަށް ހުރި ހުރިހާ ކަމެއްގެ ތެރެއިން އަސްކަރީ ދައުރު ތަންފީޛުކުރަން، އަދި ސިޔާސަތުތައް ރާވައި، އިސްޓްރެޓީޖީތައް ރާވައި، އެކަން އިމްޕްލިމެންޓްކުރަން، އަދި މުޅި ޤައުމީ ދިފާޢީ ބާރު ހިންގުމުގެ އެންމެ އިސް ޒިންމާ ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ފަރާތަކީ ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއެވެ.[211]

10.18.5 ޤައުމީ ދިފާޢީ ބާރުގެ ފޯސްތައް ނުވަތަ ބާރުތަކަށް އަމުރުކުރައްވާ ހިންގައި، ކޮމާންޑިންގ އެންޑް ކޮންޓްރޯލް އެކްސަރސައިޒްކޮށް، ޤައުމީ ދިފާޢީ ބާރުގެ އޮޕަރޭޝަނަލް ފޯމޭޝަންތަކުގެ މައްޗަށް ކޮމާންޑްކޮށް، އަދި އެހެނިހެން ބޭނުންވާ އިދާރީ އިރުޝާދުތައް ވެސް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޒިންމާ އޮތް ފަރާތަކީ ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއެވެ. މިގޮތުން ދިފާޢީ ބާރުގެ ފޯސްތަކުގެ ފޯމޭޝަންތަކަށް [illegible] ކޮމާންޑަރުން، ފޯސް [illegible] ކޮމާންޑަރުން، [illegible] ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް ގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެވެ.[212]

10.18.6 އެހެންކަމުން ޤައުމީ ދިފާޢީ ބާރުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ދުވަހުން ދުވަހަށް، ހިންގައި ޤައުމީ ދިފާޢީ ބާރު ހިންގައި ސިފައިންގެ ތަމްރީނުތަކުގެ އޮޕަރޭޝަނަލް ސިޔާސަތުތަކާއި،

---

[211] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 104

[212] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 104

އަދި ސްޓްރެޓެޖިކް ގައިޑެންސް، އޮޕަރޭޝަނަލް ކޮމާންޑް، އޮޕަރޭޝަނަލް އޯޑަރ އަދި އިދާރީ ގޮތުން ސިފައިންގެ ފޯސް މެނޭޖުކުރުމުގެ ދައުރު އޮންނަނީ ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއަށެވެ.[213]

10.18.7 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. ހިންގަވަނީ މިޝަން ކޮމާންޑް ފަލްސަފާގެ ދަށުންކަމާއި މިޝަން ކޮމާންޑުގެ ފަލްސަފާގެ ތެރެއިން މުރާދާއި، އޯޑަރާއި ވަސީލަތްތަކާއި، ޓާސްކް އެސައިންކޮށްފައި ހުންނަކަން ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. އަދި އޮޕަރޭޝަނަލް ލެވެލްގައި ކޮމާންޑަރުންނާ **"ޑިސެންޓްރަލައިޒްޑް އޮޕަރޭޝަނަލް ކޮމާންޑް އެންޑް ކޮންޓްރޯލް ސްޓްރަކްޗަރ"** އެއްގެ ތެރެއިން ކޮމާންޑަރުންނަށް ފުރިހަމަ ކޮންޓްރޯލް ދީގެން މަސައްކަތް ކުރަމުން އިންޓެގްރޭޓްކޮށްފައިވާކަމަށް ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.[214]

10.18.8 ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއަށް އޮޕަރޭޝަން ހުރި ކަމަށް ވިދާޅުވިނަމަވެސް، އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ އޮޕަރޭޝަންސްއާ ގުޅޭ ގޮތުން ނިންމާ ނިންމުންތަކާ ގުޅިގެން ސަޕޯޓްކުރުމުން، އެ ސަޕޯޓްތަކަކީ ޖަވާބުދާރީވާންޖެހޭ ފަރާތަކީ އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ކޮމާންޑަރުކަން ޖަވާބުދާރުކުރުވާކަމަށް ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

10.18.9 ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއަށް އޮޕަރޭޝަން ހުރި ކަމަށް ވިސްނަވާފައިވާ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮޓެކްޝަންދިނުމާ ގުޅޭގޮތުން ޤަވާޢިދަކާ ނިންމުންތަކުގައި ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ދައުރު ނުހުންނަކަމަށް ވެސް ވިދާޅުވިއެވެ.[215]

---

[213] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 104

[214] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 104

[215] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 104

10.18.10 ނަމަވެސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް ދެއްވި ޖަވާބަކީ، ޒިންމާދާރު މަޤާމެއްގައި ހުންނަވައި، މުޅި މުއައްސަސާގެ އެންމެ އިސް ވެރިޔާގެ ހައިސިއްޔަތުން އަދި، އޮޕަރޭޝަންސް ހެޑްގެ ހައިސިއްޔަތުންނާއި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ޒިންމާތަކުގެ ދަށުން، އެއީ މުޅި އޮޕަރޭޝަންސްގެ ޗީފްގެ [illegible] [illegible] ޖަވާބުދާރީކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.18.11 މީގެ އިތުރުން ޕީ.އައި.އެސް ގެ މަސައްކަތާ ގުޅޭ ގޮތުން ސުވާލުކުރުމުން، އެ ސަރވިސް މަސައްކަތް ކުރާ ގޮތާއި، މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު ދިނުމަށް އުޒުރުވެރިވެވަޑައިގަންނަވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.18.12 ނަމަވެސް، ޕީ.އައި.އެސް ގެ މަސައްކަތާގުޅޭ މައުލޫމާތު ލިބިވަޑައިގަންނަވާ ކަމަށާއި، އެ ސަރވިސްގެ ސްޓޭންޑަރޑް އޮޕަރޭޓިންގ ޕްރޮސީޖަރ (އެސް.އޯ.ޕީ) ތައް ފެނިވަޑައިގަންނަވާކަމަށްވެސް ވިދާޅުވެއެވެ.[216]

10.18.13 ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަސްކަރިއްޔާގެ އެންމެ އިސް ކޮމާންޑަރު،[217] ޖަވާބުދާރީ ވާން ނުޖެހޭނެ އެއްވެސް [illegible] [illegible] ނުވާނެކަމާއި، އެ މުއައްސަސާގެ ހުރިހާ ކަމަކަށް ޖަވާބުދާރީވާންޖެހޭކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

---

[216] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 104

[217] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 104

10·18·14 މިޝަން ކޮމާންޑްގެ ފަލްސަފާގެ ދަށުން، "ޔުނައިޓެޑް ސްޓޭޓްސް އާމީ ޑޮކްޓްރިން ޕަބްލިކޭޝަން 6-0"[218] ގައި ބުނާގޮތުން އެފަލްސަފާ ކާމިޔާބުކަމާއެކު ކުރިއަށްގެންދެވޭނީ މަތިން ތިރިއަށް އިތުބާރުކޮށް، ސާފުކޮށް ޓާސްކްތަކާއި ރޯލް އެސައިންކުރެވިގެން ކަމަށާއި، ހަމަ އެހެންމެ ހަވާލުކޮށްފައިވާ ޓާސްކްގެ މަޢުލޫމާތާއި އިޚުތިޔާރު ދިނުން މައްޗަށްވެސް ހިންގައިގެންކަމަށެވެ.

10·18·15 އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވާ ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަން ބަޔާނުގައި އެސް.ޕީ. ކޮމާންޑްގެ މަސައްކަތް ހޯދައި އޮޕަރޭޝަން، އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރެވިއެވެ:

1. އެސް.ޕީ. އިން ހިމާޔަތްދޭ ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކުން ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް އެސައިން ކޮށްފައިވާ [illegible]، އެސް.ޕީ. ކޮމާންޑަށް އެ ވަސީލަތްތައް އެދި ރިކުއެސްޓް ކުރަންޖެހޭނީ [illegible] [illegible] ކަމުގެ [illegible] [illegible] ކަމާގުޅޭ [illegible]. އަދި އެކަން އެއްވެސް ފަރާތަކުން މި އިންކުއަރީއަށް ތަފްސީލުތައް ސާފުކޮށްދީފައެއްނުވެއެވެ.

2. އެސް.ޕީ. އިން ހިމާޔަތްދޭ ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކަށް ހިމާޔަތްދިނުމަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ހޯދުމަށް އެދި ރިކުއެސްޓް ފޮނުވަންޖެހޭ ފަރާތަކީ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ ކޮމާންޑިންގ [illegible] ކޮމާންޑަރުގެ، އެފަރާތުން މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވިފައިވާ ދޭކަމަށެވެ.

---

[218] https://fas·org/irp/doddir/army/adp6_0·pdf

3. ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ މެންބަރުންނަށް، އެފްބީއައިން ސެކިއުރިޓީ [illegible] ވީއައިޕީ ނުވަތަ ޕްރިންސިޕަލްގެ ޑްރިލް ލެވެލް އަންގާފައެއްނުވެއެވެ.

4. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާއެއް ދިނުން "އިމިނަންޓް" ކަމާއި، ތްރެޓް އެސެސްމަންޓާ ގުޅިގެން ޕީ.އައި.އެސް އިން ދީފައިހުރި "ރިކޮމެންޑޭޝަން" ތަކުގެ މަޢުލޫމާތު އެ ޓީމުގެ މެންބަރުންނަށް ލިބިފައި ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.18.16 އެހެންކަމުން، ޓްރޭނިން އޮފް މިޝަން ކޮމާންޑްގެ ފަލްސަފާގެ ދަށުން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ހިންގާ ކަމަށް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް ވިދާޅުވިނަމަވެސް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފިޔަވައި ޤާނޫނު [illegible] އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ހިމާޔަތް ރައްކާތެރިކަން ޕްރޮޓެކްޓީ ހުރި ފަރާތްތަކަށް އެ ޚިދުމަތް ޕްރޮޓެކްޓަރ ދިނުމުގެ "މިޝަން" ހަވާލުކޮށްފައިވާ އެސް.ޕީ.ޖީ އަށް އެ ފަލްސަފާއެއްގެ ދަށުން ފުރިހަމަކުރުމުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މިޝަންއަށް ހަމަޖެހިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.19 ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ރޯލް

ސިފައިންގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް

10.19.1 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިފާޢީ ކަންތައްތައް ހިންގުމާއި، ސިފައިންގެ ދައުރު އަދާކުރުމުގެ އެންމެ ކަންތައްތައް ރާވައި ދުވަހުން ދުވަހަށް ހިންގާ ބެލެހެއްޓުމުގައި ޗީފް އޮފް

ޑިފެންސް ފޯސްއަށް އެހީތެރިވެދިނުމަކީ ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ޒިންމާއެކެވެ.

10.19.2 މީގެ އިތުރުން ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް ނެތުމުން، ނުވަތަ ސަސްޕެންޑްވުމުން، ނުވަތަ އޭނާގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް ނުކުޅެދުމުން، ނުވަތަ އެހެންވެސް ސަބަބަކާހުރެ އޭނާގެ މަގާމު ހުސްވުމުން ޑިފެންސް ފޯސްގެ އެންމެހާ ކަންކަން ކުރުމުގެ އިސް މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާނީ ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއެވެ.[219]

ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ދައުރާ ގުޅޭގޮތުން އިންކުއަރީއަށް ދެއްވާފައިވާ މައުލޫމާތުގައި ފުށުއެރުންތައް

10.19.3 ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން، ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއަށް އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމާއި، އަދި ޗީފް ނިންމަވާ ގޮތެއްގެ މަތީން ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއާ ހަވާލުކުރައްވާ މަސައްކަތްތައް ތެދުވެރިކަމާ އެކުގައި ކުރުމަކީ ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ޒިންމާއެކެވެ.

10.19.4 މީގެއިތުރުން ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް ހަވާލުކުރައްވާ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެއް ވެސް އަދާކުރަން ޖެހެއެވެ. އެގޮތުން އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް ޑިޕާޓްމަންޓް އަދި ފައިނޭންޝަލް ބައި، އަދި ލޮޖިސްޓިކްސްގެ ކަންކަން ހަވާލުކުރައްވާފައި އޮންނަނީ ވައިސް ޗީފް އޮފް

---

[219] ޤާނޫނު ނަންބަރު 1/2008 (ސިފައިންގެ ޤާނޫނު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާ

ޑިފެންސް ފޯސްއާއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ބޮޑެތި ނިންމުންތައް ނިންމަވަނީ ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއާ މަޝްވަރާކުރައްވައިގެންކަމަށް ވިދާޅުވެފައެވެ.[220]

10.19.5 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. ގެ މާލީ ޒިންމާދާރު ފަރާތުގެ ގޮތުގައި ހިމާޔަތުގެ ހަމަޖެއްސެވިފައިވާ ފަރާތަކީ ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް ކަމުގައިވާތީ މާލީ އެންމެހައި ކަންކަމުގެ އިސް ޒިންމާ އަދާކުރައްވަނީ ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއެވެ.

10.19.6 މީގެއިތުރުން ޕީ.އައި.އެސް.ގެ ކޯޑިނޭޓަރ ޖެނެރަލްގެ ގޮތުގައި ވެސް މި ވަގުތު ހުންނެވީ ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއެވެ. އެގޮތުން ޕީ.އައި.އެސް.އަކީ އިންޓެލިޖެންސް ގުޅޭ އެންމެހައި މަސައްކަތެއް ކުރާ ޑިޕާޓްމަންޓް ވާތީ ޕީ.އައި.އެސް.ގެ އިސް މަގާމު އަދާކުރާ މީހާގެ ހައިސިއްޔަތުން ކަންކަމާ އެންމެހައި ގުޅޭ ހުރިހާ ޒިންމާ އަދާކުރައްވަނީ ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއެވެ.[221]

10.19.7 ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއަކީ ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލްކަމުގައި ވިއިރު، މޭ 4، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަހާރަކުރަން ބަޔަކު ރާވާފައިވާކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ހުރިކަމުގެ ހައިރާނު މިންވަރު އިވާނަށް ވަޒީރު މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް އަށް ފޮނުއްވި ރިޕޯޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިނިސްޓަރު އޮފް ޑިފެންސް ހަމަޖެހިފައިވާނެއެވެ، ފަހުން އެ މަޢުލޫމާތު 13 މޭ 2021 ވަނަ ދުވަހު މީޑިއާއަށް ހިއްސާކުރައްވައި ވިދާޅުވެފައިވާއިރު، ޖޫން 20، 2021 ވަނަ ދުވަހު މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތުދެއްވަމުން، އެ މަޢުލޫމާތު އަޅުއްވާ

---

[220] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 52 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[221] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 220

އޭނާ މަޢުލޫމާތު އެ އެނަލިސްޓުންނަށް އެހެންކަމުން ކަމަށާއި ލިބިވަޑައިގަންނަވާ ހިއްސާކުރައްވާފައި ނުވާކަމަށް ވިދާޅުވެފައެވެ.

10.19.8 ނަމަވެސް، ޖޫން 6، 2021 ދުވަހު މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަމުން، އިންޓެލިޖެންސްއަށް މަޢުލޫމާތު އެއްކުރާއިރު، [redacted] [redacted] އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓުން އެނަލައިޒް ކުރާކަމަށް ވިދާޅުވެފައި ވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.19.9 ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު މިނިސްޓަރ އަލްއުސްތާޛާ މާރިޔާ އަބްދުއްރަޙީމާ ހިއްސާކުރެއްވި މަޢުލޫމާތުގައިވެސް، ވަކިން ސީދާ އަދި ދެފުށް ކޮސް އިންޓެލިޖެންސުން ހ މަޢުލޫމާތު އިންވެސްޓިގޭޓްކުރަން އަންގާފައިވާ ސަފަރު މި އިންކުއަރީއަށް ބަޔާންދީފައިވާކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

10.19.10 ޖީ.އައި.އެސް ގައި މަސައްކަތްކުރާ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ އެސެސްމަންޓުގެ މަސައްކަތްކުރަން ބަލާއިރު، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ އެސެސްމަންޓް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އަންނަ ތްރެޓް ގެ ހުރި މަޢުލޫމާތު ނުލިބިގެންނުވާކަމަށާއި، ގިނަ މަޢުލޫމާތު ލިބޭނީކަމަށް ވިދާޅުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.19.11 [redacted][222].

10.19.12 ހަމަލާ ހިންގަން ތައްޔާރު ކުރާ ވާހަކަ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ފުރަތަމަ ކަން އެނގިވަޑައިގަތީ ކަމަށް އިންކުއަރީގެ ބައްދަލުވުމުގައި ވިދާޅުވެފައެވެ.

---

[222] އިސްތިމާ ދެއްވުނު ޝާހިދު ނަންބަރު 220

10.20 ކޮމާންޑް ސްޓްރަކްޗަރުގެ ތެރެއިން ތިރީ ފަންތިތަކަށް މަޢުލޫމާތު ދައުރުވާގޮތް

10.20.1 ކޮމާންޑް ސްޓްރަކްޗަރުގެ ތެރެއިން ސާފުކޮށް މަތީ ފަންތިތަކާއި ތިރީ ފަންތިތަކަށް ރިޕޯޓިންގ ނުވަތަ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުން ކުރިއަށް ގެންދަންޖެހެއެވެ. އަދި "މިޝަން ކޮމާންޑް" ގެ ފަލްސަފާގެ ދަށުން މިއީ އެކަން އޮންނަންޖެހޭގޮތްކަމަށްވެސް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.20.2 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އިން ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތަކަށް ހަމަލާއެއް ދިމާވެދާނެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބިއްޖެނަމަ، [redacted]

10.20.3 މިގޮތުން، ޓީމަށް މެންބަރުން އިތުރުކޮށް، އެޑްވާންސް ސެކިއުރިޓީ ޑިޓެއިލްތައް، [illegible] ގުޅޭގޮތަށް ބޮޑީގާޑުން [illegible] [illegible] ގެންގުޅުމުގެ [illegible]، [illegible] [illegible] އަދި ލިބިފައިވާ [illegible] [illegible] ގޮތުން އެބޭފުޅުންގެ ސެކިއުރިޓީގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ފަރާތްތަކާ [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] ގުޅޭގޮތަށް ބްރީފިންގް ދެވިފައެވެ.[223]

10.20.4 އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމުގެ އިތުރުން، އޮޕަރޭޝަނަލް ލެވެލްގެ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރާނެގޮތުގެ [illegible] ނެތުމުގެ ސަބަބުން [illegible] ދެ [illegible] [illegible] [illegible] އޮޕަރޭޝަނަލް އިންޓެލިޖެންސް، [illegible]

---

[223] އިސްވެ ދެންނެވުނު ޑޮކިއުމެންޓް ނަންބަރު 102

ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ހާސިލްކުރުމަށް "ޑިސްއާމް ކޮމާންޑް" ގެ ފަރުސަލާގެ ދަރުން ކޮމާންޑް ސެކިއުރިޓީގެ ތެރެއިން ސަރުކާރު މަސްއޫލިއްޔަތު ރިޢާޔަތްކުރެވޭ ކަރުދާސް ގެންދަވާނެއެވެ.

10.20.5 ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ އެކީގެ ތިޔި ރަސްކަމުގެ ދީ މަސްއޫލިއްޔަތު ދޭށެވެ މަސްއޫލިއްޔަތު ކޮމާންޑް ސެކިއުރިޓީގެ ތެރެއިން މަޢުލޫމާތު ނޫކަމުވެސް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެގޮތުން ބޭނުންވާ ވަރަށް މަސްއޫލިއްޔަތު ނުލިބޭކަމާއި ތެރެއެ އެސްޓޭބްލިޝްކުރި ހިމެނޭ ރަސްމީގޮތުގެ ނިޒާމުން ބެލެހެއްޓުމާ ނުވާކަމުގައި ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ ދިން މެންބަރުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

10.20.6 އަދި މިހާރު ރަސްމީކޮށް ދަށުން ރަސްމީކޮށް ދީ މަޢުލޫމާތު، ކޮއިން އެއް ކޮމާންޑްގެ ތެރެއިން ހާސިލްކުރަން ވުޖޫދުވެފައިވާ ނިޒާމުހަރުވަރު ހުންނަކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.20.7 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އަދި "ސީ ޖީ ނޫ ބޭސް" ގައި މަސައްކަތްކުރާ ތަޖުރިބާކާރުން އެ މުއައްސަސާގެ ޑިރެކްޝަނުން ތަކުރާރުކަން ވިދާޅުވެފައި ވާކަމަށް،[224] ސީ ޖީ ނޫ ބޭސްގެ ގޮތުގައި މުއައްސަސާ މަސައްކަތްކުރުމަކީ، އެއީ ވަނިކޮށްގައި ވަޒީފާ އަދާކުރާ ޒިންމާތަކުން އެމީހެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު އެމީހުންނަށް ހާޞިލްކުރެވިފައި ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.20.8 ނަމަވެސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން ވަކި މަޢުލޫމާތެއް އެނގެންޖެހޭ ޖަމާޢަތް، އެކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ އަދާކުރުމަށް އެނގެންޖެހޭ މިންވަރަށް، އެމަޢުލޫމާތު ދީފައި ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

---

[224] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 51، 52 އަދި 83 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ.

(ބ) ހަރުކަށި ފިކުރު ފެތުރުމާ ދެކޮޅަށް ދައުލަތުންކުރާ މަސައްކަތްތައް

10.21 ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރ (އެން.ސީ.ޓީ.ސީ) ގެ ދައުރު

10.21.1 ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[225] ގެ 19 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލުތަކާ ގުޅިގެން އެކަންކަން ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ އެންމެ އިސް ފަރާތަށް ކަމަށްވާނީ ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމްގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅާ ފަރާތެއްކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

10.21.2 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 116 ވަނަ މާއްދާއިން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބިދޭ ބާރުގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ "ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރ" (އެން.ސީ.ޓީ.ސީ.) އަކީ ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލުތަކާ ގުޅިގެން އެކަންކަން ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ އެންމެ އިސް އިދާރާކަމުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ.[226]

10.22 ޓެރަރިޒަމް އާ ދެކޮޅަށް އެން.ސީ.ޓީ.ސީ ގެ ފެންޑޫޖުގައި ހުރި މަސައްކަތްތައް ކުރާ މިންވަރު

10.22.1 އެން.ސީ.ޓީ.ސީގެ މަސައްކަތްތައް މައިގަނޑު 5 ދާއިރާއަކަށް ބަހާލާފައިވެއެވެ. އެއީ ހަރުކަށިފިކުރާއި ހަރަކާތްތެރިވުމާއި ޓެރަރިޒަމްގެ ނުރައްކާތަކާ ދެނެގަތުމަށް އިންޓެލިޖެންސް އެސެސްމަންޓް އަދި އެނާލިސިސް ހެދުމާއި އިސްޓްރެޓަޖީ އާއި

---

[225] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 105

[226] ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަމުރުގެ ނަންބަރު 2016/3 (25 ފެބްރުއަރީ 2016) ދެންނެވުން

ސިޔާސަތު އެކުލަވާލުމާއި، ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކާއި މަދަނީ ޖަމްޢިއްޔާ ޖަމާޢަތްތަކާއި އަދި މީގެ އިތުރުން ބައިނަލްއަގުވާމީ ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން ރާއްޖޭގައި ހައްދުފަހަނައަޅައިދިއުމާއި ހަރުކަށިވިސްނުމާއި ޓެރަރިޒަމް ޕްރިވެންޓް ކުރުމުގެ މަސައްކަތްކުރުމާއި ހަރުކަށިވިސްނުމާއި ހައްދުފަހަނައަޅައިދިއުމާއި ޓެރަރިޒަމާއި ގުޅޭ ހޭލުންތެރިކަމާއި ޢިލްމާއި ޤާބިލްކަން އިތުރުކުރުމަށްޓަކައި، ސެމިނަރ / ވޯކްޝޮޕް / މަޢުލޫމާތު ސެޝަންތައް ރާވާ ހިންގުމާއި ހަރުކަށިވިސްނުމާއި ހައްދުފަހަނައަޅައިދިއުމާއި، ޓެރަރިޒަމާއި ގުޅުންހުރި ދިރާސާތައްކުރުމާއި، ޝާއިޢުކުރުމާއި އަހުލުވެރިކުރުމާއި އަދި އިދާރީ އަދި ޓެކްނިކަލް ސަޕޯޓް ފޯރުކޮށްދިނުމެވެ.[227]

10.22.2 ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަމުރުގެ ނަންބަރު 2016/3 (25 ފެބްރުއަރީ 2016) މައިގަނޑު ސެންޓަރގެ އެ ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް، އަސްލުގައި މަސްއޫލިއްޔަތު[228] ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަރުކަށި ވިސްނުން ފެތުރުން ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކާއި އިޖްތިމާޢީ ޖަމާޢަތްތަކާއި ގުޅިގެން ޕްރިވެންޓިވް ޕްރޮގްރާމްތައް ރާވައި ހިންގުމުގައި ނޭޝަނަލް ކޯޑިނޭޝަން ސެންޓަރެއްގެ ގޮތުގައި މަސައްކަތްކުރުމާއި އެ ދާއިރާއިން މީހުން ބޭނުންކޮށް މުޖުތަމަޢު ހޭލުންތެރިކުރުން ކަމުގައި މަޢުލޫމާތު ދެއްވައިފިއެވެ.

---

[227] ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރގެ ނަންބަރު 464/57/2021/2 (27 މޭ 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ ލިޔެކިޔުންތައް

[228] ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރގެ ނަންބަރު 464/57/2021/1 (15 މޭ 2021) ސިޓީ

10.22.3 އެހެންކަމުން އިސްވެ ދެންނެވުނު ނަންބަރު 2016/3 އެންގުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެ ސެންޓަރުގެ ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވެމުންނުދާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ޚާއްޞަކޮށް ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކަށް ލިބޭ ޕްރޮޖެކްޓާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތުތައް އެއްކުރުން، އެނަލައިޒްކުރުމަކީ އެ ސެންޓަރުގެ މަސައްކަތްތަކުގެތެރޭގައި ނަމަވެސް[229] އެ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރުމަށް އެ ސެންޓަރުން ޒާއިދުކުރަމުން މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ އިންޓެލިޖެންސް އެންޑް އެނަލިސިސް ޑިޕާޓްމަންޓް (އިންޓަރ-އޭޖެންސީ ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް އިންޓެލިޖެންސް ފިއުޝަން ސެންޓަރ) އަދިވެސް ޤާއިމުކުރެވިފައެއްނުވެއެވެ.[230]

10.22.4 މީގެއިތުރުން އެކިއެކި ވިސްނުންތަކުގައި ހައްދުފަހަނައަޅައިގެން ފަރާތްތަކުން ރާއްޖޭގެ ސޮވަރިންޓީއާއި، އަމާންކަމަށް ނުރައްކާތެރިކަން ހިންގާ ކަންތައްތަކާބެހޭ މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުން، އެ މަޢުލޫމާތު ދިރާސާކުރަންޖެހޭ ފަރާތްތަކާ ހިއްސާކުރުމަކީވެސް[231] އެ ސެންޓަރުގެ މަސައްކަތްތަކުގެތެރޭގައި ނަމަވެސް، ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރުން އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ދައުލަތުގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރެވިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.[232]

10.22.5 ޖަލުގައި ހަރުކަށި ފިކުރު އިތުރުވުމާ ގުޅިގެން މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒްއާ އެކިފަހަރު މަތިން ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރުން މަޝްވަރާކޮށްފައިވޭ

---

[229] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 226

[230] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 227

[231] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 226

[232] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 227

ނަމަވެސް[233] އެ ސެންޓަރުގެ ފޭސްބުކު ޕޭޖުގައި ހިމެނޭ އެކިއެކި ވިސްނުންތަކުގައި ހައްދުފަހަނައަޅައިފައިވާ ފަރާތްތަކެއް ދެނެގަނެ، އެ ފަރާތްތަކަށް އަމާޒުކޮށްގެން ރިހެބިލިޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމް ހިންގުމާއި، ޓެރަރިޒަމުގެ އަމަލުތައް ހިންގާފައިވާ ފަރާތްތަކާއި، އެފަދަ އަމަލުތަކުގައި ބައިވެރިވެފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ރިހެބިލިޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމް ހިންގާފައިނުވެއެވެ.

10.23 ޓެރަރިޒަމާ ދެކޮޅަށް މަސައްކަތްކުރުމުގައި އެމް.އެން.ޑީ.އެފްގެ ދައުރު

10.23.1 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނު އަސާސީއާއި ދިވެހި ދައުލަތާއި އިސްލާމްދީނާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރަހައްދާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހާއްސަ އިޤްތިޞާދީ ސަރަހައްދާއި ދިވެހި ރައްޔިތުން ދިފާޢުކޮށް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ އެންމެ އިސް ވާޖިބު އަދާކުރުމުގެ ޒިންމާ މަތީ ކުރިއަށްވެސް ދިވެހި ސިފައިންނަށެވެ. އެހެންކަމުން ގައުމީ ސަލާމަތާ ނުރައްކާތަކާ އެންމެހާ ކަންކަން ހުއްޓުވުމުގެ މަސައްކަތް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ކުރަމުން ދެއެވެ.[234]

10.23.2 ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[235] ގެ 28-4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވޭ، ހަނގުރާމަވެރި ހިޔާލު ނުވަތަ ގޮވާލުމަކީ [illegible] ޓެރަރިސްޓް އަމަލެއް ހިންގަން އުޅޭކަމުގެ [illegible] ބާވަތެއްގައި، ނުވަތަ އެފަދަ އަމަލެއް ހިންގައިފި ބާވަތެއްގައި، އެ އަމަލުގެ ސަބަބުން މުޖުތަމަޢަށް

---

[233] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 184

[234] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 113

[235] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 105

ކުރިމަތިވެދާނެ ނުރައްކަލަކުން ދުރުކޮށްދީ ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކައި އަޅަންޖެހޭ ސަލާމަތީ ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި އިސްވެ ހަރަކާތްތެރިވާނީ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ކަމަށެވެ.

10.24 ޓެރަރިޒަމާ ދެކޮޅަށް ފުލުހުން ކުރާ މަސައްކަތް

10.24.1 ޓެރަރިޒަމްގެ މައްސަލަތައް ބަލައި ތަޙްޤީޤުކޮށް އެފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރުމަށް ފޮނުވުމުގެ ޒިންމާ ކަނޑައެޅިފައިވަނީ ދިވެހި ފުލުހުންގެ މައްޗަށެވެ. މީގެއިތުރުން ޓެރަރިޒަމްގެ މައްސަލަތައް ހުއްޓުވުމުގައި މުހިންމު މަސައްކަތްތަކެއް ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ [illegible] ކުރަމުންނެވެ. އަދި އެ ޒިންމާ އަދާކުރުމަށް ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[236] އިން ފުލުހުންނަށް ޚާއްޞަ ބާރުތަކެއް ދީފައެވެ.

10.24.2 ޓެރަރިޒަމާ ގުޅޭގޮތުން އެކިއެކި އިދާރާތަކަށް ލިބޭ މަޢުލޫމާތު އެންމެ ފުރަތަމަ ހުށަހަޅަންޖެހޭ ފަރާތަކީ ފުލުހުންގެ އިދާރާތަކުގެ ތެރެއިން، އެފަދަ މަޢުލޫމާތުތަކާ ގުޅިގެން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އަޅަމުން އަންނަނީ އަޅަމުންނެވެ. ޓެރަރިޒަމްގެ މައްސަލަތަކަށް ޚާއްޞަ ސަމާލުކަމެއްދީގެން ބެލުމުގެ ގޮތުން ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމްގެ ޑިޕާޓްމަންޓެއް ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގައި ގާއިމުކުރެވިފައިވެއެވެ.

10.24.3 ޓެރަރިޒަމާ ގުޅޭގޮތުން ފުލުހުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތަފްޞީލު ހަރުކަށި ފިޔަވަޅު އެންމެ ބޮޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ރައްޔިތުންގެ ނަންބަރުގައި ހުއްޓާ އޮޕަރޭޝަންތައް ހިންގައި، އެފަދަ ތަންތަނުގައި އިސްކަންދީ ބަހައްޓަވައި ހަމައެކަނި އެ މީހުން

---

[236] އިސްވެ ދެންނެވުނު ރިޕޯޓު ސަފްހާ 105

ބޭނުންކުރަމުންދާ ވަސީލަތަށް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެނައުމުގެ މަސައްކަތްތަކެއް އެކި ދުވަސްވަރުގައި ވަނީ ކޮށްފައެވެ.

10.24.4 ހަރުކަށި ފިޔަވަޅު ނުވަތަ ޓެރަރިޒަމަށް ހިތްވަރުދިނުމުގެ އަމަލުތަކަށް ވީޑިއޯތަކާއި، ދަރުސްތަކުގައި ކުރަމުންދާ ދަރުސްތަކަށް ބަލައި ފާސްކުރުމުގެ ހުއްދަ އޮފިސަރުންނަށްވެސް ހިނގަމުންދެއެވެ.

10.24.5 ޓެރަރިޒަމްގެ މައްސަލަތައް ދުރާލައި ހުއްޓުވުމުގެ ގޮތުން ފުލުހުންގެ އިންޓެލިޖެންސް ޑިޕާޓްމަންޓުގައި ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ޔުނިޓް ޕްރިވެންޝަން އުފެއްދި ޓެރަރިޒަމާ ގުޅޭ އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް އަންނަނީ ކުރަމުންނެވެ.[237] ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[238] ގެ ދަށުން ޓެރަރިޒަމާ ގުޅޭ އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާއެއްގެ ގޮތުގައި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތް ވަނީ ކަނޑައަޅުއްވާފައެވެ.[239]

10.24.6 އަދި މީގެއިތުރުން އެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އިދާރާތަކުގެ ދެމެދުގައި އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމުގެ ފްރޭމްވަރކް ހެދުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒަށް މަތިކޮށްފައިވާއިރު، އެ އޮނިގަނޑު އެކުލަވާލުމުގެ ލީޑް އެޖެންސީގެ ގޮތުގައި މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒް ވަނީ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތް ކަނޑައަޅުއްވާފައެވެ.[240]

---

[237] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 119

[238] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 105

[239] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 105

[240] ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015 (ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 19-3 ވަނަ މާއްދާ

10.25 ޓެރަރިޒަމާ ދެކޮޅަށް ކުރާ މަސައްކަތުގައި އެފް.އައި.ޔޫ.ގެ ދައުރު

10.25.1 މަނީ ލޯންޑަރިންގ އަދި ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުން ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު[241] ގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން މަނީ ލޯންޑަރިންގގެ ހަރަކާތްތަކާއި، ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުމުގެ ހަރަކާތްތަކާއި ކަން ކުރެވޭން ހުރި މުދަލާގެ މައުލޫމާތު ހޯދައި، ދިރާސާކޮށް، އެހެން ފަރާތްތަކަށް ފޯރުކޮށްދީ ޓަކައި އިދާރާއެއް "ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް" ގެނަމުގައި މޯލްޑިވްސް މޮނިޓަރީ އޮތޯރިޓީން އުފައްދަންވާނެ ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

10.25.2 އެގޮތުން ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސް ކުރުމާ ގުޅޭ މައުލޫމާތުތަކާ ގުޅިގެން ފިޔަވަޅުއެޅުމަށް އެފް.އައި.ޔޫ ގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި ކަމާ ގުޅުންހުރި އިދާރާތަކާއި އެ މައުލޫމާތު ހިއްސާކުރަމުންނެވެ. އަދި މިގޮތުން އެފް.އައި.ޔޫއަށް ހުށަހަޅާ އެކިއެކި ރިޕޯޓުތަކުގައި ހުންނަ މައްސަލަތައް ދިރާސާކޮށް ޓެރަރިޒަމާ ގުޅުންހުރި މުއާމަލާތްތަކަށް ޝައްކުކުރެވޭ މައްސަލަތައް ތަހުޤީޤުކުރާ ފިޔަވަޅުއެޅުމަށް ތަހުޤީޤީ އިދާރާތަކަށް ފޮނުވުމުގެ މަސައްކަތް އެފް.އައި.ޔޫ އިން ކުރެއެވެ.

10.26 ފޮރިން ޓެރަރިސްޓް ހުރި ފުރުސަތުތަކާއި ޓެރަރިސްޓުންތައް

10.26.1 ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[242] ގެ 19 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލުތަކާ ގުޅިގެން އެކަންކަން ހުއްޓުވުމުގެ ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ

---

[241] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 120

[242] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 105

އެންމެ އިސް ފަރާތްތަކުގެ ގޮތުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރަށް.

10.26.2 ނަމަވެސް، ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[243] ގެ 19-3 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި، ޓެރަރިޒަމާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސާއި މައުލޫމާތު ރައްކާތެރިކަމާއެކު ބަދަލުކުރުމަށްޓަކައި، ކަމާގުޅޭ އޮނިގަނޑެއް ހަދަންޖެހޭ ފަރާތަކީ، މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒްކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.26.3 ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 19-1 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޓެރަރިޒަމާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު ހިއްސާކުރާ އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާއަކީ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތެވެ.

10.26.4 ޓެރަރިޒަމްގެ ޢަމަލުތައް ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ އެންމެ އިސް ފަރާތްތަކުގެ ގޮތުގައި ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރު އޮތުމަކީ، ޓެރަރިޒަމާ ގުޅޭ އިންޓެލިޖެންސް އެންމެ ފުރިހަމަ ހިއްސާކުރާ އިދާރާއަކީ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތްކަމުން އޮތުމުން، ޓެރަރިޒަމްގެ ޢަމަލުތައް ހުއްޓުވުމުގެ މަސައްކަތް އިސްނަގައިގެން ކުރުމުގެ ގޮންޖެހުން އޮތީ ކޮން އިދާރާއެއްކަމާމެދު ޤާނޫނީގޮތުން ސާފުވާ ގޮތެއް އުފެދެއެވެ.

10.26.5 އަދި މި އޮނިގަނޑުގެ ތެރޭގައި ސިފައިންގެ ދައުރާގުޅޭ ސިޔާސަތުތައް އެކުލަވާލައިފައިނުވާކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

---

[243] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 105

(ޑ) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ

10.27 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ސެކިއުރިޓީ ފޯރުކޮށްދިނުން

10.27.1 ނޮވެންބަރު 1، 2018 ގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވި ދުވަހުން ފެށިގެން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. ގެ ފަރާތުން ސެކިއުރިޓީ ހަމަޖެއްސައިދެއްވާފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެގޮތުން އެދުވަހުން ފެށިގެން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަންގައި އަރިހުގައި އަބަދުވެސް [redacted] ބޮޑީގާޑު ހަރަކާތްތެރިވާ ގޮތަށް ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ ގޮތުގައި ބޮޑީ ގާޑުންގެ އިތުރުން ކާރުކޮޅަކާއި ކާރުކޮޅުގެ ޑްރައިވަރުން ހިމެނޭގޮތަށް ޖުމްލަ [redacted] ބޮޑީގާޑުން ޑިއުޓީ ހަމަޖެއްސިފައިވެއެވެ.

10.27.2 އޭގެ ފަހުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އެކި ދިމަދިމާލުން އެކި ގޮތްގޮތުން ލިބިވަޑައިގަންނަވަމުން ދިޔަ ތްރެޓްތަކާ ގުޅިގެން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އިން ފޯރުކޮށްދެމުން ގެންދިޔަ ސެކިއުރިޓީއަށް ބަދަލު ގެނެސް، ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގައި ހިމެނޭ ބޮޑީގާޑުންގެ އަދަދު އެކި ފަހަރުމަތިން އިތުރު ކުރައްވައިފައިވެއެވެ. މިއާއެކު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގައި ބައިވެރިވާ ބޮޑީގާޑުންގެ އަދަދުވެސް އިތުރުކުރައްވައިފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. އޭޕްރިލް 1، 2019 އިން ފެށިގެން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގައި [redacted] ބޮޑީގާޑު ބައިވެރިވާގޮތަށް އެއްއެއް ޑިއުޓީގެ ބަދަލުގައި [redacted] ބޮޑީގާޑުން ބައިވެރިވާން ޖެހޭގޮތަށް ހަމަޖެއްސިއެވެ. އަދި އޭގެ ފަހުން އެ އަދަދު [redacted] ބޮޑީގާޑުންނަށް އިތުރުކުރިއެވެ. އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ފޯރުކޮށްދޭ ސަލާމަތީ

ކަންތައްތައް އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް 2020 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އިތުރު ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅަމުން ގޮސްފައިވެއެވެ.

10.27.3 އެގޮތުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކޮންމެ މޫވްމަންޓްގައި [redacted] ބޮޑީގާޑުން ހަރަކާތްތެރިވާގޮތަށް ހަމަޖެއްސިފައިވެއެވެ. އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ޕްރޮވައިޑްކުރަނީ "ހައި ލެވެލް" ސެކިއުރިޓީއެވެ. އެމަނިކުފާނުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގައި ހިމެނޭ ބޮޑީގާޑުންގެ ޢަދަދާއި އެސްކޯޓުން ގެންގުޅޭ އާލާތްތައް ކަނޑައެޅުން ބިނާވެފައިވަނީ އެމަނިކުފާނަށް އޮންނަ ތްރެޓް ލެވެލްގެ މައްޗަށެވެ.

10.27.4 މޭ 6، 2021 ގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާދިން އިތުރު ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގައި ޖުމްލަ [redacted] ބޮޑީގާޑުން ހަރަކާތްތެރިވާން ޖެހޭގޮތަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އިން ހަމަޖެއްސިފައިވެއެވެ. އެއީ ކޮންމެ ޑިއުޓީ ޝިފްޓެއްގައި ވީއައިޕީ ހިމާޔަތާއި ހަރަކާތްތެރިވާ [redacted] ބޮޑީގާޑުންގެ މައްޗަށް އެކުލެވޭ [redacted] ޓީމެވެ. އެއީ ޖުމްލަ [redacted] ބޮޑީގާޑުންނާއި [redacted] ޑްރައިވަރުންނެވެ.[244]

10.28 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ސެކިއުރިޓީ ދިނުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ އުސޫލު

10.28.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަކީ 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްކަމުގައިވީ ނަމަވެސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަކީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވާފައިވާ ފަރާތެއްކަމުންނާއި، އެމަނިކުފާނަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި

---

[244] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/57/2021/40 (30 މޭ 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ ލިޔެކިޔުންތައް

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވާފައިވާ މީހަކަށް ދޭންޖެހޭ ރައްކާތެރިކަމާއި އިނާޔަތްތަކާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.[245]

10.28.2 ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވާފައިވާ މީހަކަށް ދޭންޖެހޭ ރައްކާތެރިކަމާއި އިނާޔަތްތަކާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން "ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހަކަށް ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގެ ގަވާއިދު" އެއް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އިން އެކުލަވާލާފައިވެއެވެ.[246]

10.28.3 ބުނެވިދިޔަ ގަވާއިދުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވާފައިވާ މީހަކަށް ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދެމުންދާނީ، އާންމު ބާރަތަކުގައި ވީ.އައި.ޕީ ސެކިއުރިޓީ ދޫވާ ބޮޑުވެރިންގެ ދަރަޖައިގައިވިޔަސް، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ނުރައްކާތެރި ހާލަތްތަކުގައި ނުވަތަ ހާއްސަ ހާލަތްތަކުގައި، އެފަރާތްތަކަށް ޕްރޮޓެކްޝަންދޭ ސެކިއުރިޓީގެ ފުލް [illegible] ކަވަރު ބައްޓަންކޮށްފައިވެއެވެ.

10.28.4 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކޮންވޮއި އެސްކޯޓުކުރުމާއި މަސައްކަތް ހިންގާނެ ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮޓެކްޝަން އައިސްފައިވަނީ ޗީފް ސެކިއުރިޓީ (ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޗީފް) ގެ އިތުރުން އެސްކޯޓް ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮޓެކްޝަންގެ ޓީމް ކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އިން ގައިޑްލައިނުގައި ދީފައިވެއެވެ.[247]

---

[245] އިސްވެ ދެންނެވުނު ލިޔުން ނަންބަރު 102

[246] އިސްވެ ދެންނެވުނު ލިޔުން ނަންބަރު 39

[247] އިސްވެ ދެންނެވުނު ލިޔުން ނަންބަރު 102

10.28.5 އަދި ޕީ.އައި.އެސް.އިން ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ހެދުމަށްފަހު، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ނިސްބަތްވާ ތްރެޓް ޕްރޮފައިލްގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ތްރެޓް ލެވެލް އާއި އެކަށީގެންވާ ފެންވަރުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ހަމަޖެއްސަވައި، ތްރެޓް އެސެސްމަންޓްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ސެކިއުރިޓީ ހަރުދަނާކުރުމަށް އިތުރު ފިޔަވަޅުތައް އޮޕަރޭޝަނަލް އަދި ޓެކްނިކަލް ލެވެލްގައި އަޅާނެ ކަމަށްވެސް މި އިންކުއަރީއަށް ވަނީ މަޢުލޫމާތު ލިބިފައެވެ.[248]

10.28.6 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ސެކިއުރިޓީ ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރުތަކާއި، ކަނޑުމަގުން ކުރައްވާ ދަތުރުފަތުރުތަކާއި، ވައިގެ މަގުން ކުރައްވާ ދަތުރުފަތުރުތަކުގެ އިތުރަށް އެމަނިކުފާނުގެ [illegible] ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މި އިންކުއަރީއަށް ހިއްސާކުރައްވާފައިވާ ގޮތުން ބާރުގައި [illegible].

(1) އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރުތައް

i. [redacted]

---

[248] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 102

[redacted]

.ii [redacted]

.iii [redacted]

.iv [redacted]

.v [redacted]

[redacted][249].

(2) ކަނޑުމަގުން ކުރައްވާ ދަތުރުފުޅު

i. [redacted]

ii. [redacted][250].

(3) ވައިގެމަގުން ކުރައްވާ ދަތުރުފުޅުތައް

i. [redacted]

---

[249] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/57/2021/27 (12 މޭ 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުއްވާފައިވާ މަޢުލޫމާތުން

[250] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 249

[redacted][251].

(4) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ [illegible] ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެވޭގޮތް

i. [redacted]

ii. [redacted]

---

[251] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 249

iii. [redacted]

[redacted].[252]

10.29 ބޮމްބް ކްލެސިފިކޭޝަން އަދި ސެވިއަރިޓީ ލެވެލް

10.29.1 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އިން ރައްކާތެރިކަމާއި ހިމާޔަތް ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކަށް އޮންނަ ބޮމްބް ބަޔާންކުރުމަށް ޑީ.އައި.އެސް. އިން ބޭނުންކުރަމުންދާ ބޮމްބް ޓެމްޕްލޭޓަށް ބަލާއިރު 5 (ފަހެއް) ދަރަޖައަކަށްވޭ. އެ ދަރަޖަތަކާއި އޭގެ މާނަ ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.[253]

ބޮމްބް ކްލެސިފިކޭޝަން	ބޮމްބްގެ މާނަ
ލޯ	[redacted]
މީޑިއަމް	[redacted]
	[redacted]
ސަބްސްޓޭންޝަލް	[redacted]
ސީރިއަސް	[redacted]
	[redacted]
ކްރިޓިކަލް	[redacted]

---

[252] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓޭޖް ނަންބަރު 102

[253] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓޭޖް ނަންބަރު 244

10.29.2 ޑީ.އައި.އެސް.އިން ތްރެޓް ކްލެސިފައިކުރުމުން، އެ ތްރެޓް ކްލެސިފިކޭޝަން ތަކާ ގުޅިގެން، ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮޓޮކޯލުގެ ޒިންމާ ހަވާލުކުރެވިފައިވާ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. ގެ ސްޕެޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ގުރޫޕުން ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮޓޮކޯލުގައި ގެންގުޅެނީ 3 (ތިނެއް) ލެވެލްއެކެވެ.[254] އެއީ ލޯ، މޮޑަރޭޓް އަދި ހައި ލެވެލްގެ ސެކިއުރިޓީއެވެ.

	ތްރެޓް ކްލެސިފިކޭޝަން	ސެކިއުރިޓީ ލެވެލް
1	ލޯ	ލޯ
2	މޮޑަރޭޓް	ލޯ
3	ސަބްސްޓެންޝަލް	މޮޑަރޭޓް
4	ސިވިއަރ	ހައި
5	ކްރިޓިކަލް	ހައި

10.29.3 ތްރެޓް ކްލެސިފިކޭޝަނާއި ސެކިއުރިޓީ ލެވެލް ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތް ދިރާސާކުރުމުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

1. ތްރެޓް ކްލެސިފިކޭޝަން 5 (ފަހެއް) ދަރަޖައަކަށް ބަހާލާފައިވުމާއި، ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮޓޮކޯލު ލެވެލް 3 (ތިނެއް) ދަރަޖައަކަށް ބަހާލައިގެން ހިންގުމުން، [illegible] ޕްރޮޓޮކޯލު [illegible] [illegible] ތްރެޓް ކްލެސިފިކޭޝަން [illegible] [illegible] [illegible]، ސެކިއުރިޓީ [illegible] ދަރަޖައަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

---

[254] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 244

2. އަދި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ބޮޑީގާޑު ލެވެލް "ސިވިއަރ" އިން "ސަބްސްޓެންޝަލް" އަށް ބަދަލު ގެނައިރު، "ސިވިއަރ" ލެވެލްގައި ބޮޑީގާޑު ހުރިއިރު ދިން ސެކިއުރިޓީއަކީ "ހައި ލެވެލް ސެކިއުރިޓީ" ކަމުން އެ ވަސީލަތްތަކުގެ ބޮޑީގާޑު ލެވެލް "ސަބްސްޓެންޝަލް" އަށް ބަދަލުކުރުމުން ސެކިއުރިޓީ ދޭ ދަރަޖައަށް އިތުރު ބަދަލެއް ނުގެނެވޭނެކަމަށް މިނިސްޓަރ އަލްއުސްތާޛާ މާރިޔާ އަޙްމަދު ދީދީ އާއި ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް މޭޖަރ ޖެނެރަލް ޢަބްދުﷲ ޝަމާލް އަދި ސްޕެޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ގްރޫޕްގެ ޗެއަރޕާސަން މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަމުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ.[255]

3. އެހެންނަމަވެސް، ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮޓޮކޯލްގެ ލެވެލްތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން އިންކުއަރީއަށް ހިއްސާކުރައްވާފައިވާ މަޢުލޫމާތުން[256] އެނގޭ ގޮތުގައި، 5 ބާވަތެއްގެ ބޮޑީގާޑު ކްލެސިފިކޭޝަނެއް 3 (ތިނެއް) ދަރަޖައަކަށް ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮޓޮކޯލު ގޮތުން އެހެންނަމަވެސް، ކޮންމެ ބާވަތެއްގެ ބޮޑީގާޑު ކްލެސިފިކޭޝަނަކަށް އެ ބާވަތަކާ ގުޅޭގޮތުން ހަމަޖައްސައި ޕްރޮޓޮކޯލު ސެކިއުރިޓީ އިންޓެލިޖެންސްގައި މާބޮޑު ބަދަލެއް ނެތް ނަމަވެސް ކޮންމެވެސް ވަރުގެ ތަފާތުތައް ހުރެއެވެ.[257]

---

[255] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 51، 52 އަދި 59 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ.

[256] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 244

[257] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 244

4. އެގޮތުން، ބުލެޓް ސްޕެސިފިކޭޝަން "މިލިޓަރީ" ލެވެލް ގައި ފޯރުކޮށްދޭ ސެކިއުރިޓީގައި ހިމެނޭ، އެހެންނަމަވެސް ބުލެޓް ސްޕެސިފިކޭޝަން "ސިވިލިއަން" ލެވެލް ގައި ފޯރުކޮށްދޭ ސެކިއުރިޓީގައި ނުހިމެނޭ ކަންތައްތަކަކީ؛

   i. [redacted]

   ii. [redacted]

   iii. [redacted] އަދި

   iv. [redacted].[258]

5. އަދި ބުލެޓް ސްޕެސިފިކޭޝަން "ސިވިލިއަން" ގައި ފޯރުކޮށްދޭ ސެކިއުރިޓީގައި ހިމެނޭ، އެހެންނަމަވެސް ބުލެޓް ސްޕެސިފިކޭޝަން "މިލިޓަރީ" ގައި ފޯރުކޮށްދޭ ސެކިއުރިޓީގައި ނުހިމެނޭ ދެކަމެއް ފާހަގަ ކުރެވެއްޖެ. އެއީ؛

   i. [redacted]

---

[258] [illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 244

[redacted]

ii. [redacted]

10.30 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ޕްރޮފައިލް

10.30.1 މި އިންކުއަރީ އަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވި ބޭފުޅުން ފާހަގަ ކުރައްވި ގޮތުގައި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް، އެމަނިކުފާނުގެ ސިޔާސީ ހަރަކާތް ފެއްޓެވި ހިސާބުން ފެށިގެން އެމަނިކުފާނާ ދެކޮޅަށް ސިޔާސީ ގޮތުން ތްރެޓް ލިބިވަޑައިގަންނަވަމުންދިޔަ [illegible] ކަމަށާއި، އަދި ސިޔާސީ ވާދަވެރިންގެ އިތުރުން، އެމަނިކުފާނާ ފިކުރީ ގޮތުން ހިލާފު ބަޔަކު މީހުންނާއި ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ މީހުން އަދި [illegible] ނުރައްކާތަކެއް ކުރިމަތި ކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކެއް ކަމަށެވެ.

10.30.2 [illegible] ކަން ވަނީ ފާހަގަ ކުރައްވާފައެވެ.

10.30.3 މި ދެންނެވި ކަންކަން މީޑިއާއިން ހާމަވެ، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް [illegible]

ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަކީ 'ތްރެޓް ހައި' ބޭފުޅެއްގެ ގޮތުގައި މި އިންކުއަރީއަށް ވަނީ މަޢުލޫމާތު ލިބިފައެވެ.[259]

10.30 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ ޓީމުގެ މަސައްކަތް

10.31.1 ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމް މަސައްކަތްކޮށްދެނީ އެސް.ޕީ.ޖީ.ގެ ކޮމާންޑަރ ކާނަލް ނަސްރުﷲ އިބްރާހީމް މަޖީދުގެ ދަށުންނެވެ. އެސް.ޕީ.ޖީ. ކޮމާންޑަރުގެ ދަށުން ޓީމުތަކުގެ މަސައްކަތް ދުވަހުން ދުވަހަށް ބެލެހެއްޓުމަށް ސެކިއުރިޓީ ކޯޑިނޭޓަރުގެ ގޮތުގައި އެސް.ޕީ.ޖީ އިން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ސެކިއުރިޓީ ޓީމުގެ ސީނިއަރ ޕީ.އެސް.އޯ ސަރޖެންޓް ފަސްޓް ކްލާސް އިބްރާހީމް ސިރާޖުއެވެ. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ދުވަހުގެ ޝެޑިއުލް ކުރިއަށްދާ ކަންކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ސެކިއުރިޓީ ޓީމަށް ލިބޭނީ [redacted][260] މެދުވެރިކޮށެވެ. މި މަޢުލޫމާތު ހިއްސާ ކުރަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާގެ ޗީފް އޮފް ބިއުރޯ ރިޒްވާ އަބްދުލްމަޖީދުއެވެ.[261]

10.31.2 މޭ 6، 2021 ގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާ ދިން އިރު، ސެކިއުރިޓީ ޓީމުގައި [redacted] ޑިއުޓީއަކަށް ބަހާލައިގެން މަސައްކަތްކޮށްދޭ ޖުމްލަ [redacted] މެންބަރުން ތިބިއެވެ. ކޮންމެ ޑިއުޓީއެއްގެ އިސް ވެރިޔަކީ ޕާސަނަލް ސެކިއުރިޓީ އޮފިސަރ (ޕީ.އެސް.އޯ) އެވެ. ޕީ.އެސް.އޯގެ ދަށުން ހަރަކާތްތެރިވަނީ ބޮޑީގާޑް އިން ޗާޖް (ބީ.ޖީ.އައި.ސީ) އާއި [redacted] އެޖެންޓުންނެވެ.

---

[259] އިސްވެ ދެންނެވުނު ހެކިންގެ ނަންބަރު 115

[260] އިސްވެ ދެންނެވުނު ހެކިންގެ ނަންބަރު 73

[261] އިސްވެ ދެންނެވުނު ހެކިންގެ ނަންބަރު 39

10.31.3 މީގެ އިތުރަށް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ކާރުކޮޅަށް ޑްރައިވަރަކާއި ސިކިއުރިޓީ ކާރަށް ޑްރައިވަރަކު ތިއްބަވާނެއެވެ. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ކޮންމެ ތަނަކަށް ވަޑައިގަންނަވާއިރުވެސް މި އަދަދަށް ސިކިއުރިޓީ އެސްކޯޓުން ތިއްބަވަން ޖެހެއެވެ.[262]

10.31.4 އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވަޑައިގަންނަވާ ތަންތަނަށް ސަލާމަތީ ގޮތުން ރައްކާތެރިކަން ކަށަވަރުކުރުމުގެ ގޮތުން އެތަނެއް ބަލައި ޗެކުކުރުމަށްޓަކައި އެޑްވާންސް ޓީމެއް އެތަނަކަށް ދެއެވެ.

10.31.5 މީގެ އިތުރުން އެއް ޝިފްޓުން އަނެއް ޝިފްޓަށް މަސައްކަތް ހަވާލުކުރާއިރު، ނުވަތަ ޑިއުޓީ ބަދަލުވާއިރު ބްރީފިންގ އަދި ޑީ-ބްރީފިންގ އެއް ބާއްވާ ގޮތުގައި ހިންގައެވެ. އެ ބްރީފިންގުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ފާހަގަވާ ކަންކަން ޖެއްސުމާ ހަވާލުވާ ބޮޑާއި ހިއްސާ ކުރެއެވެ.

10.32 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސިކިއުރިޓީ ބަލަން ލިބިފައިވާ ތަމްރީނާއި ތަޖުރިބާ

10.32.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ބެލުން ނަގާފައި ވަނީ ބޮޑީގާޑް ޓްރެއިނިންގ ފުރިހަމަ ކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކެވެ.[263] ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ބެލުން ބޮޑީގާޑުން ހުންނަންޖެހޭ ތަމްރީނާއި ތަޖުރިބާހުރިކަން މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައެވެ.

---

[262] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓޭޖް ނަންބަރު 249

[263] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 51، 59 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ.

10.32.2 ޓީމުގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކަށް ރިފްރެޝަރ ޓްރޭނިންގް ހިންގި ކަމުގައިވިޔަސް، މިފަދަ މަސައްކަތްތައް ކުރާ ޓީމްތަކުގެ މަސައްކަތް ހުންނަގޮތުން އެ ޓީމްތަކުގެ މެންބަރުންނަށް އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ރިފްރެޝަރ ޓްރޭނިންގެ ފުރުސަތު ނުލިބޭ ކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. އަދި ރިފްރެޝަރ ޓްރޭނިންގް ވަކި އުސޫލަކުން ނުހިންގާކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަ ކުރެވުނެވެ.

10.33 ސެކިއުރިޓީ ޑިޓެއިލްގައި ގެންގުޅޭ ވަސީލަތްތައް

10.33.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމް ހަރަކާތްތެރި ވަނީ ލީތަލް ހަތިޔާރާއެކު ކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވެއެވެ.[264] ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުން ބޭނުން ކުރަމުން ދިޔަ ވަސީލަތްތައް ކަމުގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސް އިން ދެއްވި މަޢުލޫމާތުގެ ތެރޭގައި، "[illegible] [illegible] އެސް.ޕީ.ޖީ ޓީމް ބޭނުން [illegible] އިން ސެކިއުރިޓީ [illegible] އަދި "**[illegible] [illegible]**" [illegible] ބޭނުން [illegible] [illegible] ކޮށްފައި ވެއެވެ.[265]

10.33.2 އަދި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. ގެ ލީޑަރޝިޕުން މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަމުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީއަށް [illegible] "**[illegible]**" ކޮށްފައި ވާކަން ފާހަގަކުރެއްވިއެވެ.

---

[264] [illegible] ނަންބަރު 102

[265] [illegible] ނަންބަރު 102

10.33.3 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ގޭޓާއި، ހ. ސަމަރހައުދު ގަވާއިދުން ނުވަތަ ރޭގަނޑުކޮށް/ބައެއްފަހަރު ނަމަވެސް ސިވިލް ކާރުގައި ނުވާކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވުނެވެ.[266]

10.33.4 [redacted]

10.33.5 ޖޭމަރ ހޯދުމަށްޓަކައި އެދުން ޖެހުނީ ކޮން ފަރާތަކުން، ނުވަތަ ކޮން ޑިޕާޓްމަންޓަކުން، ކޮން ފަރާތެއްގައި ނުވަތަ ކޮން ޑިޕާޓްމަންޓެއްގައިކަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އިން މި އިންކުއަރީއަށް ސާފު ކޮންފަރމްކޮށްދީފައެއް ނުވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ސިކިއުރިޓީގެ ބޭނުމަން ޖޭމަރ އަށް އެދުން ޖެހުނީ ސިކިއުރިޓީ ކޯޑިނޭޓަރ ކަމެއް، އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ކޮމާންޑަރ ކަމެއް ސާފެއް ނުވިއެވެ.

10.34 ސިކިއުރިޓީ ދުވަން ދިޔަ ގޮތާއި އެސް.އޯ.ޕީ.ގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮތްގޮތް

ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ސިކިއުރިޓީ ދީފައިވާ ގޮތް

10.34.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އޭރު ގޮތްގޮތުން ލިބިވަޑައިގަންނަވަމުންދިޔަ ބޮޑީގާޑު ގެފުޅުން، ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގައި ހިމެނޭ ސިކިއުރިޓީ އޮފިސަރުންގެ އަދަދު އޭރު ވަރަށްމަދުން އިތުރުކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

---

[266] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ 66 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

10.34.2 އެގޮތުން ނޮވެމްބަރު 1، 2018 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ރާއްޖެއަށް ވަޑައިގަތުމާއެކު އަރިހުގައި [redacted] ބޮޑީގާޑު ހަރަކާތްތެރިވެގެން ސެކިއުރިޓީ ދެމުން ގެންދިޔަ ނަމަވެސް، 2019 ވަނަ އަހަރު އެ އަރިހު [redacted] ބޮޑީގާޑުންނަށް ބަދަލުވެ އަދި ސެކިއުރިޓީ ކަވަރު އިތުރު ކުޑަކޮށްފައެވެ.

10.34.3 އޭގެ ފަހުން [redacted] ބޮޑީގާޑުންނަށް އަދި ލިބިވަޑައިގަންނަވަމުންދިޔަ ޕްރޮޓެކްޝަންބަލައި އެ އަދަދު ފަހުން ވަނީ [redacted] ބޮޑީގާޑުންނަށް އިތުރުކޮށްފައެވެ.

10.34.4 މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވި ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ ބައެއް މެންބަރުން ހާމަކޮށްދެއްވާ ގޮތުގައި 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ރޯދަމަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ ވަރުގަދަކުރުމުގެ ގޮތުން ޚާއްޞަ ހިމާޔަތްދެއްވާ ޓީމުން މަސައްކަތްކުރަން ފެށިކަމާއި، ސެކިއުރިޓީ ހަރަކާތްތަކުން މަސައްކަތްކުރަން ފެށި ކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް "ސިވިއަރ" އަށް ބަދަލުކޮށްފައިވަނީ 29 އޮގަސްޓް 2020 ގައެވެ.

10.34.5 ނަމަވެސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް "ސިވިއަރ" އިން "ކްރިޓިކަލް" އަށް ބަދަލުކުރުމަށްފަހު، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ސެކިއުރިޓީ ދެމުން ދިޔަ ގޮތަށް އިތުރު ބަދަލެއް ގެނެސްފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

10.34.6 މިކަން، މި އިންކުއަރީއަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ހުށަހަޅައިދެއްވާ ލިޔެކިޔުންތަކުންނާއި، އެމަނިކުފާނުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ ބޮޑުން ދެއްވާފައިވާ މަޢުލޫމާތުން ސާފުކޮށް އެނގެއެވެ.

10.34.7 ތްރެޓް ލެވަލްއަށް އަންނަ ބަދަލުތަކާ ގުޅިގެން ސެކިއުރިޓީ ދިނުމުގައި ބަދަލުތަކެއް ގެންނަންޖެހޭކަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މި އިންކުއަރީއަށް ދީފައިވާ މައުލޫމާތުން އެނގެއެވެ.[267] އެގޮތުން، ތްރެޓް ލެވަލް "ކްރިޓިކަލް" އަށް ބަދަލުވުމުން ދެވޭ "ހައި" ލެވެލް ސެކިއުރިޓީ އާއި ތްރެޓް ލެވެލް "ސިވިއަރ" ގައި ދޭ "ހައި" ލެވެލް ސެކިއުރިޓީގައި ތަފާތުތަކެއް ހުންނަކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

10.34.8 ތްރެޓް ލެވެލް "ކްރިޓިކަލް" ގައި ދޭ "ހައި" ލެވެލް ސެކިއުރިޓީގައި މައިގަނޑު 8 ކަމެއް ހިމެނޭއިރު، އޭގެ ތެރެއިން ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތައް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން އަމަލުކޮށްފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

1. ކާރުކޮޅަށް އަރާވަޑައިގެންނާ އަދި ފައިބައިވަޑައިގެންނާ (އެމްބަސިން/ޑީބަސިން) ޕޮއިންޓްގެ ސެކިއުރިޓީ ބެލެހެއްޓުމުގައި ސަޕޯޓުކުރާ އެކްޓިވިޓީއެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް ފާހަގަކުރެވިފައެއް ބަލަންޖެހޭކަމާއި، އަދި ހާލަތަށް ބަލައި ޓްރެފިކް ބެލެހެއްޓުމަށް ފުލުހުންގެ އެހީތެރިކަން ހޯދަންޖެހޭނަމަ، ފުލުހުން ހަމަޖައްސަންޖެހޭކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮތްނަމަވެސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާދީފައިވެސް އެކަންނުކޮށް ދޫކޮށްލާފައިވާކަން ގޮތް ކައިރިން ކޮންމެ ދުވަހަކު ކާރުކޮޅަށް އަރާވަޑައިގެންނާ ފައިބައިވަޑައިގެންކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

2. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް މޭ 6، ދުވަހު ދިން ހަމަލާ ދީފައިވާ އައި.އީ.ޑީ. އެއް ހަރުކޮށް ގަޑިއިރު 24 ގަޑިއިރުން ފުރަ [illegible]

---

[267] އިސްވެ ދެންނެވުނު ލޮގްބުކް ނަންބަރު 244

ފުލުހުންގެ [illegible] [illegible] ކަމާއި، ފުލުހުންގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ބެލެހެއްޓުމަށް [illegible]، [illegible] [illegible] އެ ސަރަހައްދުގައި [illegible] [illegible] ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

3. ދިރިއުޅުއްވާ ގެކޮޅުގައި ސެކިއުރިޓީ ޤާއިމުކުރަންޖެހޭނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. ގެއެއްގެ ސެކިއުރިޓީ ބެލެހެއްޓުމަކީ، ގޭގެ އެތެރެއާއި، ބޭރާއި، ގެ ވަށައިގެން ގޭގެ ޕެރިމީޓަރގެ ސެކިއުރިޓީ ބެލެހެއްޓުން ކަމަށްވާއިރު،[268] އެ ގޭގެ ސެކިއުރިޓީ [illegible] ބަލަހައްޓާފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި ގޭގެ ބޭރުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

i. ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދު ގެކޮޅުގައި ވަޑައިގެން ނުއުޅުއްވާ ގަޑިތަކުގައި ގެކޮޅުގެ ސެކިއުރިޓީ ބަލަހައްޓަމުން ނުދާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

ii. އެޑްވާންސް ޓީމުން ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދު އަނބުރާ ގެކޮޅަށް ވަޑައިގަންނަވާއިރު، ގެކޮޅު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އިން [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

---

[268] Basic Tactics on VIP Protection - the United Nations 1st edition 2015, http://dag.un.org

iii. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ގޭޓުގައި ވަޑައިގެން އުޅުއްވާ ގަޑިތަކުގައިވެސް އަދި ނުއުޅުއްވާއިރުވެސް، ގޭޓުގެ ބޭރާއި ގޭޓުގެ ޕެރިމީޓަރުގެ ސެކިއުރިޓީ ނުބަލަހައްޓާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

iv. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާ ދޭން ބޮއްވާލި ސައިކަލު ނީލޯފަރު ހިނގުމާ މަޖީދީމަގު ގުޅޭ ކަންމަތީގައި ޕާކްކޮށްފައިވަނީ މޭ 5، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ 8:01 ހާކަންހާއިރުކަމަށް ވިއިރު، އެރޭގެ 8:30 ގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ގޭޓުން ނިކުމެ ވަޑައިގެންނެވިއިރާއި، އެނބުރި ގޭޓަށް ވަޑައިގެންނެވިއިރާއި، ޖެހިގެން އައި މޭ 6 ވަނަ ދުވަހުގެ ހެނދުނު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށް ވަޑައިގެންނެވި އިރާއި، އަދި އެނބުރި ގެއަށް ވަޑައިގެންނެވި އިރުވެސް އެ ސައިކަލު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ކާރުކޮޅަށް އަރާވަޑައިގެންނެވި އަދި ފައިބާވަޑައިގެންނެވި ތަނުގައި ޕާކްކޮށްފައި ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

v. އަދި ބުނެވިދިޔަ ވަގުތުތަކަކީ، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ގޭޓުގައި ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުން ސެކިއުރިޓީ ބަލަހައްޓަމުން ދިޔަ ގަޑިތަކެއްކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

vi. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާ ދޭން ބޮއްވާލި ސައިކަލު، ނީލޯފަރު ހިނގުމާ މަޖީދީމަގާ ގުޅޭ ކަންމަތީގައި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ޕާކްކޮށްފައި ހުރި ތަނަކީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އާންމުކޮށް

ގެއިން ނުކުމެވަޑައިގެން ކާރުކޮޅަށް އަރާވަޑައިގަންނަވާ ފެނިއްޖެކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ.

4. ލިބެންހުރި ވަސީލަތްތަކާއި އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތަށް ބިނާކޮށް 'އިލެކްޓްރޯނިކް ކައުންޓަރ ވަސީލަތްތައް' ބޭނުންކުރުމަށް އުސޫލުގައި ބުނެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް މޭ 6، 2021 ދުވަހު ހަމަލާދީފައިވަނީ ސައިކަލެއްގައި އައި.އީ.ޑީ. އެއް ހަރުކޮށް ރިމޯޓުކޮން ޓްރޯލްކޮށްގެން ކަމަށްވާއިރު، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އިން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާ އެއްގޮތަށް އެމްއެންޑީއެފްއިން އަމަލުކުރިނަމަ، ޖޭމަރ ފަދަ އާލާތް ބޭނުންކުރުމުން ރިމޯޓު ޓްރިގަރ ކުރުން 'ބްލޮކް' ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އޮންނާނެއެވެ. އަދި، މިފަދައިން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ފަރާތުން މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ދެއްވި ސްޕެޝަލިސްޓުންނާއި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ފަރާތުން މިއިންކުއަރީއަށް ދެއްވި ބަޔާނުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ.

5. މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ހަމަލާ ދިނުމުގެ ކުރިން ޑީ.އައި.އެސް. އިން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓްއެއް އެންމެ ފަހުން އެސް.ޕީ.ޖީ. ގެ ކޮމާންޑަރ ކާނަލް ނަސްރުﷲ އިބްރާހީމް މަޖިލީހަށް ލިބިފައިވަނީ މާރިޗު 3، 2021 ވަނަ ދުވަހު ގައެވެ.

6. އެ ރިޕޯޓުގައި، ފާހަގަ ކުރެވޭ ކަންކަމާއި، އަދި ލިބިފައިވާ މައުލޫމާތުތަކުގެ އަލީގައި އަވަސް ފިޔަވަޅުތަކެއް ނުވަތަ "ރެކޮމެންޑޭޝަން" ތަކެއް ފާހަގަކޮށްލަމެވެ. އެ ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކަކީ:

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

---

[269] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 37

7. އިސްވެ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ރެކޯޑްކޮށްފައިވިނަމަވެސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ސިކިއުރިޓީ ދިނުމުގައި ބައެއް ރެކޯޑްކުރެވުނު [illegible] އަމަލުކޮށްފައި ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. [redacted]

8. [redacted] ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިރިއުޅުއްވާ ގެކޮޅުގެ މަގު "ސްވީޕް" ކޮށްފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ސަބަބަކީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިރިއުޅުއްވާ ގޭގެ މަގު އެއްވެސް އިރެއްގައި ގާޑުކުރެވިފައި ނުވާއިރު އަދި ރަސްމީކޮށް ސްވީޕް ކުރިކަން ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް އެނގިފައިނުވާކަމަށް އެޓީމުން މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވެއެވެ.

9. މި އިންކުއަރީއަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް.ގެ އޮޕަރޭޝަންސް ކޮމާންޑަރ ބްރިގޭޑިއަރ ޖެނެރަލް މުޙައްމަދު ޝަރީފް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަމުން ވިދާޅުވެފައިވަނީ، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް.ގެ ވީ.އައި.ޕީ ޕްރޮޓެކްޝަން ސަރވިސްގައި ހަރުކަށިކޮށް ހުރި

[illegible]

[illegible] ކަމަށެވެ.[270]

10.35 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ސެކިއުރިޓީ ދިނުމުގައި ޕޮލިސް އިންޓެލިޖެންސުން އަމަލުކުރާ ގޮތް

10.35.1 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ [illegible]

އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު [illegible]

[illegible]

މަޢުލޫމާތު [illegible]

10.35.2 [redacted]

10.35.3 [redacted]

---

[270] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 81 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[redacted]

10.35.4 [redacted]

10.35.5 [redacted] [271]

---

[271] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓު ނަންބަރު 37

10.36 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު ދިނުން

10.36.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ސެކިއުރިޓީއާ ގުޅޭގޮތުން ލިބޭ މައުލޫމާތު ހިއްސާކުރަނީ އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ކޮމާންޑަރެވެ. އެސް.ޕީ.ޖީ. ކޮމާންޑަރު ގަވާއިދުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ޕީ.އެސް.އޯ އިންނަން މައުލޫމާތު ދޭކަން އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ލީޑަރޝިޕްގެ ފަރާތުންނާއި ޕީ.އެސް.އޯ އިން މި އިންކުއަރީއަށް ދެއްވި މައުލޫމާތުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.36.2 އެގޮތުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އަބަދުވެސް ވަރަށް ކްލޯސް އޮންނަކަމާއި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ރައްކާތެރިކަން ދިނުމަށް އަބަދުވެސް ސަލާމަތުވުމަށް އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ކޮމާންޑަރު [illegible] މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ.

10.36.3 ނަމަވެސް، އެ ދެއްވާ މައުލޫމާތުގެ ތެރޭގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހުރި ތްރެޓްތަކުގެ ބޮޑުމިން [illegible] ހިމެނެއެވެ. މިސާލަކަށް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް "ސިވިއަރ" އިން "ކްރިޓިކަލް" އަށް ބަދަލުވިކަން، މާރިޗު 3، 2021 ވަނަ ދުވަހު، އެސް.ޕީ.ޖީ އަށް އެންގިކަމުގައިވިޔަސް، އެވަގުތު [illegible] ބަދަލު އައިކަމާއި، އެ ބަދަލު ގެނައި ސަބަބެއް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް މި އިންކުއަރީއަށް ސާފުކުރެވުނުގޮތުން ބުނެދީފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި، [illegible] ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް އެނގިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

10.36.4 ސިކިއުރިޓީ ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތަކާ ގުޅުންހުރި މިފަދަ މުހިންމު މައުލޫމާތު ހިއްސާކުރުން ކޮންމެ ވަގުތެއްގައިވެސް ހަމަލާއެއް ދިމާވުމުގެ އޮތް މިންވަރު ސިކިއުރިޓީ ޓީމަށް ވަޒަން ކުރެވިފައި ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެނެވެ.

10.36.5 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އަބަދުވެސް ތްރެޓް އޮންނަކަމަށް ބުނެ، އަދި އެންމެ މަތީ ދަރަޖައިގެ ސިކިއުރިޓީ ދޭން ތަކުރާރުކޮށް ބަޔާން [illegible] ނަމަވެސް [illegible] ދިނުމުގެ ބިރުވެރިކަން އިތުރުވެފައިވާކަން އެއީ ހަމަލާއެއް ދިނުމުގެ އަޖުލުގައި، އަދި ހަމަލާއެއް ދިނުމުގެ [illegible] ހުރި ބަޔަކު [illegible] ބިނާކޮށް [illegible] އޮތުމަކީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށް ނުދިނުން އެއް ސަބަބުކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.36.6 ޕީ.އައި.އެސް އިން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ "ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް" ރިޕޯޓުގައި ރެކޮމެންޑޭޝަންތައް ހިފައި ވިސްނަވަން، އެ ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކުގެ މައުލޫމާތު ކޮޕީއެއް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ދީފައި ނުވާކަން މި އިންކުއަރީއަށް ވަނީ ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

10.36.7 އެ ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކަށް ހަމަލާއަށް [illegible]، ނަމަވެސް ހަމަލާގެ ފުރުޞަތު [illegible] އިސްލާހުކުރަން [illegible] ކޮށްފައިވާ ގޮތުން ކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތުދީފައެވެ. ކޮޕީއެއް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގައި އެންމެ ގާތުން މަސައްކަތްކުރާ ކުއްލިޔާތު ފަރާތްތަކަށް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ހުރި ނުރައްކާތަކުގެ ފުރިހަމަ މަޢުލޫމާތު އެ ޓީމަށް އެނގެން ނެތް ކަމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

10.36.8 އަދި ހަމަ އެހެންމެ، "އޮޕަރޭޝަނަލް އިންޓެލިޖެންސް" ގެ މަޢުލޫމާތުތަކުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމު ލިބުމުން ނުދާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިސާލަކަށް، ސިޕޯޓަރު ހިނގުމުން ސައިކަލުތަކުގައި ހުސްކުރަން އުޅުނު ސަބަބު ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމު ސާފުވެފައި ނުވާކަން މަތިގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާނެއެވެ.

10.36.9 އެގޮތުން، ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމު ފޯމުލަކުރެވިފައި އޮތީ ސިޕޯޓަރު ހިނގުން ހުސްކުރަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މަސައްކަތްކުރި ސަރަޙައްދު ކާރުކުރާ މަގުން ނުވެއްދުމުގެ އިތުރުން، އެ ޓީމު އަބަދުގައި ސައިކަލްތަކުގައި ހުރުމުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދަތުރު ކުރާއިރު ގެންގުޅުނު ޕްރޮސެޝަނުގައި އެ ކާރުގައި ނުގެންގުޅުއްވިކަމަށެވެ.

10.36.10 ނަމަވެސް، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ލޮޖިސްޓިކްސް ޑިޕާޓްމަންޓުން އެ ކާރު ހުސްކުރަން ނިސްބަތް ސަލާމަތީ ސައިކަލްތަކުގައި އެއްކޮށް ހަރުކަށިގޮތް ޕްރޮޓޮކޯލުގެ އިރުޝާދު އާއްމު، އެ ފުރުޞަތު ހަނިކުރުމުގެ ގޮތުން ކަމަށެވެ. މިފަދަ މުހިންމު "އޮޕަރޭޝަނަލް އިންޓެލިޖެންސް" މަޢުލޫމާތު ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމު ނުލިބުމަކީ، އެދިޔުން ދުވަހުން ދުވަހަށް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ހިމާޔަތް ކުރުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ހުރި ބޮޑު ހުރަހެއް ކަމާއި އަދި އެއީ ގެނެސްދޭނެ ހުރި ކަންބޮޑުވުމެއް ކަމުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

11. ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

(ހ) އިންޓެލިޖެންސާ ގުޅުންހުރި ކަންތައްތައް

11.1 މޭ 6، 2021 ދުވަހު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ހަމަލާއާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސްތައް

11.1.1 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަހާރަކޮށްލަން އައި.އީ.ޑީ އެއް ގޮއްވާލި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް އެފަދަ ހަމަލާއެއް ދިމާވާނެކަމުގެ އެއްވެސް އިންޓެލިޖެންސެއް ނުލިބިކަމަށް މި އިންކުއަޔަރީއަށް ގަބޫލުކުރެވެއެވެ.

11.1.2 މި އިންކުއަޔަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެމުން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އަވަހާރަކޮށްގެން ދިން ހަމަލާއާ ގުޅޭ "ސްޕެސިފިކް" މަޢުލޫމާތެއް ނުވަތަ އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތެއް އެ މުއައްސަސާއަށް ލިބިފައިނުވާކަމަށެވެ.

11.1.3 މަތީގައި އެހެން ބުނެފައި އޮތްނަމަވެސް، ދުނިޔޭގެ އެކިތަންތަނުގައި އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާތަކަށް އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް ނުލިބި، އަދި [illegible] ބައެއްކަހަލަ މަޢުލޫމާތު ނުވަތަ "އިންޓެލިޖެންސް" ލިބިގެންވެސް ހަމަލާ [illegible] ދުނިޔޭގެ އެއްވެސް ތަނެއްގައި ދެ ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއަކީ މަދު ފަހަރެއްގައި މެނުވީ "ސްޕެސިފިކް" އިންޓެލިޖެންސް ލިބޭ ޙާލަތްތަކެއް [illegible] މިފަދަ ހަމަލާތަކުގެ ކުރިން [illegible] މި އިންކުއަޔަރީން [illegible] އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އާއި ފުލުހުންގެ ވެރިންނާއި އަދި އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ހޯދި އިންޓެލިޖެންސާއި [illegible] މިއެވެ.

11.1.4 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަކީ އަބަދުވެސް ތްރެޓް އޮތް ފަރާތެއްކަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އަމިއްލަ އެސެސްމަންޓްތަކުން ނިންމާފައިވާއިރު، އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް "ސަބްސްޓެންޝަލް" އިން "ސިވިއަރ" އިން އަދި އެއަށްވުރެ "ކްރިޓިކަލް" އަށް މަތިކުރި ފަހުންވެސް އިންޓެލިޖެންސުން ބަލަންޖެހުން މަޢުލޫމާތުތަކެއް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ލިބިފައިވެއެވެ

11.1.5 ލިބޭ ވަކި އެއް މަޢުލޫމާތަކުން ފުރިހަމަ މަންޒަރު ދެނެގަތުމަކީ ނާދިރުކަމެކެވެ. ނަމަވެސް، ހަމަލާއާ ދިމާވުމުގެ އިޙުތިމާލު އޮތްކަން ދެނެގަނެވޭނީ ލިބޭ އަދި ކުރިން އެކިފަހަރުމަތިން ލިބިފައިހުރި، އެފަދަ މަޢުލޫމާތުތަކާ ގުޅުވައިގެން ހަމަ އެނަލިސިސްގެ މަސައްކަތް ބޭނުންވެއެވެ. އަދި، މިފަދަ އެނަލިސިސް ކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަމަ އެކަނި މިހާރު ލިބޭ މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމުގެ އިތުރުން، ކޮމިޝަނަށް ހާމަވާގޮތުގައި "އިންޓެލިޖެންސް އެނަލިސިސް ޔުނިޓް" ނުވަތަ ސްޓްރެޓެޖިކް ބޭނުން ކޮށްގެން ކުރާ މަސައްކަތެކެވެ.

11.1.6 މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ އިސްވެރިއަކު މި އިންކުއަޔަރީއަށް މަޢުލޫމާތުދެއްވަމުން ވިދާޅުވެފައިވަނީ "..... [illegible] ޑިޕާޓްމަންޓް ..... އެއްވެސް އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާއަކަށް ނޫނީ ވެސް މިފަދަ ކަމެއް ހިނގާނެ އެނގިފައެއް ނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ސްކްރޫޓިނީ އިންކުއަޔަރީ ހިނގާ، މި ހަމަލާއާ ގުޅިގެން މި ހިނގާ އިންކުއަޔަރީގެ ދުވަސްވަމުން ދަންނަވާ، އަޅުގަނޑަކަށް މިހާރު އެނގޭ އެއްޗަކީ، ކޮންމެވެސް އެއް ހިސާބަކުން އެނގިފައި މިއޮތީ. މިއީ ނޫނީ ހިނގާފައި އޮތް ކަމެއް ނޫން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ކޮންމެވެސް އެއް ބުރަކަށް މިފަދަ ކަމެއް ހިނގައިދާނެކަމުގެ ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ އިންފޮމޭޝަނެއް ކޮންމެވެސް

ބޭފުޅުންނަށް ކުރި ބައިގައި ލިބިވަޑައިގެން އޮތް ހިނގާފައިވާ ހަމަލާއެއްމި..."[272]

މިހެންނެވެ.

> "މިއީ ނާޝީދު ހިނގާފައި އޮތް ކަމެއް ނޫން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ."
>
> މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ އިސްވެރިއެއް

11.1.7 މި އިންކުއަރީއަށް ހޯދުނު މައުލޫމާތުތަކުގެ އަލީގައި، މި އިންކުއަރީއަށް ޘާބިތު ކުރެވުނީ މޭ 6، 2021 ގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ހަމަލާ ދެނެގަނެވޭނެ މިންވަރަށް، "އިންޓެލިޖެންސް" ނުވަތަ "ފްލެގް" ވާންޖެހޭ ޒާތުގެ މައުލޫމާތުތަކެއް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ލިބިފައި ހުރިކަމަށެވެ. އެގޮތުން، "ފްލެގް" ވާންޖެހޭ ކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

1. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ބަޔަކު ފާރަލާކަމުގެ މައުލޫމާތު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ލިބިފައިވުން.

    i. އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ލިބިފައިހުރި މައުލޫމާތަށް ބަލާއިރު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ބަޔަކު ފާރަލާކަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ވަނީ އެނގިފައެވެ. އަދި މިއިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތުދިން ޖީ.އައި.އެސް ގެ ޕާރިޓުންގެ ބަޔާނާއި، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ފާރަވެރިވާ ލިޔެކިޔުމުން މިކަން

---

[272] އިސްވެ ދެންނެވުނު ވިޓްނަސް ނަންބަރު 94

ކަނަވަރުވެއެވެ. އަދި، މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަމުން ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް ވިދާޅުވެފައިވަނީ "ޚާއްސަ ގޮތެއްގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ނުރައްކަލުގެ މަޢުލޫމާތެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބުނީ، ވަޒަންކުރެވޭ ތަންތަން ބޮޑުކަމުގެ މަޢުލޫމާތެއް ލިބުނީ"[273] މިހެންނެވެ.

ii. އެގޮތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައި ލެވެލް ޓާގެޓަކަށް ހަމަލާ ދިނުމަށް ރާވަމުންދާކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ޑިސެންބަރު 22، 2020 ވަނަ ދުވަހު ލިބިފައިވާކަމަށާއި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ފަރާތްތަކުން ސަރވައިލަންސްކުރަމުން ދާކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.[274] އެއީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް ކެޓަގަރައިޒްކޮށްފައި އޮތީ "ސިވިއަރ" ގައެވެ.

iii. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ފަރާތްތަކުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ދުޝްމަނުކަމާއި ބޮޑުކަމާއި އެމަނިކުފާނުގެ ސިޔާސީ ޙަރަކާތް އެކްސްޓްރިމިސްޓުންގެ ނަފްރަތު ދެއްކުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާކަމަށް

---

[273] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 220

[274] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/2021/659 (25 ޖޫން 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު [redacted] (23 ޖޫން 2021) ރިޕޯޓް

އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ހަދާފައިވާ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓް[275] ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

iv. ލޯކަލް ކައުންސިލް އިލެކްޝަން ދިވެހިރައްޔިތުންގެ ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީއިން ހުޅުމާލޭ ދާއިރާއަށް ކުރިމަތިލާފައިވާ ކެންޑިޑޭޓް ރިޔާން ޖަރީރުގެ ކެމްޕޭން ޖަގަހަ ހުޅުވުމަށް މާރިޗު 12، 2021 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވި ރަސްމިއްޔާތުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވިއިރު، ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރަށް ތާއީދުކުރާ ބައެއްކަމަށް ބެލެވޭ ބައެއް އެތަނުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ޖަހާލަން ދިޔަކަން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ މެންބަރުންނަށް ފާހަގަކުރެވުނުކަމުގެ މައުލޫމާތު އެފްބީއައިން މި އިންކުއަރީއަށް ވަނީ ދީފައިވެއެވެ.[276] އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކޯޑް ގޮތަށް އޮތީ "ކާރިޕަކް" ގައެވެ.

v. މިހަމަލާ އާންމުކޮށް ފުރަތަމަ މައިގަނޑު ދެ ސަބަބަކަށްޓަކައި ކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ދެއްވި ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ. ފުރަތަމަ ސަބަބަކީ މިހާރުގެ މަސައްކަތާ ގުޅިގެން، މިސާލަކަށް އޭނާ ކުރާ ވިޔަފާރިއަކާ ގުޅިގެން ނުވަތަ ސިޔާސީ ގޮތުން ބައްދަލުކުރާ ބައެއް ހުރުމަތަށް ކަންކަމުގެ ޖާސޫސް ކުރުމެވެ. ދެވަނަ ސަބަބަކީ މިހަމަލާ

---

[275] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓޭޖް ނަންބަރު 37

[276] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 75 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

ހަމަލާއެއް ދިނުމަށް ތައްޔާރުވުމަށްޓަކައި އޭނާގެ މޫވްމަންޓުތައް ނުވަތަ ހަރަކާތްތައް ބެލުމަށްޓަކައި ފާރަލުމެވެ.[277]

vi. މަތީގައި ފާރަވެރިކޮށްފައިވާ، ޗިހަކަން ފާރަލާފައިން ސަބަބުތަކަކަށް ބަލާއިރު، ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދަށް ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ބައެއް ފަރާތްތަކުން ސަބަބަކަށްވާނީ ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާއެއް ދިނުމަށް ބައްޓަންކުރެވުނެވެ. އަދި އެކަން އެގޮތަށް ފާހަގަކޮށް، އެމް.އެން.ޑީ.އެފްގެ "ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް" ރިޕޯޓު[278] ގައި "ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާއެއްދިނީ އެމަނިކުފާނު އަވަހާރަކޮށްލުމުގެ 'އިންޖެކްޝަން' ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ދީނީ ހަރުކަށި ފަރާތްތަކެއް ގެންގުޅޭކަމުގެ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ." ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

vii. މިކަން ހަމަލާއެއް ދިނުމަށް ފުރިހަމަ ތަންޖެހޭނީ [illegible] ކަމެއް ކަމަށާއި ފުރަތަމަ ކަމަކީ ހަމަލާއެއް ދިނުމުގެ މޮޓިވް ނުވަތަ ނިޔަތް އޮތުންކަމާއި ދެވަނަ ކަމަކީ ހަމަލާއެއް ދިނުމުގެ ކެޕޭސިޓީ ނުވަތަ ޤާބިލުކަން ހުރުންކަމާއި ތިންވަނަ ކަމަކީ ހަމަލާ ދޭނެ މީހާއަށް އެކްސެސް ނުވަތަ ހަމަލާ ދިނުމަށް ހަމަލާ ދޭނެމީހާއަށް ވާސިލުވުން ގޮތެއް އޮތުންކަން ފާހަގަ [illegible] މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ.[279]

---

[277] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 31 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

[278] [illegible] ދެންނެވުން [illegible] ނަންބަރު 37

[279] [illegible] ދެންނެވުން [illegible] ނަންބަރު 94

viii. އަދި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަލާމަތީ ކަންތައްތައް ގޮސްފައި އޮތް ހިސާބުން، އާންމުކޮށް ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާ ދީފާނެ ބައެއްގެ އޮންނަން "އިންޓެންޝަން"، "ކެޕޭސިޓީ" އަދި "އޮޕޮޗުނިޓީ" ގެ ތެރެއިން އިންޓެންޝަން އަދި ކެޕޭސިޓީ ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ މީހުންގެ ކިބައިގައި ހުރިކަމީ ހާލަތު ނާޒުކުކުރުވާ މިންވަރަށް ތަރައްގީވެފައިވާކަމަށް، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް[280] އާއި ފުލުހުން[281] އިއްތިފާގުވެއެވެ. ވީމާ، މިހާރަށް ހަމަލާއެއް ދިނުމަށް އެފަދަ ބައެއް ބޭނުންވާ ހަމައެކަނި އެކަށީގެންވެއެވެ.

ix. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް "ސިވިއަރ" އަށް އަދި އެއަށް ފަހު "ކްރިޓިކަލް" އަށް ބަދަލުކޮށްފައި ވިއިރު، އަދި "ސިވިއަރ" ގެ މާނައަކީ ހަމަލާއެއް ދިނުމަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް އެކަށީގެންވާ ކަމެއްކަމާއި، "ކްރިޓިކަލް" އަކީ ވަރަށް އަވަހަށް ހަމަލާއެއް ދީފާނެކަމަށް ބެލެވޭ ހާލަތަކަށް ވިއިރު، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ބަލާ ފާހަގަ ކުރެވުނު، އެބަޔަކު ހުރިމަން ދެކެވޭ އަރައިދިރުމަށް ދިޔުން އެފަދަ ހަމަލާއެއް ދީފާނެ ބަޔަކު ދެނެގަތުމަށް މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދާކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ހަމަލާއެއް ދިނުން ހުއްޓުވުމަށް ކުރަން ޖެހޭ އެންމެ މުހިންމު މަސައްކަތަކީ، އެފަދަ ހަމަލާއެއް އަމާޒުކުރެވޭ މީހާ ހަމައެކަނި ވާސިލުވުމުގެ ގޮތްތަކަށް ހުރަސްއެޅުން ނުވަތަ ހަމަލާއެއް ދިނުމަށް

---

[280] އިސްތިފް ދޯންނުވުން ފުޓޭޖް ނަންބަރު 22

[281] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 55 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

ބޭނުންވާ ތަނެއްގައި އެއްކޮށް ބޭއްވުމުގެ އެކްސެސް ހުއްޓުވުމަށް ހުރަސްއެޅޭ ގޮތުގައި ހާދިސާއިންނާކަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެ.

.2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ފޮރެންސިކް އެސެސްމަންޓާ ގުޅިގެން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

.i ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ފޮރެންސިކް ޑޭޓާ ކްރިޓިކަލްއަން ބަދަލުކުރި އެސެސްމަންޓްގެ އެއް ނަންބަރެއް ދީ، ދެ ގޮތަކަށް ލިޔުމުގައި އޮތް އެއް ރިޕޯޓް އޮތްކަން މި އިންކުއަރީއަށް ވަނީ ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އެ ދެ ރިޕޯޓަކީ ފޮރެންސިކް އެސެސްމަންޓް ނަންބަރު [redacted]-2021-0010(ފެބްރުއަރީ 25، 2021)[282] ރިޕޯޓާއި ފޮރެންސިކް އެސެސްމަންޓް ނަންބަރު [redacted]-2021-0010 (މާރިޗު 3، 2021)[283] ރިޕޯޓެވެ.

.ii ހަވާލާދިނުމުން ދެ ރިޕޯޓަކީ އެއް ރިފަރެންސް ނަންބަރެއް ދީ، ދެ ތާރީޚެއް ޖަހާފައިވާ، އަދި ފަރަގުތަކެއްހުރި ދެ ރިޕޯޓެވެ. މި ދެ ރިޕޯޓުގެ ތެރެއިން ފޮރެންސިކް އެސެސްމަންޓް ނަންބަރު [redacted]-2021-0010 (ފެބްރުއަރީ 25، 2021) ރިޕޯޓަކީ މި އިންކުއަރީން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ފޮރެންސިކް އެސެސްމަންޓް ހޯދުމަށް ލިޔުމުން އެދުމުން،

---

[282] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/57/2021/44 (30 މޭ 2021) ސިޓީއާއެކު ހުށަހަޅާފައިވާ ރައީސް ނަޝީދުގެ ފޮރެންސިކް އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓް

[283] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 91 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި ކަނަލް ނަސްރުﷲ އިބްރާހީމް މަޖީދު ހުށަހެޅި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ފޮރެންސިކް އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓް

މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/57/2021/44 (30 މޭ 2021) ސިޓީއާއެކު މި އިންކުއަރީއަށް ފޮނުވި ޖެހިއްޖެއެވެ. އަދި، ޕޮލިސް އިންވެސްޓިގޭޝަން ނަންބަރު-[redacted]-2021-0010 (މާރިޗު 3، 2021) ރިޕޯޓަކީ މި އިންކުއަރީއަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ކޮމާންޑަރުގެ އަމުރުފުޅުން މިއިންކުއަރީގެ ބޭނުންވަނީ ހުރުން ޖެހިއްޖެއެވެ.

iii. މިގޮތުން، ދެ ރިޕޯޓުގެ އޮރިޖިނަލް މި އިންކުއަރީއަށް ފޮނުއްވާފައިވާ ކަމެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެކަމުގެ ތަފްސީލު މި ރިޕޯޓުގެ އެހެން ބައެއްގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.[284]

iv. ޕޮލިސް އިންވެސްޓިގޭޝަން ނަންބަރު [redacted]-2021-0010 ގެ ފެބުރުއަރީ 25، 2021 އަދި މާރިޗު 3، 2021 ރިޕޯޓުގައިވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ބަދަލު ޖާރީވުމުގެ އިތުރުން ހަމަލާއެއް ދިނުމަށް "ޑްރޯން" ވާ ކަންތައްތަކެއް ހިނގަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަދި އެނގިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

v. އެގޮތުން، ފުލުހުންގެ ކަމުގެ ގޮތުގައި ޕޮލިސް އިންވެސްޓިގޭޝަންގެ ދެ ރިޕޯޓު[285] ގައިވެސް ދިނީ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ބައެއް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސިކިއުރިޓީ އޮފިސަރުންގެ އެސްކޯޓުކުރާގެ މަޢުލޫމާތު

---

[284] މި ރިޕޯޓުގެ 11.4 ވަނަ ސެކްޝަނުގެ ދަށުން ތަފްސީލުކުރެވިފައިވާ ބައްލަވާ

[285] ޕޮލިސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު [redacted]-2021-0010 ގެ 25 ފެބްރުއަރީ 2021 އަދި 3 މާރިޗު 2021 ގެ ޕޮލިސް އިންވެސްޓިގޭޝަން ރިޕޯޓު

ލިބިފައިވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްދެއްވައިފައެވެ. އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ކޮމާންޑަރުން މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ގޮތުގައި ފެބްރުއަރީ 25، 2021 ގައި ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓް އެސް.ޕީ.ޖީ އަށް ލިބިފައިނުވެއެވެ.[286]

vi. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާއެއް ދިނުމަށް ކުރަހައި، ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ބައެއް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސިޔާސީ އިދިކޮޅު ބަލައި ދެނެގަތުމުގެ މަސައްކަތްކުރާ ސަބަބަށް ނުކުންނާނެއެވެ. އަދި، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ތަހުގީގުކުރި މި އިންކުއަރީގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އެއްވެސް ހަމަލާއެއް ދެން އަންނާނެ ސްޕެސިފިކް މައުލޫމާތެއް ލިބިފައި ނުވާކަމަށް ބުނެފައިވުމާ، މި އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓުގައި އެކަމަށް ބޮޑަށް އެއީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާއެއް ދޭން ބޭނުން ޖަމާއަތްތަކުން "ޖެނެރިކް" ވާނުވާ، އަދި "ޖެނެރިކް" ގޮތުގައި ކަމަށް ކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައެވެ.

vii. ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ހެދުމުގެ މަސައްކަތަކީ އެކަމުގެ ތަފްސީލާއި ތަޖުރިބާ ލިބިފައިވާ އިންޓެލިޖެންސް ކުރާ މަސައްކަތެކެވެ. އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ވަނީ ތަޖުރިބާކާރުން މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ދެއްވަމުން ވިދާޅުވެފައިވަނީ، އިންޓެލިޖެންސްގެ މަސައްކަތަކީ މިހާރު ތްރެޓް މިންވަރު ބެލުމުން އެކަނި ނޫންކަމާއި، އެހެންކަމުން ތްރެޓް ބެލުމާ ދެކެމެން ހަމަލާއެއް ދިޔުން ގޮތްތައް

---

[286] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 91 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

"ވިޝުއަލައިޒް ކޮށް، ހަމަލާއެއް ވިޔަސް ދޭނީ ކޮންކަހަލަ ކަމެއް ކޮންގެންހޯވެސް އަނަލިސްޓް އެސެސްކުރާނެކަމަށެވެ. އަދި އާންމު އުސޫލަކީ އެފަދަ ހަމަލާއެއް ދޭނީ ކޮންބައެއްގޯ އެސެސްކޮށް، އެމީހުންނާ ގުޅޭ އިތުރު މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް ރިކުއެސްޓް ފޯ އިންފޮމޭޝަން ލީޑަރޝިޕްއަށް ފޮނުވުންކަމަށެވެ.

viii. ޖީ.އައި.އެސް އިން ހަދައި، މި އިންކުއަރީއަށް ހިއްސާކޮށްފައިވާ ސްކެޗް އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓުގައި "ރިކޮމެންޑޭޝަންސް" ގެ ގޮތުގައި ކަންތައްތަކެއް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ރިކޮމެންޑޭޝަންސްގެ ގޮތުގައި ލިޔެފައި ހުރި ހަމަލާއެއް ދެވިދާނެ ގޮތްތައް ހަނިކުރުމަށް ނުވަތަ "ޕްރިވެންޓް އެޓޭކް ސިނާރިއޯސް މިޓިގޭޓް" ކުރުމަށް ކަރުދާސް ރިކޮމެންޑޭޝަންސް ކަމާ ކަންތައްތަކެކެވެ.

ix. ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދަށް ބަޔަކު ފާރަވެރިކަމުގެ އިތުރުން ހަމަލާއެއް ދިފާއުކަން 'ޑެކޯއި' އާ ކަންބޮޑުވާ ބޮޑުއިން ދުވަން ކަމެއްގެ ގޮތުގައި، ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދުގެ ބޮޑީ އެސެސްމަންޓް ނަންބަރު [redacted]-2021-0010 (ފެބްރުއަރީ 25، 2021) ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރެވޭ އެއް ރިކޮމެންޑޭޝަނަކީ ދަތުރުކުރުމުގެ ކުރިން، ކުރިބައިގައި މަގު އިމްޕްރޮވައިޒްޑް އެކްސްޕްލޯސިވް ޑިވައިސް (އައި.އީ.ޑީ) އަދި ވެހިކަލް ބޯން އިމްޕްރޮވައިޒްޑް އެކްސްޕްލޯސިވް ޑިވައިސް (ވީ.ބީ.އައި.އީ.ޑީ) އެއް ނެތްކަން ޔަގީންކޮށް، ސްވީޕަރ ކުރިން ވަރަށް މުހިންމުކަމަށް ލިޔެފައިވެއެވެ.

x. އިމްޕްރޮވައިސްޑް އެކްސްޕްލޯސިވް ޑިވައިސް (އައި.އީ.ޑީ) އަދި ވެހިކަލް ބޯން އިމްޕްރޮވައިސްޑް އެކްސްޕްލޯސިވް ޑިވައިސް (ވީ.ބީ.އައި.އީ.ޑީ) ގެ ވާހަކަ ބަޔާންކޮށް ސަލާމަތީ ގޮތުން ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅަން ރެކޮމެންޑް ކޮށްފައިވާ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ނަންބަރު [redacted]-2021-0010 (ފެބްރުއަރީ 25، 2021) ރިޕޯޓު މި އިންކުއަރީއަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތަށް ބަލާއިރު އެސް.ޕީ.ޖީ އަށް ލިބިފައެއްނުވެއެވެ.

xi. އެ ރިޕޯޓުގައި އިމްޕްރޮވައިސްޑް އެކްސްޕްލޯސިވް ޑިވައިސް (އައި.އީ.ޑީ) އަދި ވެހިކަލް ބޯން އިމްޕްރޮވައިސްޑް އެކްސްޕްލޯސިވް ޑިވައިސް (ވީ.ބީ.އައި.އީ.ޑީ) ގެ ވާހަކަ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަބަބާ ގުޅޭގޮތުން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ފަންނީ ތަޖްރިބާކާރުން މި އިންކުއަރީގައި ބުނެފައިވަނީ، އެގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަބަބީ ވެހިކަލް ބޯން އައި.އީ.ޑީ އެއް ވެހިކަލްއެއްގައި ހަރުކޮށްގެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސައިކަލެއްގައި އައި.އީ.ޑީ. އެއް ހަރުކޮށްގެން [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "ވީ.ބީ.އައި.އީ.ޑީ" [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސް މި އިންކުއަރީގައި ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، 7 މޭ 2021 ވަނަ

ދުވަހު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ބޭއްވި ޕްރެސް ކޮންފަރެންސްގައި ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްވެސް ސައިކޮލޮޖިކަލްގައި އެއްޗެއް ހަރުކަށިކަން ގޮއްވާލާފާނެކަމަށް ވިދާޅުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެގޮތުން ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް ވިދާޅުވީ[287]

> "...ބަރާބަރަށް އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތު ފޯރުވަމުން އަންނަނީ. އެއީ ތިބޭފުޅުން މިހާރު
> މިސާލަކަށް، ބަލައިލައްވާފިއްޔާސް އުނިޔަވާޖެއްގަނޑުވާން ސީދާ ސައިކޮލޮޖިކަލް ވާރަކަވާސް
> މިއީ ދައުލަތުގެ. ސައިކޮލޮޖިކަލީ އެއްބައި ބަޔަކުއިގެން ވިއްޔާ ގެއްލުވާލުމީ ...
> އެހެންވީމަ އެ ނުނިގުން ދައްކާ އެ އިންޓެލިޖެންސް ފޮރުވުމުން އިންޓެލިޖެންސް
> އިންފޯމޭޝަން ޝެއާރުކުރުމުގެ ދިރާސާ ހަމައެކަނި ހޯދުމަށް ބަޔަކު ކަސްޓަރަށް
> ދެއްކުން ކަމާބެހޭ ހުރި އެއީ..."
>
> ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް

xii. އަދި ހަމަލާދިނުމުގެ ތަރުތީބު އެކުލަވާލުމާއި ދާއިރާގެ ޒިންމާދާރުން ބޭނުންކުރި ސުވާލު ކުރުމުގައި ބަޔަކު ބުނި ފަރާތެއް ނެތް ކަމަށްވެސް ގާއިމުކުރި ޒިންމާދާރުން ހަމަޖެހުނު ދިރާސާގެ ފުރުސަތު ކުރިއަށްދާނެ ދިރާސާ ގެއްލުވާލުމުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

---

[287] މޭ 7، 2021 ގައި މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ފަރާތުން ބޭއްވި ނޫހުގެ ކޮންފަރެންސްގައި ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅު

xiii. އެހެންކަމުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އެއްޗެއް ގެއްލުވައިގެން ހަމަލާއެއް ދީފާނެކަން "ފްލޭގް" ވާ މިންވަރަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާކަމަށް ގަބޫލުކުރެވެއެވެ.

11.2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާއެއް ދީފާނެކަމާ ގުޅޭގޮތުން އެކިފަހަރުމަތިން ލިބިފައިވާ އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު

11.2.1 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ބަޔަކު ހަމަލާއެއް ދޭން ރާވާކަމުގެ "އިންޓެލިޖެންސް" ޚަބަރެއް ހުރުމުގެ އިތުރުން، އޭގެ ކުރީގައިވެސް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ބަޔަކު ހަމަލާ ދޭން އުޅެފައިވާކަމަށް އެކިފަހަރު މަތިން އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ލިބިފައެވެ. އެގޮތުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ރިސްކްރީގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތުތަކުގެ ތެރޭގައި ތިރީގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތައް ހިމެނެއެވެ.

(1) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ފާރަވުން

i. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު މިހާރު ދިރިއުޅުއްވި މ.ކެނެރީގެ ކައިރީގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ފާރަވުމަށް ބަހައްޓާ ތިބޭތަން ފާހަގަކުރެވިފައިވާތީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީން އެކަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް އަންގާފައިވާ ކަމަށާއި، ފުލުހުން ޑިއުޓީކޮށްދިން އެމީހުން އެތަނުން ދުރަށްލާފައިވާކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މަޢުލޫމާތުދީފައިވެއެވެ.

(2) އެކި ފަރާތްތަކުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަވަހާރަކޮށްފާނެކަމަށް ބުނެ ރޫމުންބަސް ދޫވުން

i. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ސެޕްޓެންބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އަންހެން ފަނޑިޔާރުން ޢައްޔަންކުރަން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ނިންމުމާއެކު އެ ނިންމުމާ އެއްބަސްނުވާ ވޯޓުދީ މަޖިލީސް މެންބަރުން މަރާލަން ކަމަށާއި، އޭގެ ތެރެއިން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދާއި ފުރަތަމަ ޓާގެޓް ކަމުގެ ތްރެޓް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ލިބިފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް "ސަބްސްޓޭންޝަލް" ކަމަށް ކަނޑައަޅައިފައެވެ.

ii. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ސެޕްޓެންބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު މަރާލަން ބަޔަކު ރާވަމުންދާކަމުގެ މައުލޫމާތު މާފުށީ ޖަލުގައިހުރި ހަރުކަށި ފިކުރުގެ މީހުންގެ ފަރާތުން ލިބިފައިވާކަމަށްބުން އަމިއްލަ ފަރުދަކު ކޮށްފައިވާ ޝިކާޔަތަކުން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް އެ މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ.

iii. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ އޮކްޓޫބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ބޮލަށް ވަޅިއެއް އަޅާ ލޭ ފުރާފައި ޖަހާފައި ހުރިގޮތަށް ހަދާފައިވާ ފޮޓޯއެއް "އަންހެނުން އަތުގައި ދަފި" ވިސްނުމުގައި ހިނގާ ޕޯސްޓް ޓްވިޓަރގައި ޝާއިޢުކޮށްފައިވާކަމުގެ މައުލޫމާތު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ލިބިފައިވެއެވެ.

iv. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ރޯދަ މަހުގެ ފަހު ދިހައެއްގައި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަމާޒުކޮށްގެން ރާވާކުރުމުގައި މައުލޫމާތު ލިބިގެން، ސެކިއުރިޓީ 'ހައި' ކުރިކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ.[288]

(3) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަމާޒުކޮށްގެން ފައިސާ ދީފައިވާކަން

i. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަމާޒުކޮށްގެން [redacted] އަށް ނިސްބަތްވާ މީހުން މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށާއި [redacted] ކިޔާ މީހަކަށް 5 މިލިއަން ރުފިޔާ ދީފައިވާކަމުގެ މައުލޫމާތު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ވަނީ ލިބިފައެވެ.

(4) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަމާޒުކޮށްގެން ހަތިޔާރާއި [illegible] ތަކެތި ހޯދާފައިވާކަން

i. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަމާޒުކޮށްގެން [redacted] ކިޔާ މީހަކާ "ޓާސްކް" ހަވާލުކުރުމާއެކު އެކަން ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ހަތިޔާރާއި [illegible] ތަކެތި [redacted] ހޯދައި ހަމަޖައްސާފައިވާކަމުގެ މައުލޫމާތު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ލިބިފައިވެއެވެ.

---

[288] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 75 އަދި 80 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

(5) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަމާޒުކޮށްގެން އާންމުކޮށް ގޮވާލައިފައިވާކަން

i. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުލައި މަހުގެ ތެރޭގައި [redacted] [redacted] ކޮންފަރެންސްގައި ވީޑިއޯއެއްގައިވާ ވާހަކަތަކުގެ ތެރޭގައި ހަމަލާތައް ދިނުމަށާއި ޖިހާދަށް ދިއުމަށް ގޮވާލައިފައެވެ. އަދި އެގޮތުން ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ފަރާތްތަކުން ޖާގަދެވޭތޯ ކަނޑައެޅުމުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި އެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް އަމާޒުކުރުމަށް ހިތްވަރުދީ [redacted] ވާހަކަދައްކަވައިފައިވާކަމުގެ މައުލޫމާތު ލިބި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ލިބިފައެވެ. އެ މައުލޫމާތު ލިބުމުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ ޓީމް ރިޕޯޓް ކުރަމުންދަނީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ ޓީމް "ސިލިއަރ" އަށް މަޢުލޫމްކުރިއެވެ.

11.3 މޭ 4، 2021 ވަނަ ދުވަހު ޑިފެންސް މިނިސްޓަރ އޮފްސްޓޭޓް ފާރިޔާ އަބްދުލްމުޙްސިނަށް ލިބިވަޑައިގެންނެވި މައުލޫމާތު ހިއްސާ ނުކުރެއްވުން

11.3.1 މޭ 3، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ ޢާންމުންގެ މީޑިއާގެ ފަރާތުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަމާޒުކޮށްގެން އެޖެންސީގެ މަޢުލޫމާތެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބަށް ލިބިފައިވާކަމުން އެ ވާހަކަ އެގޮތުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަރިހުގައި ދެންނެވިކަމާއި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ އިރުޝާދުއެއްގޮތަށް، މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް އޮފްސްޓޭޓް ފާރިޔާ އަބްދުލްމުޙްސިނާ އެ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރެއްވުމަށް ހަމަ އެދި ޑިފެންސް އޮފްސްޓޭޓް ފާރިޔާ އަބްދުލްމުޙްސިނާ ގުޅުއްވިކަމާއި، ނަމަވެސް އެކަން ފޯނަކުން ޖަވާބު ނުދެއްވުމުގެ ސަބަބުން ނުގުޅުނުކަމާއި، ޖެހިގެން އައި ދުވަސްކަމަށްވާ މޭ 4، 2021 ވަނަ

ދުވަހުގެ ހެނދުނު ޑިފެންސް މިނިސްޓަރ އަލްއުސްތާޛާ މާރިޔާ އަޙްމަދު ދީދީ ގުޅުއްވިކަމަށް ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ދެއްވަމުން ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.[289]

11.3.2 އަދި، 4 މޭ 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ހެނދުނު ޑިފެންސް މިނިސްޓަރާ ވާހަކަދެއްކެވިކަމާއި، އެގޮތުން "އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދެއްވާފަދައިގެން ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ބަޔަކަށް ޗާލެންޖެއް ދިމާވޭ. މިހާރު އެ މީހުން އެ ޗާލެންޖު ނަގައިފިއެވެ. އަޅުގަނޑުގެ ރައްޓެހިންނަކީ މި މައުލޫމާތު ދިނީ. އަޅުގަނޑާ ބައްދަލުކުރައްވާފައިވާ މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ކައިރީ ދެއްކިއެވެ. އަދި އެމީހުން އެ ޗާލެންޖު ނެގި 3 މިނިޓަށް ތޭރަހަން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ. އަދި މިހާރު އާކަ ބުނި ގޮތުން އޮޅުމެއް ކުރާ ކަމެއް، އެ ގޮވާލުމުގެ ޢާދަޔާ ޚިލާފު ދިނުމުގެ ނުރައްކާތެރިކަން ކަމަށް" މިނިސްޓަރަށް ދެންނެވިކަމަށް މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ދެއްވަމުން ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

11.3.3 އަދި، މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވިދާޅުވިކަމަށް މިނިސްޓަރ އަލްއުސްތާޛާ މާރިޔާ އަޙްމަދު ދީދީ މި އިންކުއަރީގައި ވިދާޅުވެފައިވަނީ "އިލްޔާސް ލަބީބު ވިދާޅުވި، ތިން މިލިޔަން ޑޮލަރު ދީގެން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު މަރާލަން އެޓޭކަކުގެ ވާހަކައެއް ފިޔަވަން ކައިރިގައި މިހާރު ބުނޭ. ދެން އަޅުގަނޑު ދެންނެވި، ވައިސް ދީގެން މިހާރު ގެންގުޅޭ ޕާޓީ ކުރަނީ. އަހަރެމެންގެ، ފުލުހުންނާ މި ވާހަކަ ހިއްސާކުރައްވާށޭ. އެ ނަމްބަރު ވާ ގޮތެއްގައި ދައްކާލި ވާހަކައެއް ނޫން. ހަމަ ވަރަށް ސީރިއަސްކޮށް މިހާރު ވިދާޅުވީ ދެން ބޭއްވީ. ދެން މައުލޫމާތު ފުލުހުންނަށްވެސްދޭނަމޭ. އިލްޔާސް ވީނު ކަމެއް، އެ އެއްޗެހީގެ ވާހަކައެއް، މާލެއަށް ބޭނުން އަޅާކަމާ އެއްޗެހި ފުލުހުންނާއި ހިއްސާކުރަން އަޅުގަނޑު

---

[289] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 100 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

ދެންނެވީމަ ދެންނެވީ އެ ވާހަކައެން އާނ. ބަލާނަމާ ވިދާޅުވެފައި ބޭއްވި. އެކަމަކު ރައީސްއަން ބަލައްޓާ ވިދާޅުވި، އެންމެ ފަހުން ވެސް. އެއީ އަޅުގަނޑު ހަނދާން ހުންނަ ގޮތަކީ."[290] މިހެންނެވެ.

11.3.4 ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު، [illegible] މިނިސްޓަރުން، މޭ 4، 2021 ވަނަ ދުވަހު ގުޅުއްވައި ރައީސް ނަޝީދު އަވަހާރަކޮށްލަން 3 މިލިއަން ޑޮލަރު ދީގެން ބަޔަކު ރާވާ ކަމުގެ މަޢުލޫމާތު އެގޮތަށް ދެންނެވިކަމަށް، މި އިންޓަރވިއުގައި މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް މާރިޔާ އަޙްމަދު ދީދީ އާއި މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވަނީ ވިދާޅުވެފައެވެ. އަދި، މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް މާރިޔާ އަޙްމަދު ދީދީ އާއި މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު މި އިންޓަރވިއުއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވުމުގެ ކުރިން އެ މަޢުލޫމާތު މީޑިއާއަށް އާންމުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

11.3.5 މި އިންޓަރވިއުގައި މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް މާރިޔާ އަޙްމަދު ދީދީ ވިދާޅުވެފައިވަނީ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ފޯނުން މިނިސްޓަރ އަރިހު ދެންނެވި ވަގުތު މިނިސްޓަރ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އޮފީސް ވަޑައިގެން ބައްދަލު ކުރައްވާފައިވާކަމަށް ބަލަމެވެ. އަދި، ހަމަ އެހެންމެ ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްއާއި ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސްގެ އިތުރުން އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ކޮމާންޑަރާއި ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްގެ ކޮމާންޑަރު މި އިންޓަރވިއުގައި ބުނެފައިވަނީ އޭނާ އޮފީސް ފަރާތާ މިނިސްޓަރ އެ ފަރާތް ބައްދަލުކުރައްވާފައި ނުވާކަމަށެވެ.

11.3.6 މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ފޯނުން މިނިސްޓަރ އަރިހު ދެންނެވި ވަގުތު މިނިސްޓަރ އޮފީސް ވަޑައިގެން ބައްދަލުކުރައްވާ އެއް ސަރަހައްދަކުން މިނިސްޓަރ ވިދާޅުވި އެއީ

---

[290] ހިސާބު ދެންނެވުން [illegible] ނަންބަރު 103

"މައުލޫމާތު" ނޫން ކަމަށް ވާނީކަމަށެވެ. އެގޮތުން، މި އިންކުއަރީގައި މިނިސްޓަރ ވިދާޅުވެފައިވަނީ[291]

> "ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑަށް ވިޞުރީ ފޯނު ކޯލެއް. މައުލޫމާތެއް ނޫން. އެއީ މައުލޫމާތެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ބަލަނީ، މީހެއްގެ ނަމެއް ނުވަތަ ފޯނުކޯލެއްގެ ކަނޑައެޅުމެއް ގެނެސް އަޅުގަނޑަށް ޓެކްސްޓްކުރުމެއް ކަމަށް ވަންޏާ."
>
> މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް އަލްފާޟިލާ މާރިޔާ އަޙްމަދު ދީދީ

11.3.7 ނަމަވެސް މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ބަޔާންކުރެއްވި ކަމަށް މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް މާރިޔާ އަޙްމަދު ދީދީ ވިދާޅުވި ފަރާތަކީ ގުޅުން މައުލޫމާތުތަކަށް ކަމާއި، އެ މައުލޫމާތުތަކީ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކާ މިނިސްޓަރ ހަވާލުކުރެއްވި އެކަމާ ގުޅިގެން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ފިޔަވަޅު ތަކެއް އަޅަމުންދާކަން ފެނި ފާހަގަކުރެވުނުކަން މި އިންކުއަރީއަށް ޝަހާދަތްދެއްވައެވެ.

11.3.8 އެ މައުލޫމާތު ލިބުނުއިރު ބައެއް ފުރުސަތުގައި ނަޝީދުގެ ލޮކޭޝަން ޓްރެކް ކުރަނީ "ކޮރިލޭޓް" ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައެވެ. އަދި "ކޮރިލޭޓް" އަކީ ވަރަށް އަވަހަށް ހަމަޖެއްސި ދިފާޢުކުރަން ބޭނުން ކަމަކީ، ހަގީ މާނައަކީ ކޮންމެ ވަގުތެއްގައިވެސް ހަމަޖެއްސި އަޑުވެރިން ކަމުގެ ބާރުތަކަށް މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ދިން މާހިރުން ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި "ކޮރިލޭޓް ކުރުމަކީ އިމީޖިންގ އެއް ކަމަށް ވަނީ، އެއީ

---

[291] އިސްތިމާއު ދެންނެވުން ޖަލްސާ ނަންބަރު 103

ކޯޓްގެ ފަދަ ވަގުތުތަކުގައި ވެސް ތަކުރާރު ޙަޤީޤަތް އެނގޭނެ" ކަމަށް ޑިފެންސް މިނިސްޓަރ ވިދާޅުވިއެވެ.

11.3.9 ތަކްފީރީ ފިކުރު "ޚަވާރިޖުކޯ" ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ފަރާތަކާ ގުޅޭގޮތުން ލިބޭ އެއްވެސް މައުލޫމާތަކީ "ޕްރޮޕަގެންޑާ" ކުރުވުން ނުވަތަ އަމާނާ ދަޢުވާކުރުން މައުލޫމާތެއް ނޫންކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ފަންނީ ތަޖުރިބާކާރުން މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. އަދި "ޖީ.އައި.އެސް އަކީ އެއްވެސް ހަރު ފިކުރު ބާރުވެރި ޖަމާޢަތެއް އަދި ކަންބޮޑުވާ ކަހަލަ މައުލޫމާތެއް ޕްރޮޕަގެންޑާއެއް ނުލިބޭ ... އެއީ ބަޔާން"[292] ކަމަށާއި "އެކަކަށް ތަޙުޤީޤު އޮތް މައުލޫމާތު ލިބިގެންވާނެ، އެ މައުލޫމާތު އިންޓެލިޖެންސަށް އަމަލީ އެޅުނު ރަނގަޅު ގޮތް"[293] ކަމަށާއި "އަދި ޤައުމަށް ފުރުޞަތުގެ ތަޙުޤީޤުތަކުން ކަންބޮޑުވާ ގޮތުން މި އިންޓެލިޖެންސް، އެ ކަމާބެހޭ މައުލޫމާތު ކަންބޮޑުވާގޮތުން އެ ކަމަށް އެއްވެސް ކަހަލަ އިންޓެލިޖެންސެއް ލިބިގެންނުވާ ފަހަރުތަކުގައި ވެސް ސިޔާސީ ބަޔަކުގެ ފަރާތުން ކަންބޮޑުވުން ފާހަގަކުރި އިންޓެލިޖެންސް ކަންބޮޑުވުން ހިއްސާކުރެވުނު"[294] ކަމަށް އެބައުޅުން ވަނީ ވިދާޅުވެފައެވެ.

11.3.10 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތަކްފީރީ ފިކުރު "ޚަވާރިޖުކޯ" ކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ކަނޑައަޅާފައިވާތީ، "ދިން މިނިވަން ޤައުމު ދީނުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު މަޖާޒަށް އުފައްދާ ފާޅަކަ"[295] އަދި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޕްރެސިޑެންޓާ

---

[292] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 133

[293] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 133

[294] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 133

[295] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 103

ހިއްސާކުރެވި، ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްއާ ހިއްސާކުރެވެންވާނެ މަޢުލޫމާތުތަކެވެ.

11.3.11 މިފަދަ ހައްސާސް މަޢުލޫމާތެއް، ހާއްސަކޮށް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ފަދަ ހައި ޕްރޮފައިލް ފަރާތަކާ ގުޅޭގޮތުން ލިބިއްޖެނަމަ އެއީ "އިންޓެލިޖެންސް ސައިކަލް" އަށް ވަންނަން ޖެހޭނެ މަޢުލޫމާތެއްކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވި ހުރިހާ ޝާހިދުން އިއްތިފާޤުވެއެވެ.

11.3.12 އެހެންކަމުން، [illegible] [illegible] [illegible] ދެއްވި މަޢުލޫމާތަކީ އިންޓެލިޖެންސްގެ ގޮތުގައި ބޭނުން ކުރެވޭނެ މަޢުލޫމާތެއްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ކަނޑައެޅޭނީ "އިންޓެލިޖެންސް ސައިކަލް" އަށް [illegible] ފާހަގަކުރަމެވެ.

11.3.13 މިނިސްޓަރ އެ މަޢުލޫމާތު އެއްވެސް ފަރާތަކާ ހިއްސާކުރައްވާފައި ނުވާ ސަބަބާ ގުޅޭ ގޮތުން އިތުރަށް މި އިންކުއަރީގައި ވިދާޅުވެފައިވަނީ އެ މަޢުލޫމާތު މޭ 4، 2021 ވަނަ ދުވަހު ލިބިވަޑައިގަތުމުން، [illegible] އަދި ދުވަހު ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް އާއި، ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް ބައްދަލުކުރައްވައި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ ހަމަޖައްސަވާފައިވާ ގޮތް ރިވިއުކުރެއްވިކަމަށާއި، އަދި ސެކިއުރިޓީ "އެންހާންސް" [illegible] [illegible] އެ މަޢުލޫމާތާ ގުޅިގެން [illegible] [illegible] ނެތުމުން ހިއްސާ ނުކުރެއްވި ކަމަށެވެ. އެގޮތުން މި އިންކުއަރީގައި މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް ވިދާޅުވެފައިވަނީ "[illegible] [illegible] އަދި ދުވަހު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބައްދަލުކުރެވުނީ. [illegible] މި [illegible] [illegible]. އެކަމަކު [illegible] ބޭނުމީ އެބޭފުޅާ އަރިހުން އޮޅުންފިލުވުން [illegible] ސެކިއުރިޓީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސެކިއުރިޓީ [illegible] [illegible]. [illegible] އެންމެ [illegible] [illegible] [illegible]؛ ސެކިއުރިޓީ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]، ސެކިއުރިޓީ [illegible] އެންހާންސްކުރެވިފައި

ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަލްގަސްދަކީ، ޠާޣޫތުންނަށް ޖިހާދުކޮށް މިހަކަން ނުވާއިރު، މި ޓާގެޓަކަށް، އެ ޓާގެޓަކަށް؛ އެ އެއްޗެހި މިހާރު ކިޔަންވީ ބޭނުމަކީ އެބޭފުޅުން ކިހިރިދުޢާ އަލްގަސްދަން. ކިހިދުޢީމާ، މި ދުނިޔެ ގާއިދުގައި އޮތް މިންވަރަށް އޮތީ ބަޔަކު، އެއަށްވުރެ ދިފާޢުކޮށްވާން ޖާބި އަލްގަސްދު ކަނޑުގައި ދިފާޢަން އަމަލުކުރާ ނުދަންނަވި" މިހެންނެވެ.

11.3.14 ނަމަވެސް އެ މަޢުލޫމާތު ގުޅިގެން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސިކިއުރިޓީ ބޮޑީގާޑުން އިތުރުން ކަމެއް ކުރިމަތިލާފައިވާ، ކުރިމަތިވެ ކަން ކަމާއި "ޖަމާޢަތު" ކަނޑައަޅަންވާ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ކަމާބެހޭ ފަރާތް ބޭފުޅުންކަމުގައި މި އިންކުއަރީއިން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

11.3.15 އަދި، އެގޮތަށް މިނިސްޓަރ ފާހަގަކުރެއްވިނަމަވެސް، މި އިންކުއަރީއަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ހިއްސާ ކުރެއްވި ރިޕޯޓުތަކުން "ހައި ލެވެލް" ސެކިއުރިޓީ ދަރަޖައިގައި ވުރެ ކުރެއްވި ބައެއް ތަކެތި ހުރި ފޯރުކޮށް ނުދީ ކަމަށާއި، ސެކިއުރިޓީ އެރޭންޖްމަންޓް ކުރުމަށް ކުރިއާރުން ބައެއް ކަންތައްތަކުގެ ތަރުތީބު ހިއްސާ ކުރެވުނުކަމަށް އެރިޓަރީކަން ހޯދާއި، އިސްލާހް. ފަހު އާގޮތުގައި ބޭނުން ކުރުން ފަދަ ކަންތައްތައް ކަންފެހިކަމުގެ ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

11.3.16 މީގެ އިތުރުން، ގެސްޓް އިވެންޓް ފަހުގެ މިނިސްޓަރ އަމިއްލަސަލާމަތީ މާރިޔާ އަސްކަރިއްޔާ ހިއްސާކުރެއްވި މަޢުލޫމާތު، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ކޮމާންޑް އެންޑް ކޮންޓްރޯލް ސްޓްރަކްޗަރގެ ތެރޭގައި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ދިނުމަށް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސިކިއުރިޓީ

ބެލެހެއްޓުމުގައި އިތުރު ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅުމުގެ ފުރުސަތު އޮފީސްތަކަށް މި
އިންކުއަރީއަށް ޤަބޫލުކުރެވެއެވެ.

11.3.17 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ލިބޭ މިފަދަ މަޢުލޫމާތަކީ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ފުލުހުންނާ ހިއްސާކުރާ ޒާތުގެ މަޢުލޫމާތުކަމެވެ. އެގޮތުން، ޕްރިންސިޕަލް ޑިރެކްޓަރ އޮފް ޕޮލިސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސް މި އިންކުއަރީގައި ވިދާޅުވެފައިވަނީ

> "... އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްޗެއް އައިސްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ހުއްޓާލަން ދޭ [illegible]، ދި
> އިންޓެލިޖެންސް ޝެއަރކޮށްލަނީ ..."
>
> ޕްރިންސިޕަލް ޑިރެކްޓަރ އޮފް ޕޮލިސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސް

މިހެންނެވެ.

11.3.18 މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް މާރިޔާ އަހްމަދުދީދީއަށް [illegible] [illegible] [illegible] ހިއްސާކުރެއްވި މަޢުލޫމާތު އެއްވެސް ފަރާތަކުން ފުލުހުންނާ ހިއްސާކޮށްފައި އޮތްނަމަ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާއެއް ދިނުން "[illegible]" ކުރުމަށް "[illegible]" ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅުމުގެ ފުރުސަތު [illegible] ކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް ޤަބޫލުކުރެވެއެވެ.

11.3.19 މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވި ފުލުހުންގެ ހުރިހާ މާހިރުންވެސް މިކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އެހެން ވިދާޅުވެފައިވަނީ[296]

---

[296] އިސްވެ ދެންނެވުނު ޝަހާދަތު ނަންބަރު 281

> "ދެން، މި މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި މި ވަނީ، ޙާދިޘާ ހިނގުމުން ފަހު.
> މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް [illegible] މި މަޢުލޫމާތަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތަށް
> ބަލާއިރުގައި، އޭރުގައި މި ޙާދިޘާ ހިނގުމުގެ ކުރިން އެ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑުމެން
> ހަމައަށް [illegible] ކުރެވިދާނެ ބައެއް ކަންކަން [illegible] ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން
> ގަބޫލުކުރެވޭ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ވެރިފައިކުރުމުގެ ޕްރޮސެސް އޮތް.
> މަޢުލޫމާތު ދީފައި ހުރީ ކާކުކަން އެނގޭ މީހެއް. އެހެނަސް މަޢުލޫމާތު ދިން ފަރާތުގެ
> [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އޮތް. [illegible] [illegible] [illegible] އެ މަޢުލޫމާތު
> [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ފުލުހުންނަށް [illegible]
> އެވިޑެންސް، [illegible] [illegible]."

ފުލުހުންގެ އިސް ފަރާތެއް

11.3.20 މިނިސްޓަރ އަލްއުސްތާޛު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަޙީދު ހިއްސާކުރެއްވި މަޢުލޫމާތާ ގުޅިގެން މިނިސްޓަރ އަލްއުސްތާޛު [illegible] [illegible] [illegible] މި އިންކުއަރީގައި ވިދާޅުވެފައިވާ ގޮތުން [illegible] [illegible] ވަޙީދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސީދާ ފުލުހުންނާ ހިއްސާކުރެއްވުން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ކުރެއްވުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަޙީދު އަރިހުގައި ދެންނެވިކަމަށް.

11.3.21 އެ މަޢުލޫމާތު މިނިސްޓަރ ސީދާ ފުލުހުންނާ ހިއްސާ ނުކުރައްވައި [illegible] މި އިންކުއަރީގެ ފަރާތުން ދެންނެވުމުން މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވެފައިވަނީ "އަޅުގަނޑު ބެލި

އެބޫޒާ ސީދާ ފުލުހުންނަށް އެ ވާހަކަތައް ދަންނަވާފައި ކަމަށް ވާނީ" ކަމަށެވެ. އަދި މި އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަމުން އެކަމާގުޅޭ ގޮތުން އިތުރަށް ވިދާޅުވެފައިވަނީ، "އެބޫޒާ އަރިހުގައި އޮތުމުގެ ދެންނެވިން، ފުލުހާ ހިއްސާކުރައްވާށޭ. ދެން އެ ބޫޒާ ނުދެއްވިޔަސް ބައްޓަނުގައި އޮޅި، މިހާރުރަށް އަނގައިން ކިޔާދެއްވިއިރު ... ދެން ހަމަ ސީދާ 19 ވަނަ މާޗުގައި އެހެން އޮންނަނީ، އެބޫޒާއަށް ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން ފުލުހުންނާ ހިއްސާކުރަން އޮންނަ މަޢުލޫމާތެއް އިތުރު ވިޔަ ހިއްސާކުރެއްވުން ވެސް އެއީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ވަރަށް ބޮޑު ބޭނުންތެރި ކަމެއް. އެގޮތަށް ނޫން އެކަން ކުރައްވަނީ..."[297] ކަމަށެވެ.

11.3.22 ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު މި އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަމުން ވިދާޅުވެފައިވަނީ، މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް މާރިޔާ އަޙްމަދު ދީދީ އެމަނިކުފާނު އެ މަޢުލޫމާތު ފުލުހުންނާ ހިއްސާކުރަމުން ވިދާޅުވެފައިވާކަމަށެވެ. އަދި، މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު އެ މަޢުލޫމާތު ފުލުހުންނާ ހިއްސާކުރައްވައިފައިނުވާކަން ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް، އެ މަޢުލޫމާތު ފުލުހުންގެ ބަޔަކާ ހިއްސާކޮށްދެއްވިފައިވަނީ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު މި އިންޓެލިޖެންސް ވެސް މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައެވެ.

11.3.23 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އަމާޒުކޮށްގެން ދެވުނު ހަމަލާގެ މަޢުލޫމާތު ލިބުމުން، އެ މަޢުލޫމާތަކީ، [illegible] މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް މާރިޔާ އަޙްމަދު ދީދީއާއި ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ދިޔައި ފުލުހުންގެ ޒިންމާދާރުން ހިއްސާކުރަންވީ ތަފާތު ގޮތަކަށް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރެއްވުމަށް މި އިންޓެލިޖެންސް ތަފާތު ޒާތުގައި ހިއްސާކުރެވިފައެވެ.

---

[297] ޕޮލިސް ދެންނެވުނު ފުރުޞަތު ނަންބަރު 103

11.3.24 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތިން ބާރުގެ ތެރެއިން އެއް ބާރުގެ އެންމެ އިސްވެރިޔާ ކަމުގައި، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުރީގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވާފައިވާ ބޭފުޅެއްކަމަށް ވާއިރު، ޤައުމުގެ އިސް ވެރިޔަކާ ގުޅޭގޮތުން ލިބޭ މިފަދަ މަޢުލޫމާތަކީ މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް އަހައްމިއްޔަތުކަން ނުދީ [illegible] [illegible] ކަމަކަށްވެގެން ނުވާނެކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

11.3.25 އަދި، މިފަދަ މަޢުލޫމާތުތައް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް "ކްރިޓިކަލް" އަށް ބަދަލުކުރެވިފައިނުވާކަން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާ މަތިކުރެވިފައިވާ ފަރާތަށް މިބޭފުޅުން، އެ މަޢުލޫމާތުގެ މައްޗަށް އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް އަޅާފައިނުވާތީ، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ [illegible] ހިއްސާކޮށްފައި [illegible] މި އިންކުއަރީއަށް [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި، އެ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް ދެކެވެ.

11.4 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓްގެ އެއް ރިޕޯޓް، އެއް ނަންބަރެއް ދީ، ތަފާތުތަކާއެކު ދެ ތާރީޚެއްގައި ޖަހާފައި އޮތުން

11.4.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓްގެ އެއް ރިޕޯޓް، އެއް ރިފަރަންސް ނަންބަރެއް ދީ، ދެ ތާރީޚެއްގައި ޖަހާފައިއޮތްކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. ދެ [illegible] [illegible] ދެ ރިޕޯޓާއި ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ނަންބަރު 2021-0010-[redacted] (ފެބްރުއަރީ 25، 2021) ރިޕޯޓާއި ތްރެޓް

އެސެސްމަންޓް ނަންބަރު [redacted]-2021-0010 (މާރިޗު 3، 2021) ރިޕޯޓެވެ. ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ނަންބަރު [redacted]-2021-0010 ގެ މާރިޗު 3، 2021 އާއި ފެބްރުއަރީ 25، 2021 ރިޕޯޓުގައި ތަފާތުތަކެއް ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

11.4.2 މި ދެ ރިޕޯޓުގެ ތެރެއިން ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ނަންބަރު [redacted]-2021-0010 (ފެބްރުއަރީ 25، 2021) ރިޕޯޓަކީ މި އިންކުއަރީން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ހޯދުމަށް ލިޔުމުން އެދުމުން، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/57/2021/44 (މޭ 30، 2021) ސިޓީއާއެކު މި އިންކުއަރީއަށް ފޮނުވި ޑޮކިއުމަންޓެކެވެ. އަދި ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ނަންބަރު [redacted]-2021-0010 (މާރިޗު 3، 2021) ރިޕޯޓަކީ މި އިންކުއަރީއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިން އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ކޮމާންޑަރުގެ އަތްފުޅުން މި އިންކުއަރީގެ ބޭނުންކުރަން ހޯދުނު ޑޮކިއުމަންޓެކެވެ.

11.4.3 މިގޮތުން، "ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް" އަކީ އެއް ރިފަރެންސް ނަންބަރެއްދީ، ދެ ތާރީޚެއް ޖަހައި، ދެ ތާރީޚުގެ "ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް" ގައި ތަފާތުތަކެއް ހުރިކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވުމުން، އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް އަދި ޑައިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް އޮފް ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސް ބްރިގޭޑިއަރ ޖެނެރަލް އަބްދުއްރަހީމް އަބްދުއްލަތީފާ މި އިންކުއަރީއިން ސުވާލުކުރުމުން، އެއް ރިފަރެންސް ނަންބަރެއްގައި ދެ ރިޕޯޓް އޮވެގެން ނުވާނެކަމަށް ވިދާޅުވެއްޖެއެވެ.

11.4.4 އެގޮތުން ބްރިގޭޑިއަރ ޖެނެރަލް އަބްދުއްރަހީމް އަބްދުއްލަތީފް ވިދާޅުވެފައިވަނީ "އޮވެގެންނެއް ނުވާނެ. ދެން އެހެން އޮތް ކަމަކަށް ވަންޏާ، އެއީ އަޅުގަނޑެން މިހާތަނަކަށް [illegible] ނެތް. އެހެންކަމަކު ރިޕޯޓެއް އޮތް ކަމަކަށް ވަންޏާ، އެއީ،

ހަމަ މިސްޓޭކެއް އެހެން ޖެހޭ ކަމަށް ވަންޏާ. އަޅުގަނޑެކަން އަދި މިހާތަނަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ތައްޔާރުކުރި ރިޕޯޓް މި ގޮތަކަށް އަމެންޑްކުރެވިފައިވާއެއް ނެތް. ދެން މި ބޭފުޅުންނަށް ފަހަރެއްގައި ތިބިވައްވާފައި އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، އެއީ ހަމަ މިސްޓޭކަކަށް ވާނީ. އެއީ އެއްވެސް ގޮތެއްގައި އެއްވެސް އުސޫލެއް ނޫން ކަންތައްތަކެއް އެއް ނަންބަރުތަކެއްގެ ދެ ރިޕޯޓް އޮތުމަކީ. އެހެންވީމާ، ބޯވެންނުވާށ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަކަށް ރިޕޯޓް އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެ ވާނީ މިސްޓޭކަކަށް" ކަމަށެވެ.

11.4.5 މިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން އިތުރަށް ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން "މިގޮތަށް ނަންބަރު ހުރުމުގައި ތަފާތު ދެ ރިޕޯޓް ދިމާވަން ދިޔަ ކަމަށް ވަންޏާ ހަމަ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އެއީ މިސްޓޭކެއް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ބޭނުން މައުލޫމާތު އިތުރަށް ބަލާލާފައި ދިނުން ބޭނުންވޭތޯ" ކަމަށް ވިދާޅުވެފައިވާތީ، ދެ ރިޕޯޓް އެކުލާ ގުޅޭގޮތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/2021/647 (ޖޫން 23، 2021) ނޯޓާއި ފޮނުއްވި ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު [redacted] (ޖޫން 22، 2021) ލިޔުމުގައި ބުނެފައިވާ ފެބްރުވަރީ 25، 2021 ގެ ތާރީޚު ޖަހާފައިވާ ނަންބަރު 2021-0010-[redacted] ރިޕޯޓަކީ ޖީ.އައި.އެސް ގެ އޮފިސަރުގެ ބޭނުމަށް ހަދާފައިވާ ރިޕޯޓެއްކަމަށާއި، މާރިޗު 3، 2021 ގެ ތާރީޚު ޖަހާފައިވާ ނަންބަރު 2021-0010-[redacted] ރިޕޯޓަކީ އެސް.ޕީ.ޖީގެ ބޭނުމަށް ހަދާފައިވާ ރިޕޯޓެއްކަމަށެވެ.

11.4.6 މީގެ އިތުރުން، ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުން ޝެއަރކޮށްދޭ ރިފަރެންސް ނަންބަރު ދޫ އުސޫލުތަކާއި ހުންނަކަމާއި، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގައިވެސް އެފަދަ އުސޫލުތަކާއި ހުންނަކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފެނި ސާފުވެއެވެ. އެގޮތުން، ދެ ގޮތަކަށް ލިޔުއްވާ

އެއް ނަންބަރެއް ޖަހާފައި އެއް ކަމަކަށް ހަދާ އެއް ނަމެއް ޖަހާފައި ދީ ޑޮކިއުމަންޓް އޮތަސް ހަރަކާތާ ގުޅިގެން، ބްރިގޭޑިއަރ ޖެނެރަލް އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުއްލަޠީފް މި އިންކުއަރީގައި ވިދާޅުވެފައިވަނީ، "އަޅުގަނޑަކަށް އަދި މިހާތަނަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަވާލުކުރި ރިޕޯޓެއް މި ގޮތަކަށް އައިސްނެތް ދީފައިވާކަމެއް ނެތް" ކަމަށެވެ. އަދި، ނަންބަރު ދިނުމުގެ އުސޫލާ ގުޅޭގޮތުން ވިދާޅުވެފައިވަނީ "ހަމައެކަނި ޖަސްޓް ސިންގަލް ނަންބަރެއް ނޫން ހުންނަނީ. ހަމަ ރިޕޯޓުތަކުގައި ނަންބަރު ޖެހޭ ގަވާއިދުން، އެ އުސޫލުން. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އޭރު ރިޕޯޓުތަކުގައި ނަންބަރު ޖަހާ އުސޫލެއް، ގަވާއިދު އޮތޭ. އެގޮތުން ނަންބަރުތަކެއް ހިފެހެއްޓި ހުންނަނީ. މިސާލަކަށް، ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ، އަޅުގަނޑުމެން މިސާލަކަށް، ރިޕޯޓް މިއީ. 2019-009-[redacted] އެކަކަށް ޓޯކަން ނަންބަރުތަކެއް ތަރުތީބު" ކަމަށެވެ.

11.4.7 މިގޮތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނޯޓް ޑޮކިއުމަންޓް ކިޔުމުން ފޮނުވި މަޢުލޫމާތާއި ބްރިގޭޑިއަރ ޖެނެރަލް އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުއްލަޠީފް މި އިންކުއަރީގައި މައުލޫމާތު ދެއްވަމުން ވިދާޅުވި ވާހަކަފުޅުގައި ފުއްދުންތަކާއި ހުރިކަން ފާހަގަކުރައްވާފައެވެ. އެގޮތުން،

1. ޖީ.އޭ.އައި.އެސް ގެ ރިޕޯޓުތަކަށް ނަންބަރު ދޭއިރު، ތަފާތުތަކެއް ހުންނާނެ ދެ ރިޕޯޓަކީ އެއް ނަންބަރެއް ނުދޭނަކަން ބްރިގޭޑިއަރ ޖެނެރަލް އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުއްލަޠީފް ވިދާޅުވުމާއިވެސް، އެއްގޮތަށް އެއް ނަންބަރެއް ދިމާވާ "ރިއަސް މުބާރަކު ނަސީރުގެ ސޮބުނަޖް އިސްޓްރޫމަންޓް" ރިޕޯޓް ތަފާތުތަކެއްނެތް ދީ ކޮރިޑޯ ޖަހައި، މަޖިލީހާއި އެސް.ޕީ.ޖީ އަދި ޓާގެޓް ސަރަހައްދު ދުށުމުވީ ނުވާކަން.

2. އެގޮތުން އެއް ނަންބަރެއް ދީ، ދެ ޓާރގެޓްޖަހައި، ތަފާތުތަކަކާއެކު ރިޕޯޓް އޮފްއެޖެނަލަ، އާއި އޮޅުމަކުން ހިނގާފައިވާކަމަށް ބްރިގޭޑިއަރ ޖެނަރަލް އަބްދުއްރަޙީމް އަބްދުއްލަޠީފް ވިދާޅުވެފައިވާއިރު، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/2021/647 (ޖޫން 23، 2021) ސިޓީއަށް ފޮނުވި ޖަވާބުގައި އެވަނީ އޮޅުމެއް އެރިކަން ނުވަތަ އެއީ "މިސްޓޭކެއް" ކަން ބުނެފައިވާކަން.

11.4.8 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ބޮޑީ އެސްކޯޓިންގ ހަދަނީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ކަނޑައެޅިފައި ހުންނަ އެސްކޯޓްގެ. މި އިންކުއަރީއަށް އެ އެސްކޯޓް މަސްއޫލުވެރިޔާ ދެކުން ބޭނުންވެފައިވީ، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ހިމާޔަތް ބޮޑީ އެސްކޯޓިން އެއް ހަރަކާތް އޮތް ކަމަށާއި، ފެބްރުއަރީ 25، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ފަހުގެ ބަދަލުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ އެއްވެސް ބޮޑީ އެސްކޯޓިންގ ހަރަކާތް ނުކުރާކަމަށް. އެހެންކަމުން، އެސް.ޕީ.ޖީ އަކީ ދިވެހިސަރުކާރުން، އެއް ނަންބަރެއް ޖަހައި އެހެން ބޭފުޅަކަށް ދަށް ބޮޑީ އެސްކޯޓިން ހަރަކާތްކުރާނެކަން އެނގެއެވެ.

11.4.9 ބޮޑީ އެސްކޯޓިންގ ނަންބަރު [redacted]-2021-0010 ގެ މާރޗް 3، 2021 އާއި ފެބްރުއަރީ 25، 2021 ދިޔުމުގެ ވަގުތުގެ ބަދަލުތައް ބަލާލުމުން. އެގޮތުން،

1. ފެބްރުއަރީ 25، 2021 ގެ ދިޔުމުގައި ތަރުތީބު ބޮޑީ ޤަވާއިދުތަކުގައި، ބޭގެ މާނަ ބަޔާން ކުރެވިފައިވާ، މާރޗް 3، 2021 ގެ ދިޔުމުގައި އެ ބަދަލުތަކެއް ނެތެވެ.

2. ދެ ރިޕޯޓުގެ ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކުގައި ތަފާތުތަކެއް ފާހަގަކުރެވުނެވެ. އެ ތަފާތުތައް ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

25 ފެބްރުއަރީ 2021 ގެ ރިޕޯޓް ([illegible] ޕަބްލިޝްކުރި ރިޕޯޓް)	3 މާރިޗު 2021 ގެ ރިޕޯޓް (އެސް.ޕީ.ޑީ.އޭ ޕަބްލިޝްކުރި ރިޕޯޓް)	ދެ ރިޕޯޓުގައި ހުރި ފަރަގު
ދަތުރު ކުރެއްވުމުގެ ކުރިން ކުރީބައިގައި މަގު (އައި.އީ.ޑީ، ވީ.ބީ.އައި.އީ.ޑީ، ޝައްކުކުރެވޭ މީހުން ނެތްކަން ޔަގީން ކުރުން) ކްލިއަރ ކުރުން ވަރަށް މުހިންމެވެ.	ދަތުރު ކުރެއްވުމުގެ ކުރިން ކުރީބައިގައި މަގު ސްކްރީންކުރުމަށްފަހު، ކްލިއަރ ކަން ޔަގީންކުރުން ވަރަށް މުހިންމެވެ.	އައި.އީ.ޑީ، ވީ.ބީ.އައި.އީ.ޑީ ގެ ވާހަކަ އުނިކޮށްފައި.
	ގެކޮޅު ހުންނަމަގުގައި ދިނަ [illegible] ސައިކަލް ޕާކުކުރާ [illegible]، ގެކޮޅު ބޭރުގައި [illegible] [illegible] ހަރަކާތް މޮނިޓަރ ކުރުން މުހިންމެވެ.	ފެބްރުއަރީ 25، 2021 ގެ ރިޕޯޓުގައި ނެތް

11.4.10 ފެބްރުއަރީ 25، 2021 ގެ ތާރީޚު ޖަހާފައިވާ ނަންބަރު 2021-0010-[redacted] ރިޕޯޓާއި، މާރިޗު 3، 2021 ތާރީޚު ޖަހާފައިވާ ނަންބަރު 2021-0010-[redacted] ރިޕޯޓުގެ ތަފާތުން، އަސްލު ފުރަތަމަ ހެދި ރިޕޯޓުގައި ކޮބައިކަމެއް ސާފުނުވާ ކަމަށާއި، [illegible] ފުރަތަމަ ހެދި ރިޕޯޓުގައި ކޮން ރިޕޯޓްއަކަން [illegible] ފޮރެންސިކް އިންވެސްޓިގޭޝަނަކުން ކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް ހާމަވެއްޖެއެވެ. އަދި، އެއީ [illegible] ހިންގަންޖެހޭ މައްސަލައެއްކަމަށްވެސް މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަވެފައެވެ.

11.4.11 އެގޮތުން، މި އިންކުއަރީއަށް ޖީ.އައި.އެސް ގެ ޕްރިންސިޕަލް ސައިންޓިފިކް ފޮރެންސިކް ކާނަލް ޑރ. މިޝްރާ ޝަހާދަތުގައި ދެއްވިއިރު، "އައި.އީ.ޑީ، ވީ.ބީ.އައި.އީ.ޑީ" ގެ ވާހަކަ އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ބެލިސްޓިކް ރިޕޯޓުން އުނިކަމެއްވާކަން އެނގިވަޑައިގަންނަވާކަން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. އަދި، އެއީ އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ބެލިސްޓިކްރިޕޯޓާ ފުލުހުން މަޢުލޫމާތުތަކުގެ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، ޖީ.އައި.އެސް ގެ ޕްރިންސިޕަލް ސައިންޓިފިކް ފޮރެންސިކް ކާނަލް ޑރ.މިޝްރާ ޝަހާދަތުގައި ވިދާޅުވެފައިވަނީ "2 މާރިޗު ގައި އެސް.ޕީ.ޖީއާ ހަވާލުކުރި ރިޕޯޓުގައި، އެއީ ތްރެޓްގެ އެސެސްމަންޓް ހުރިއިރު ތްރެޓް އެސެސްމަންޓުގައި ޓްރިޕްތަކަށް ހުޅުވާލަން އެސެސްމަންޓް ނުބަލާ ތްރެޓްއެސެސްމަންޓްގައި ހުސްކޮށް، ތްރެޓްއެސެސްމަންޓުގައި އަތުގަނޑުގެން ފާހަގަކޮށްފައި އޮންނާނެ، އެސް.ޕީ.ޖީ އާއި ކޮންސަލް، ވީ.ބީ.އައި.އީ.ޑީ ސަރުކާރު ސިފަ ބަޔާންކޮށްދީފައެވެ" އެވެ.

11.4.12 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާ ދެވިފައިވަނީ ސައިކަލެއްގައި އައި.އީ.ޑީ އެއް ހަރުކޮށްގެން ދުރުން ފަޅުވާލެވުނީއެވެ. އެގޮތުން، އެ ހަމަލާ ދިނުމަށް ބޭނުންކުރި އައި.އީ.ޑީ އެއް ނުވަތަ ވީ.ބީ.އައި.އީ.ޑީ އެއް ތައްޔާރުކުރުމަށް. އަދި، ހަމަލާދިނުމުގައި ދުވަހުގެ ހާދިސާ، ހަމަލާ ދިނުމުގައި ބޭނުންކުރި މޮޓޯސައިކަލު ރަހުމަތުގެ ބާލާހުރިއިރު ބޭނުމެއް ދެންނެވިއިރު ސަރަހައްދުގައި އެއް ދުރަށް ފަޅާލެވޭ ބާވަތުގެ ސިފަތަކެއް ހުރުމަކީ މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަމެކެވެ.

11.4.13 އެސް.ޕީ.ޖީ އަށް ދިން ރިޕޯޓުގައި ނަމަ ތްރެޓްއެސެސްމަންޓާ ކުރިޔަށްގައި ވަގު (އައި.އީ.ޑީ، ވީ.ބީ.އައި.އީ.ޑީ ސަރކިއުލަރު މިހެން ނެތުކަން އިސްލާހު) ކުރިއަށް ކުރުމުން ތިބީ ތްރެޓްއެސެސްމަންޓް ކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

11.4.14 ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ނަންބަރު 2021-0010-[redacted] (ފެބްރުއަރީ 25 2021) ރިޕޯޓާއި ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ނަންބަރު 2021-0010-[redacted] (މާރިޗު 3، 2021) ރިޕޯޓު، މިދެރިޕޯޓު އެއް ނަންބަރަށްފަހު، ދެ ތާރީޚެއް ޖަހައި، ފަރުމާކޮށްފައިވާއިރު އެންނަންޖެހުނު ސަބަބަކީ، މި އިންކުއަރީއަށް ބޭނުމުގެ ހަމަތަކުން ޚާއްޞަކުރާ މިންވަރަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އަށް ބޭނުންތެރިވައި ނުވާކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

11.5 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ރިސްކްރޭޓިގައި ހުރި ފަރަގުތައް

11.5.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ރިސްކް ބަލަހައްޓަމުން ގެންދަނީ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް.ގެ ޕީ.އައި.އެސް.އިންނެވެ. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ 'ތްރެޓް ރިސްކް' އާ ގުޅިގެން މި އިންކުއަރީއަށް ދެ ޑޮކިއުމަންޓެއް ލިބިފައި ވެއެވެ. އެއީ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-3/57/2021/33 (މޭ 19، 2021) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ ޕީ.އައި.އެސް. ގެ ނަންބަރު [redacted] (މޭ 6، 2021) ލިޔުމާއި، ޕީ.އައި.އެސް. ގެ ޕްރިންސިޕަލް ޑިރެކްޓަރ ލެފްޓިނަންޓް ކާނަލް ޖ.ރ. މިރާޒް މުޙައްމަދު ޝާފް އަޝްރަފުން މި އިންކުއަރީގެ ބޭނުމަށް ހުރި ޕީ.އައި.އެސް.ގެ ނަންބަރު [redacted] (5 ޖޫން 2021) ލިޔުމެވެ. އެ ދެ ލިޔުމުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ރިސްކްރޭޓިގައި ފަރަގުތަކެއް ނެތެވެ.

11.5.2 އެހެންނަމަވެސް، 25 ފެބްރުއަރީ 2021 ދުވަހު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް.އިން ތައްޔާރުކޮށް މި އިންކުއަރީއާ ހިއްސާކޮށްފައިވާ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ "ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް" ރިޕޯޓުގައި، ރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ޖިހާދީ ހަރަކާތި ފިކުރުގެ ފަރާތްތަކުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ދުވަސްޖެހުމެއް ބަޔާނުގެ ވަރުގަދަކަމާއި އަދި

ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ އޮންނަގޮތް އެގޭނޭގޮތަށް އެސެސްކުރާކަމުގެ މައުލޫމާތު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އަށް ލިބިފައިވާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އެ މައުލޫމާތުތައް ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދުގެ [illegible] [illegible] ހިމަނާފައެއް ނެތްކަން މިއިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

11.6 އިންޓެލިޖެންސް ޝެއާ ކުރުމުގައި ހުރި މައްސަލަތައް

11.6.1 އިންޓެލިޖެންސް ޝެއާ ކުރުމުގައި ފާހަގަކުރެވުނު މައްސަލަތަކަށް [illegible] [illegible] ބަލާއިރު، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް.ގެ [illegible] އިންޓެލިޖެންސް ޝެއާ ކުރުމުގައި ފާހަގަކުރެވުނު މައްސަލަތަކާއި، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އާއި ފުލުހުންނާ ދެމެދު މުއާމަލާތް ކުރެވިފައި ހުރިގޮތް [illegible]

11.6.2 ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން، އިންޓެލިޖެންސް އިދާރާތަކުގެ މެދުގައި ޓެރަރިޒަމާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސާއި މައުލޫމާތު [illegible] ބަދަލުކުރުމުގެ [illegible] [illegible] މުއައްސަސާތަކުން [illegible] މައުލޫމާތުތަކުގައި [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] ހިއްސާކުރަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

11.6.3 ޓެރަރިޒަމްގެ [illegible] ހުއްޓުވުމުގެ ގޮތުން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސް ބަދަލުކުރަންޖެހޭ ގާނޫނީ އޮނިގަނޑު ފުރިހަމަ ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. އެގޮތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސާއި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. ގެ މެންޑޭޓުގައި [illegible] މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކޮށް އެ [illegible] އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށްޓަކައި ނޭޝަނަލް ސެކިއުރިޓީ ޕޮލިސީ [illegible] [illegible]

ކަމަށް މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް އިންކުއަރީގެ ބައްދަލުވުމުގައި ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.[298]

11·6·4 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޓީ.އައި.އެސް. އިން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތަށް އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރި ކަމުގައިވިޔަސް، ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ޑިޕާޓްމަންޓަށް ޓެރަރިޒަމާ ގުޅުންހުރި މަޢުލޫމާތު އެއްކުރުމާއި ޕްރޮސެސްކުރުމުގެ ކަންކަން ބަލަހައްޓާ ޑިޕާޓްމަންޓުން ކަމަށްވެފައި، މޭ 6، 2021 ގައި ދިމާވި މި ހަމަލާ ހިނގުމުގެ ކުރިން އެކަމާގުޅޭ އެއްވެސް ކަމެއް ފާހަގަވެފައިނުވާކަމީ މި އިންކުއަރީއަށް ބަލައިގަންނަވަން ކަމަށް ނުފެނެވެ.

11·6·5 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް. އާއި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގައި އިންޓެލިޖެންސް ދާއިރާއިން ތަމްރީން ލިބިފައިވާ، މަޢުލޫމާތު ދުއްސަނދި، ހުނަރުވެރި، ޤާބިލް ވަރުގަދަ ބަޔަކު އެ ދެ މުއައްސަސާގައިވެސް މަސައްކަތްކޮށް ހުރިކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

11·6·6 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އެތެރޭގައި އިންޓެލިޖެންސް ހިއްސާ ކުރުމުގައި ފާހަގަކުރެވުނު މައްސަލަތައް

1. ނަމަވެސް، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އެތެރޭގައި އިންޓެލިޖެންސް އެންމެ އެދެވޭ ގޮތަށް ދައުރުވާ، ހިއްސާ ނުވާކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

2. އެގޮތުން، ފާހަގަކުރެވުނު އެއްކަމަކީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު ލިބެމުންނުދާކަމެވެ. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އާ ގުޅޭގޮތުން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޓީ.އައި.އެސް.އިން ތައްޔާރުކުރާ އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓު ތަކުގައި ހިމެނޭ މަޢުލޫމާތު ރައީސް

---

[298] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 103

މުހައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ދިނުމަކީ ފުރަތަމަ [illegible] އެއް ފިޔަވަޅު ކަމަށް ޖީ.އައި.އެސް އަށް ފާހަގަކުރެއެވެ.

3. ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް އެނަލިސްޓް މި އިންކުއަޔަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެމުން ވިދާޅުވެފައިވަނީ "ޖެނެރަލް މަޢުލޫމާތެއް ލިބުނަމަ އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ [illegible] ކުރާނީ އެސް.ޕީ.ޖީއަށް އެ މަޢުލޫމާތު [illegible] [illegible]. އެއީ އާންމު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެއީ އަޅުގަނޑު [illegible] [illegible] [illegible]"[299] ކަމަށެވެ.

4. މި މަޢުލޫމާތު ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް އަންގާފައި ނުވާކަން މި އިންކުއަޔަރީން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން އެ ރިޕޯޓް ތަކުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ވަގުތު ތްރެޓްތަކުގެ ތަފްސީލުތައް ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ސާފު ކޮށްދީފައެއް ނުވެއެވެ.

5. އެހެންކަމުން، ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދަށް ވީ ތްރެޓްތައް އިތުރުވުމުން ދިޔަ މިންވަރާ އެއް ހަމަވާގޮތަށް ދިފާޢީ ގޮތްތައް ފުރިހަމަކުރަން އެކުލަވައިލުމުން، ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދަށް ދުވަހުން ދުވަހަށް ހާލަތު ދިނުމުގައި ސަލާމަތުގެ ކަންތައްތައް އެސް.ޕީ.ޖީ އަށް އެންމެ ފުރިހަމައަށް ދެނެގަނެވިފައެއްނުވެއެވެ.

6. 2020 ވަނަ އަހަރު ރޯދަ މަހުން ފެށިގެން ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދަށް އޮތް ނުރައްކާ އިތުރުވެފައިވާކަން ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ދެނެގަތެވެ.

---

[299] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 89 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

އެއީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އޮތްކަމަށް އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ ކޯޑިނޭޓަރ ތަކުރާރުކުރުން ޗިޓުގެ ވިދާޅުވެއްވާކަން މުޅި ޗިޓުގެ ވާހަކައިން ދޭހަވެއެވެ. އަދި، ހަރުކަށި ފިކުރުގެ މީހުންގެ ފަރާތުން ނުރައްކާ އޮތްކަންވެސް ބިޔަން އަންގައެވެ. ނަމަވެސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ބޮޑަށް ތެވެވެ "ކްރިޓިކަލް" އަން މަތީ ކުރިކަން އެންގިފައިވާ އެ ޗިޓުގެ ބައެއް މެންބަރުންނަން ކަމާއި، އެ ޗިޓުގެ ހުރިހާ މެންބަރުންނަން އެނގިފައިނުވާކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އަދި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާއެއް ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު އެންމެ ބޮޑަށް އޮތީ ގުޅޭގޮތުން ކާރޮސް ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު އެޗިޓުގެ ބައެއް މެންބަރުންނަން މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

7. ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިވަގުތު މީހަކަށް އަމާޒުކޮށް މަރުގެ ހަމަލާއެއް ދިނުން އެންމެ ގާތު ގޮތްތަކުގެ ތެރޭގައި ތިން ގޮތެއް އައި.އެސް.ޖީ.އެލް އިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ އެއްގޮތަކީ ގޮވާލައިގެން ހަމަލާއެއް ދިނުމާއި، ވަޅިއާއި ނުވަތަ ތޫނު އެއްޗަކުން ބޭނުންކޮށްގެން މީހަކަށް ހަމަލާއެއް ދިނުމާއި ތަޅައި ހޮނޑުވައިގެން މީހަކަށް ހަމަލާއެއް ދިނުމެވެ. އަދި، މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ގޮތުގައި، ސައިކޮލޮޖިކަލް ނަގަން ބޭނުން ސައިކޮލޮޖިކަލް އެޓޭކް ގޮތުގެ ފުރުޞަތު ބޭނުންކުރެވިދާނެއެވެ.

8. "ރެކްޓިފިކޭޝަން ކޮމިޝަން" އަލުގަނޑުގެ ފާހަގަކުރެވުނު އޮނިގަނޑު، ވިޝަން އޮފް ދަ ސިވިލް ސޮސައިޓީ، ޕްރޮގްރެސިވް އެޑްވޮކޭޓް ކަމަށް. އެއީ އެ ގަރާރު ބައިވެރިކޮށް ސައިކޮލޮޖިކަލް އެއްބަސްވުން އެ މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުން ވޯޓާ އެއްގައި އެ ޕްރޮގްރެސިވް އެޑްވޮކޭޓް ކަމަށް އޮޅުވާލުމަށް ފާހަގަކުރެވުނު އޮނިގަނޑު

ޕެރިސްކޯޕްގައި."[300] މިކަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޕެރިސްކޯޕްއަށް އަދި ޓީ.އައި.އެސް އަށް އެނގޭނެއޭ، މި ކަންކަން ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ސާފުކޮށްދީފައެއް ނުވެއެވެ.

9. ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ވިސްނިފައި އޮތީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިރިއުޅުއްވާ ގޭޓު ހުންނަ މަގުކަމުންވާ ނިޔާވަތު ހިނގުމުގައި ޕްލޭނިންގައި ހުންނަ ސައިކޮލޮޖިކަލް ނަގަން ބޭނުންވި ސަބަބަކީ ހިނގާ ބިނާގެ އުޅުމަށް އެންދަރުގަމީއާއި ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އެސްކޯޓްކުރަން ބޭނުންވާ ފުރަމަ ފޮއްސަނަށް އެނދަރުގަމީ އާއި އެ މަގުގައި ސައިކަލު ޕާކްކޮށްފައި ހުރުމުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކާރަށް އެރުމަށް ނުވެއްޖެ ކަމަށެވެ.

10. ސައިކޮލޮޖީގައި އެއްޗެއް ހަރުކަށިކޮށް ގެއްލުމުގެ ފުރުސަތު ބޭނުކޮށް ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ސާފުކޮށް ދެނެގަތުމަށް އެތަނަކީ، މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ހަމަލާގެ ކުރިން، 24 ގަޑިއިރު ވަންދެން، ކޮންމެ ދުވަހަކު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ކާރުކޮޅަށް އަރުއްވާ ތަނާ އިންވެގެން، ގާއިދާ ހިލާފަށް ސައިކަލު ޕާކް ކޮށްފައި ހުރުމުން، އެފަދަ ކަންތައްތަކަށް އިތުރަށް ސަމާލުކުރުމުގެ ފުރުސަތު ބޭނުކޮށްފައި ދިނައީއެވެ.

11. މިގޭ އިތުރުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ޓީ.އައި.އެސް އިން ހަމަޖެއްސެވި އެންމެ ފަހުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ފަރާތުގެ އިތުރުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ އެންމެގަދަ

---

[300] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 58 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ބަޔަކު އެސެސްކުރަމުންދާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮތުމުން، އެ މަޢުލޫމާތެއްވެސް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމު ގާތު ބުނެފައެއް ނުވެއެވެ. މިއީ ޖިހަތް ކޮންމެހެންވެސް ލިބެންޖެހޭނެ މަޢުލޫމާތު ކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

12. މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ހަމަލާ ދިނުމުގެ ކުރިން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އެ ދުވަހު ހަމަލާ ދިން މީހުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ގެކޮޅުގެ ސަރަޙައްދުގައި އެއް ފަހަރަށްވުރެ ގިނަ ފަހަރު ފާރަލާފައިވުން، ކުރިއްސުރެ ބަޔަކު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ އެސެސްކުރަމުން ދިޔަކަން ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް އެނގިފައި އޮތަސް، އެ ޓީމަށް އެކަމަށް އިތުރަށް ސަމާލުވެ އެފަދައިން ފާރަލާ މީހުން ދެނެގަތުމުގެ ފުރުސަތު ގެއްލިފައެވެ.

13. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ ފަރާތުން ލިބޭ މަޢުލޫމާތު ޕީ.އައި.އެސް ގެ އެނަލިސްޓުންނަށް ނުލިބޭކަން މިއިންކުއަރީއަށް ވަނީ ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

14. އެގޮތުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ ފަރާތުން ލިބޭ މަޢުލޫމާތު ޕީ.އައި.އެސް ގެ އެނަލިސްޓުންނަށް ނުލިބޭކަން ފާހަގަކުރެވޭ އެއް ސަބަބަކީ، މާރިޗު 12، 2021 ވަނަ ދުވަހު ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ބަޔަކު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ވަރަށް ގާތުން ފާރަލާކަން ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ އެއް މެންބަރަކު ފާހަގަކޮށް، އަދި އެމީހުންގެ ފޮޓޯ ނަގައި ރިޕޯޓް ކޮށްފައިވާކަން އެ މެންބަރު މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް، ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ ކޮމާންޑަރު އަދި

އެސް.ޕީ.ޖީ ކޮމާންޑަރު މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވަނީ އެފަދަ ފޮޓޯއެއް އެމީހުންނަށް ފެނިފައި ނުވާކަމަށެވެ. އަދި ޖީ.އައި.އެސް އިން ބުނެފައިވަނީ އެފަރާތަށް އެ މަޢުލޫމާތު ފެނިފައިނުވާ ކަމަށެވެ.

15. އެގޮތުން، އެފޮޓޯ އެސް.ޕީ.ޖީ ލީޑަރޝިޕްއަށް ފެނިފައިވާ ކަމާމެދު ސުވާލު އުޅުނުނަމަވެސް، މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ދިން ހަމަލާގެ ދެ މަސްދުވަސް ކުރިން، މާރިޗު 12، 2021 ވަނަ ދުވަހު ބަޔަކު އެތަންގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ފާރަލިކަން އެއީ އެ ޗީޓުގެ މެންބަރުންނަށް އެނގިފައިވާ މަޢުލޫމާތެކެވެ. އަދި، އެ މަޢުލޫމާތުގެ މައްޗަށް އެއްވެސް "އެކްޝަން' އެއް ނަގާފައި ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

16. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކޭސްގެ ހާއްބަ އެސެސްމަންޓް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދާ ގުޅޭގޮތުން ލިބޭ ހުރިހާ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

17. ނަމަވެސް ޖީ.އައި.އެސް ގައި އަމަލުކުރާ އުސޫލަކީ، ޖީ.އައި.އެސް އިން ބޭރުގެ ބަލަހައްޓާ މީހުންނާ ގުޅޭގޮތުން ލިބޭ ބޭރުފަރާތަކުން ވެރިން ކާރުގެ މަޢުލޫމާތުތަކު އެސް.ޕީ.ޖީއާ ހިއްސާކުރަނީ، "އިންޓެލިޖެންސް ސަމަރީއެއް" ގެ ގޮތުގައިން "އެނާލިސިސް" ހަދައި، "ތުރެޓް އެސެސްމެންޓް" ގެ ގޮތުގައި "އިންޓެލިޖެންސް ޕްރޮޑަކްޓް' ގެ ގޮތުގައި ހިއްސާކުރެވެއެވެ.

18. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކޭސް އެސެސްމަންޓް މަސައްކަތްކޮށްފައިވަނީ އެގޮތުން އެކަން ހިނގާކަމަށް ޤަވާއިދުތަކެއް. އެގޮތުން، ކޭސް އެސެސްމަންޓް

މި އިންކުއަރީގައި ބުނެފައިވަނީ "ޑީ.އައި.އެސް އަށް ލިބިފައި އެއްވެސް އަޑުގަނޑެއް ލިބިފައެއް އަޑުގަނޑު ފޯރުކޮށްދީފައެއް ނުވޭ"[301] މިހެންނެވެ.

19. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކޭސް އެނަލިސްޓަށް ހުރިހާ މައުލޫމާތެއް ލިބޭނެ ކަމަށް އެނަލިސްޓަށް ޤަބޫލުކުރެވިފައިވާތީ، ޑީ.އައި.އެސް ގެ ޑައިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް މި އިންކުއަރީގައި ވިދާޅުވެފައިވަނީ "ހުރިހާ އިންފޮމޭޝަނެއް އެނަލިސްޓަށް ނުދެވޭ ހުރެދާނެ. ދެން އެކަމާގުޅޭ ޑިޕާޓްމަންޓްތަކަށް އަސްލުގައި ދިނީމާ އެ ޑިޕާޓްމަންޓްތަކުން ކޮލެބަރޭޝަނުގައި ދެން ބަލައި އެއްޗެހި އެނަލިސްޓަށް ފޯރުކޮށްދެވިފައި ހުންނާނީ. އެކަމަކު މައިގަނޑު ޒިންމާގައި ހަމަ ލިބޭ ހުރިހާ އެއްޗެއް ހުންނާނީ ރިއަލްޓައިމްކޮށްފައި. އެކަމަކު ރިއަލްޓައިމްކޮށް މަޢުލޫމާތު އޮޅިފައެއް" ކަމަށެވެ.

11.6.7 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އާއި ފުލުހުންނާ ދެމެދު މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމުގައި ހުރި މައްސަލަތައް

1. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސަރުކާރާއި ރައްކާތެރިކަމަށް އޮތް ނުރައްކާތެރިކަން ދެނެގަނެ އެ ތްރެޓްތައް ދަރަޖަކުރަން، އެތްރެޓްތަކަކަށް އަންނަ ބަދަލުތަކާ ދިރާސާކޮށް ބަލަހައްޓަމުން ގެންދަނީ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިންނެވެ.

2. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހުރި ތްރެޓްތަކުގެ މައުލޫމާތު ފުލުހުންނަށް އެކި ފަހަރުމަތިން ރިޕޯޓްކޮށްފައިވާކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.[302] އަދި، އެގޮތުން އަނގަބަހުންނާއި، ލިޔުމުންނާއި ފޯން ކޯލްގެ ޒަރީޢާއިން މަޢުލޫމާތު ދެ މުއައްސަސާ ދެމެދު

---

[301] އިސްމާ ޑޮކިއުމަންޓް ޕޭޖް ނަންބަރު 299

[302] އިސްމާ ޑޮކިއުމަންޓް ޕޭޖް ނަންބަރު 173

ބަދަލުކުރާކަމަށް ދެ މުއައްސަސާއިންވެސް މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.

3. އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މިފަދައިން ފުލުހުންނާ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރާކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ލިބިފައިވާ ބައެއް ތްރެޓްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ފުލުހުންނާ ހިއްސާކޮށްފައި ނުވާކަމަށް ފުލުހުން މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ.[303] އެގޮތުން؛

i. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބައެއް މެންބަރުންނާއި މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށް ހަމަލާ ދިނުމަށް ހިތްވަރުދީ [redacted] ގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ފުލުހުންނާ ހިއްސާކޮށްފައިވާކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ފަރާތްތަކުން ޓާގެޓަކަށް ކަނޑައެޅުމުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ނުވަތަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ޓާގެޓްކޮށް ހަމަލާއެއް ދިނުމާ ގުޅޭ އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް އަނގަބަހުންވެސް ނުވަތަ ލިޔުމުންވެސް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ފުލުހުންނަށް ދީފައިނުވާކަމަށް ފުލުހުން ބުނެފައިވެއެވެ.

ii. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހައި ލެވެލް ޓާގެޓަކަށް އަމާޒުކޮށްގެން ހަމަލާއެއް ދިނުމަށް ރާވަމުންދާކަމާއި، އެ ޓާގެޓަކީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާކަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް

---

[303] ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ނަންބަރު 171-D1/57/2021/68 (24 ޖޫން 2021) ސިޓީ.

އަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަން ފުލުހުންނާ ހިއްސާކޮށްފައިވާނެ ކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވި ނަމަވެސް، އެކަމާގުޅޭ އެއްވެސް އެސެސްމަންޓެއް ނުވަތަ އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތެއް ފުލުހުންނާ ހިއްސާކޮށްފައި ނުވާކަން ފުލުހުން މި އިންކުއަރީގައި ބުނެފައިވެއެވެ.

iii. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ހިފޭން ގޮތުން އެހެން ބައެއް ފަރާތްތައް މަރާލަން ބޭނުންވާ ކަމަށް ބުނެ، [redacted] ކިޔާ މީހަކު ފޭސްބުކުގައި ލިސްޓެއް އާންމުކޮށް އިންޒާރު ދީފައިވާ ކަމަށާއި، އެކަމާ ގުޅިގެން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް "ކްރިޓިކަލް" އަށް ބަދަލުކޮށްފައިވާ ކަމަށާއި، އެ މަޢުލޫމާތު ފުލުހުންނާ ހިއްސާކޮށްފައިވާނެ ކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން އެހެން ބުނެކަމުގައިވިޔަސް، ފުލުހުން މި އިންކުއަރީއަށް ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތަށް ބަލާއިރު، އިސްވެ ދެންނެވި މަޢުލޫމާތާ ގުޅޭގޮތުން ފުލުހުންނަށް ދީފައިވާ ހަމައެކަނި މަޢުލޫމާތަކީ [redacted] ފޭސްބުކުގައި އާންމުކޮށްފައިވާ ޕޯސްޓްގެ ސްކްރީން ޝޮޓްއެއް އެކަނިކަމެވެ. އަދި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް "ކްރިޓިކަލް" އަށް ބަދަލުކުރިކަން ނުވަތަ ބަދަލުކުރި ސަބަބާގުޅޭ މަޢުލޫމާތެއްވެސް ފުލުހުންނާ ހިއްސާކޮށްފައިނުވާ ކަމަށެވެ.

iv. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ފަރާތްތައް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ދުޝްމަނަކަށް ބަލާކަމުގެ މަޢުލޫމާތު،

ފެބުރުވަރީ 25، 2021 ވަނަ ދުވަހު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ބަންދުކޮށްފައިވާ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ބޯޓު އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އެ މައުލޫމާތުތަކަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ލިބިފައިވާ ގޮތުގައި އެ މައުލޫމާތުތަކަށް ފުލުހުންނާ ހިއްސާކޮށްފައިވާނެތޯ މި އިންޓެލިޖެންސް ބެލިބެލުމުން ފާހަގަކުރެވުނު، އެ މައުލޫމާތުތައް އެފްބީއައިން ލިބިފައިވަނީ [redacted] [redacted] އަކުން ކަމަށާއި، އެ ދީ މައުލޫމާތު ޑިސެންބަރު 24، 2020 ވަނަ ދުވަހު މޯލްޑިވްސް ޕޯޓް ސަރވިސްގެ ކައުންޓަރ ޓަރމިނަލް ޑިޕާޗަރސް ހިއްސާކުރެވިފައިވާ ކަމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ދީ މައުލޫމާތާ ގުޅޭގޮތުން މާލެ ޕޯޓް ސަރވިސްގައި ސުޕަވައިޒަރުން އެދޭގޮތުން ބުނެފައިވަނީ، ޑިސެންބަރު 24، 2020 ވަނަ ދުވަހު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މާލެ ޕޯޓް ސަރވިސްއާ ބައްދަލުކޮށްފައި ނުވާކަމަށެވެ.

.7 އެހެންނަމަވެސް، ޑިސެންބަރު 25، 2020 ވަނަ ދުވަހު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ބައްދަލުކުރިކަމަށާއި އެހެންނަމަވެސް، އެ ބައްދަލުވުމުގައިވެސް އެ ދީ މައުލޫމާތުތަކެއް އެއްވެސް މައުލޫމާތެއް އަދި އެފަދަ އެހެންވެސް މައުލޫމާތެއް ފުލުހުންނާ ހިއްސާކޮށްފައި ނުވާކަމަށެވެ. އަދި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އޭރު ތަހުދީދު ގުޅޭގޮތުން [redacted] އާ ގުޅޭގޮތުން [redacted] އިން ހިއްސާކުރި ފުލުސްތަކުގެ އިތުރުން، މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ހަމަލާގެ ކުރިން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އަމާ

[illegible] ގުޅޭ އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް އެއްވެސް ގޮތަކުން މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއާ ހިއްސާކޮށްފައިނުވާ ކަމަށެވެ. އަދި އެފަދަ އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް ހިއްސާކޮށްފައިވަނީ ހަމަލާގެ ފަހުން މޭ 22، 2021 ގައި ކަމުގައެވެ.

vi. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ފަރާތްތަކުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] އަދި އެފަރާތްތަކުން އެމަނިކުފާނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ [illegible] [illegible] ހިމަނާފައި [illegible] މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަމެއް ނޫނެވެ.

11.7 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ [illegible] [illegible] '[illegible]' އަށް ބަދަލު ކުރި އަސްލު ސަބަބު ސާފުނުވާކަން

11.7.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ [illegible] [illegible] "[illegible]" އަށް ބަދަލުކޮށްފައިވަނީ ފެބްރުއަރީ 15، 2021 ވީ ދުވަހު ކަން ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު [redacted] (5 ޖޫން 2021) ޑޮކިއުމަންޓްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[304]

---

[304] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ 58 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރައީސް މުޙައްމަދު [illegible] [illegible]

11.7.2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ޕްރޮފައިލް ޕިކްޗަރ "ޓާރގެޓްކޮށް" އަށް ބަދަލުކޮށްފައިވަނީ 15 ފެބްރުއަރީ 2021 ވަނަ ދުވަހު ފޭސްބުކް ގްރޫޕްކޮށް [redacted] ކިޔާމީހަކު މާތް الله އަށްޖަހައި އަދި [illegible] ރަސޫލާ މުޙައްމަދު صلى الله عليه وسلم އަށްޖަހައި މަރާލަން ބޭނުންވާ ފިސްނުކަރަން ބުނެ އާންމުކުރި ލިސްޓެއްގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ނަން ހިމަނާފައިވުމުންނެވެ. އެގޮތުން، ފޭސްބުކުގެ އެ ޕޯސްޓާ ގުޅިގެން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ޕްރޮފައިލް ޕިކްޗަރ ރިޕޯސްޓް ކުރުމުންކަމާއި، އަދި 'އިންޖިންޖ' މަރުވަދުންދާކަމަށް ބުނެ، ކުރީގައި ލިބިފައިވާ މައުލޫމާތުތަކާއި، ސަލާމަތީ މަސްއޫލުން އަންނަމުން ދިޔަ ބަދަލުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ޕްރޮފައިލް ޕިކްޗަރ "ޓާރގެޓްކޮށް" ކަމަށް ކަނޑައެޅުނުކަމަށްވެސް ބަލާފައިވުން ނަންބަރު [redacted] (ޖޫން 5، 2021)[305] ސްޓޭޓްމަންޓްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މިގޮތަށް ފެބްރުއަރީ 15، 2021 ވަނަ ދުވަހު ޕްރޮފައިލް ޕިކްޗަރ "ޓާރގެޓްކޮށް" އަށް ކަނޑައަޅައި، ފެބްރުއަރީ 25، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ޕްރޮފައިލް އެސެސްމަންޓް ނަންބަރު [redacted]-2021-0010 (ފެބްރުއަރީ 25، 2021) ރިޕޯޓް[306] ތައްޔާރުކުރެވުނުކަމަށްވެސް އެ ސްޓޭޓްމަންޓްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

11.7.3 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ފަރާތުން ތަހުޤީޤާ ގުޅުން މި އިންކުއަރީގައި ބޭނުންކޮށްފައިވަނީ ޖީ.އައި.އޭ.އެސް ގެ އެނަލިސްޓުން [redacted] ލިޔުމް ވަކި މައުލޫމާތަކަށް އެކަނި ބަލާފައެއް ނުހުންނަކަމާއި،

"ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްއަށް ދެވިފައިވާ ޖަރީމާގެ ހަމަލާ ގެނެސްދިން އެޅުއްވިފައިވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންކުއަރީ ކޮމިޓީއަށް ބޭނުންވާ ޕްރޮފައިލް ރިސަރޗް (އިންޓެލިޖެންސް)"

[305] އިސްތަ ދަންނަވާން ފައިލް ނަންބަރު 304

[306] އިސްތަ ދަންނަވާން ފައިލް ނަންބަރު 37

ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ބޮޑީ ގާޑް ކޯޕްރަލްއަށް ބަދަލުކުރައްވައިވަނީ ފޭސްބުކުގައި ކޮށްފައިވާ ޕޯސްޓަކުން އެކަނި ބަލައިގަންނަވަމުން، އެންގިވިސް ހުރުމުގައި ރިޔާސަތުން [redacted] ބަލައިގަންނަވައި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ބޮޑީ ގާޑް "ކޯޕްރަލް" އަށް ބަދަލުކުރައްވައިވަނީ ޖުމްލަ މާކްސް ކޯޕްރަލްކަން ބަދަލުވާ ވަރަށް ދިހައިމަސްކަމަށްވެ. އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އެންގިވިސްނަން ބޭނުންކުރާ ޒުވާން ބަޔަކަށްވުމުގައި މި ކަމުގައި ބޭނުންކުރެވިފައިވާކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެ.

11.7.4 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ބޮޑީ ގާޑް ކޯޕްރަލްއަށް ބަދަލުކުރުމުގައި އަދި އެއަށްފަހުވެސް، އެ ބަދަލުގެނައި އަސްލު ސަބަބުގެ ތަފްސީލު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މި އިންކުއަރީއަށް ވެސް އަދި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ތަޙުޤީޤަށްވެސް ހިއްސާކޮށްދީފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެ.

11.7.5 އެގޮތުން، އެ މުއައްސަސާގެ ބޭނުންވެގެން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތާއި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސްފޯސާ ދެމެދު ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުމުގައި ބަލާލުމުގައި، ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިސް ވިދާޅުވި "އެ ބައްދަލުވުމުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސްޕެސިފިކް މަޢުލޫމާތެއް ޕީ.އާރ.އެސް.ގެ ފަރާތުން ލިބިފައެއް ނުވޭ ނަމަ ކަން ސަބަބުތަކާ ހުރެގެން. ދެން އަދިވެސް ބޮޑުކަމެއް އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ، އެ މުއައްސަސާގެ ވެރިކަން... ޖުމްލަކޮށް ދެންނެވީމަ 2 މާރިޗުގައި ބޮޑީ ގާޑް އެ ބަދަލުގެ މިންގަނޑުތަކުން އިތުރުބަދަލުކުރިވައި އެއް ސަބަބަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އަދި އެހާ ސާފެއް ނޫން. އަދި އެ މުއައްސަސާ އެހާ ފުރިހަމަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ލިބިފައެއް ނުވޭ ނޫން... 2 މާރިޗުގައި ބޮޑީ ގާޑް އިތުރުބަދަލުކުރުމުގެ ހިތްވަރުގަޑު ކުރިން ސަލާމަތީކަން ބައެއް ޗެލެންޖަސް އަންގާފައި އެބަހުރި. އެ ޗެލެންޖަސް ކޮބައިކަން އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަށް

ކަންކަން ސާފުކުރަން ބޭނުންވާ ކަމަށް އެ ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވާފައިވާތީ. އެ މައުލޫމާތު ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ކުރަމުން މި ގެންދަނީ. އަދި އެހާ ސާފުކޮށެއް އެ މައުލޫމާތުތަކެއް ނުލިބޭ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް..."[307] ކަމަށެވެ.

11.7.6 މީގެ އިތުރުން "މިހާރުގެ ތަޙްޤީޤުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މައުލޫމާތަށް އެދި ރިކުއެސްޓްކޮށް، ސިޓީއަކުން ރިކުއެސްޓްކުރުމުން، އެ ސިޓީގެ ޖަވާބުގައި ވަނީ ސްޕެސިފިކް ކަމެއް ދިމާވެގެން އެ ނޮލެޖް ގެޕް އިންކްރީސްކުރުމުން ކަމަކަށް ދަންނަވާފައިވާ ނަމަ" ކަމަށް ފުލުހުންގެ ވަރުގަދަކޮށް މި އިންކުއަރީގައި ބުނެފައިވެއެވެ.

11.7.7 ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުން އެކަމާ ގުޅޭ އިތުރު މައުލޫމާތު ހޯދުމަށް އެދުމުން، އެ މައުލޫމާތުގެ ތަފްސީލު ފުލުހުންނަށް ލިބިފައިނުވާކަމީ މި އިންކުއަރީގެ ކަންބޮޑުވުމެކެވެ. އަދި، މި އިންކުއަރީއަށް ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުން މައުލޫމާތު ދިން ތާރީޚު ކަމަށްވާ މޭ 21، 2021 ވަނަ ދުވަހާ ހަމައަށް، އެ މައުލޫމާތު މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ހަމަލާ ތަޙްޤީޤުކުރާ ފަރާތަށް ލިބުމަކީ ތަޙްޤީޤަށް ކުރިއެރުންތަކެއް ލިބުމުގެ ފުރުޞަތު ގެއްލިފައިވާކަމާއި، އެ މައުލޫމާތު ސަލާމަތުން އެ ތަޙްޤީޤަށް އެއް ހުރަހަކަށްވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

11.8 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ހަމަލާއާ ގުޅުންހުރި ސަސްޕިޝަސް އެއްވެސް މާލީ މުޢާމަލާތެއް ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަން ބެލުން

11.8.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ހަމަލާ ދިން މީހުންނާ ގުޅޭ މާލީ މުޢާމަލާތަކާ ގުޅޭ ސަސްޕިޝަސް އެއްވެސް ކަމެއް މިހާތަނަށް

---

[307] އިސްވެ ދެންނެވުނު ވަޘީޤާ ނަންބަރު 94

ފާހަގަކުރެވިފައި ނުވާކަމާއި، އެދުވަސްވަރު ޖެނެރަލްމާ ގުޅުންހުރި ސަސްޕިޝަސް ޓްރާންސެކްޝަންސް ރިޕޯޓްވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައި ނުވާކަމަށް އެމް.އެމް.އޭ.ގެ އެފް.އައި.ޔޫ.އިން މި އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތުދީފައިވެއެވެ.

11.8.2 އެދުވަސްވަރު ހިންގާފައިހުރި 'ފްރޯޑް' ފަދަ މުއާމަލާތްތަކާ ގުޅޭ މައުލޫމާތުތައް އެމް.އެމް.އޭ.ގެ އެފް.އައި.ޔޫ.އިން މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއާ ހިއްސާކުރަމުން ދަނިކަމާއި، އެ މުއާމަލާތްތަކާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު ދިރާސާކޮށް ފުލުހުން ތަހުގީގުކުރަމުން ދަނިކަންވެސް މިއިންކުއަރީން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

11.8.3 ޖެނެރަލްމާއި ގުޅުންހުރި، ފައިސާގެ މުއާމަލާތްތައް ހިންގަނީ މުޅިއަހަރުން ރަސްމީ މާލީ ނިޒާމުގެ ބޭރުއިން ހުންނަކަމާއި، ބޭންކިން ސިސްޓަމުގެ ބޭރުން، ނަގުދު ފައިސާއިން މިފަދަ މުއާމަލާތްތައް ކުރާކަމާއި، އަދި ރަސްމީ ބޭންކިންގ ނިޒާމުގެ ބޭރުން ފައިނޭންސް ނަޖީވަރާ ބޭންކިންގެ އިމްތިޔާޒު ބޭނުކަން މިއިންކުއަރީއަށް ލިބުނު މައުލޫމާތުން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

(ނ) ރޭޑިކަލައިޒޭޝަން ސްޕްރެޑްވުމާ ގުޅުންހުރި ކަންތައްތައް

11.9 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކޮލަމް ޕްރޮޕެގެންޑާ ބިލާ ގުޅޭ ކަންކަން

11.9.1 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކޮލަމް ޕްރޮޕެގެންޑާ ބިލުގެ ދެންވަރުން ގަދުކުރުން

1. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ޕޮލިޓިކަލް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ [redacted] [redacted] ބޭރުގެ ބިލުކެވެ. އަދި، ހިންގާފައި ވަޒީފާގައި ކަމަށްވާއިރު،

އަރިހުގައި އާއި ކާރު ކޮޅުގައި ވަޑައިންނަވާއިރު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކާރުކޮޅުގައާއި ސެކިއުރިޓީ ކާރުގައި ދަތުރުކުރަމުންނެވެ.

2. [redacted] މީހުންގެ ޓީމަކުން ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭން ކަނޑައަޅަނީ ހިމާޔަތް ދެވޭ މީހާގެ "ބޮޑީ ކަވަރ" އަށްވެސް ވިސްނާފައެވެ. ނަމަވެސް، 6 މޭ ގެ ހަމަލާ ދިން ވަގުތު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަރިހުގައި ހުރި [redacted] [redacted] ބޮޑީގާޑުންނެވެ.

3. މޭ 6، ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކޮންވޯއް ފްރޮޓެކްޝަން ޓީމް [illegible]، އެވަގުތު ޑިއުޓީގައި ހުރި [redacted] ބޮޑީގާޑުން އެޑްވާންސް ޓީމުގެ ގޮތުގައި ފޮނުވުމަށެވެ. މިއީ އުސޫލާ ޚިލާފު ކަމެކެވެ. އެޑްވާންސް ޓީމުގެ ގޮތުގައި ފޮނުވަން ހަމަޖެހިފައި އޮންނަނީ ޑިއުޓީގައި އެވަގުތު [illegible] ޓީމް ހުރިކަމާ ގޮތަށެވެ.

4. މިހެން މިކަން ކުރި ސަބަބަކަށް އެސް.ޕީ.ޖީ ކޮމާންޑަރ ވިދާޅުވެފައިވަނީ، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު މޭ 6، ގައި ހެނދުން ބޭރަށް ވަޑައިގަންނަވަން [illegible] [illegible] ވަރަށް [illegible] [illegible] ކުރިން ކަމަށެވެ. އަދި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި އެ ވަގުތު ޑިއުޓީގައި [illegible] ބޮޑީގާޑުން [illegible] ކަމަށެވެ.

5. އެސް.ޕީ.ޖީ ކޮމާންޑަރ ވިދާޅުވި، މޭ 6، ގައި [redacted] ބޮޑީގާޑުން [illegible] އިރު، [illegible] [illegible] އެވަގުތު ޑިއުޓީގައި ހުރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް، [illegible] [illegible] އެސް.ޕީ.ޖީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ފޮނުވީ އެ ވަގުތު ޖެއްސީގައި ހިރި ބުލޫގެ ޑިޓޮނޭޓަރަކަށް އެސް.ޕީ.ޖީ ކޯޑުންގެ އަށް އެ ސިގްނަލް ފޮނުވިފައިވާކަމަށެވެ.

6. މުޅި ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުން މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދިން ގޮތުގައި، ޖެއްސީ ޓީމުން މީހުން މަދުކުރުމަކީ ވަރަށް ގަދުން ނުކުރާ ކަމެއްކަމަށެވެ.

7. [redacted] ބޮޑީގާޑުންގެ ޗީފް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އަރިހުގައި ތިބިނަމަ، މޭ 6ގެ ހަމަލާ ދިން ގަޑީގައި، އެ ހަމަލާ ދިން މީހާއަށް ރިމޯޓެއް ބޭނުންކޮށްގެން ގޮއްވާލި ގަޑީގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ފުރިހަމައަށް ފެނުމުގެ ފުރުސަތު ކުޑަވީސް ކަމަށާއި [redacted] ބޮޑީގާޑުން ތިބި ނަމަ، "ބޮޑީ ކަވަރ" އިން އިތުރަށް ހިމާޔަތް ކުރުމުގެ ފުރުސަތު އިތުރުވީސް ކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވި ތަޖުރިބާ ގާޑުން ވިދާޅުވެއެވެ. އަދި މޭ 6 ގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް ލެވެލް ކްރިޓިކަލް އަށް ގެނެސްފައިވީނަމަވެސް، ޗިކުން ބަދަލު ކުރުމަކީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާގައި އައި.އީ.ޑީ އެއް ގޮއްވާލުމުން ބުރައިގެން ދިޔަ ޒަޚަމްތައް ކުޑައި އެ މިންވަރަށް ޒަޚަމްވުން އިތުރުވި ކަމެއްކަންވެސް މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

11.9.2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ ފަރާތުން ދިމާ އެޑްވާންސް ޓީމުން "ފީޑްބެކް" އަށް އަހަމިއްޔަތު ނުދިނުން

1. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ގާޑު ހުންނަ ގޮތް، ނިކުމެ ހިނގާލުމުގައި ސައިކަލުގައި ހުންނާނީ ކޯސްޓަލްއަށް ދަތުރު ފުރާ ޗިޕުން

ފާހަގަކުރުމުންވެސް، މޭ 6، ގެ ހަމަލާއާ ހަމައަށް އެ ސަރވިސްތަކެއް ނަގާފައިނުވެއެވެ. އެ ސަރވިސްތަކެއް ނެތް ނަމަ، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ފުރަތަމަ ބޮޑު ކަވަރ ދެވިފައިނުވާކަން މި އިންކުއަޔަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ.

2. އަދި ނިޝާނަށް ހިނގުމުގައި ސައިކަލު ޕާކް ނުކުރުވާ ގޮތް ހަދާފައި އޮތްނަމަ، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދުއްވާ ކާރުމަތިކޮށް ކާރުކޮޅު ހުއްޓުން ކަމުގައި، ގޭގެ ކުރިމަތިން އަރާ ފައިބައިގަތުމުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުންތަކަށް މި އިންކުއަޔަރީއަށް ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

11.9.3 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ގަވާއިދުން "ރިފްރެޝަރ" ކޯސް ނުހިންގުން

1. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ގަވާއިދުން ފުރިހަމަ "ރިފްރެޝަރ" ޓްރެއިނިންގ ކޯސް ނުހިންގާކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ކޮންމެ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮފިސަރަކަށްވެސް ހުނަރު އާ ކުރުމުގެ ފުރުޞަތަކީ މުހިންމު ކަމަކަށްވެ، އަދި ޚާއްޞަކޮށް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުފަދަ ހައި ތްރެޓް "ޓާރގެޓް" އެއް ކަމުގައިވާއިރު ހުނަރުވެރި ފަރާތްތަކުން ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުން ޖެހޭ ޓީމަށް މިފަދަ "ރިފްރެޝަރ" ކޯސް ގަވާއިދުން ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ މުހިންމު ކަމެއްކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

2. "ރޫލްސް އޮފް އެންގޭޖްމަންޓް" އާ ބެހޭގޮތުން އިންކުއަޔަރީން ސުވާލު ކުރުމުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ވިސްނިފައިވާ މަޢުލޫމާތާއި، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޓްރެއިނަރުން އެނގޭ މަޢުލޫމާތާ ފުށުއަރާތަން ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ.

11.9.4 ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ ބޮޑީގާޑުންގެ އަދި ޕީބޮޑީގާޑުންގެ

1. ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ ބެލުމުގައި، ދުވަހުގެ މަސައްކަތުގައި ބޮޑީގާޑުންގެ އަދި ޕީބޮޑީގާޑުންގެ ގަވާއިދުން ހިންގާކަން ފާހަގަވެއެވެ. އަދި އެސް.ޕީ.ޖީ ކޮމާންޑަރ ގަވާއިދުން ޓީމުގެ މަސައްކަތް ބައްލަވާކަމާއި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އަބަދުވެސް ސަލާމަތުވުމަށް ބޭނުން ހިމާޔަތްކަން ޓީމުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް އެ ހަމަލާދެވުނުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހުރި ނުރައްކާތެރިކަމުގެ ބޮޑުމިނަށް ވިސްނުމުގައި ނުވާކަމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

11.10 ޓީލްވަރު ހިންގުމުގައި ހުރި ސައިކަލުބޮމު

11.10.1 ސައިކަލުބޮމުގެ ނުރައްކާ

1. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދިމާވާ ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާތަކާއި އަދި ދިނުމަށް ރާވަމުންދާ ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާތަކަށް ބަލާއިރު އެފަދަ ހަމަލާތައް ދިނުމަށް އެންމެގިނަ ރާވަމުން ދަނީ ތިން ގޮތަކަށްކަން މި އިންޓަރވިއުގައި މަޢުލޫމާތު ދެއްވި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އޮފިސަރުންނާއި ފުލުހުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެއީ، ތޫނު އެއްޗަކުން ހަމަލާދީގެން ނުވަތަ އަލިފާނުގެ ހަމަލާއަކުން (އާސަން އެޓޭކް) ނުވަތަ ގޮވާ އެއްޗެއް (އައި.އީ.ޑީ) ބޭނުންކޮށްގެންނެވެ. މި ތިން ގޮތުގެ ތެރެއިން، އެއްކަލަ ގޮވާލައިގެން އެންމެގިނަ ހަމަލާދިނީ ދުރައްވާ އެއްކަމަކުގައި އައި.އީ.ޑީ އެއް ހަރުކަށް (ވެހިކަލް ބޯން އައި.އީ.ޑީ) ގޮވާލައިގެންކަމަށްވެސް މި އިންޓަރވިއުގައި ވަނީ މަޢުލޫމާތު ދީފައެވެ. ދުނިޔޭގެ އެހެން ގައުމުތަކުގައި އައި.އީ.ޑީ ހަމަލާތައް ގޮވާލަން ބޭނުންކުރާ ފިޔަވަޅަކީ އާންމުކޮށް ރޭޑިއޯ ފްރިކުއެންސީ ފިޔަވަޅެވެ. އެހެން ނަމަވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަރާތުން ބަލާއިރު އައި.އީ.ޑީ ހަރުކަތްތަކުން ހަމަ

ދިނުމުގައި އާންމުކޮށް ބޭނުންކުރާނީ ފިޔަވަޅަކީ ސައިކަލުތަކަށް މި އިންކުއަރީއަށް ވަނީ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ފާހަގަކޮށްދީފައެވެ.

2. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިރިއުޅުއްވާ ކެނެރީގެ ހުންނަ ނީލޯފަރު ހިނގުމަގީ އަދަދުގެ އެއް ފަޅިގައި މިނަ އަދަދަކަށް ސައިކަލު ފާލު ކޮންވޯއި ހުންނަ މަގެކެވެ. އެގޮތަށް ސައިކަލު ފާލު ކޮންވޯއި ހުރުމަކީ ކޮންޓްރޯލް ކަމެއް ކަމާއި، އެކަމަކީ ހަމަގާއިމް ދިނުމުގެ ފުރިހަމަ އޮތް ކަމެއް ކަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން އަބަދުވެސް ދެކޮޅުދިނީކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރުއްވިއެވެ. "އަޅުގަނޑުމެން ޕްރެސް ބްރީފިންގައި އެހެން ބުނިން، ސައިކަލްތަކުގެ ފޯމޭޝަނާއި އަދި ވަކިން ގާޑްސްކޯން އަޅުގަނޑު ބުނިން، ސައިކަލްއެއް މި އޮތީ ގޮއްވާލާފައި. ދެން، ސައިކަލްގެ ކޮންސެޕްޓް. ދެން ފުރަތަމަ އެ ހިސާބުން ދަތުރު ސައިކަލްއެއްގައި މިކަހަލަ ކުރުމަކީ ހަމަ ބޮޑުގޮތް އޮތް ޕްރެޒިޑެންސީގެ ބޮޑީއިން ބަޔަކު ޕްރެޒިޑެންސީގެ ބޮޑީއިން ޕްރެޒިޑެންސީއާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އަބަދުވެސް ބަލަމުންދިޔައީ." ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް މޭޖަރ ޖެނެރަލް ޢަބްދުﷲ ޝަމާލް ވިދާޅުވިއެވެ.

11.10.2 ސައިކަލުތައް ނެގުމުގެ މަސައްކަތް

1. ނީލޯފަރު ހިނގުމަގުގައި ހުރި ސައިކަލުތައް ނަގައި އަދަދު ހުސްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރުމުގައި ދައުލަތުގެ އެކިއެކި އިދާރާތަކުން އެކި މަސައްކަތް ކޮށްފައި ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ސައިކަލުތަކަކީ އަމުދުން ނަގަންޖެހޭ ސައިކަލުތަކަކާ ކަމަށް ދައުލަތުގެ ކާފާރު ހުރިހާ

އިދާރާތަކަށް ޤަބޫލުކުރެވުނު ނަމަވެސް ބަޖެޓުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާދިނުމުގެ ކުރިން އެ ސަމާލުކަމެއް އަމަލުން ނުދެވިފައިވާކަމެވެ.

2. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ސިކިއުރިޓީ ފޯރުކޮށްދޭ ބޮޑީގާޑް ކަމަށާއި، ސަލާމަތީ މަސްއަލަތަކަށް ބަލައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިރިއުޅުއްވަމުން ގެންދެވީ ގ.ކެނެރީގެ ހުންނަ ނީލޯފަރު ހިނގުމަކީ ވަރަށް ހަނި މަގެއް ކަމަށްވެފައި އެމަގުގެ އެއްފަޅިގައި ސައިކަލު ޕާކުކޮށްފައި ހުރުމުން އެ މަގު ބޭނުން ކުރުމަށް ދަތިވާތީ އެ ޕާކިން ޒޯން ނަގާނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުމަށް އެދި މާރިޗު 14، 2021 ވަނަ ދުވަހު މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގައި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ވަނީ އެދިފައެވެ.[308] އަދި މާރިޗު 18، 2021 ގައި އެއިރުގެ ސަލާމަތީ މަސްއަލަތަކަށް ބަލައި ސަލާމަތީ ސަބަބުތަކަށްޓަކައި ނީލޯފަރު ހިނގުމުގައި ސައިކަލުފަދަ އުޅަނދު ޕާކުކުރާ ވަގުތީ ގޮތުގައި ހަމަޖައްސައިދިނުމަށް އެދި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސް އިން މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުގައި ވަނީ ސިޓީއަކުން އެދިފައެވެ.[309]

3. ޑިފެންސް މިނިސްޓްރީގެ އެ ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަބަބުތައް ބަޔާންކޮށް، ނީލޯފަރު ހިނގުމުގައި ފިޔަވައި ޕާކް ނުކުރާ މަގަކަށް ބަދަލުކުރުމަށްޓަކައި އެ ސަރަޙައްދުގައި ޕާކިންޒޯނުތަކެއް ފިޔަވައި ޕާކް ކުރުމަށް

---

[308] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-2/2021/553 (5 ޖޫން 2021) ނަންބަރު ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ސިޓީ ނަންބަރު MNDF-1-(J3/J7)/OPS/2021/177 (14 މާރިޗު 2021)

[309] މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލަށް ފޮނުވި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ނަންބަރު 28-AD-2/425/2021/7 (18 މާރިޗު 2021)

ޖާގައެއް ހޯދަން ޖެހޭނެކަމަށް މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުން ދެކޭ ކަމަށާއި، އެގޮތުން އެންމެ އެކަށީގެންވާ ޖާގައަކީ ބިއްލޫރިޖެހިގެ ކަމަށްވާތީ ބިއްލޫރިޖެހިގޭގައި ޕާކިން ޖާގައެއް ހެދުމުގެ ހުއްދަ ދެއްވުމަށް އެދި މިނިސްޓްރީ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ގައި މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުން ވަނީ މާރިޗު 23، 2021 ވަނަ ދުވަހު އެދިފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އެ ސިޓީއަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ އިން އަދިވެސް ޖަވާބު ދީފައިނުވާކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

4. މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުން މާރިޗު 23، 2021 ގައި ސައިކަލު ޕާކިން ހެދުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ގައި އެދުމަށްފަހު، އެގޮތުން އެދުނު ކަމުގެ މައުލޫމާތު މިނިސްޓްރީ އޮފް [illegible] ހަމަ އެދުވަހު އަންގާފައިވެއެވެ.

5. މީގެ އިތުރުން، މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވަނީ، އޮގަސްޓު 18، 2020 ވަނަ ދުވަހު މިނިސްޓްރީ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ގައި އެ މިނިސްޓްރީއާއި، މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލާއި [illegible] އޮންލައިން ބޭއްވުނު ބައްދަލުވުމުގައި މާލޭގައި ޕާކިންގ ޖާގަތައް ހެދުމުގެ ގޮތުން މަސައްކަތްތަކާއި ނިންމުންތަކާއި ނިންމާފައިވާ ކަމެވެ. އެ ނިންމުންތަކުގެ ތެރޭގައި ގ.ބިއްލޫރިޖެހިގެ ހުސްބިމުގައި ސައިކަލު ޕާކިންގ ޖާގައެއް ހެދުމަށް ނިންމާފައިވާ ކަމެވެ. އަދި

އެ ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ ޑިސެމްބަރު 27، 2020 ވަނަ ދުވަހު މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލަށް ފޮނުވާފައިވާ ކަމެވެ.[310]

6. މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަމުން މިނިސްޓަރ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު އަސްލަމް ވިދާޅުވެފައިވަނީ، "އޭގެ 8 ވަނަ އައިޓަމްގައި އޮންނަނީ، ބިއްލޫރިގޭ ހުސްތަން. ނިންމުމެއްގެ ގޮތުގައި އޮތީ ސައިކަލު ޕާކިންގ ޖާގައެއް ހެދުމަށް. އެހެންވީމާ، އެއީ ނިންމުމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. މިއީ ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓްރީއެއްގެ ލެވެލްގައި ބޭއްވުނު ރަސްމީ ބައްދަލުވުމެއް. ޕޮލިސީ ލެވެލް ބޭފުޅުންނާ ވެސް އެކުގައި، އަދި އިދާރީ މުވައްޒަފުން ވެސް ތިއްބަވައިގެން؛ އެއީ މިނިޓްސްކޮށް، ފޯމަލީ ކޮމިއުނިކޭޓްކުރެވިފައި އޮތް ނިންމުމެއް" މިހެންނެވެ.

7. އަދި އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ކުރީގެ މޭޔަރ ޝިފާ މުޙައްމަދު ވިދާޅުވެފައިވަނީ

> "އަޅުގަނޑުމެން ސިޓީ ކޮމިއުނިޓީގައި އެއްވެސް ބާރެއް ޖެހުނު މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން ގުޅުއްވާފައި މި މަސައްކަތަށް ކުރަމުންދާ ގޮތް ވެސް އަދި މިކަމާ ބޭނުން ގޮތް ވެސް އެއްވެސް އިރުޝާދު، އެއްވެސް ސަރުކާރުން ދެއްވާފައެއް ވެސް ނުވޭ. މިސާލަކަށް ވެސް ފިޔަވަޅު ނުވޭ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދާ ގޮތް އިންތިޒާމުކުރުމުގައި ވެސް ނުވޭ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން".
>
> މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ކުރީގެ މޭޔަރ ޝިފާ މުޙައްމަދު

---

[310] މިނިސްޓަރ އޮފް ނޭޝަނަލް ޕްލޭނިންގ، ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ، 18 ޑިސެމްބަރު 2020 ވަނަ ދުވަހު 10:30 ގައި އެ މިނިސްޓްރީ އާއި މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލާއި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ބޭއްވި ބައްދަލުވުމުގެ ޔައުމިއްޔާ

8. މީގެ އިތުރުން، މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ކައުންސިލަރ މުޙައްމަދު ޢަލީ މިއިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ދެއްވަމުން ވިދާޅުވެފައިވަނީ: "ފުލުހުންގެ ޕޯސްޓް ހަދަން ނިންމާފައި އޮތް ކަމަށް ޤަބޫލުކުރަން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލެއް ނުކުރަމު އެ ބިލްޑިންގެ ސިޓީ ކައުންސިލަށް ފުލުހުންގެ ޕޯސްޓް ހަދަން ދިޔައި އޮތް ކަމަކަށް. ނޫނީ ހަވާލުކޮށްފައި އޮތް ކަމަކަށް. މިހާރު މިސާލަކަށް މި ތަނެއްގައި ފޯސް ފުލުހުންގެ ޕޯސްޓް ހަދަން ނިންމީމާ. އެކަމަކު މިތާ (ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާގައި) ފުލުހުންގެ ޕޯސްޓް ހަދަން ނިންމި ކަމުގައި ވިޔަސް ފޯސް މި ތަން (ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާގައި) އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުލުހުންގެ ޕޯސްޓް ހަދަން ނުދޭނެ ހިނދަކު އަޅުގަނޑުމެން ޤަބޫލު ނުކުރަމު މިތާ (ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާގައި) ސިޓީ ކައުންސިލުން ފުލުހުންގެ ޕޯސްޓް ހެދިދާން ކަމަށް" މިހެންނެވެ.

9. އެހެންކަމުން، ނިލަންދު ހިނގުމުގައި ހުރި ސަރަހައްދު ފުލުހުންގެ ޕޯސްޓް ނުހުރުމަކީ އަސާސީ ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގައި އެކި އިދާރާތަކުން ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން އެ އިދާރާތަކަށް ސާފުވެފައިވާ މިންވަރަށް ބަލާއިރު، މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަވެފައިވަނީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސްގެ، ހޯމްލޭންޑް އެންޑް އިންޓަރސެކްޓަރަލް އާއި މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލާ މިފަދަ އިދާރާގެ ދެމެދުގައި މުޢާމަލާތް ކުރެވިފައިވީ ނަމަވެސް، ކަންކަން ތަންފީޛު ކުރުމުގައި އެ ދެ އިދާރާގެ ދެމެދުގައި ކަންކަން ކުރަންވީ އުސޫލު ސާފުވެފައި ނުވާކަމެވެ.

10. މީގެ އިތުރުން، ނިލަންދު ހިނގުމުގައި ހުރި ސަރަހައްދު ފުލުހުންގެ ޕޯސްޓް ހުސްކޮށްލުމުގެ ކުރިން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އެސް.ޕީ.ޖީ ކޮމާންޑަރ ކަރަނަލް

ނަސްރުالله އިބްރާހީމް މަޖީދީ މާލޭ ސިޓީގެ މޭޔަރ ޝިފާ މުޙައްމަދާއި، މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ކައުންސިލަރ މުޙައްމަދު ޢަމީރު އަރިހުގައި އަނިޔާވާކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. މީގެ އިތުރުން، [illegible] ހިނގުމުގައި ހުރި ސައިކަލު [illegible] ގުޅޭގޮތުން މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް އާއި މާލޭ ސިޓީގެ ކުރީގެ މޭޔަރ މި އިންކުއަރީއަށް ދެއްވާފައިވާ މަޢުލޫމާތުގައި ޚިލާފުތަކެއް ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އެގޮތުން، އެސައިކަލުތައް ނަގައި ދިނުމަށް އެދި މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް މާރިޔާ އަޙްމަދު ދީދީ، ކުރީގެ މޭޔަރ ޝިފާ މުޙައްމަދު އަރިހުގައި ފޯނުން ގުޅުއްވައި ދެންނެވި ކަމަށް މި އިންކުއަރީގައި މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ ވިދާޅުވެފައިވާއިރު، ކުރީގެ މޭޔަރ ޝިފާ މުޙައްމަދު ވިދާޅުވެފައިވަނީ މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ ގުޅުއްވައި ނުވާ ކަމަށާއި އަދި މިނިސްޓަރާ ފޯނުން ވާހަކަފުޅު ނުދައްކަވާކަމަށެވެ.

11. [illegible] ހިނގުމުގައި ހުރި ސައިކަލު [illegible] ހުސްކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ދައުލަތުގެ އެކި އިދާރާތަކުން ޢަމަލުކޮށްފައިވާ ގޮތް [illegible] އެކަމަކު [illegible] މޭ 6، 2021 ދުވަހު [illegible] މަޖިލީހުގެ ކަންމަތީގައި ހުރި ސައިކަލުގައި އައި.އީ.ޑީ އެއް ހަރުކޮށްގެން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާދިނުމަށްފަހު މޭގެ 6 ދުވަސް ފަހުން މޭ 12، 2021 ވަނަ ދުވަހު އެސައިކަލު [illegible] ވަނީ މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުން ހުސްކޮށްފައެވެ. އަދި އެކަން ކޮށްފައިވަނީ އިތުރު އެއްވެސް ފާރަވެރިއެއްގެ ހުއްދައެއް ނެތިކަން މި އިންކުއަރީއަށްވެސް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

12. ސްޕީކަރު ހިނގުމުގައި ޕާކް ނުކުރެވޭ ގޮތް ހެދުމުގައި އެމް.އެން.ޑީ.އެފްގެ [illegible] އެސް.ޕީ.ޖީ ގެ [illegible] އިން ފާހަގަކުރާ ސަބަބު [illegible] މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

13. ސްޕީކަރު ހިނގުމުގައި ޕާކް ނުކުރެވޭ ގޮތް ހެދުމަށްޓަކައި މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުން ދައުލަތުގެ އެހެން އިދާރާތަކާއި [illegible] [illegible] ޕާކިން ސަރަޙައްދު އޮތުމަކީ ނުރައްކާ، އެ މުއްދަތުގައި ޕާކިން ޒޯން ނަގާފައި އޮތުމަކީ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ އިހުމާލު އޮތުމަކީ ބޮޑު ކަމެއްކަމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

14. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ސަލާމަތީ ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ މައްޗަށް ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނު ލާޒިމުކޮށްދެއެވެ. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ބޮޑީގާޑް ގޮތުގައި "[illegible]" ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އޮފިސަރ) ކަމަށްވި ކަނޑައަޅާފައެވެ. އަދި ސްޕީކަރު ހިނގުމުގައި ހުރި [illegible] [illegible] ސަލާމަތީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ވަނީ [illegible] އެނގެއެވެ. މައްސަލަގައި ކަންކަން މިހެން ހުރިއިރުވެސް، ސްޕީކަރު ހިނގުމުގައި ޕާކްކޮށްފައިހުރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސަލާމަތީ [illegible] ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

15. އެ [illegible] [illegible] [illegible] ނަމަވެސް، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން [illegible] ސަލާމަތީ [illegible] [illegible] ރައްކާތެރިކަން [illegible] [illegible] އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ކޮށްފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

16. ހަމަލާއާއެކު، ޕީ.އައި.އޭސް އަށް ލިބިފައިނުވި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހުރި ތްރެޓްތަކުގެ މައުލޫމާތު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށާ ހިއްސާކޮށްފައި ނުވާކަންވެސް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ސިޔާސަތު ހިންގުމުގައި ޕްރޮޓޮކޯލްތަކުގައިހުރި ސަރކިއުލަރތަކުން ނަގުން ވަސީލަތްތަކުން ދިޔަނަމަވެސް، އިސްވެ ދެންނެވި އެއްވެސް ޢަމަލެއް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން އަދާކުރި އޮޕަރޭޓަރ، މޭ 6، 2021 ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ހަމަލާ ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ކަމަށްވެދާނެކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް ފެނުނުކަމެވެ.

11.11 ސެކިއުރިޓީ ކޯޑުގެ މައްސަލަ

11.11.1 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ސެކިއުރިޓީ ކޯޑުގެ މައްސަލަތަކެއް ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

11.11.2 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ސެކިއުރިޓީ ކޯޑު އެކި ވަރަށްގިނަ ހެއްޖެ، ސްޓާފް ނުވެގެން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ވަރަށްބޮޑުވެން ދަތިކަމު ކުރާ ސެކިއުރިޓީ ކޯޑުގައި ދަތިކުރުކަން ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ މެންބަރުންނަށް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދާއި ދެމެދު ނުކުރެވިފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ހަމަޔަ ދިރުމުގެ ޕޮލިސީއަށް ބަލާ، ދުވާ "ކަވަރ" ހިނގެއެވެ.

11.12 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓުގެ ރިކޮމެންޑޭޝަންތަކާ ފުރިހަމައަށް އަމަލުކުރުން

11.12.1 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ހަމަލާ ދިމާވުމުގެ ކުރިން އެންމެ ފަހުން ހެދިފައިވާ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓުގެ "ރިކޮމެންޑޭޝަން" ތަކުގެ ބައެއް ކަންތައްތައް އަދިވެސް ނުކުރާ ކަމަށް ފާހަގަ ވެއެވެ. ކުރިން ވެސް ތަފްސީލު ދީފައިވާ ފަދައިން، އަދިވެސް ނުކުރާ "ރިކޮމެންޑޭޝަން" ތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ:

1. ދަތުރު ކުރުމުގައި ރޫޓް ބަދަލު ކުރަން އޮތް ނަމަވެސް، ގޭ ދޮރުން ނިކުމެވަޑައިގަންނަވާއިރު، އެނބުރި ވަޑައިގަންނަވުމުގައި ގިނައިން ބޭނުން ކުރަނީ އެއް ރޫޓެއްކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.
2. އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ބަޔަކު ފާރަލައި، އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ ބަޔަކު އެސެސްކޮށް ނުވަތަ ދަސްކުރުމަށް ދިޔަކަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް އެނގިފައިވެއެވެ.
3. ގޭޓް ތަކެއްޗަށާއި، ސަވާރީ ކުރުވާ މީހުންނަށް ބަލައި މަދު ކުރުމަށް ރިކޮމެންޑޭޝަން އޮންނަމަވެސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިރިއުޅުއްވާ ގެކޮޅުގެ މަގު ގޭޓް އެއްކޮށް ހުރިގޮތް ބެލުމުން "ސްވީޕް" އެއް ނުކުރެއެވެ. ގަވާއިދުން ނަމަވެސް، އަދި [illegible] ނަމަވެސް [illegible] ހިނގުން "ސްވީޕް" އެއް ނުކުރެއެވެ. ސްވީޕް ކުރިނަމަ، އައި.އީ.ޑީ އެއް ހަރުކޮށްފައިވާ ސައިކަލް ހޯދުމުގެ ފުރުސަތު ބޮޑުވިއެވެ.
4. މާރިޗު 3، 2021 ވަނަ ދުވަހު "ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓުގައި "ގޭޓު ހުންނަންވާނީ ބަންދުކޮށް އަބަދުވެސް ސައިކަލް

ޒޫމްކޮށް ވަގަކަށްވުރެ، ގޭޓާ ބޭރުގައި ސެކިއުރިޓީ ކެމެރާ (CCTV) ހުރިކޮށް ފެނިޖެހި ކުރުން މުހިންމުވޭ." ބާންކާރްކުގައި ވާއިރު، ގޭޓާ ބޭރުގައި ސެކިއުރިޓީ ކެމެރާ ހުރިކޮށްގައި ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

5. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ އެންމެ ފަހުގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓުގެ ރިޕޯޓުގެ 2 ރިޕޯޓު ވާކަމުގައި، އެއާ ގުޅުންހުރި ކޮންފިޑެންޝަލް އިސްވެ ބަޔާންކޮށްފައި ވާނެއެވެ. އެސް.ޕީ.ޖީއަށް މި ފަހުގެ ރިޕޯޓު ނުލިބޭ ކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ބުނާ ބުނުން އައީ ތެދުކަމަށް ވާނަމަ، މިއީ އޮޕަރޭޝަނަލް ކޯޑިނޭޝަނުގެ އެ ދެ ރިޕޯޓުގައި ހިމެނޭ މުހިންމު ބައެއް "ރެކަމެންޑޭޝަން" ތައް އެސް.ޕީ.ޖީ އާ ހިއްސާ ކޮށްފައި ނުވުމުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގައި އެންމެ ސަލާމަތާން މި ކަންކަމަށް އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ހުރިހާ ނުވެވޭނެކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

6. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ޕްރޮވައިޑުކުރަން ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ހޯދުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ އެސް.ޕީ.ޖީ ކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ "ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮޓެކްޝަން ގްރޫޕް ތަކުގެ ތަރުތީބު"[311] އިން ފާހަގަވެއެވެ. އެހެންކަމުން، "އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓް" ގެ ބައެއް "ރެކަމެންޑޭޝަން" ތައް ނުލިބުމުން "ކޮރިޑޯރ" ގާތުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ހުންނެވިއިރު، ޕްރޮވައިޑުކުރަންޖެހޭ ވަސީލަތްތައް ފޯރުކޮށް އަދި އެސް.ޕީ.ޖީ އަށް ދެނެގަނެވިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

---

[311] ޕޮލިސް ދެންނެވުން ފުޓޭޖު ނަންބަރު 244

11.13 "ކްރިޓިކަލް" ޒޯނަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ސެކިއުރިޓީގައި ކުރަން ހުރި ބައެއް ކަންކަން ނުކުރުން.

11.13.1 އެސް.ޕީ.ޖީ އިން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ "ސެކިއުރިޓީ ޕްރޮސީޖަރ ޑޮކިއުމަންޓް ބްރީފް"312 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ "ކްރިޓިކަލް" ޒޯނަށް ޕްރޮސީޖަރުތަކުގެ ތެރެއިން ކަނޑައަޅާފައިވާ ބައެއް ކަންކަން ނުކުރާ ކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެ ކަންތައްތަކަކީ:

1. "ޕްރީބްރީފިންގ/ޑީބްރީފިންގ ރެޖިސްޓަރ އެއްވެސް ސަސްޕިޝަސް އެކްޓިވިޓީއެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް ފާހަގަ ކުރެވިއްޖެ ބަލަހައްޓާކަން،" އަދި "ޕެޓްރޯލް ބަލައި ފުރުސަތުގެ އެސައިންމަންޓް ހެދުމަށް ސިފައިންނަށް" އެ އެސައިންމަންޓް ހުށަހަޅާ ތަކެއްޗެވެ. ނަމަވެސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ގެ ކޮންމެ ދުވަހެއްގެ "ޕްރީބްރީފިންގ/ޑީބްރީފިންގ ޓްރެއިނިންގ" ކަމަށާއި، ގާރޑުކުރަން އަދާ ވަޑައިގަންނަވާ ޖާގަ ކައިރީގައި ހުންނަ ސެކިއުރިޓީ އޮފިސަރުން އެއްވެސް ޑިއުޓީ ނުކުރާ ކަމާއި، އަދި ސެކިއުރިޓީ އޮފިސަރުން ހަމަޖައްސާ ދިނުމަކީ އެންމެ ގާތު އެއްކޮށް ކުރަން ޖެހޭކަމެއް ކަމަށްވުމާއި، އެ ޖާގަ ކައިރިން ސެކިއުރިޓީ އޮފިސަރުން ވިޔަސް ގިނަ ގިނައިން ޗެކްއަޕް ކުރުމަށް، ގަވާއިދުން ޕެޓްރޯލް ޕޮއިންޓްސްގެ އޮފިސަރުން ހާޒިރީ އޮންނަންޖެހޭ ކަމަށް މި އިންޑަކްޝަން ޓްރެއިނިންގ ކުރެވިފައެވެ.

2. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިރިއުޅުއްވާ ގޭކޮޅާއި ގޭކޮޅު ވަށައިގެންވާ ސަރަޙައްދު ގަވާއިދުން ނަޒަރު ކުރަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. "ކްރިޓިކަލް" ޒޯނަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ސެކިއުރިޓީގައި "ދިރިއުޅުއްވާ ގޭކޮޅުގައި ސެކިއުރިޓީ ޖެހުމާ ޤާއިމުކުރުން" އަދި "ގޭކޮޅުގައި ސެކިއުރިޓީ އަދި އެކްސެސް ކޮންޓްރޯލް

---

[312] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 244

ފަސްޓް ރެސްޕޮންޑަރސް" ބަޔާން ކޮށްފައިވާއިރު، މި ކަންކަން ފުރިހަމަ ނުކުރާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

3. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިރިއުޅުއްވާ ގޭކޮޅުގެ ކައިރި ސިކިއުރިޓީ ބަލަހައްޓަނީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ގޭގައި އުޅުއްވާ ގަޑީގައި އެކަނިއެވެ. މި ގޮތަށް ކަންކުރުމުން ގިނަ ވަގުތުތަކެއް ގޭކޮޅު ހުސްހަނި ނުބަހައްޓަވަން ޖެހިފައެވެ.

11.13.2 ގ.ކެނެރީގެ ހުންނަ ސަރަހައްދު "ކޮވަރޭޖް" ކޮށް ބަލާ ކަމެރާ ވަނީ ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް މި އިންކުއަރީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވިއެވެ. ނަމަވެސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ގޭޓުގެ ފެންސް "ކޮރިޑޯ" ގައި ހުރިއިރު، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިރިއުޅުއްވާ ގޭކޮޅާއި އަދި ގޭކޮޅު ވަށައިގެން އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް ބަލަހައްޓަންވާނެ ކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

11.14 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ރައްކާތެރިކަމާއި ހިމާޔަތް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންކުރަމުންދިޔަ ވަސީލަތްތަކެއް ކަމަށް ބުނާ ބައެއް ވަސީލަތްތައް ބޭނުން ނުކުރުން

11.14.1 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އިންޓެލިޖެންސް ޑިރެކްޓަރޭޓުން ބަހައްޓާ ކޮންފިޑެންޝަލް "ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ރައްކާތެރިކަމާއި ހިމާޔަތް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންކުރަމުންދިޔަ ވަސީލަތްތަކުގެ ލިސްޓް" ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބައެއް ވަސީލަތްތައް ބޭނުން ކުރަމުން ނުދާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

1. އެގޮތުން "ހާޑަނިން ބަލައި އެސް.ޕީ.ޖީ އިން ކަނޑައަޅާ ގޮތެއްގެމަތިން ޑޭޓާ އަދި ޓްރެކިން ގެން ޑިފްލައި ކުރުވާ" ކަމަށް ބޭނުންކޮށްފައެވެ. ނަމަވެސް، މި އިންކުއަރީއަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ހުށަހެޅުއްވި ދިން ޖަވާބުގައި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ އިވެންޓްތަކަށް ވަރަށް ގަދުން ކުރިން ޑޭޓާ ބޭނުން ނުކުރާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ބުނަނީ ޑޭޓާ ބޭނުން ކޮންމެ ނެތި "ސެކިއުރިޓީ އެކްސެސް އިންޓެލިޖެންސް" ނުލިބުން ކަމަށެވެ.

2. ނަމަވެސް، ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ބަޔަކު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ފާރަލާ، އަދި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ އެސެސް ކުރުމުން އައިކަން އެނގި، އަދި އައި.އީ.ޑީ އެއް ގޮއްވާލުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާކަން އެނގި ގޮތް އެއް ގޮތް ކަމަށް ވާއިރު، މި ހާލަތުގައި "ޑޭޓާ" އެއް ބޭނުން ކުރަން ޖެހޭނެ ހާލަތެއްކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. އަދި އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އާއި ފުލުހުންގެ ފަރާތްތަކުން މި އިންކުއަރީއަށް ހަމަލާދިން ދުވަހު މޭ 6، ގެ ހަމަލާ އަކީ އައި.އީ.ޑީ އެއް ގޮއްވާލައިގެން ދިން ހަމަލާއެއްކަމަށް ވާއިރު، "ޑޭޓާ" އެއް ބޭނުންކޮށްފައިވިނަމަ، އެ ހަމަލާ ހުއްޓުވުމުގެ ފުރުސަތު ބޮޑުވީސް ކަމާއި، ހަމަލާ ހިނގުމަށްފަހު ނިކުމެދުމުގެ ފުރުސަތު ބޮޑުވީސް ކަމަށެވެ.

3. މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ހަމަލާ ދިން ވަގުތު، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ ޓީމުން ޑޭޓާ ބޭނުންކުރިނަމަ، އެ އައި.އީ.ޑީ ގޮއްވާލިދާނެތޯ ސާފުކުރުމުން، މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަ ދިޔަ ފުރުސަތުގެ ހިސާބުގެ މާއްދާ ތިރީގައި:

> “އަޅުގަނޑުގެ [illegible] މަސައްކަތެއް ނުކުރާނެ”
>
> [illegible]

4. އަދި، "ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ރައްކާތެރިކަމާއި ހިމާޔަތް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ބޭނުންކުރަމުންދިޔަ ވަސީލަތްތައް ކަމަށް ބުނާ ބައެއް ވަސީލަތްތަކުގެ ލިސްޓު" ގައި "ސެކިއުރިޓީ ސްވީޕްކުރަންޖެހޭ [illegible] އީ.އޯ.ޑީ ޓީމް ބޭނުންކޮށްގެން" ޗެކްކުރަން ބަޔާންކޮށްފައި ވީއިރު، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކޮންމެ ދުވަހެއްގެ ރޫޓް އަދި އެންމެ އާންމު ރޫޓް ކަމަށްވާ، ގެކޮޅުން ނިކުމެވަޑައިގަންނަވާ ރޫޓް "އީ.އޯ.ޑީ ޓީމް ބޭނުންކޮށްގެން" ސްވީޕެއް ނުކުރެއެވެ.

5. ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ހޯދުމަށްޓަކައި އެސް.ޕީ.ޖީ ކޮމާންޑަރ މަސައްކަތް ކުރައްވާފައިވާކަން ފާހަގަކުރެއެވެ. ނަމަވެސް، ޖާމަރު، ސީ.ސީ.ޓީ.ވީ ފަދަ ވަސީލަތްތައް [illegible] މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެއެވެ. ބޭނުންވާ [illegible] [illegible] ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ހިމާޔަތުގައި ބޭނުން ކުރަމުން އެ [illegible]

11.15 މ.މާޑުއްވަރީއާއި ދ.ކުޑަހުވަދޫގެ ސަފަރުތަކުގައި ހުރިކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޕެޓްރޯލުން ފާހަގަކުރި މައްސަލަތަކާއި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުން ފާހަގަކުރި މައްސަލަތައް ތަޙްގީގުކުރުން

11.15.1 އޮކްޓޫބަރު 2020 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދ.ކުޑަހުވަދޫގެ ބައްދަލުކުރައްވާ ދ.ބަނޑިދޫގައި ބަދަލުވެވޭގޮތަށް ނިކުމެވުމުން، އެގޮތަކީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ހާޒިރު ދިރިއުޅުއްވުން ގޮސްފިލި މ.މާޑުއްވަރީއާއި ސަރަޙައްދުގެ ގޮތުން ރައްކާތެރިކަން ކުޑަވެއްޖެކަން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ވަނީ ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

11.15.2 ދ.ކުޑަހުވަދޫގެ ރައްކާތެރިކަން ކުޑަކަމަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ޕެޓްރޯލުން މި އިންކުއަރީގައި ފާހަގަކުރެވުނު މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކާރުކުރަން އަހަރެމެންގެ ޤާނޫނީ ވަޒީފާއިން ބޭރުގައި ރާއްޖޭގެ ދިރާގު ކުރިމަތި ބޭނުން ކުރެވުނު، ދ. ކުޑަހުވަދޫ ދިރާގު ކުރިމަތިން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކާރުކޮށް ކައިރި ނުކުރެވޭކަން ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

11.15.3 ނަމަވެސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުން ފާހަގަކުރި ގޮތުގައި، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އާދައިގެ ދިރިއުޅުއްވުމުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ކާރުކުރަން އަހަރެމެންނާ ހިންގާފައި ވަގުތެއް، މާލެއިން ސަފަރު ކައިރިންނަށް ވެސް. މިގޮތަށް އިތުރުން، އާދައިގެ ހުރުމަ މުނާސަބަތު ކުރިމަތީގެ ހުރުމަ ނިކުމެވުމާ ހިންގުން ވަރަށް ހަރު، ސަލާމަތީ ފަރާތްތަކާއި ހުރުމަ މަޝްވަރާކުރުމަށް ދ ފޮނުވި ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އަދި، އެކަން ހުރި ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ފޮނުވި މައްސަލަ ދިން ގޮތަކަށް މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

11.15.4 އެހެންކަމުން، 6 މޭ 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާ ދިނުމާ ގުޅޭ ބަޔާނެއް، ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދު ދިރިއުޅުއްވި މ.ނޫރުމާގެއާއި އެ ހަމަލާދިން އިރު ދިރިއުޅުއްވަމުން ގެންދެވި ގ.ކެނެރީގެއާ ދެ ގޭގެ ތެރެއިން ވަކި ގެއެއްގައި ދިރި އުޅުއްވުން އެއީ އެ ހަމަލާ ދިނުމުގެ ފުރުސަތު ކުޑަވެގެން ދާނެކަމެއް ކަމަށް ބެލެވޭން ނެތްކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

11.16 މޭ 6 ހަމަލާއަށް ފަހު ޕްރެސް ބްރީފިންގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކުރި ސަބަބު ދިފާޢުކުރުން

11.16.1 ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[313] 28-4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ "ހަނގުރާމަވެރި ހަތިޔާރު ނުވަތަ ގޮވާތަކެތި ބޭނުންކޮށްގެން ޓެރަރިސްޓުގެ އަމަލެއް ހިންގުން އުޅޭކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބިއްޖެ ޙާލަތްތަކުގައި، ނުވަތަ އެފަދަ އަމަލެއް ހިންގައިފި ޙާލަތްތަކުގައި، އެ އަމަލުގެ ސަބަބުން މުޖުތަމަޢަށް ކުރިމަތިވެދާނެ ނުރައްކަލަކުން މުޖުތަމަޢު ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކައި އަވަސްޖެހޭ ސަރުކާރު ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމުގައި އިސްވެ ހަރަކާތްތެރިވާނީ، ޕޮލިސް ސަރވިސް ޖެނެރަލް ކޮމިޝަނަރުންނެވެ." ކަމަށެވެ.

11.16.2 އަދި އެ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ "މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޙާލަތުގައި ހިނގާ ޓެރަރިސްޓުގެ އަމަލެއް ހިނގައި ނިމުނުކަމުގައި ނުވަތަ ހިނގައިގެން އުޅޭ ޓެރަރިސްޓުގެ އަމަލުގެ ސަބަބުން ކުރިމަތިވެފައިވާ ނުރައްކާ ނައްތާލުމަށްފަހު، އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން އަވަސްޖެހޭ ސަރުކާރު ފިޔަވަޅުތައް އަޅާނީ ޕޮލިސް ސަރވިސް ޖެނެރަލް ކޮމިޝަނަރުންނެވެ" ކަމަށެވެ.

---

[313] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 105

11.16.3 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ދިން ހަމަލާ އަމާޒު ކޮށްފައިވަނީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ކަމުގައި ވިޔަސް، އެ ހަމަލާއަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންމެ އާބާދީ ބޮޑު، ޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަރުކަޒު، މާލެ ސިޓީގައި، ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތަކާއި ވިޔަފާރިތަކުގެ އިންތިޒާމު ވެސް، ކުރިއަރާ ދާ، ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ބައެއް ފިކުރީ މީހުން ދިން ހަމަލާއެއް ކަމަށްވުމުން، އެ ހަމަލާއަކީ ޤައުމީ ސަލާމަތަށް އޮތް ނުރައްކާތެރިކަމެއް ކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އަދި، މި އިންކުއަރީއަށް ހާމަވެފައިވާ މައުލޫމާތުން ދައުލަތަށް ހުރި ފާރަވެރިކަންތަކެއްވެސް ހުރިކަން އިޝާރާތްކޮށްފައެވެ.

11.16.4 ނަމަވެސް، މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ކުރިން ހަމަލާއަންނަކަމުގެ، އޭރު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ނުވަތަ މާލޭގެ ސިކިއުރިޓީ ބަލަހައްޓާފައި ނުވާކަން މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިގެން، އެގޮތުން އަލަށް ސަލާމަތީ ދުވަސްތަކުން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ ކިބައިން މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރެވިފައިނުވެއެވެ.

11.16.5 މާލެ ސިޓީގެ ސިކިއުރިޓީ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ކުރިން ނަގާފައިވާ ގޮތުގެ ރިޕޯޓު ދޭން ނުފެށުމުން މިނިސްޓަރ އޮފް ޑިފެންސް އަލްއުސްތާޛާ މާރިޔާ އަޙްމަދު ދީދީ މިފަދައިން ވިދާޅުވެފައިވަނީ "ޤާނޫނުން ހުއްދަދޭ ނުލިބޭ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަށް ނުލިބޭ ކުރާކަން ނާސްކަތެއް ޖަރީމާގެ ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ ބާރުތަކެއް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ، ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ މި އެންގެން އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ވާން ސިކިއުރިޓީ ދެވޭނެ ކަން އެއް އޮތޯމެ ބަލައި އެ ވަން ސިކިއުރިޓީ ދެވިފައެވެ. އެހެންވިޔަސް، ތަޙުޤީޤުކުރުން ނުލިބޭ އެކަން ކުރެވޭނީ އެހެން ފަރާތެއް ނުވަތަ ފުލުހުންނަށް ހަވާލުކޮށް ފާސްކުރަނީއެވެ. ފުލުހުންގެ ޤާނޫނުން ލިބިދޭ އަދި ގާނޫނުގެ ބޭރުން ތަޙުޤީޤުކުރަން ނުލިބޭ، ޤާނޫނުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ވާނީ. ތަޙުޤީޤު ބޭރުގައި ސިވިލް ތަޙުޤީޤުގައި ލިބޭނެ ކަންކަން ހިނގާނެ ބޮޑުން އެއީ، ފުލުހުން ކުރަންޖެހޭ ކަމަކަށް ވަނީ" ކަމަށެވެ.

11.16.7 އަދި، ވައިސް ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން ސުވާލުކުރުމުން ވިދާޅުވެއިވަނީ "އަންހެނުން ވަރަށް ގިނަ ބައެއްގެ ސުވާލު އައި ސިފައިންގެ ވިސިބިލިޓީ ކުޑަވީ ކިހިނެއްތޯ؟ އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުން މި އޮތީ، ހަމަ ފުރުސަތުގައި މި އޮންނަނީ އެ ޓްރީ އަސްލުގައި މިހެން ކޮށްކޮށްލުން، މިހެން ހިފެހެއްޓުން، ސުވާލުކުރަން މި ކަންކަން ކުރުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ލޮޖިސްޓިކަލްގެ ޕްރޮސެސްއަށް މިހެން؛ އަދި މިކަމުގެ. އެއްކޮށް ގެއްލިއްޖަސް މިހެން ހުއްޓައި ސުވާލުކުރަން މި ކަންކަން ކުރުމުގައި، އަޅުގަނޑުމެން ބަލަހައްޓާ ތަންތަން ފިހާރައި. މިސާލަކަށް، މަޖިލިސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާ ނުވަތަ ތިން ބާރުގެ ތެރެއިން ގޭޓާ މި ތަންތަނުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބައޮތް ޖުރިސްޑިކްޝަން ސަރަޙައްދު ހިދުމަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ޤާނޫނުގެ ތެރެއިން ހަވާލުކުރައްވާފައި. އެހެންނަމަވެސް، އެންޓްރީ ޕޮއިންޓް؛ މިސާލަކަށް، ބްރިޖު. ބްރިޖަށް އަރައި ފައިބާ މިހެން ހުއްޓުވުން، ނޫނީ އެހެން ކަހަލަ ކަންކަން ހުއްޓުވުން. އެ ކޮންޓްރޯލް އެބައޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް" ކަމަށެވެ.[314]

11.16.8 އެހެންކަމުން، ޓެރަރިޒަމް މަނާ ކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[315] 4-28 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި، އެ މާއްދާ ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ "ހަނގުރާމަވެރި ހަމަލާ ނުވަތަ ގޮތްތަކެއްގެ ބޭނުންކުރުން ޓެރަރިޒަމްގެ ޢަމަލެއް .... ހިންގައިފި ޖަރީމާއެއް" ގައި "މުޖުތަމަޢު ބިރުވެރިކަމުގެ ނިޔަތުގައި" އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން ހަރަކާތްތެރިވާނީ ގޮތަކީ މިންވަރު ސާފުކޮށް ކަނޑައެޅި ޕްރޮސީޖާ އޮޕަރޭޝަނަލްގެ ތެރެއިން މުއައްސަސާތަކަށް ސާފުވެފައި އޮންނަގޮތަށް މި އިންތިޒާމް ޤާއިމުކުރުމެވެ.

---

[314] އިސްވެ ދެންނެވުނު ޖަދުވަލު ނަންބަރު 51

[315] އިސްވެ ދެންނެވުނު ޖަދުވަލު ނަންބަރު 105

11.17 ކާރު ދަށުގައި އޮތް އައި.އީ.ޑީ ގެ ބައެއް އިއޯޑީ ޓީމަށް ފާހަގަނުކުރެވުނުކަން

11.17.1 ބޮމު ހަމަލާއިން ފަހު އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އިއޯޑީ ސަރޗް ޓީމުން އެ ސަރަހައްދު ބަލައި ކްލިއަރ ކުރުމަށްފަހު އެ ސަރަހައްދު ހަވާލުކުރީ ފުލުހުންނަށެވެ.

11.17.2 ފުލުހުންނާ އެ ސަރަހައްދާ ހަވާލުވިއިރު، އެ ސަރަހައްދުގައި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކާރުކޮޅު އޮތެވެ. އެއީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އޭ.ޖީ.ކޭ އަށް ގެންދިޔަ ސިކިއުރިޓީ ކާރުކޮޅުގައި ކަމުންނެވެ.

11.17.3 ފުލުހުން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކާރުކޮޅު ހަވާލުވެ، ފުލުހުންގެ ފޮރެންސިކް [illegible] ޓީމުން ކާރުކޮޅާއި [illegible] [illegible] ކާރުކޮޅު ދަށުގައި [illegible] އައި.އީ.ޑީ ގެ ބައެއް [illegible] ފުލުހުންނަށް ފާހަގަވިއެވެ. އެކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ކޮމިޓީއަށް [illegible] [illegible] ވިދާޅުވެފައިވަނީ "އެ ކާރު [illegible] [illegible] ކާރު ދަށުގައި އޮތް ދެ އިންޗި، ތިން އިންޗި ވަރުގެ [illegible] ވަރުގެ [illegible] ކަމަށް ބެލެވޭ އެއްޗެއް" އޮތް ކަމަށެވެ.

11.17.4 އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އިއޯޑީ ސަރޗް ޓީމުން އެ ސަރަހައްދުގައި ކާރުކޮޅު ޗެކް ކުރުމަށްފަހު، ކާރުގެ ދަށުގައި އޮތް އައި.އީ.ޑީ ގެ ބައެއް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ އިއޯޑީ ސަރޗް ޓީމަށް ފާހަގަނުކުރުން [illegible]. އަދި އެއީ، [illegible] [illegible] [illegible] އައި.އީ.ޑީ ގެ ބާކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ނަމަވެސް [illegible] އެއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

11:18 އޭ.ޑީ.ކޭ ހޮސްޕިޓަލްގެ ސެކިއުރިޓީއާއި އެ ހޮސްޕިޓަލްގެ ފާމަސީއެއްގައި ޕިސްތޯލު ބޭއްވުން

11.18.1 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ހަމަލާއިން ފަހުން ޖަރީމާގެ ސަރަޙައްދަށް ވަދެ، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އޮތީ އޭ.ޑީ.ކޭ ގެ ކްރިޓިކަލް ކެއަރ ޔުނިޓް (CCU) ގައެވެ.

11.18.2 މޭ 8، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ 8:22 ގައި އޭ.ޑީ.ކޭ ގެ މުވައްޒަފަކަށް ވަނީ ހޮސްޕިޓަލްގެ ފާމަސީއަކުން ޕިސްތޯލެއް ފެނިފައެވެ.

11.18.3 އެ ޕިސްތޯލު ބޭއްވި އެ ވަގުތު ހޮސްޕިޓަލްގައި ޑިއުޓީ ބަލަހައްޓަމުން ދިޔަ، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ގެ [redacted] ގެ އިންކުއަރީއަށް މައުލޫމާތު ދީފައިވެއެވެ. [redacted]

11.18.4 ނުރައްކާތެރި ހަމަލާއަކަށްފަހު، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު އޭ.ޑީ.ކޭ ގައި އެޑްމިޓް ކުރައްވާފައިވަނިކޮށް، އެ ހޮސްޕިޓަލްގެ ތެރެއިން ޕިސްތޯލެއް ފެނުމަކީ ނުހަނު ކަންބޮޑުވާކަމެކެވެ.

11:19 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފުރާވަޑައިގެންނެވުމުން، އެންމެ ގަދަ ފެންވަރުގެ ސެކިއުރިޓީ ދެމުން ދަނިކޮށް، ޕީ.ޕީ.އެމްއަށް، އެ ޕީ.ޕީ.އެމް ލީކުވުން

11.19.1 6 މޭ 2021 ދުވަހު ދިން ހަމަލާއާ ގުޅިގެން ބިޔަވަޑައިގެންނެވި ޖަހަމްޕަކަން އިތުރަށް ފަރުވާ ހޯއްދެވުމަށް، ޖަރުމަނުން ވިލާތަށް ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ފުރާވަޑައިގެންނެވީ، އުމަރީކާވަރަން އަރުވާފައިވަނީ އެންމެ ގަދަ ފެންވަރުގެ ސެކިއުރިޓީއާއެކު އެމް.އެން.ޑީ.އެފުން ވަނީ ފޯރުކޮށްދީފައެވެ.

11.19.2 ނަމަވެސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ފުރާވަޅައިގަތުމަށް މަތިންދާބޯޓަށް [illegible] [illegible] ވަގުތުގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ވީޑިއޯއެއް [illegible] ނަގައި، އެ ވީޑިއޯވަނީ ސޯޝަލް މީޑިއާގައި [illegible]. އެ ވީޑިއޯ [illegible] ނަގާފައިވަނީ، ވީޑިއޯ ކުރުން މަނާކޮށްފައިވާ ވަގުތެއްގައި، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އިން އެންމެ މަތީ ފެންވަރުގެ ސިކިއުރިޓީ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ފޯރުކޮށްދެމުން ގެންދަނިކޮށްކަން މި އިންކުއަރީއަށް ވަނީ ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

11:20 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ހަމަލާއަކީ ގައުމީ ސަލާމަތަށް ހުރި ނުރައްކަލެއްކަން

11.20.1 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފުލުހުން ކުރާ [illegible] [illegible] ވާ ގޮތުން މައި މަގު މަޖީދީމަގުގައި މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހުގެ ރޭ [illegible] އައި.އީ.ޑީ އެއް ގޮއްވާލައިގެން ދިން ހަމަލާއަކީ [illegible] ދިވެހިރާއްޖެ [illegible] އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގައުމީ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރި ހަމަލާއެކެވެ.

11.20.2 ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވާފައިވާ، އަދި، ހިނގަމުންދާ 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އަމާޒުކޮށް ދިން ހަމަލާއަކީ ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރު [illegible] ބަޔަކު ދިން ޓެރަރިސްޓު ހަމަލާއެއްކަމަށް ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން ބުނެފައިވެއެވެ.

11.20.3 ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަރުކަށި ފިކުރު ނުވަތަ ރެޑިކަލައިޒޭޝަން މޫލިއި ފެތުރިފައި އޮތް މިންވަރަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ސަލާމަތަށް އޮތް ނުރައްކަލެއްކަމަށް ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުން އިއްތިފާޤުވެފައެވެ.

11.20.4 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ދިން ހަމަލާއަކީ ޤައުމީ ސަލާމަތަށް ހުރި ނުރައްކަލެއްކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ކުރައްވާކަމަށް ވިދާޅުވުމުން، ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް މޭޖަރ ޖެނެރަލް އަބްދުﷲ ޝަމާލް ވިދާޅުވެފައިވަނީ "އެއީ ދައުލަތުގެ އެއް ބޮޑު ވެރިއަކަށް ވެފައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސްކަމަށް ވާއިރު، އަދި އެވަރުގެ ހަމަލާއެއް، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭ ކަހަލަ ކުޑަކުޑަ ޤައުމެއްގައި އަތުވެސްނަން ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި މަޖިލިސް ފުރިހަމަކޮށް ފޯނު މިވަރު ހަމަލާއެއް، އަދި ކުރިއަށް ފޯނުން މިވަރު ހަމަލާއެއް ދިމާވެދާނެ ކަމަށް ދަލީލުކުރެވޭ ބާރުގަދަ ހަރުކަށި ފިކުރު ފެތުރިފައިވާ ގޮތުގައި" ކަމަށެވެ.

11.20.5 އަދި، ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިސް މުހައްމަދު ހަމީދު، މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ދިން ހަމަލާއަކީ ޤައުމީ ސަލާމަތަށް ހުރި ނުރައްކަލެއްކަމަށް ފާހަގަކުރައްވަމުން މިއިންކުއަރީގައި ވިދާޅުވެފައިވަނީ، "އެވަރުގެ ބޮޑު ފެންވަރު އޮތް ކަމަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިވަޑައިގެން، އޭގެ ފަހުން މި ހަމަލާ ހިންގިކަން އެއީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޭރުގައި ޖުމްލަ ގޮތުގައި ކަންކުރަނީ ދައުލަތުގެ އިސްލާހީ ނޫން، އޭގެ ތެރެއިން ޖުމްލަ ގޮތުގައި ދެކި ރައްޔިތުންނަށް ފަސް ޖަރީމާގައި މިފަދަ ނިޒާމެއް އަދި ނުރައްކާތެރި ޖަރީމާތަކުގެ ފަރާތްތަކުން، ނުވަތަ އޭގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުންތަކެއް ލިބިގެންދާނެ. ދީން އޭގެ ސަބަބުން ޤައުމީ ސަލާމަތަށް ވަރަށް ބޮޑު ނުރައްކާތެރިކަމެއް ކުރިމަތިވެފައި

އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިގޮތް އުނދަގޫވި ހުރި މައުލޫމާތުތަކުގެ އަލިގައި ދެންނެވޭނެ" ކަމަށެވެ.

11.20.6 ތަކްފީރީ ވިސްނުން ގެންގުޅޭ މީހުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުޅޭކަމަށާއި، "ދައުލަތަކީ ކާފިރު ދައުލަތެއް ކަމަށް" އަދި މަޖިލިސްގައި އިލާހީ ޤާނޫނު އޮޅުވައި، ޤާނޫނު ހަދަންޖެހޭ ކަމަށާއި، އެގޮތަކީ ﷻ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ މުސްލިމުންގެ ހަރުކަށި ފިކުރު މީހުން ގަބޫލުކުރާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވުމުން، މޭ 6، 2021 ދުވަހު ދިން ހަމަލާގެ ސަބަބުން ޖަރީމާގެ ނުރައްކާތެރިކަން އޮތް މިންވަރު ފެނިގެންދާނެކަމަށާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޖަރީމާގެ އަމަލުތައް އެހެން ދިނުމަށް ފޯރުކޮށްދޭ ވަރުގަދަވަމުން ގޮސްފައިވާކަން ޗީފް އޮފް ޑިފެންސް ފޯސް މޭޖަރ ޖެނެރަލް އަބްދުﷲ ޝަމާލް މި އިންކުއަރީގައި ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.[316]

11.20.7 ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރު ފެތުރިފައިވާ މިންވަރާއި އެ ފިކުރަށް ތަބާވާ މީހުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއެއް ދީފާނެކަން [illegible] ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިސްގެ ޑެޕިއުޓީ ކޮމިޝަނަރ [illegible] [illegible] ވިދާޅުވެފައިވަނީ "ރާއްޖޭގައި މިހާރު ހަރުކަށިކަމާއި، ހައްދުފަހަނައަޅާފައިވާ ވިސްނުމަށް ތަބާވުން ރާއްޖޭގައި މިހާރު ހިނގަނީ އެ ސަބަބު ވެގެން ސަބަބެއް. މިހާރުގެގައި އެއްވާ އަޅުގަނޑުމެން މިހާތަނަށް އަރައިނުގަތުމުން، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ޤައުމު އަފްގާނިސްތާން އެއް ބަދަލުވަނީކަން... ހަމަގޮ އިޖްތިހާދު އެއް، ކާފިރު ދައުލަތެއްގައި ކަން ... ދީނީ ގޮތުންވެސް އަދި ކާނަލް ޑޮކްޓަރ [illegible]، އެމީހުންގެ ވިސްނުމާއި [illegible]، އެ މަގުމަތިން [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި އާދެ ޖަމާޢަތް

---

[316] [illegible] ދެންނެވުނު [illegible] ނަންބަރު 104

ޝަރީޢަތުގެ ހިސާބުން މި ދަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިރާސާތަކުން ފެންނަ ގޮތުގައި ވެއްޖެއެވެ..." ކަމަށެވެ.

11.20.8 މީގެ އިތުރުން، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޖަރީމާތަކުގެ ހަމަލާއެއް ހިންގުން ކަމަށް ބެލެވޭ ބޭރު ސަބަބުތައް އެބަހުރިކަމަށާއި، އާބާދީގައި ދީނީ ހަރުކަށިކަމާއި، ދީނީ ހައްދުފަހަނައެޅިފައިވުން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަމާއި، އެގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދީނީ ހަރުކަށިވެރިކަމު ފެތުރުމާއި، ހައްދުފަހަނައެޅިފައިވާ މީހުންނާއި ވަކި އުސޫލުތަކަކަށް ތަބާވުން، ހައްދުން އެ މަގަށް ފެށުމަށް ކުރެވެމުންދާ ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތްތަކެއްކަމާއި، އެއީ ހަރަކާތްތަކަށް ފިކުރުގެ ނުކުރަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާރު ހިންގަނީ "އަ ސްޓޭޓް ވިދިން އަ ސްޓޭޓް" ކަމަށް ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.[317]

11.20.9 "އަދި ދީނީ ގޮތުން ވެސް އަދި ކޮންމެ ގޮތަކުން ނަމަވެސް، އެމީހުންގެ ވިސްނުމާއި ފިކުރު ނުބައިކަމުގެ، އެ މަސައްކަތްކުރުން އެއަށްވުރެ މަސައްކަތް ވަރުގަދަކޮށް އެކްސްޓްރީމިޒަމް ބޮޑުވެފަ، އަދި އޭގެ މައްޗަށް ޝަރީޢަތުގެ ހިސާބުން މި ދަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިރާސާތަކުން ފެންނަ ގޮތުގައި ވެއްޖެއެވެ. އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ސަލާމަތަށް މިވަގުތު ކަށަވަރު އެންމެ ބޮޑު ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނަ ބާރުވެރިވެފައިވާ މަސައްކަތްތަކުގެ މިފަދަ ކޮށް އަމިއްލަ ކަމަށްބަލައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނަ ކޮށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުން މި އައީ ... ނުރައްކާތެރި ފިކުރުތަކެއް ފެތުރެން އައުމާއި، ނޭޝަނަލް ސެކިއުރިޓީއަށް އަދި ހިމާޔަތާއި، ސްޓޭޓަށް މި ކުރިމަތިކުރާ ވިލާތު" ކަމަށް އެން.ސީ.ޓީ.ސީ.ގެ ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް ބްރިގޭޑިއަރ ޖެނެރަލް ޒަކަރިއްޔާ މަންސޫރު މިކޮމިޝަނަށް ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

---

[317] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 184

11.20.10 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ދިން ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފެތުރެމުންދާ ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ނަތީޖާއެއްކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެ. އަދި، ދިވެހި ދައުލަތަކީ ކުފުރުގެ ދައުލަތެއްކަމަށް ސިފަ ޖައްސައި، އެ ފިކުރު ޤަބޫލުކުރާބަޔަކު ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުޅޭކަން ފާހަގަވެގެން ދިއުމަކީ މުޅި ޤައުމުގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށް އޮތް ބޮޑު ނުރައްކަލެކެވެ. އަދި، އެއީ، އެ ފިކުރު ފެތުރެން ނުދިނުމަށް އަވަސް އަދި މުހިންމު ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅަންޖެހޭ ކަމެއްކަމަށް މި އިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެ.

12. ރިކޮމެންޑޭޝަން

(ހ) ޓެރަރިޒަމް އަދި ހަރުކަށި ފިކުރާ ދެކޮޅަށް ކުރާ މަސައްކަތާގުޅޭ ރިކޮމެންޑޭޝަން

12.1 ޓެރަރިޒަމްއާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސް ދާއިރާގެ މައުލޫމާތު ބަދަލުކުރުން އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމުގެ ގޮތުން ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ[318] 3-19 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޓެރަރިޒަމާ ގުޅުންހުރި އިންޓެލިޖެންސާއި އެއްކުރާ މައުލޫމާތު ރައްކާތެރިކަމާއެކު ބަދަލުކުރުމަށް އިތުބާރު ހިފޭ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކޮށްފައި އޮތުމަކީ [illegible] ތަސްދީޤުކުރާ އަދި މުހިންމުކަމެއްކަމަށްވާތީ، ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގައި ބައިނަލްއަޤްވާމީ އޮނިގަނޑު ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ޤާއިމްކޮށް، އެއޮނިގަނޑަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން.

---

[318] އިސްވެ ދެންނެވުނު ޤާނޫނު ނަންބަރު 105

12.2 ޤައުމީ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވާފަދަ ކަންކަމާގުޅޭ އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތު މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސް އާއި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތް، އަދި ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އިދާރާތަކުގެ ތެރޭގައި ހިއްސާކުރާނެ ރޯޑްމެޕެއް [illegible] ސިސްޓަމެއް [illegible] [illegible].

12.3 ރާއްޖޭގެ ކުރީގެ [illegible] ޤައުމީ ސަލާމަތާބެހޭ ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން މަޢުލޫމާތާއި އިންޓެލިޖެންސް އެއްކުރުމާއި، ތަޙުލީލުކުރުމާއި، އެ މަޢުލޫމާތާއި އިންޓެލިޖެންސް ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކުގެ ދެމެދުގައި ރައްކާތެރިކަމާއެކު [illegible] ހިއްސާކުރާނެ [illegible] ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް އިންޓެލިޖެންސް [illegible] [illegible] އިދާރާތަކުގައިވާ [illegible] [illegible]، އިދާރާތަކުގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] އިންޓެލިޖެންސާ ބެހޭ ޤާނޫނެއް އެކުލަވާލުން.

12.4 ރާއްޖޭގެ މިއަދުގެ ރައްކާތެރިކަމުގެ [illegible] ބަލައި އަދި ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު[319] ގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އިދާރާތަކުން [illegible] ޕޮލިސީތަކާއި ހުރި މަސައްކަތްތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ އިދާރާތަކުގެ މަސައްކަތުގެ އޮޑިޓެއް ހެދުން. އެގޮތުން؛

12.4.1 އެ އިދާރާތަކުން އިންޓެލިޖެންސް ދާއިރާތަކުގެ ޕޮލިސީތަކަށް ހުރި މިންވަރު ދެނެގަތުމާއި، ކުރާ މަސައްކަތްތަކާއި، ނަތީޖާ ނެރޭ މިންވަރާއި، ކުރާ ހަރަދު ބެލުން.

---

[319] އިސްވެ ދެންނެވުނު [illegible] ނަންބަރު 105

12.4.2 އެ އިދާރާތަކަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތަކެއް ފޯރުކޮށްދިނުމަށާއި، އަދި އެވަސީލަތްތަކަށް އެންމެ ބޭނުންވާ އަދި ބޭނުންހިފޭނެ ދިރާގަކަށް ފޯރުކޮށްދިނުން.

12.4.3 ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ކުރާ ހަރަދާއި ޓެރަރިޒަމް މަސްރޫފުތަކުގެ ފުނުން[320] ގައި ބަޔާންކުރެވިފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކަށް ނުވަތަ ދެންނެވުނީ، އެ އިދާރާތަކުން ނުލިބޭ ނަތީޖާއަށް ބަލައި، ކުއްޔަށް ޓެރަރިޒަމްގެ ބަޖެޓް ކަނޑައެޅުން.

12.5 ރާއްޖޭގައި ހަރުކަށި ފިކުރު ފެތުރެން ނުދިނުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުން އެކުލަވާލައިފައިވާ ފުލު ސަރުކާރު (ހޯލް އޮފް ގަވަރުންމަންޓް އެޕްރޯޗް) އަދި ފުލު މުޖުތަމަޢު (ހޯލް އޮފް ސޮސައިޓީ އެޕްރޯޗް) ސިޔާސަތު ތަންފީޛު ކުރުން އަވަސްކުރުން. އެގޮތުން؛

12.5.1 އެ ސިޔާސަތުގެ ދަށުން ޓެރަރިޒަމާއި ހަރުކަށި ފިކުރާ ދެކޮޅަށް ކުރާ މަސައްކަތުގައި، މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒް އާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޖުކޭޝަން އާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޔޫތު، ސްޕޯޓްސް އެންޑް ކޮމިއުނިޓީ އެމްޕަވަރމަންޓް އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަރވިސަސްގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ކަންތައްތަކަށް ހާއްސަ ސަމާލުކަމެއް ދީގެން ކުރުން.

12.6 ގައުމީ ސަލާމަތާ ބެހޭ ކަންކަމުގައި، މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސްއާއި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތާއި މަޝްވަރާކުރާން، ކަންކުރުމުގައި ހަމައެކަނި ހުރިހާ،

---

[320] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 105

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އިރުޝާދު އެރުވުމަށް ނޭޝަނަލް ސެކިއުރިޓީ އެޑްވައިޒަރެއް އައްޔަން ކުރެއްވުން.

12.7 ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރު ރާއްޖޭގައި ފެތުރުނިއަ ނުދިނުމަށް ކުރާ މަސައްކަތުގައި ދިވެހިރައްޔިތުންގެ ދީނީ އެއްބައިވަންތަކަން ހިމާޔަތް ކުރުމުގެ ޤާނޫނު ހަރުދަނާކޮށް ތަންފީޛުކުރުން.

12.8 ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމްގެ މަސައްކަތަށް ތަންފީޛުކުރާ ފިޔަވަޅުއެޅުމަށް ބޭނުންވާ ޓެލިކޮމިއުނިކޭޝަން ޑާޓާ ހިފުމުގައި، ގާނޫނީ ގޮތުންނާއި، އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން ހުރި ގޮންޖެހުންތަކަށް [illegible] އެމަސައްކަތަކަށް ހައްލު ހޯދުން.

12.9 ހަނގުރާމަވެރި ހަތިޔާރު ނުވަތަ ބޮމުތަކާއި ބޭނުންކޮށްގެން ޓެރަރިޒަމްގެ ހަމަލާއެއް ހިނގައިފި ހާލަތުގައި، މުޖުތަމަޢު ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކައި ހަރަކާތްތެރިވާ ފުލުހުންގެ ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކުން އެގޮތުގައި އަމަލު ކުރަން ޖެހޭ ގޮތް، އެގޮތަށް ހާލަތެއްގައި ޕޮލިސީވެސް ނޭޝަނަލް ލެވެލް ޕޮލިސީ [illegible] [illegible] [illegible] އުސޫލު، ޕޮލިސީ ނޭޝަނަލް ލެވެލް ޕޮލިސީ އާއި ޕޮލިސީވެސް ޕްރޮސެސް ސަރވިސްގެ ހިދުމަތްތަކުން [illegible] މަސައްކަތްކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ތަންފީޛު ކުރުން.

12.10 ޓެރަރިޒަމާ، ހަރުކަށި ފިކުރާއި އަދި ޤައުމީ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވެދާނެ ކަންކަމާގުޅޭގޮތުން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ދާއިރާ ފުޅާކޮށް، ބާރުވެރިކުރުމާއެކު، ހިމާޔަތާ އަދި ސަލާމަތީ މުއައްސަސާތަކާއި ބެހޭ ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމްގެ މަސައްކަތަށް ބޭނުންވާ މިންވަރަށް:

12.10.1 މުވައްޒަފުންނާއި ތަމްރީން އިތުރުކުރުން؛

12.10.2 ޓެކްނިކަލް، ޓެކްޓިކަލް އަދި އިންޓެލިޖެންސްގެ މަސައްކަތުގެ ޤާބިލިއްޔަތާއި ވަސީލަތްތައް އިތުރުކުރުން؛

12.10.3 ވަސީލަތްތައް ހޯދުމާއި ބޭނުން ކުރުމުގައި މިފަދަ މަސައްކަތްތަކަށް ފުލުހުންނަށް ބޭނުންވާނެ މިންވަރަށް އިތުރަށް ބާރުވެރިކުރުމާއި، ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމްގެ މަސައްކަތްކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓެއް ފޯރުކޮށްދިނުން.

12.11 ސިފައިންގެ ޤާނޫނު[321] އިޞްލާހު ކޮށް، އަސްކަރިއްޔާގެ ހިންގުމަށް ގެންނަންޖެހޭ ޖައުހަރީ ބަދަލުތައްގެނެސް، މުއައްސަސާ ހިންގުމުގައި ގެންނަންޖެހޭ "ޗެކްސް އެންޑް ބެލެންސަސް" ހަރުދަނާކޮށް، ޖަވާބުދާރީވުމުގެ އޮނިގަނޑު ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށް ނޭޝަނަލް ސިކިއުރިޓީ އެކްޓެއް އެކުލަވާލުން.

12.12 މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސްގެ އިދާރީ ހިންގުމާއި އިންޓެލިޖެންސް އަދި އޮޕަރޭޝަނަލް ކަންކަމަށް ބޭނުންވާ އެންމެހައި އުޞޫލުތަކާއި ސްޓޭންޑަރޑް އޮޕަރޭޓިންގ ޕްރޮސީޖަރސް (އެސް.އޯ.ޕީ) ހެދުމާއި މިހާތަނަށް ހަދާފައިހުރި އުޞޫލުތަކާއި އެސް.އޯ.ޕީ ހަރުދަނާކޮށް އަޕްޑޭޓް ކުރުން.

12.13 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިން ހަމަލާއާ ގުޅިގެން، އެވަގުތު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ އަރިހުގައި ހަރަކާތްތެރިވި ސާޖަންޓް އިލްހާމް އާދަމް، ޕްރައިވެޓް މުޙައްމަދު ރިޝްވާން އަދި ކޯޕްރަލް މުޙައްމަދު ނިޒާމް [illegible] އާދަށް ޒަޚަމް ހިފުމާއި އިނާމްބަޚުޝްކުރުމާއި، ސިފައިންގެ ވީރަބަހާ މަސައްކަތްތަކާއި

---

[321] އިސްވެ ދެންނެވުނު ފުޓްނޯޓް ނަންބަރު 114

އަދާކުރެއްވުމުގައި ދެއްކެވި ސާބިތުކަން މުއައްސަސާގެ ފުލުހުންގެއާއި ގައުމީ ފުލުހުންގެ ތާރީފު ކުރަން.

12.14 އިންޓެލިޖެންސް ދާއިރާއަށް ޚާއްޞަ ބަޖެޓް ގެނައުމަށް އިންވެސްޓްކުރަން އިންޓެލިޖެންސް ކޯޕަރޭޝަން، ޓްރޭނިންގ، އެކްސްޕޮޒިޝަން އަދި އެސެޓްސް މުއައްސަސާތަކަށް ޚާއްޞަ ސިސްޓަމްތަކެއް ގާއިމު، ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކުގެ އިންޓެލިޖެންސްގެ ޤާބިލުކަން އިތުރުކުރުން އެއްވަރަށް ދިނަ މައުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމަށް "ބިގް ޑޭޓާ" ސިސްޓަމްތަކާއި އާޓިފިޝަލް އިންޓެލިޖެންސް އަދި ފޭޝަލް ރިކޮގްނިޝަންފަދަ ޓެކްނޮލޮޖީ ވަސީލަތްތަކުގެ ހުރުމަށް ބަޖެޓް ކަނޑައެޅުން.

12.15 އިންޓެލިޖެންސްގެ މުއައްސަސާތައް އިތުރަށް ހަރުދަނާ ކުރުމުގެ ގޮތުން ހައިބްރިޑް ތްރެޓް އެންވަޔަރަންމަންޓްތަކަށް އަދުވާކުރި އެނަލިސްޓުން އޮޕަރޭޓަރުންނާއި ސްޕެޝަލިސްޓް އިންޓެލިޖެންސްގެ ދާއިރާއިން އެކަޑަމިކްގޮތުން ތަމްރީނުކޮށް ދީ މީހުން ބިނާކުރުން.

12.16 ޖަރީމާތަކުގެ އަމަލު ހިންގާ މީހުންނާއި، ރާއްޖޭގައި ތިބި ހަރުކަށި ފިކުރު ފެތުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރާމީހުންނާއި އެކަންކަމަށް ހަރަދު ކުރާ މީހުންނާއި އެފަދަ އަމަލުތަކުގައި ބައިވެރިވާ މީހުން ދެނެގަނެ، އެކަންކަން ހުއްޓުވުމާއި އެފަދަ މީހުން ޖާގަ ބޭސްއެއް ނުވަތަ "ޑީރެޑިކަލައިޒް"އެއް ޤާއިމުކޮށް ބެލެހެއްޓުން.

12.17 ހަރުކަށި ފިކުރާއި ހައްދުފަހަނައަޅާފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ސިސްޓަމްއަށް "ޓްރޯލް" ފުރަން ފަރު، ހުރިހާ އިދާރާއެއް ހިމެނޭގޮތަށް އެފަރާތްތަކުގެ "ޑޭޓާބޭސް" ހެދުން، ތަފުސީލު ކުރުވާ

ފުލުހުންގެ މަސައްކަތްތަކުގައި، ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާ އާއި، ޝަރުޢީ މަރުޙަލާގައި، ބަންދުގެ މަރުޙަލާ ހިމެނޭ ގޮތަށް މޮނިޓަރު ކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުން.

12.18 ޓެރަރިޒަމާއި ހަރުކަށި ފިކުރާގުޅޭ ކަންކަން، ޝަރުޢީ ނިޒާމުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަންނީ ފަރާތްތަކަށް ހިއްސާ ކުރުމާއި ޝަރުޢީ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަންނީ ފަރާތްތަކަށް ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ތަމްރީނާއި ތަޢުލީމުދޭ ޕްރޮގްރާމްތައް ރާވައިގެން ހިންގުން.

12.19 ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލުތަކެއް ހިންގާ ފަރާތްތަކެއް ނުވަތަ އެފަދަ އަމަލުތަކަށް ހުރަހެޅިދާނެ ފަރާތްތައް، ފާހަގަ ކުރެވޭ ހިސާބުން ފެނިގެން އެވީހުން ރިޕޯޓުކުރަން ނިޒާމެއް އަމަލުކުރާނެގޮތުގެ ޕްރޮސީޖަރެއް އެކުލަވާލައި ތަންފީޒުކުރުން.

12.20 ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލުތަކެއް ހިންގާ ފަރާތްތަކެއް ނުވަތަ އެފަދަ އަމަލުތަކަށް ހުރަހެޅިދާނެ ފަރާތްތައް، އެފަދަ އަމަލުތަކުން ދުރުކޮށް، މުޖުތަމަޢަށް އަނބުރާ ރުޖޫޢަކުރުވުމަށްޓަކައި ހިންގާ ރިހެބިލިޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުމުގައި، އެ ފަރާތްތަކުގެ ވަކި ވަކި ބާވަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ވަކިވަކި މީހުންގެ ވިސްނުމާއި ފިކުރާއި އަމަލުތަކަށް ވިސްނައިގެން، ޕްރޮގްރާމްގައި ބައިވެރިކުރާ ފަރާތްތައް ޑިސްޗާޖުކޮށް، ފަހުން ކުރިއަށް ގެންދިއުން.

12.21 ރާއްޖޭގައި ޓެރަރިޒަމާއި ހަރުކަށި ފިކުރާ ދެކޮޅަށް ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ހަރުދަނާކުރުމަށް މަގުފަހިވާނެފަދަ ގޮތަކަށް، ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރ (އެން.ސީ.ޓީ.ސީ)ގެ އިޚްތިޔާރުތައް މުރާޖަޢާކޮށް، އެ މުއައްސަސާގެ ބާރުވެރިކަން ބޮޑުކުރުން.

12.22 ހަރުކަށި ފިކުރަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މީހުން ފާހަގަކުރުން އަމަލުކުރަންޖެހޭގޮތްތަކާއި ރިޕޯޓުކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތައް ސާފުކޮށް އޮޅުން ފިލުވައިދިނުން.

12.23 އިސްލާމްދީނުގެ ކަންތައްތައް ސާފުކޮށްދިނުމަށް މީޑިއާތަކުން ގެނެސްދޭ ދަރުސްތަކުގައި ގެނެސްދިނުމުގައި ހަރުކަށި ފިކުރާއި ޖަރީމާއާއި ހިތްވަރު ލިބޭގޮތަށް ދަޢުވާ ވާހަކަތަކަށް މީޑިއާތަކުން ސަމާލުކަން ގޮތްތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދީނީ އެއްބައިވަންތަކަން ދެމެހެއްޓުމުގެ ގާނޫނުގެ އަސާސުގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒުން މީޑިއާތަކަށް އަމާޒުކޮށް މަޢުލޫމާތު ދީ އަހުލުވެރިކުރުން. އަދި މީޑިއާ އާއި ސޯޝަލް މީޑިއާގެ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރެވޭނެ ޖަރީމާގެ އަމަލުތަކަށް ހިތްވަރުދީ ނުވަތަ ހަރުކަށި ފިކުރަށް މީހުން ހުށަހެޅުމަށް ހިތްވަރު ލިބޭގޮތަށް މުޢާމަލާތްކުރުމުގާ ފަރާތްތަކަށް ހަދައި، އެފަރާތްތަކާ ދޭތެރޭ ފިޔަވަޅުއެޅުން ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުން.

12.24 ސަލާމަތީ ހިދުމަތްތަކުގެ އެކިއެކި އިދާރާތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށް، އަދި ވަކިން ފޯސަސް އެ އިދާރާތަކުގެ މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކީ ކުރާ މަސައްކަތުގެ ދާއިރާގެ ތެރެއިން އެކަށީގެންވާ ތަމްރީނާއި ތަޢުލީމު ދީފައިވާ ފަރާތްތަކެއް ކަމަށްވުން ކަށަވަރުކުރުން.

12.25 ހަރުކަށި ފިކުރަށް އަދި ޖަރީމާތަކަށް މަގުފަހިވާފަދަ ގޮތަށް ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ހިންގާ އެކިއެކި ކަންކަން ދެނެގަނެ އެކަންކަން ހުއްޓުވުމަށް އަމަލީ ފިޔަވަޅުތައް ހަރުދަނާކޮށް އެޅުން.

12.26 ޖަލުތަކުގެ ބެރެކުގައި އާއި، ޖަލުތަކުގެ ތެރެއިން ހަރުކަށިފިކުރު ފެތުރުމުން ހުއްޓުވާ ގޮތަކަށް ކޯބައިކަން ދީނީގެން އެދުރުކަރަން ބަންދުކުރަމުން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އަޅައި، ހަރުކަށި ފިކުރަށް ތާއީދުކުރާ މީހުންގެ ބަންދުގެ ކަންތައްތައް އިންތިޒާމުކުރަން ބެލެހެއްޓުން.

12.27 ޖަލުތަކުގައި ގައިދީންނަށް ހިންގާ ދީނީ ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމުގެ އެކިއެކި ޕްރޮގްރާމްތަކަކީ ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ ވަސްވާސްއަށް ބެޖެހުމުން ސަލާމަތްވާނެ އަދި އެ ފިކުރުތަކުން ފުރުޞަތުން މަސައްކަތްކުރާ އިތުރުކުރުމަށް ގުޅުވުމުން ހިންގާ ޕްރޮގްރާމްތަކަށް ސަމާލުކަން ކަށަވަރުކުރުން.

12.28 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިމާކޮށް ހަމަލާއާ ގުޅޭގޮތުން މި އިންކުއަރީގެ "ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް" އަށް ރިއާޔަތްކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގައުމީ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ކަށަވަރުކުރުމަށާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޖަރީމާގެ ހަމަލާއެއް ތަކުރާރުވުމަށް ނުދިނުމަށާއި، ދައުލަތުގެ ރައްޔިތުންގެ އިތުބާރު ހިފެހެއްޓުމަށް ސަރުކާރުން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން.

12.29 މޭ 6، 2021 ވަނަ ދުވަހު ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ދިމާކޮށް ހަމަލާއާ ގުޅޭގޮތުން މިއިންކުއަރީއަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތަކާއި ހޯދުނު ހޯދުންތަކަށް ރިއާޔަތްކޮށް، މިއިންކުއަރީގައި މަޤާމުގެ ޒިންމާ އަދާކޮށްފައިނުވާކަން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކާއި، މަޤާމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ނުވަތަ ޒިންމާ އަދާކުރުމުގައި އިހުމާލުވެފައިވާ ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން އިތުރަށް ބަލަންޖެހޭކަމަށް ފާހަގަކުރެވުނު، އެކަމަށް ބަލައި އެފަރާތްތަކާމެދު އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން.

(ސ) ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓާބެހޭ ރެކޮމެންޑޭޝަންތައް

12.30 ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓް (އެފް.އައި.ޔޫ) އަށް މަޢުލޫމާތު ލިބެމުން އަމަލުކުރާގޮތުގެ އުސޫލާއި، އަދި ޓެކްނިކީ އިދާރާތަކާއެކު އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓުކުރަންޖެހޭ ފަރާތްތަކުގައި އަމަލު ކުރަންޖެހޭ އުސޫލު، ބައިނަލްއަގްވާމީ ބެސްޓް ޕްރެކްޓިސް އެއްގޮތަށް އެފް.އައި.ޔޫ ހަރުދަނާ ކުރެވޭނެ ގޮތްތައް ދެނެގަނެ މުރާޖައާކުރުން.

12.31 ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުން ހުއްޓުވުމަށް ގައުމީ ފެންވަރުގައި މަސައްކަތްކުރާ ހުރިހާ އިދާރާތަކުގެ މެދުގައި އިސްތިރާޖީ ގޮތުން މަސައްކަތްތައް ރާވައިގެން އިތުރަށް ހަރުދަނާ ކުރުން.

12.32 ގާނޫނު ނަންބަރު 10/2014 (މަނީ ލޯންޑަރިންގ އަދި ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުން ހުއްޓުވުމުގެ ގާނޫނު) 2014 ވަނަ އަހަރު ތަސްދީގުކުރެއްވުމުން ފަހުގައި، އެ ގާނޫނަށް އެއްވެސް އިސްލާހެއް ގެނެވިފައިނުވާއިރު ކަމާގުޅޭ ޒަމާނީ ބަދަލުތަކާއި، ބައިނަލްއަގްވާމީ މިންގަނޑުތަކާއި [illegible]، މިއުޗުއަލް އިވެލުއޭޝަން ރިޕޯޓް (އެމް.އީ.އާރް) އަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ ހުރަސްތައް ނައްތާލުމަށް އެ ގާނޫނު އިސްލާހުކުރުން.

12.33 މަނީ ލޯންޑަރިންގ އަދި ޓެރަރިޒަމަށް ފައިނޭންސްކުރުން ހުއްޓުވުމަށް ހުރި ގޮންޖެހުންތައް ދެނެގަނެ، އެ ގޮންޖެހުންތައް މިޓިގޭޓުކުރުމަށް ގައުމީ ފެންވަރުގައި ރިސްކްތަކުގެ [illegible] އެސެސްމަންޓެއް ހަދައި، އަވަސް މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި އިސްލާހީ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން.

12.34 އެފް.އައި.ޔޫ ގެ މުވައްޒަފުންގެ ފަންނީ ގާބިލުކަން އިތުރުކުރުން.

12.35 އެފް.އައި.ޔޫ އަށް ލިބޭ މަޢުލޫމާތުތައް ޕްރޮސެސްކޮށް އެނަލައިޒް ކުރަން ޖެހޭ މެނުއަލްކޮށް ކަމަށްވާތީ މަޢުލޫމާތުގައި ކުން ހިމެނުނަކަން މަގުފަހިވުމުގެ އިތުރުން މުވައްޒަފުންގެ ޢަދަދު އެކަމަށް ކުޑަވާކަމުން، އަދި ހަމަ މިގޮތުން އިންޓެލިޖެންސްގެ ބޭނުމަށް މަޢުލޫމާތު ބަލައި ދިރާސާކުރަނީވެސް މެނުއަލްކޮށް ކަމަށްވާތީ މި ކަމަށް ބޭނުން ބައިނަލްއަޤްވާމީ އެނަލިޓިކަލް ސޮފްޓްވެއަރ އަދި އޮޓޮމޭޓެޑް ސިސްޓަމްތައް ހޯދުމަށް ބަޖެޓް ފޯރުކޮށްދިނުން.

(ނ) ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީ ހަރުދަނާކުރުމުގެ ރިކޮމެންޑޭޝަންތައް:

ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ހަމަލާއެއް ދިމާކުރުމުގެ ނުރައްކާ، ނުވަތަ ތްރެޓް އޮންނަހާ ދުވަހަކު ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ތަންފީޒުކުރުން.

12.36 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ސެކިއުރިޓީއާ ގުޅޭގޮތުން ޕޮލިސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްއިން ކަނޑައަޅާ ގޮތެއްގެމަތިން ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އޮތް ތްރެޓް ފޯރުކޮށްދޭ އެއް ފެންވަރަށް ސެކިއުރިޓީ ހަމަޖެއްސުން.

12.37 ޕޮލިސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސްގެ ތްރެޓް އެސެސްމަންޓްތަކުގައި ދޭ ރިކޮމެންޑޭޝަންތައް ތަންފީޒު ކުރުން.

12.38 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގެ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް "ރިފްރެޝަރ" ތަމްރީން ގަވައިދުން، ކަނޑައެޅިފައިވާ ޝެޑިއުލަކަށް ދިނުން.

12.39 ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ގެކޮޅުގައި އުޅުއްވާ ވަގުތުތަކުގައާއި، ނުއުޅުއްވާ ވަގުތުތައް ހިމެނޭގޮތަށް، އެކްސެސް ކޮންޓްރޯލް، ހިމާޔަތާއެކު 24 ގަޑިއިރު ފޯރުކުރުން.

12.40 ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދުގެ ގެކޮޅު ސަރަހައްދު ސީ.ސީ.ޓީ.ވީ އިން މޮނިޓަރކުރުން.

12.41 ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދުގެ ގެކޮޅުގެ އިވެލުއޭޝަން ޕްރޮސީޖަރެއް ކަނޑައަޅައި، އެ ޕްރޮސީޖަރުތަކާ ގުޅޭގޮތުން ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ތަމްރީނުކުރުން.

12.42 ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ފުލުހުންގެ އެހީތެރިކަން ހޯދަންޖެހޭ ހާލަތްތަކުގައި ފުލުހުންގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުން.

12.43 ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދު ބޭނުންކުރައްވާ ކާރުތަކީ އާރމަޑް ކާރުތަކެއްކަން ކަށަވަރުކުރުމާއި، ކާރުތަކު ބޭނުންކުރައްވުމުގެ ކުރިން ކާރުތަކުގެ ހާލަތު ރަނގަޅުކަން ބެލުން.

12.44 ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުގައި އައި.އީ.ޑީ ތަމްރީން ފުރިހަމަކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކެއް ހިމެނުމާއި، ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުން.

12.45 ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދުގެ ކްލޯސް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމުތަކުގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކަކީ ޑިފެންސް އިންޓެލިޖެންސް ސަރވިސް އަދި ކޯސްޓްގާޑް ޕޮލިސް ސަރވިސްއިން [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] އަދަދު [illegible] [illegible].

"ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހަކަށް ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގެ ގަވާއިދު" އެކުލަވާލުމާއި

އިސްލާހުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ކަން ހިނގައިދިޔަގޮތުގެ ޚުލާސާ

ތަފްސީލު	ތާރީޚް	#
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމާބެހޭގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީއާއި މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސްގެ ފަރާތުން ބައްދަލުކުރުމަށްފަހު އެކުލަވާލާފައިވާ "ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހަކަށް ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގެ ގަވާއިދު" ގެ ޑްރާފްޓަށް ބޭނުންވާ އިސްލާހު ހުށަހަޅުއްވުމަށް އެދި، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސް އެންޑް ނޭޝަނަލް ސެކިއުރިޓީން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީއަށް ސިޓީއިން އެދިވަޑައިގެން.	31 ޑިސެންބަރު 2009 (28-E/57/2009/33)	.1
ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން "ގަވާއިދު" އިސްލާހުކުރުމަށްފަހު "މިނިސްޓްރީ"އަށް ފޮނުވި.	10 ނޮވެންބަރު 2010 (57-F/SK/28/2010/1013)	.2
"ގަވާއިދު" އަށް ގެނެވުނު އިތުރު އިސްލާހުތަކާއެކު އެކުލަވާލެވިފައިވާ ޑްރާފްޓަށް [illegible] ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން ފެންނަގޮތް އަންގައިދިނުމަށް އެދި "މިނިސްޓްރީ"ން ސިޓީ ފޮނުއްވައިފި.	31 މާރިޗު 2011 (28-E/57/2011/08)	.3
ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން "ގަވާއިދު" އިސްލާހުކުރުމަށްފަހު، "މިނިސްޓްރީ" އަށް ފޮނުއްވައިފި.	14 އޭޕްރިލް 2011 (57-F/SK/28/2010/1013)	.4
މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސް އެންޑް ނޭޝަނަލް ސެކިއުރިޓީން އެ "ގަވާއިދު"ގެ 11 ވަނަ މާއްދާއަށް ގެނެވިފައިވާ އިސްލާހާއެކު ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ ލަފާއަކަށް އެދި ސިޓީ ފޮނުއްވައިފި.	05 މާރިޗު 2015 (28-LA-1/57/2015/05)	.5
"ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހަކަށް ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގެ ގަވާއިދު" އަށް މުރާޖަޢާ ކުރުމަށްފަހު "ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހަކަށް ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގެ އުސޫލު" ގެ ނަމުގައި "މިނިސްޓްރީ"ން ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ ލަފާއަކަށް އެދި ސިޓީއެއް ފޮނުއްވައިފި.	6 އޮގަސްޓު 2017 (28-LA-1/57/2017/15)	.6
06 އޮގަސްޓު 2017 ގައި "މިނިސްޓްރީ"ން ކޮމިޓީއަށް ފޮނުއްވާފައިވާ "ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހަކަށް ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގެ އުސޫލު" 17 އޮގަސްޓު 2017 ގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީ އެންޑް ރިސަރޗް ސެކްޝަނުން ލިބިފައިވާގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާގެ ރެކޯޑުތަކުން ފެންނަން ހުރިކަން. އެހެންނަމަވެސް ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީގެ މައްސަލަތަކުގެ ފައިލްގައި،	17 އޮގަސްޓު 2017	.7

		[illegible] ކޮމިޓީއާ ހިއްސާ ކޮށްފައިވާ "[illegible] ދިނުމުގެ އުސޫލު" [illegible].
.8	11 އޮކްޓޫބަރު 2017 (28-LA-1/57/2017/20)	6 އޮގަސްޓް 2017 ގެ ސިޓީއާ ހަވާލާދީ "[illegible] ދިނުމުގެ އުސޫލު" [illegible].
.9	2015 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް	[illegible] "[illegible] ދިނުމުގެ [illegible]" [illegible].
.10	18 ޖޫން 2019	18 ވަނަ [illegible] 19 ވަނަ [illegible] 3 ވަނަ ކޮމިޓީގެ [illegible] "[illegible] ދިނުމުގެ [illegible]" [illegible].
.11	9 ޖުލައި 2020 (57-F/SK/28/2010/37)	05 މާރިޗު 2015 ގައި [illegible] "[illegible] ދިނުމުގެ [illegible]" [illegible] 19 ވަނަ [illegible].
.12	16 ޖުލައި 2020 (28-LA-1/57/2020/33)	[illegible] 9 ޖުލައި 2020 ގެ ސިޓީއާ [illegible] "[illegible] ދިނުމުގެ [illegible]" [illegible] 2 (ދެ) [illegible].
.13	12 ނޮވެމްބަރު 2020 (57-F/SK/28/2010/58)	[illegible] 9 ޖުލައި 2020 ގެ ސިޓީއާ [illegible] 16 ޖުލައި 2020 ގެ ސިޓީއާ [illegible] "[illegible] ދިނުމުގެ [illegible]" [illegible].

.14	11 މޭ 2021 (57-F/SKH/MIS/2021/666)	"ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުއަށް ދިން ނުރައްކާތެރި ޓެރަރިސްޓް ހަމަލާއާ ގުޅޭގޮތުން ޕާލިމެންޓަރީ އިންކުއަރީއެއް ހިންގުމުގެ އިޤްތިރާޙު" ގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީން ހިންގާ އިންކުއަރީއާ ގުޅިގެން "ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހުނަށް ސަލާމަތީ ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގެ ގަވާއިދު" ހޯދުމަށް އެދި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގައި ކޮމިޓީން އެދުން.
.15	16 މޭ 2021 (28-AD-3/57/2021/30)	18 އޮކްޓޯބަރު 2011 ގައި ތަޞްދީޤުކުރެއްވި "ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކޮށްފައިވާ މީހުނަށް ސަލާމަތީ ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގެ ގަވާއިދު"ގެ ކޮޕީ އެއް ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ކޮމިޓީއަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްއިން ފޮނުވުން.

އެޕްރިޝިއޭޝަންސް

1. [illegible] – މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީ
2. [illegible] – [illegible]
3. [illegible] – [illegible]
4. [illegible] – [illegible]
5. [illegible] – [illegible] ސަރވިސް
6. [illegible] – ސްޕެޝަލް [illegible]
7. [illegible] – [illegible]
8. [illegible] – ފިޒިކަލް [illegible] އިމްޕްރޫވްމަންޓް [illegible]
9. [illegible] – މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީ
10. [illegible] – [illegible]
11. [illegible] – [illegible]
12. [illegible] – [illegible]
13. [illegible] – [illegible]
14. [illegible] – [illegible]
15. [illegible] – [illegible]
16. [illegible] – [illegible]
17. [illegible] – މޯލްޑިވްސް [illegible]
18. [illegible] – [illegible]
19. [illegible] – [illegible]
20. [illegible] – [illegible]
21. [illegible] – މޯލްޑިވްސް [illegible]
22. [illegible] – [illegible]

23. އެން.ސީ.ޓީ.ސީ - ނޭޝަނަލް ކައުންޓަރ ޓެރަރިޒަމް ސެންޓަރ

24. ސީ.ޕީ ޓީމް - ކްލޯޒް ޕްރޮޓެކްޝަން ޓީމް

25. ބީ.ޖީ.އައި.ސީ - ބޮޑީގާޑް އިން ޗާޖް

26. ބީ.ސީ.އާރް - ބޮޑަރ ކަރަންސީ ޑިކްލަރޭޝަން ރިޕޯޓް

27. ޓީ.ޓީ.އާރު - ތްރެޝްހޯލްޑް ޓްރާންސެކްޝަން ރިޕޯޓް

28. އެމް.ވީ.ޓީ - މަނީ ވެލިއު ޓްރާންސްފަރސް

29. އެން.އެސް.އެސް - ނޭޝަނަލް ސެކިއުރިޓީ ސަރވިސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް